ПЛАН РАЗВОЈА ОПШТИНЕ РУМА 2021-2030. ГОДИНЕ

– План развоја јединице локалне самоуправе –

Рума, 2020. година

САДРЖАЈ

Увод 9
1. Основне карактеристике општине Рума 11
1.1. Географски положај 12
1.2. Клима 13
1.3. Историја и културно наслеђе 15
КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ РУМА* 18
2. Природни ресурси 19
2.1. Пољопривредно земљиште 19
2.2. Шумарство 21
2.3. Воде 22
2.4. Минералне сировине 23
2.5. Обновљиви извори енергије 23
КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *2. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ* 24
3. Демографска структура 25
3.1. Витални догађаји 26
3.2. Старосна структура становништва 28
3.3. Структура становништва према националној припадности, матерњем језику и вероисповести 32
3.4. Становништво према радној активности 34
3.5. Образовна структура становништва 37
3.6. Породице и домаћинства 40
3.7. Миграције становништва 42
КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *3. ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА* 44
4. Привреда 45
4.1. Општи индикатори економске развијености 48
4.1.1. Индикатори запослености 48
4.1.2. Инвестиције и предузећа покретачи привредног развоја 53
4.1.3. Привредна структура према величини предузећа и развој предузетништва 61
КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *4.1. ОПШТИ ИНДИКАТОРИ ЕКОНОМСКЕ РАЗВИЈЕНОСТИ* 66
4.2. Специфичности привредне структуре 67
4.2.1. Пољопривреда 67
4.2.2. Индустрија 73
4.2.3. Грађевинарство 76
4.2.4. Услуге 77

4.2.4.1. Туризам и угоститељство 77
4.2.4.2. Трговина 81
4.2.4.3. Финансијске услуге 81
4.2.4.4. Саобраћај 82
4.2.4.5. Пошта и телекомуникације 83

КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *4.2. СПЕЦИФИЧНОСТИ ПРИВРЕДНЕ СТРУКТУРЕ* 84

5. Инфраструктура 85

5.1. Комунална инфраструктура 85
5.1.1. Просторно планирање 85
5.1.2. Јавна предузећа 87
5.1.3. Паркови и зелене површине 91
5.1.4. Паркинг простор 92
5.1.5. Пијаце 92

5.2. Саобраћајна инфраструктура 93
5.2.1. Друмски саобраћај 93
5.2.2. Железнички саобраћај 94
5.2.3. Ваздушни саобраћај 94
5.2.4. Водни саобраћај 95

5.3. Мрежна инфраструктура 95
5.3.1. Водоснабдевање и канализација 95
5.3.2. Снабдевање природним гасом 97
5.3.3. Топловод и грејање 97
5.3.4. Електроенергетска инфраструктура 98

5.4. Стамбени ресурси 98

КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *5. ИНФРАСТРУКТУРА* 102

6. Животна средина 103

6.1. Показатељи стања животне средине 103
6.1.1. Показатељи квалитета ваздуха 103
6.1.2. Показатељи квалитета вода 104
6.1.3. Показатељи квалитета земљишта 104
6.1.4. Бука 105
6.1.5. Управљање отпадом 107

6.2. Постојећи механизми заштите животне средине 110

КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *6. ЖИВОТНА СРЕДИНА* 111

7. Мета економски феномени 112

7.1. Образовање 112

7.2. Здравство 116

7.3. Култура и спорт 118
7.3.1. Култура 118
7.3.2. Спорт 119

7.4. Безбедност 121

7.5. Социјалне услуге 122
7.6. Развијеност невладиног сектора 126
КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *7. МЕТА ЕКОНОМСКИ ФЕНОМЕНИ* 127
8. Локална самоуправа 128
8.1. Структура локалне самоуправе 128
8.2. Заједничке активности са покрајинском и републичком Владом 130
8.3. Структура буџета 132
КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *8. ЛОКАЛНА САМОУПРАВА* 139
9. Претпоставке развојног планирања 140
9.1. Контекст 140
9.2. Усаглашеност са другим планским документима 141
9.3. Процес израде планова развоја јединица локалне самоуправе 142
10. Степен реализације претходно дефинисаних циљева 145
11. Визија општине Рума 150
12. SWOT матрица 151
13. Мапа развојних циљева 153
14. Мере за остварење дефинисаних развојних циљева 160
15. Оквир за спровођење Плана развоја општине Рума 182
Коришћена литература 184

Списак табела:

Табела 1: Број становника (2011. година) и површина руралних насеља општине Рума 11

Табела 2: Климатски показатељи релевантни за општину Рума 13

Табела 3: Број становника по основним контингентима становништва и удео тих контингената у укупном броју становника, 2018. година (апс. бр. и %) 29

Табела 4: Структура домаћинстава према броју чланова у општини Рума, 2011. година (апс. бр. и %) 41

Табела 5: Структура досељеног становништва према националној припадности у општини Рума по годинама, за период 2011 – 2018. године (апс. бр.) 43

Табела 6: Структура запослености по секторима делатности у општини Рума по годинама, 2011 – 2018. године (%) 51

Табела 7: Инвестиције у приватном сектору по годинама: предузећа, њихова земља порекла, делатност и тип инвестиције, 2010 – 2019. године 56

Табела 8: Предузећа у општини Рума према висини пословних прихода, са оствареним пословним приходима преко 5 милиона ЕУР у 2019. години, сектор њихове делатности, вредност сталне имовине и број запослених 57

Табела 9: Учешће активних правних лица и предузетника према секторима делатности на територији општине Рума, октобар 2020. година (%) 67

Табела 10: Број газдинстава и површина коришћеног пољопривредног земљишта 68

Табела 11: Структура коришћеног пољопривредног земљишта (ха и %) 68

Табела 12: Искоришћеност ораница и башта за узгој различитих сорти (ха) 68

Табела 13: Најзначајније пољопривредне културе и површине које заузимају (ха) 69

Табела 14: Број регистровано запослених у пољопривреди, шумарству и рибарству и њихово учешће у укупној регистрованој запослености (апс. бр. и %) 69

Табела 15: Најзначајније узгајане сточарске врсте, 2011. година 72

Табела 16: Потрошња из општинског буџета за пољопривреду и рурални развој, 2016 – 2020. године (000 РСД) 73

Табела 17: Индустријске и радне зоне и њихове површине (ха) 74

Табела 18: Просечан број запослених и њихово учешће у укупној запослености (апс. бр. и %) ... 75

Табела 19: Вредност изведених грађевинских радова (000 РСД) 76

Табела 20: Број регистроване запослености у грађевинарству и њихово учешће у укупном броју запослених, 2014 – 2018. године (апс. бр. и %) 76

Табела 21: Број туриста и остварених ноћења, 2014 – 2018. године (апс. бр.) 79

Табела 22: Смештајни капацитети 80

Табела 23: Број регистрованих запослених у сектору делатности Услуге смештаја и исхране и њихово учешће у укупној запослености, 2014 – 2018. године (апс. бр. и %) 80

Табела 24: Потрошња из општинског буџета за развој туризма, 2016 – 2020. године (000 РСД) .. 80

Табела 25: Број регистрованих запослених у сектору делатности Трговина на велико и мало и поправка моторних возила, 2014 – 2018. године (апс. бр. и %) 81

Табела 26: Банке које послују на територији општине Рума и број експозитура, 2020. година 82

Табела 27: Осигуравајуће куће које послују на територији општине Рума и број експозитура, 2020. година 82
Табела 28: Регистрована запосленост у финансијским делатностима и осигурању, 2014 – 2018. године (апс. бр. и %) 82
Табела 29: Број отпремљених путника са Железничке станице Рума, 2015 – 2019. године (апс. бр.) 83
Табела 30: Услуге поште и телекомуникације, 2014 – 2018. године 83
Табела 31: Катастарске општине и насеља на територији Општине (км^2 и %) 85
Табела 32: Структура коришћеног земљишта према катастарским категоријама (ха и %) 86
Табела 33: Реализовани приходи ЈП „Комуналац" по основу одржавања зелених површина и хигијене града, 2018. година (РСД) 92
Табела 34: Вредност реализованих услуга паркирања, 2018. година (РСД и %) 92
Табела 35: Вредност реализованих услуга на пијаци, 2018. година (РСД и %) 93
Табела 36: Дужина путева у општини Рума према категоризацији, 2018. година (км) 94
Табела 37: Стамбени ресурси на територији општине Рума, попис 2011. године 100
Табела 38: Покривеност станова комуналном инфраструктуром, 2011. година (апс. бр.) 100
Табела 39: Резултати мерења буке (индикатори буке) у насељеном месту Рума, јун 2019. године (dB) 106
Табела 40: Граничне вредности индикатора буке на отвореном простору (dB) 106
Табела 41: Просечне количине отпада (м^3) 107
Табела 42: Морфолошки састав отпада (%) 108
Табела 43: Редовно основно образовање на територији општине Рума, 2013 – 2018. године (апс. бр.) 112
Табела 44: Средњошколско образовање на територији општине Рума, 2013 – 2018. године (апс. бр.) 113
Табела 45: Број ученика по разредима у основним школама, школска 2020/2021. година (апс. бр.) 114
Табела 46: Број ученика по разредима у средњим школама, школска 2020/2021. година (апс. бр.) 114
Табела 47: Планирана издвајања из буџета Општине за образовање, 2016 – 2020. године (000 РСД) 115
Табела 48: Број студената високих школа и факултета са пребивалиштем у Руми, 2015 – 2019. године (апс. бр.) 115
Табела 49: Структура запослених у Дому здравља Рума у 2017. години (апс. бр. и %) 117
Табела 50: Најзначајније манифестације општине Рума 119
Табела 51: Број активних корисника услуга Центра за социјални рад, на дан 31.12. (апс. бр.) 123
Табела 52: Извори средстава Центра за социјални рад Рума, 2017 – 2019. године (РСД) 125
Табела 53: Издвајања за финансирање невладиног сектора у буџету Општине за 2020. годину (РСД) 126
Табела 54: Дотације невладиним организацијама из буџета општине Рума, 2016 – 2020. године (000 РСД) 127
Табела 55: Образовна структура запослених у Општинској управи општине Рума (%) 130

Табела 56: Најзначајнији пројекти на којима су учествовали заједнички Покрајинска Влада АП Војводине и општина Рума у протеклих пет година 131
Табела 57: Укупни планирани и остварени приходи и примања јединице локалне самоуправе по основу свих извора (000 РСД) 133
Табела 58: Извршење буџета општине Рума – буџетски суфицит и укупни фискални резултат, 2017 – 2020. године (000 РСД) 135
Табела 59: Извршена потрошња средстава из буџета, према програмима (000 РСД) 137
Табела 60: Стратешки и стратешки посебни циљеви Стратешког плана одрживог развоја општине Рума 2015 – 2020. године 145
Табела 61: Реализовани пројекти дефинисани претходним развојним документом Општине 146
Табела 62: Мапа развојних циљева 153

Списак илустрација:

Илустрација 1: Кретање температуре ваздуха по месецима у општини Рума (°C) 14
Илустрација 2: Сремска област – проценат пољопривредног земљишта у односу на површину територије, 2018. година (%) 20
Илустрација 3: Структура пољопривредног земљишта Руме, 2018. година (%) 20
Илустрација 4: Сремска област – проценат обрасле шумске површине у односу на површину територије (%) 21
Илустрација 5: Сремска област – просечна дрвна запремина ($м^3$), 2018. година 22
Илустрација 6: Тренд кретања броја становника у Руми и Сремској области, 2011 – 2018. године (апс. бр.) 25
Илустрација 7: Тренд кретања броја становника у региону Војводине и Републици Србији, 2011 – 2018. године (апс. бр.) 26
Илустрација 8: Број живорођене деце и природни прираштај по годинама, 2011 – 2018. године 27
Илустрација 9: Структура становништва општине Рума старог 15 и више година према брачном статусу, 2011. година (%) 28
Илустрација 10: Учешће старосних категорија у популацији општине Рума, укупно и према полу, 2011. година (%) 29
Илустрација 11: Просечна старост становништва и индекс старења по годинама у општини Рума, 2011 – 2018. године 30
Илустрација 12: Индекс старења становништва општине Рума, Сремске области, региона Војводине и Републике Србије, 2018. година 30
Илустрација 13: Кретање очекиваног трајања живота становника према полу по годинама – општина Рума, Сремска област, регион Војводине и Република Србија, 2011 – 2018. године 31
Илустрација 14: Структура становништва општине Рума према националној припадности, 2011. година (%) 32
Илустрација 15: Структура становништва општине Рума према матерњем језику, 2011. година (%) 33

Илустрација 16: Структура становништва општине Рума према вероисповести, 2011. година (%) 33
Илустрација 17: Учешће запослених у радном контингенту становништва (стопа запослености) у Сремској области, 2018. година (%) 34
Илустрација 18: Учешће незапослених у радном контингенту становништва у Сремској области, 2018. година (%) 35
Илустрација 19: Кретање учешћа запослених у радном контингенту (стопе запослености) и учешћа незапослених у радном контингенту општине Рума, 2011 – 2018. године (%) 37
Илустрација 20: Образовна структура становништва општине Рума, 2011. година (%) 38
Илустрација 21: Образовна структура становништва у Сремској области, 2011. година (%) 38
Илустрација 22: Образовна структура становништва у Руми, Сремској области, региону Војводине и Републици Србији, 2011. година (%) 39
Илустрација 23: Структура неписменог становништва општине Рума према старосној доби, 2011. година (%) 40
Илустрација 24: Структура породица са децом према броју деце у породици у општини Рума, 2011. година (%) 41
Илустрација 25: Структура досељеног становништва према националној припадности – општина Рума, 2018. година (%) 42
Илустрација 26: Структура одсељеног становништва према националној припадности – општина Рума, 2018. година (%) 43
Илустрација 27: БДВ по становнику – општина Рума, регион Војводине и Република Србија, 2018. година (000 РСД) 46
Илустрација 28: Структура БДВ-а општине Рума по секторима делатности, 2018. година (%) 46
Илустрација 29: Допринос различитих сектора делатности БДВ-у на нивоу општине Рума, региона Војводине и Републике Србије, 2018. година (%) 47
Илустрација 30: Структура запослених према доминантним секторима делатности у општини Рума, 2018. година (%) 49
Илустрација 31: Упоредни приказ структуре запослених према доминантним секторима делатности у општини Рума и на нивоу Републике Србије, 2018. година (%) 50
Илустрација 32: Кретање вредности просечне нето зараде по запосленом становнику општине Рума, 2015 – 2018. године (РСД) 52
Илустрација 33: Упоредни приказ кретања вредности просечне нето зараде по запосленом становника општине Рума, Сремске области, региона Војводине и Републике Србије, 2015 – 2018. године (РСД) 52
Илустрација 34: Структура инвестиција у нова основна средства према карактеру изградње у општини Рума, 2018. година (%) 53
Илустрација 35: Кретање вредности инвестиција у нова основна средства у општини Рума по годинама, 2011 – 2018. године (000 РСД) 54
Илустрација 36: Техничка структура инвестиција у нова основна средства у општини Рума, 2018. година (%) 54
Илустрација 37: Структура инвестиција у нова основна средства према сектору делатности у општини Рума, 2018. година (%) 55

Илустрација 38: Структура активних привредних друштава у Руми према величини, 2020. година (%) 61
Илустрација 39: Кретање броја активних привредних друштава у општини Рума, 2013 – 2020. године (апс. бр.) 62
Илустрација 40: Кретање броја активних предузетника у општини Рума, 2013 – 2020. године (апс. бр.) 62
Илустрација 41: Структура активних предузетничких радњи у општини Рума према сектору делатности, 2019. година (%) 63
Илустрација 42: Број изграђених станова на 1.000 становника у Сремској области, 2018. година (апс. бр.) 99
Илустрација 43: Кретање стамбеног фонда у општини Рума по годинама, 2011 – 2018. године (апс. бр.) 99
Илустрација 44: Структура јединице локалне самоуправе Општина Рума 128
Илустрација 45: Вредност средстава које је општина Рума примала по годинама са нивоа Репбулике Србије и нивоа АП Војводине, као и вредност утрошених средстава из наведених извора, 2016 – 2019. године (000 РСД) 131

Списак слика:

Слика 1: Хијерархија планских докумената према Закону о планском систему, 2018. године 9
Слика 2: Географски положај општине Рума 12
Слика 3: Грб Руме (аутор дубореза: Александар Кари) 16
Слика 4: Хијерархија планских докумената према Закону о планском систему, 2018. године ... 140
Слика 5: Фазе израде Плана развоја јединице локалне самоуправе 142

Листа скраћеница:

Скраћеница	Значење
АП	Аутономна Покрајина
БДВ	Бруто додата вредност
GIZ	*Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit* (Немачка међународна организација за сарадњу)
ЕУ	Европска унија
ЕУР	Евро
ИПА	*Instrument for Pre-Accession assistance*
ЈКП	Јавно комунално предузеће
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
ЈП	Јавно предузеће
ЈУП	Јавно урбанистичко предузеће
КО	Катастарска општина
НВО	Невладина организација
ПДР	План детаљне регулације
ПКС	Привредна комора Србија
РЗС	Републички завод за статистику
РС	Република Србија
РСД	Српски динар
УН	Уједињене нације
ЦСР	Центар за социјални рад
CAGR	*Compound Annual Growth Rate* – Просечна пондерисана годишња стопа раста

Увод

Законом о планском систему[1] (у даљем тексту: Закон), који је усвојен 2018. године, предвиђа се уређен и уједначен општи приступ планирању на нивоу Републике Србије и на нижим нивоима власти (покрајинском и локалном), и то на начин који није постојао пре доношења поменутог закона. Тачније, овим Законом се уређује структура планског система, односно детаљно се уређује обавеза свих учесника у планском систему да планирају јавне послове из своје надлежности. Међу овим учесницима се издвајају и јединице локалне самоуправе, које су у обавези да доносе планска документа из своје надлежности.

На овом месту је важно напоменути да су, и пре доношења Закона, локалне власти на територији целе земље доносиле стратешка планска документа најширег обухвата, најчешће под називом Стратегија локалног одрживог развоја. Међутим, ове стратегије нису биле формално обавезне и често су биле производ различитих и *ad hoc* процеса стратешког планирања. Самим тим, доношењем Закона је детаљно уређен и уједначен процес стратешког планирања на нивоу локалних власти, као и стандардизоване врсте и садржине неопходних планских докумената.

У хијерархији планских докумената према Закону се у члану 4. идентификују следеће три врсте:

1. Документи развојног планирања,
2. Документи јавних политика и
3. Остали плански документи.

Слика 1: Хијерархија планских докумената према Закону о планском систему, 2018. године

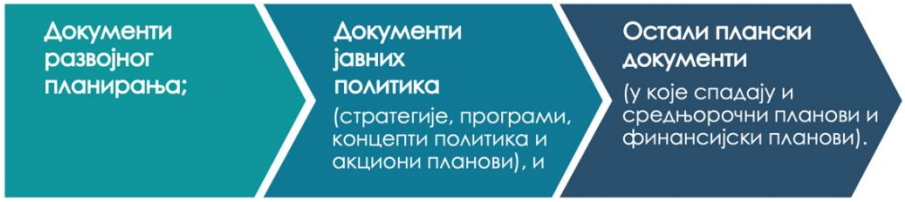

Извор: Влада Републике Србије, Републички секретаријат за јавне политике у сарадњи са Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ), Смернице за израду планова развоја јединица локалне самоуправе, 2020. година

У надлежности јединице локалне самоуправе се налазе одређена документа из сваког од поменутих хијерархијских нивоа планских докумената. Међутим, у овом тренутку је од посебног значаја поменути документа највишег нивоа, тј. документа развојног планирања. Наиме, План развоја општине Рума 2021 – 2030. године, који је предмет израде, представља управо План развоја јединице локалне самоуправе, који предвиђа члан 5. Закона о планском систему.

Прецизније, План развоја представља плански документ најширег обухвата и највишег значаја за јединицу локалне самоуправе, те као такав представља основу за касније доношење стратегија за појединачне (уже) области планирања, програма, концепата политика, акционих планова и осталих планских докумената предвиђених релевантном законском регулативом.

Законом је прописана и садржина Плана развоја јединице локалне самоуправе, који мора садржати:

- Преглед и анализу постојећег стања,

[1] Закон о планском систему Републике Србије („Сл. гласник РС”, бр. 30/2018)

- Визију, односно жељено стање,
- Приоритетне циљеве који се желе постићи и
- Преглед и кратак опис одговарајућих мера за остварење дефинисаних циљева.

Дефинисане мере се затим даље разрађују документима јавних политика и средњорочним планом јединице локалне самоуправе.[2]

Детаљније информације о процесу израде Плана, учесницима у њему, консултативним механизмима, документима на која се ослања и др. представљене су у делу Плана *9. Претпоставке развојног планирања*.

Документ у наставку је израђен уз стручну и техничку помоћ консултантског тима из компаније „Danik Biz Consulting“, из Београда.

[2] Закон о планском систему Републике Србије („Сл. гласник РС”, бр. 30/2018)

1. Основне карактеристике општине Рума

Општина Рума се простире на површини од 582 км^2, са 17 насељених места у којима, према проценама Републичког завода за статистику (РЗС) за 2018. годину, укупно живи 51.639 становника.[3] Тиме Рума доприноси са 17,3% становништву Сремске области, 2,8% становништву региона Војводине, 1,45% становништву северне Србије и 0,7% укупном становништву Републике Србије. У општини Рума густина насељености износи 89 становника на 1 квадратном километру, што је блиско просеку Сремске области, али и целокупног региона Војводине, где је густина насељености 86 становника на 1 км^2; док је густина насељености Руме испод просека густине насељености мерене на нивоу северног дела територије наше земље. Густина насељености Руме је око 38% нижа од просечне густине насељености севера Србије.[4]

Поред самог града, Руме, чија је површина 68,3 км^2, остала насељена места која припадају Општини су: Буђановци, Витојевци, Вогањ, Грабовци, Добринци, Доњи Петровци, Жарковац, Кленак, Краљевци, Мали Радинци, Никинци, Павловци, Платичево, Путинци, Стејановци и Хртковци. У наредној табели представљен је број становника у наведеним руралним насељеним местима општине Рума, према последњим доступним анализама и подацима, односно из Књиге 20 Пописа из 2011. године, као и њихова површина, која је преузета из Просторног плана Општине Рума до 2025.

Табела 1: Број становника (2011. година) и површина руралних насеља општине Рума

Насељено место	Број становника	Површина (км^2)
Буђановци	1.496	46,9
Витојевци	808	10,2
Вогањ	1.506	36,9
Грабовци	1.189	64,6
Добринци	1.549	30,8
Доњи Петровци	924	19,1
Жарковац	904	33,9
Кленак	2.946	43,7
Краљевци	1.056	23,8
Мали Радинци	541	14,9
Никинци	1.808	42,4
Павловци	393	15,1
Платичево	2.444	49,3
Путинци	2.745	21,0
Стејановци	918	19,7
Хртковци	3.036	41,3

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 20 – Упоредни преглед броја становника 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002. и 2011.: https://pod2.stat.gov.rs/ObjavljenePublikacije/Popis2011/Knjiga20.pdf; Јавно урбанистичко предузеће „План“, Просторни план Општине Рума до 2025., Рума, 2014. година: http://planruma.rs/wp-content/uploads/2015/04/PROSTORNI-PLAN-OPSTINE-RUMA.pdf

[3] Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

[4] *Ibid.*

Насеља општине Рума територијално су расподељена на 18 катастарских општина, где сваком насељу припада по једна, са изузетком насеља Вогањ, коме припадају две катастарске општине: Вогањ и Марђелос.

Општина Рума има 20 регистрованих месних заједница, од чега су 4 лоциране у граду Рума, док су остале распоређене у руралним насељима Општине.

1.1. Географски положај

Општина Рума лоцирана је у Аутономној Покрајини Војводина Републике Србије, у делу средњег и јужног Срема, те административно-територијално припада Сремском округу. Рума се налази на 45° северне географске ширине и 19° источне географске дужине. Општина је на надморској висини од 111 метара, смештена у војвођанској равници која додирује јужне обронке Фрушке Горе, између две реке, Саве и Дунава. Граничи се са општинама Сремска Митровица, Шабац, Ириг, Инђија, Стара Пазова и Пећинци.

Слика 2: Географски положај општине Рума

Рума заузима изузетно добру локацију са аспекта привредног развоја, јер је позиционирана у близини највећих градова Србије, Београда и Новог Сада, а кроз њу пролазе аутопут Е-70, железничка пруга (Коридор 10) и траса пута М-21, Нови Сад – Шабац. Рума је од Београда удаљена 61 километар, док раздаљина између Руме и Новог Сада износи око 37 километара. Највећи аеродром Републике Србије, лоциран у београдској општини Сурчин, свега је 47 километара удаљен од општине Рума. Од речне луке у Сремској Митровици Рума је удаљена 16 километара, 36 километара од речне луке у Шапцу, 36 километара од речне луке у Новом Саду и око 62 километра од Луке Београд. Коридор 10 Руму повезује са Хрватском, Словенијом, те целом западном Европом са једне стране, а са друге стране са Северном Македонијом, Бугарском, Грчком, а преко њих и на даље са истоком. Наведено позиционира Руму као општину са високим потенцијалом за привлачење инвестиција, како домаћих, тако и страних, те за раст обима

пословне активности у Општини, запошљавање становништва у великом обиму, подизање квалитета живота у Руми, па уједно и економски раст и развој уопште.

Поред наведених привредних потенцијала које Руми обезбеђује географски положај, он је такође позиционира и као атрактивну туристичку дестинацију, што додатно доприноси привредном развоју ове општине. Наиме, Рума је у непосредној близини националног парка Фрушка гора, који поред својих природних лепота нуди туристима и упознавање са значајном културном баштином Републике Србије – 18 манастира који су лоцирани на овој планини, као и бројним историјским и спомен обележјима. Затим реке Саве и Дунав, археолошка налазишта Басијана и Гомолава, излетиште Борковац и др. у растућем обиму привлаче туристе из земље, али и из иностранства.

1.2. Клима

Географски положај Руме који је претходно описан, чињеница да је лоцирана на северу Републике Србије, на надморској висини од 111 метара, доприносе томе да Општину карактерише умерено континентална клима. Међутим, како се Рума налази на обронцима Фрушке горе, карактеришу је и промене климатских услова, велика годишња колебања температуре, а Општина има климу коју карактеришу јасно изражена сва четири годишња доба, са топлим летима и хладним зимама.

Како је Сремска Митровица у непосредној близини Руме, а она је уједно и синоптичка станица у мерењима и анализама Републичког хидрометеоролошког завода Републике Србије, подаци о климатским условима у Сремској Митровици узимају се као релевантни за општину Рума. У наредној табели биће представљени ови подаци кроз кључне климатске показатеље.

Табела 2: Климатски показатељи релевантни за општину Рума

Климатски показатељ	Вредност
Температура ваздуха	
Просечна температура на нивоу године (°C)	12,9
Просечна температура – месец јануар (°C)	-0,3
Просечна температура – месец јул (°C)	22,3
Средња максимална температура на нивоу године (°C)	17
Средња максимална температура – месец јануар (°C)	3,6
Средња максимална температура – месец јул (°C)	28,3
Средња минимална температура на нивоу године (°C)	6,2
Средња минимална температура – месец јануар (°C)	-3,1
Средња минимална температура – месец јул (°C)	15
Апсолутни максимум на нивоу године (°C)	40,7
Апсолутни минимум на нивоу године (°C)	-29,5
Средњи број мразних дана на нивоу године	84
Средњи број тропских дана на нивоу године	34
Падавине (мм)	
Годишња сума на бази месечних просека	614,2
Максимална дневна сума на нивоу године	67
Средњи број дана > = 0,1 мм	133
Средњи број дана > = 10 мм	19
Релативна влага (%)	
Просек на нивоу године	76
Просек – месец јануар	87

Просек – месец јул	71
Трајање сијања сунца	
Годишња сума на бази месечних просека	2081,1
Просек – месец јануар	62,5
Просек – месец јул	292,7
Број ведрих дана на нивоу године	73
Број ведрих дана – месец јануар	3
Број ведрих дана – месец јул	11
Број облачних дана на нивоу године	97
Број облачних дана – месец јануар	14
Број облачних дана – месец јул	3
Појаве	
Број дана у години са снегом	26
Број дана у години са снежним покривачем	33
Број дана у години са маглом	34
Број дана у години са градом	1

Извор: Републички хидрометеоролошки завод Републике Србије

Дакле, просечна годишња температура у Општини износи око 13°C. Мразни дани просечно годишње су заступљени 23%, а тропски дани 9,3%. На првом месту јун, а затим и јул и мај обилују падавинама, док је месец са најмањим обимом падавина фебруар. Највећа влажност ваздуха карактеристична је за период од новембра до фебруара. Ветрови у Руми су честа појава, посебно током касне јесени и зиме, а дувају из правца запада и југозапада, док веома ретко дувају ветрови који долазе из правца југоистока. На наредној илустрацији представљено је кретање температуре ваздуха по месецима у Општини.

Илустрација 1: Кретање температуре ваздуха по месецима у општини Рума (°C)

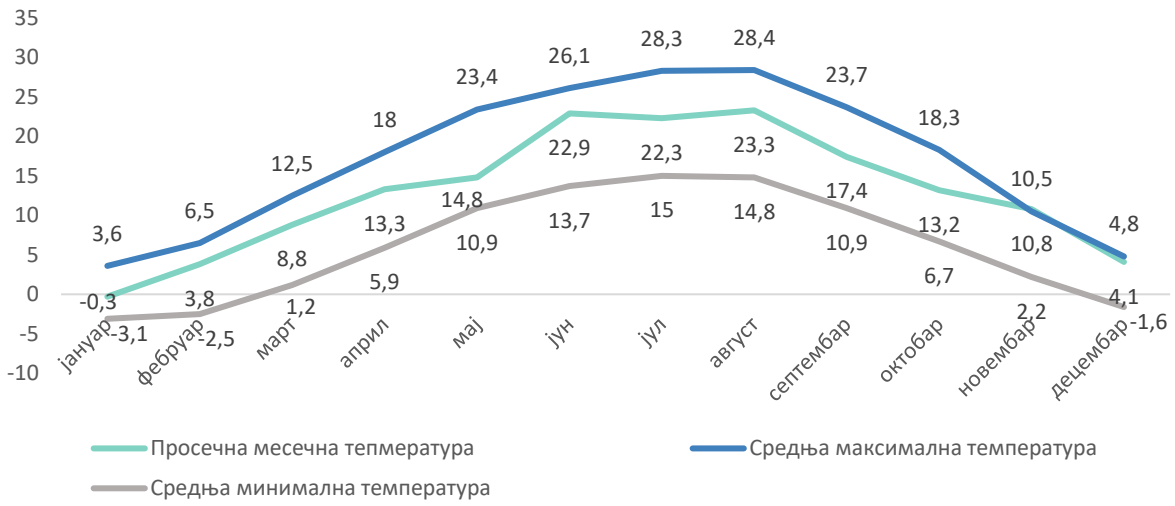

Извор: Републички хидрометеоролошки завод Републике Србије

Представљени климатски фактори Руме повољни су за пољопривредну производњу, па последично и прехрамбену индустрију, те поред значајних природних ресурса у виду пољопривредног земљишта којима Општина располаже, климатски фактори имају важан допринос развоју и коришћењу потенцијала пољопривреде Руме. Такође, климатски фактори

Руме квалитетан су предуслов за даљи развој шумарства,[5] што је од изузетног значаја имајући у виду да је у наредном делу документа, *2. Природни ресурси,* показано да постоји потреба за пошумљавањем у Општини, првенствено услед еколошког значаја који оно има.

1.3. Историја и културно наслеђе

Повољан географски положај, умерена континентална клима, плодна земља и близина главних саобраћајница условили су да Рума кроз историју буде место привлачно за насељавање, али и за освајачке војске које су вековима крстариле по овим просторима и за собом остављале трагове различитих култура. Настанак организованог живота људских заједница на широј територији Руме датира још из праисторије. О томе сведоче археолошки налази праисторијских насеља, од којих је свакако најзначајнији археолошки локалитет Гомолава код Хртковаца, насеља општине Рума. Први познати становници ових крајева били су припадници разних илирских и келтских народа (Амантини, Бреуци, Скордисци).

На размеђу две ере у Срем је по први пут дошла римска освајачка војска. Током година, све бројнији војни логори на овом подручју полако су се претварали у насеља. Домородачко становништво је постепено губило своја етничка обележја и прихватало римску културу. Срем је постао једна од најважнијих пограничних римских покрајина, са Сирмијумом као једном од престоница Римског царства, као и завичај неколико римских царева (Деције Трајан, Максимијан, Аурелијан, Проб). На територији Руме се није налазило ниједно веће римско насеље, али је констатовано више пољопривредних имања, тзв. вила рустика (*villae rusticae*). У време сеобе народа (од 3. века па надаље) разни германски народи, затим Хуни, Авари и Словени уништили су римску културу на овом тлу. Након тога, наредних векова Срем је постао поприште сукоба Франака, Бугара, Византије и Мађара, који су сваки, на неко време, држали Срем под својом влашћу.

Значење имена Рума још увек није одгонетнуто. Претпоставка је да се ради о речи оријенталног порекла која је у ове крајеве дошла са Турцима, али се не искључује и могућност да датира из још старијих времена. Према за сада доступним изворима, насеље са именом Рума први пут се помиње у Сремском дефтеру из 1546. године. Рума је тада била село средње величине (49 домаћинстава), са црквом и три свештеника. Становници су били Срби, који су се бавили земљорадњом и сточарством, а турским властима плаћали порез. Као село у Турској, Рума је дочекала Велики турски рат, или како се још назива, Бечки рат (1683 – 1699. године) између Османског царства и више европских сила у то време (уједињених у тзв. „Свету лигу“, која је обухватала, између осталог, тадашње Свето римско царство). Током овог рата Срем је био опустошен, а његово становништво се разбежало. Рат је завршен Карловачким миром 1699. године, када је Срем био подељен на аустријски и турски део, линијом Сремска Митровица – Сланкамен. Рума је тако још неко време остала у турском делу Срема. Током Бечког рата дошло је до Велике сеобе Срба из јужних крајева, при чему се један део доселио у Срем. Нема поузданих података да ли је село Рума тада добило нове становнике, али се то са великом вероватноћом може претпоставити, бар према презименима становника Руме с почетка 18. века. Тек након

[5] Јавно урбанистичко предузеће „План“, Просторни план Општине Рума до 2025., Рума, 2014. година: http://planruma.rs/wp-content/uploads/2015/04/PROSTORNI-PLAN-OPSTINE-RUMA.pdf

новог аустријско-турског рата и миром у Пожаревцу 1718. године, село Рума, а и цео Срем, су за наредних 200 година ушли у састав Хабзбуршке монархије.

Село Рума се налазило у склопу Митровачког властелинства грофа Колореда (*Colloredo*) и бројало је само 50 домова. Наследници грофа Колореда нису хтели да сачувају свој посед у граничном појасу према Турској. Барон Марко Пејачевић је постао власник Митровачког властелинства исплативши им 80.000 гулдена 11. фебруара 1745. године. Барон Марко Александар Пејачевић (1694 – 1762) је оснивач савремене Руме, односно Нове Руме, назване тако да би се разликовала од села Руме, Старе Руме, у чијој близини је подигнута. Тек пошто је Барон купио ово властелинство, Аустрија је од насеља поред Саве формирала заштитни појас за одбрану од Турака (Војну границу-Милицију). Пејачевић је тада изгубио Сремску Митровицу и села поред Саве, а добио Вировитицу и Ретфалу код Осијека. Одлучио је да своје седиште премести у ново насеље и тако је настало ново Румско властелинство. У фебруару 1746. године Пејачевић је већ имао готов план који је предвиђао насеље у коме ће бити праве и широке улице, куће поређане једна уз другу и баште уз њих. До краја године оспособљено је 40 кућа. Први становници Нове Руме су били Срби који су прешли из Старе Руме, околних села и Митровице, као и Немци – досељеници из Немачке. Иако су се бавили различитим занимањима – од доминантне земљорадње до занатства и трговине – сви становници су уживали грађанске повластице, што је за то време била значајна привилегија. Пејачевић се заузимао за насељавање Немаца и одредио је делове града и улице где ће се они насељавати и делове где ће живети Срби. Међутим, и поред строгог правила о распоређивању по националности, становници су се међусобно мешали. На пример, у главној улици („великом сокаку“) у самом центру, који је био одређен за Немце, налазиле су се и српске куће, као што је родитељска кућа Атанасија Стојковића и Теодора Филиповића. У центру Нове Руме Пејачевић је подигао себи двор, који је од самог почетка служио и као управна зграда властелинства, за смештај администратора и других службеника. Касније, између два светска рата, двор је био откупљен и служио је као српски дом, а после Другог светског рата претворен је у угоститељски објекат, кафану „Јединство“. После неког времена објекат је срушен. Пејачевић је умро у Вировитици 1762. године, где је и сахрањен.

Повељом царице Марије Терезије од 20. јула 1747. године Рума је стекла статус слободне вароши – трговишта, са правом на одржавање неколико годишњих вашара и недељних пијаца. Исте године, 10. октобра, одржан је први вашар у Руми уз учешће великог броја трговаца и занатлија. Упоредо са развојем градског живота у Руми, функционисало је и Румско властелинство, чији је оснивач био већ поменути барон Марко Пејачевић.

Рума 1749. године добија и свој грб, као део Славонског краљевства у Хабзбуршком царству, који је представљен на наредној слици, упоредо са садашњим, модернизованим грбом.

Слика 3: Грб Руме (аутор дубореза: Александар Кари)

У овалу грба латински натпис значи: Грб (печат) слободне вароши Руме 1749. У средини грба почетна слова латинских речи IHSEOR (*In hoc Signo evadet Oppidum Rumma*) значе: У овом знаку настаде варош Рума. Централни део грба заузима мермерни стуб, са племићком круном и двоструким крстом. Стуб са круном означава да Рума припада властелинству породице Пејачевић. Он је такође саставни део њиховог породичног грба, па су тако све општине које су биле под њиховом управом на свом грбу имале бели стуб. У дну грба три таласасте линије означавају три потока на подручју Руме: Кудошки, Борковачки и Јеленачки поток. Звезде на грбу означавају војне заслуге становника овог града у борби против Турака. Први и модернизовани грб су у основи исти. Ипак, новоусвојени грб је допуњен и са другим држачима штита, али и коригован са доста ситних, али хералдички врло битних разлика.

У Руми је 1749. године било 184 домаћинстава, а 1847. (сто година после оснивања) она броји 7.776 становника и представља највеће место у Сремској жупанији. Просторно се шири и коначно долази до спајања Нове и Старе Руме, а назив Рума се употребљава за цело насеље. Нагли успон Руме је доказ предузимљивости и упорности њеног оснивача.

Свој зенит властелинство је достигло у другој половини 19. и почетком 20. века, када су у оквиру њега селекционисане бројне напредне сорте жита и кукуруза. Слично је било и на пољу сточарства. О делатности овог властелинства сведоче бројна признања које је оно добило на разним међународним изложбама. Властелинство је после Првог светског рата ликвидирала Аграрна реформа. Крај 19. и почетак 20. века било је време убрзаног привредног и друштвеног развоја Руме. Она добија изглед правог градског насеља. Многи планови су, међутим, остали нереализовани избијањем Првог светског рата. Тада су се многи Румљани нашли у рату који их је водио против њихове словенске браће, те су зато масовно напуштали војску или избегавали мобилизацију. Непосредно по завршетку рата, у Руми је 24. новембра 1918. године одржана скупштина, на којој су се делегати из целог Срема изјаснили за присаједињење Срема Србији. Тренд развоја, донекле успорен у ратним годинама, настављен је током 20-их и 30-их година овог века. Отварају се трговине, занатске и мануфактурне радионице, оснивају се банке, отварају биоскопи, у неколико штампарија се штампају књиге и новине које прате политички, привредни, културни и спортски живот града. Иако је Рума по својој економској снази (највећа житна пијаца у Краљевини Југославији) и културном нивоу њених житеља већ одавно спадала у ред градова, званично је тај статус добила тек 1933. године. Други светски рат Рума је дочекала као један од центара немачке националне мањине у Војводини. Уласком немачке војске у Руму, априла 1941. године, у граду је установљена окупаторска власт. Упркос томе, многи Румљани су се придружили народно-ослободилачком покрету, најпре на оближњој Фрушкој гори, а касније и широм земље, дајући свој допринос антифашистичкој борби. Ослобођење града, 27. октобра 1944. године, Рума је дочекала са знатно смањеним бројем становника, јер је већи део припадника немачке националне мањине уочи ослобођења напустио град.

Неки од Румљана који су својим животом и делом превазишли оквире румског атара и постали надалеко познати су:

- Барон Марко Александар Пејачевић (1694 – 1762) – оснивач савремене Руме;
- Атанасије Стојковић (1773 – 1832) – научник и књижевник, писац прве физике на српском језику;
- Теодор Филиповић (Божидар Грујовић, 1776 – 1807) – први секретар Правитељствујушчег совјета у Карађорђевој Србији;
- Др Антон Фурјаковић (1782 – 1847) – први школовани румски лекар;

- Константин Пантелић (1800 – 1882) – академски иконописац;
- Атанасије Теодоровић (1801 – 1842) – један од првих професора српског Лицеја, директор Гимназије у Крагујевцу, секретар Министарства правосуђа, радио у Апелационом суду;
- Јован Пантелић (1812 – 1888) – српски професор, педагог и директор Карловачке гимназије;
- Димитрије Матић (1821 – 1884) – државник и законодавац Милошеве и Михаилове Србије;
- Теодор Тоша Андрејевић (1852 – 1931) – велики музичар, члан Штраусовог оркестра;
- Др Жарко Миладиновић (1862 – 1926) – српски политичар, национални трибун Срема, Министар пошта и телеграфа Краљевине СХС;
- Никола Цвејић (1896 – 1987) – оперски певач и вокални педагог;
- Драган Недељковић (1925 – 2015) – истакнути славист и компаратист;
- Стјепко Гут (1950) – светски познат џез музичар, композитор, аранжер, диригент и музички педагог.

КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ РУМА*

- Густина насељености Општине блиска је просечној густини насељености на нивоу Сремске области, као и региона Војводине
- Изузетно повољан географски положај за живот становништва Руме, као и за развој туризма, привреде и привлачење како домаћих, тако и страних инвестиција
- Близина Београда, Новог Сада, аеродрома „Никола Тесла“, речних лука у Сремској Митровици, Шапцу, Новом Саду и Београду
- Општину карактеришу повољни климатски услови за пољопривреду и шумарство

2. Природни ресурси

2.1. Пољопривредно земљиште

Подручје општине Рума, према Просторном плану Републике Србије, припада ратарско-сточарском макрореону, са шумама у јужном делу Општине. Овај реон има, посебно у условима наводњавања, значајне потенцијале за вођење економски ефикасне и разноврсне ратарске, повртарске и сточарске производње. Трајну одредницу његове основне производне оријентације чине друштвене потребе за пшеницом, крмним биљем и индустријским културама, као и за свињским и живинским месом. Он има и значајну улогу у снабдевању становништва и прехрамбене индустрије поврћем. Исту функцију треба да добију специјализовани производни системи (лековито биље, цвеће и сл.) у јужном делу Општине, као и интензивни засади воћа у северном делу Општине. Међутим, значајне површине земљишта захваћене су сукцесивним погоршавањем структуре ораничног слоја. Ове неповољне тенденције су тесно повезане са запостављањем развоја сточарства (о чему ће бити речи у делу *4.2.1. Пољопривреда*).[6]

На педолошкој карти општине Рума констатовано је 8 типова земљишта са 9 подтипова и 14 варијетета земљишта. Типови су: чернозем, гајњача, алувијална земљишта, делувијална земљишта, ливадске црнице, ритске црнице, мочварно-глејна земљишта и солоћ. Садржај хранљивих материја (азот, фосфор, калијум) је у границама оптималан до висок.[7]

Површина коришћеног пољопривредног земљишта у Руми износи 40.875 хектара, што значи да је чак 70,2% укупне површине територије Руме покривено пољопривредним земљиштем. Укупној површини пољопривредног земљишта Сремске области Рума доприноси са 17,8%, а региону Војводине са 2,6%. Тиме је пољопривреда позиционирана као кључни природни ресурс којим Општина располаже и као њен велики потенцијал за даљи привредни развој. О наведеном сведочи и **број газдинстава**, који је у Руми током 2018. године износио 3.452.[8] Међутим, како се Општина значајно развијала, догодиле се многе *greenfield* и *brownfield* инвестиције домаћих и страних инвеститора, тако се и становништво у већем обиму окретало ка другим делатностима, углавном вишег степена додате вредности, а та диверсификација је пружила додатну подршку унапређењу привреде Руме и економском расту и развоју Општине. О наведеном сведочи чињеница да се број газдинстава у периоду од 2012. до 2018. године смањио 38%. Такође, у периоду од 2015. до 2018. године[9] групно посматрано учешће сектора пољопривреде, шумарства и рибарства и регистрованих индивидуалних пољопривредника у структури укупне запослености према секторима делатности у општини Рума смањено је за скоро 3 процентна поена, односно са 9,8%, колико је износило у 2012. години, на 7% у 2018. години.[10] Међутим, у поређењу са просеком на нивоу Републике Србије, Рума још увек бележи висока учешћа сектора пољопривреде, шумарства и рибарства у односу на многе друге секторе делатности у структури укупне запослености према секторима делатности, а узрок томе јесте управо значајна површина

[6] Јавно урбанистичко предузеће „План“, Просторни план Општине Рума до 2025., Рума, 2014. година: http://planruma.rs/wp-content/uploads/2015/04/PROSTORNI-PLAN-OPSTINE-RUMA.pdf
[7] Стратегија руралног развоја Општине Рума 2011 – 2021. године
[8] Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf
[9] Период од 2012 – 2014. године овде није обухваћен (за разлику од анализе кретања броја газдинстава) због промене обухвата у извештавању Републичког завода за статистику.
[10] Обрачунато на бази података преузетих од: Републички завод за статистику Републике Србије

пољопривредног земљишта у Руми, те његов истакнут значај као важног природног ресурса Општине. Наиме, Рума бележи сличну вредност учешћа површине коришћеног пољопривредног земљишта у укупној површини територије као регион Војводине (72,84%), вишу за 4,4 процентна поена у односу на просек на нивоу Сремске области (65,8%) и значајно вишу него што је на нивоу Републике Србије (39,3%). У односу на Сремску Митровици, Инђију, Ириг, Пећинце, Стару Пазову и Шид, који такође припадају Сремској области, у односу на укупну површину територије Рума поседује проценат пољопривредног земљишта који је значајно виши од процента у Шиду, Пећинцима и Иригу, близак проценту који постоји у Сремској Митровици, а нижи у односу на Инђију и Стару Пазову. Наведено је представљено на наредној илустрацији.

Илустрација 2: Сремска област – проценат пољопривредног земљишта у односу на површину територије, 2018. година (%)

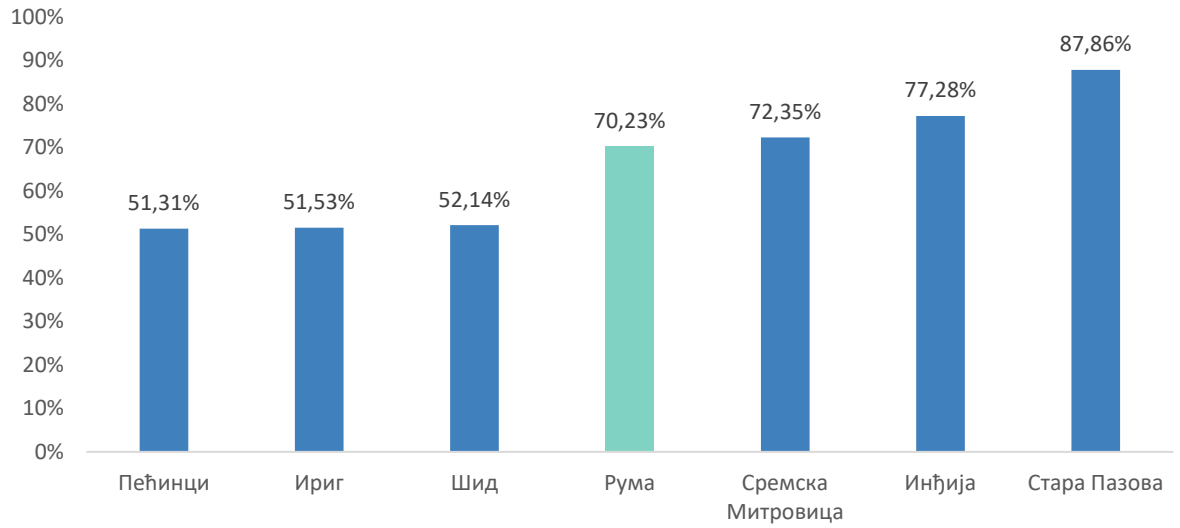

Извор: Обрачунато на бази података преузетих из: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

Пољопривредно земљиште у Руми доминантно чине оранице и баште, са учешћем од 96%. На наредној илустрацији представљена је **структура пољопривредног земљишта Руме**.

Илустрација 3: Структура пољопривредног земљишта Руме, 2018. година (%)

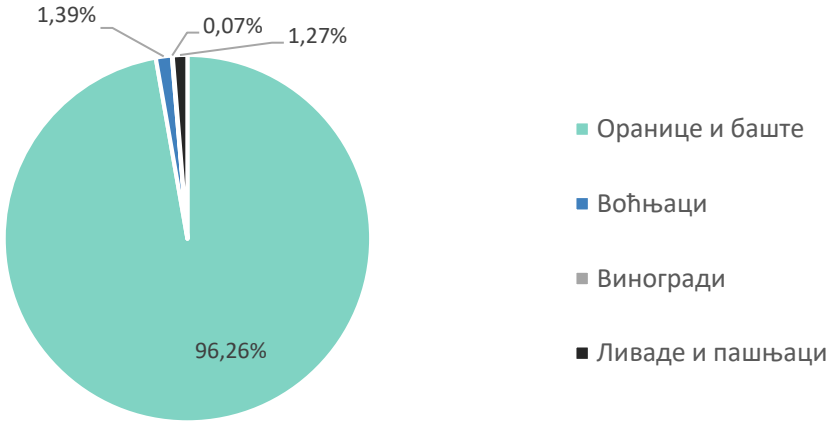

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

Пољопривредно земљиште покрива средишни и северни део општине Рума. Површине под воћњацима и виноградима налазе се на јужној, присојној страни Фрушке горе, а мањим делом и у равници, углавном на површинама где постоји могућност наводњавања. Ливаде, такође, покривају рељефне облике и површине на којима се не може организовати рационална ратарска и воћарско-виноградарска производња. Површине под пашњацима налазе се најчешће уз сама насеља и користе се као сеоске површине (утрине).[11]

2.2. Шумарство

Шумско земљиште заузима јужне делове Општине (приобаље реке Саве).[12] У општини Рума обрасла **шумска површина**, према подацима са краја 2017. године, заузима 7.948,18 хектара.[13] Тиме шумска површина заузима скоро 14% укупне површине територије општине Рума, а доприноси са 14,3% укупној обраслој шумској површини на територији Сремске области и са 6% обраслој шумској површини региона Војводине. Просечна дрвна запремина у Руми је у 2018. години износила 43.759 м^3 лишћара, од чега се 44% односи на техничко дрво.

На наредној илустрацији представљен је проценат обрасле шумске површине у односу на укупну површину територије Руме, Сремске Митровице, Инђије, Ирига, Пећинаца, Старе Пазове и Шида, односно Сремске области.

Илустрација 4: Сремска област – проценат обрасле шумске површине у односу на површину територије (%)

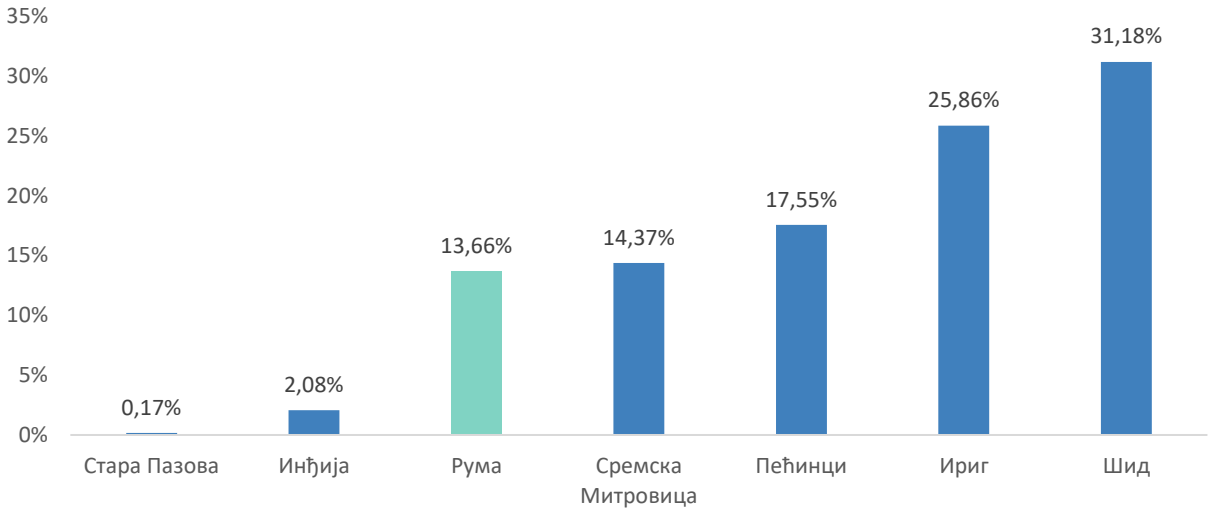

Извор: Обрачунато на бази података преузетих из: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

У поређењу са другим општинама Сремске области са аспекта процента обрасле шумске површине у односу на укупну површину територије, увиђа се да у Руми постоји простор за додатно пошумљавање, првенствено услед важности шума за животну средину, а имајући у виду

[11] Јавно урбанистичко предузеће „План“, Просторни план Општине Рума до 2025., Рума, 2014. година: http://planruma.rs/wp-content/uploads/2015/04/PROSTORNI-PLAN-OPSTINE-RUMA.pdf
[12] *Ibid.*
[13] Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

да су климатски услови повољни за шумарство, као што је показано у делу документа *1.2. Клима*. Међутим, иако се у Општини спроводе акције пошумљавања (нпр. током 2019. године посађено је 1.800 садница храста и тополе), на радионицама радних група је поменуто да велики проблем представља нелегална сеча дрвећа, која смањује фонд зеленила на територији Руме. Како би се „плућа Руме“ сачувала, потребно је наставити са акцијама пошумљавања, а зауставити тренд нелегалне сече дрвећа. Такође, важно је напоменути да је пошумљавање од изузетног значаја и за формирање ветрозаштитних појаса, чија је функција да умање брзину ветра, односно ослабе његову јачину, као и да спрече ерозију земљишта, а у Руми је вршена сеча дрвећа чак и у једином ветрозаштитном појасу Општине.

Са аспекта просечне дрвне запремине, Рума бележи ниже вредности у односу на Пећинце и Шид, док бележи више вредности од Сремске Митровице, Инђије, Ирига за 39%, 11,7 пута и 2 пута, респективно. Наведено се може сагледати на наредној илустрацији.

Илустрација 5: Сремска област – просечна дрвна запремина (м^3), 2018. година

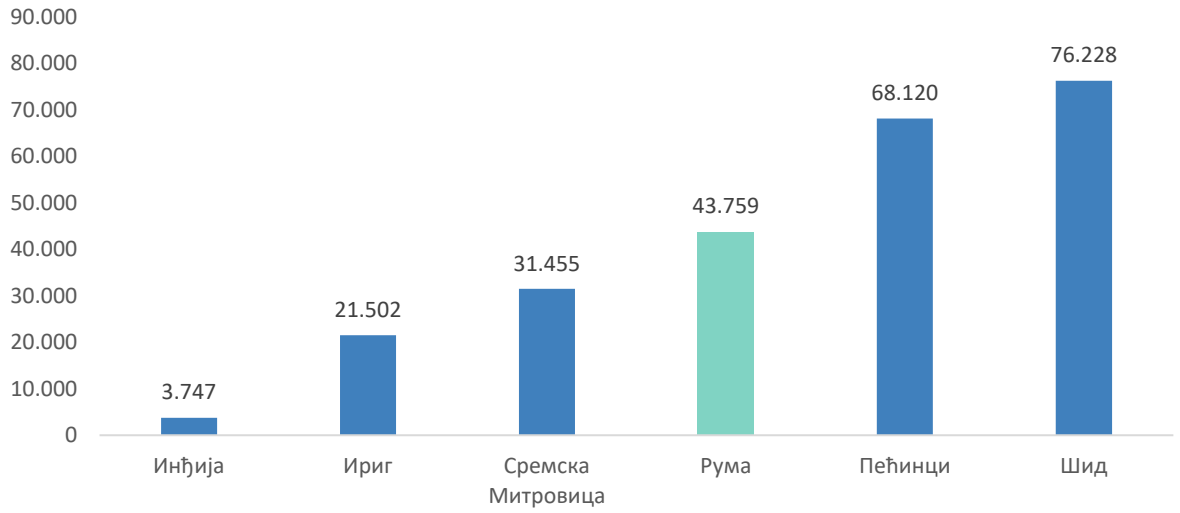

Извор: Обрачунато на бази података преузетих из: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

2.3. Воде

Водно земљиште (површинске воде) на територији Општине покрива површину од 1.441,45 ха (2,48% укупне површине Општине). Највећи проценат овог земљишта је под реком Савом – 68,90%, затим под барама – 23,50%, акумулацијама – 6,27% и најмање под потоцима (без канала) – 1,33%.

Територија општине Рума се наслања на леву обалу реке Саве са Специјалним резерватом природе Обедска бара. Потенцијали овог природног ресурса су недовољно искоришћени. **Потенцијали** који се могу користити су:

1) подизање туристичко-наутичке понуде,
2) формирање модерних марина и лука,
3) формирање викенд зона поречја,

4) наводњавање, технолошка вода за потребе индустрије, рибарење, спорт и рекреација,

5) изградња хидротехничких објеката,

6) активирање речног саобраћаја.

Повезивање реке Саве са реком Дунав има веома повољне потенцијале за развој привредних активности које пружа европска водна магистрала са досадашњом експанзијом у економском развоју средњеевропских земаља.[14]

Риболов и риболовна подручја представљају значајну основу за развој рекреативне активности становништва општине Рума, као и за развој туризма, пре свега на поречју река, али и на акумулацијама. Планирани простори уз реку (рибарска насеља, мини марине, викенд зоне поречја) допринеће развоју риболовног подручја и риболова пре свега као рекреативног спорта, али и као дела привредног развоја на селу (мини рибњаци).[15]

2.4. Минералне сировине

Минералне сировине заступљене на територији општине Рума су термоминералне воде и тресет и шљунак. Експлоатација минералних сировина врши се под условима које прописује Закон о рударству и надлежни Секретаријат за енергетику и минералне сировине. Перспективна налазишта термоминералне воде у Срему су у Бођановцима, где је добијена вода на дубини 440м, температуре 350 °C.[16]

2.5. Обновљиви извори енергије

На основу резултата израђених студија за подручје Аутономне Покрајине Војводине, на простору општине Рума, као мањи и већи потенцијали обновљивих извора енергије издвајају се:

1) биомаса;

2) биогас;

3) геотермална енергија;

4) сунчева енергија;

5) енергија ветра;

6) хидроенергија.

Простор општине Рума претежно је пољопривредно подручје (са значајном количином биоотпада), а енергетски потенцијал биомасе је концентрисан баш у отпацима од пољопривреде, шумске и дрвнопрерађивачке масе. Међутим, на радионицама радних група је наведено да је сточни фонд значајно смањен, сточарство је запостављено, што све неповољно утиче на

[14] Јавно урбанистичко предузеће „План“, Просторни план Општине Рума до 2025., Рума, 2014. година: http://planruma.rs/wp-content/uploads/2015/04/PROSTORNI-PLAN-OPSTINE-RUMA.pdf
[15] *Ibid.*
[16] *Ibid.*

могућност коришћења биомасе за енергетске намене. Рађене су неке студије за анализу обновљивих извора енергије и потенцијала у Општини (нпр. студија преласка једне котларнице са мазута на биомасу, затим анализе количине стајњака и сл.), али још увек ништа тог типа није имплементирано. Углавном постоје појединачни захтеви, за сопствене потребе (нпр. за фарме и сл).

Део простора општине Рума представља истражни простор геотермалних вода. Постоје предуслови за коришћење овог потенцијала као извора обновљиве енергије мањих капацитета за производњу топлотне енергије. Геотермалне воде на подручју општине Рума могу се користити за:

- производњу топлотне енергије за грејање објеката и припрему потрошне топле воде, производњу топлотне енергије за грејање стакленика и пластеника, сушење пољопривредних производа;
- за технолошке потребе;
- за рекреативне потребе.

Сунчева енергија, с обзиром на повољну осунчаност и број сунчаних дана у току године на овом простору, може се користити као обновљиви извор енергије који би користили производни објекти већих капацитета.

Хидропотенцијал реке Саве пружа могућност коришћења хидроенергије, изградњом хидроелектране.[17]

КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *2. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ*

- Висок квалитет пољопривредног земљишта, које је кључни природни ресурс Општине
- Рума бележи сличну вредност учешћа површине коришћеног пољопривредног земљишта у укупној површини територије као регион Војводине (у Руми 70,2%, у Војводини 72,8%), вишу за 4,4, процентна поена у односу на просек на нивоу Сремске области (где износи 65,8%) и значајно вишу него што је на нивоу Републике Србије (где износи 39,3%)
- Недовољан проценат шумских површина у укупној територији Општине – неопходно је пошумљавање и спречавање тренда нелегалне сече шума
- Ветрозаштитни појас – само један, а чак је и у њему вршена сеча дрвећа
- Многобројни потенцијали вода, тренутно недовољно искоришћени
- Постоје потенцијали за коришћење биомасе, биогаса, геотермалне енергије, сунчеве енергије и др.

[17] *Ibid.*

3. Демографска структура

У општини Рума, према подацима из 2018. године, живи **51.639 становника**.[18] Тиме општина Рума доприноси са 17,3% укупном броју становника Сремске области, а са 2,8% броју становника региона Војводине. **Полна структура** општине Рума у 2018. години била је следећа: мушки пол је чинио око 49% укупног становништва Општине, док је женски пол чинио 51% становништва.[19]

У односу на 2011. годину укупан број становника Руме је смањен за 5%, док је *CAGR* (*Compound Annual Growth Rate* – просечна пондерисана годишња стопа раста) износила -0,74%. Ово смањење је на сличном нивоу као смањење забележено на нивоу целе Сремске области, и прати тренд карактеристичан не само за регион Војводине, већ за целокупну територију Републике Србије. На наредним илустрацијама биће представљен тренд кретања броја становника од 2011. до 2018. године у Руми, Сремској области, региону Војводине и на нивоу Републике Србије.

Илустрација 6: Тренд кретања броја становника у Руми и Сремској области, 2011 – 2018. године (апс. бр.)

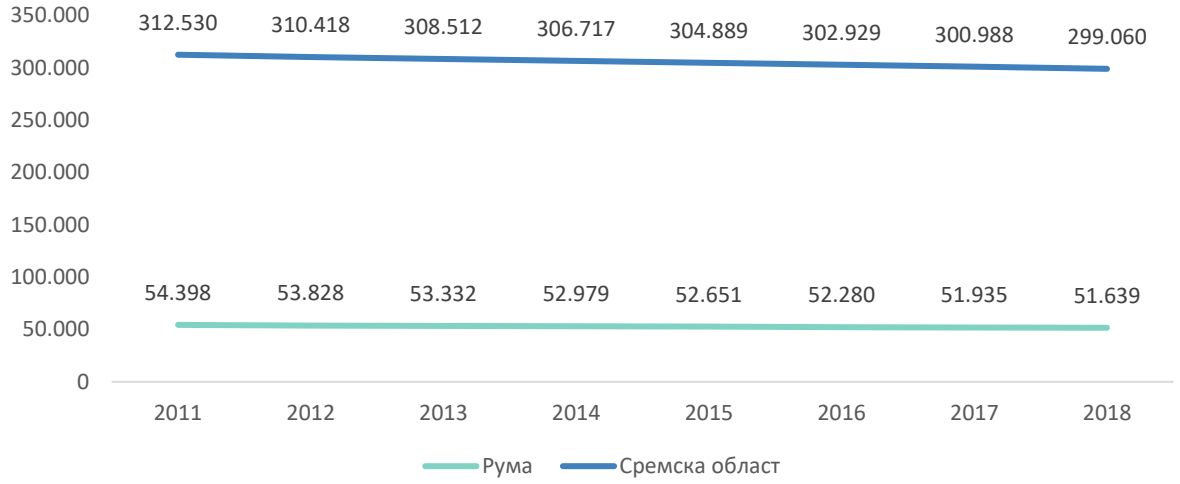

Извор: Обрачунато на бази података преузетих из: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

CAGR броја становника у Сремској области у периоду од 2011. до 2018. године износио је -0,63%, дакле на сличном нивоу као *CAGR* у вредности -0,74% забележен у општини Рума. У односу на општине Сремске области, Рума бележи ниже просечне пондерисане годишње стопе смањења броја становника у односу на Шид (-1,21%), Ириг (-1,07%) и Сремску Митровицу (-0,76%), док више вредности смањења бележи у односу на Инђију (-0,48%), Пећинце (-0,39%) и Стару Пазову (-0,19%).

[18] Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

[19] Републички завод за статистику Републике Србије, Демографска статистика 2018, Београд, 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201914016.pdf

Илустрација 7: Тренд кретања броја становника у региону Војводине и Републици Србији, 2011 – 2018. године (апс. бр.)

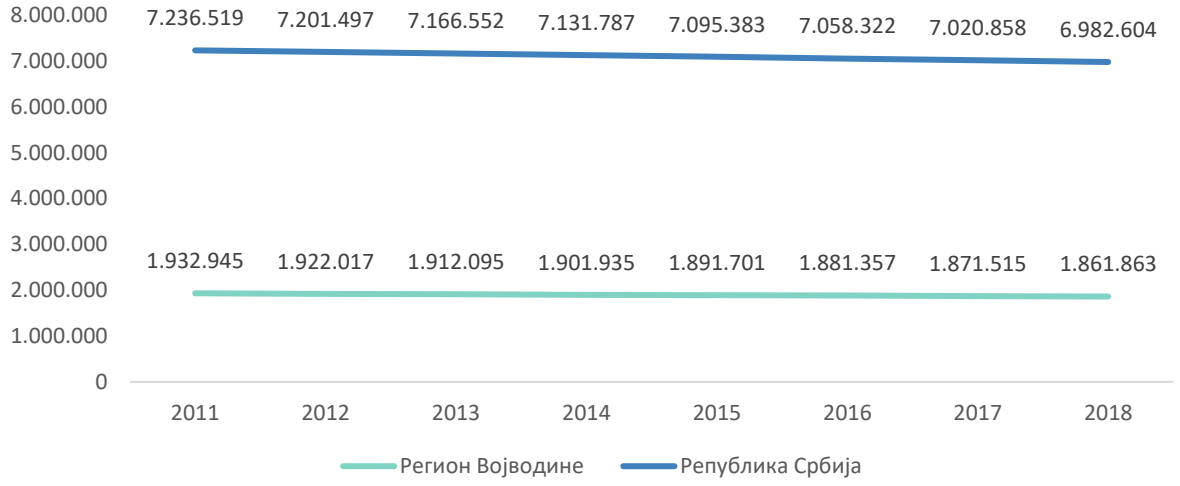

Извор: Обрачунато на бази података преузетих из: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

У региону Војводине у периоду од 2011. до 2018. године *CAGR* броја становника износио је -0,53%, док је овај показатељ у истом периоду на нивоу Републике Србије износио -0,51%.

Према последње доступним подацима (попис 2011. године), 55,35% становника Руме живи у градском насељу, док 44,65% живи у руралним насељима.[20] На нивоу Сремске области 43,43% становника живи у градским насељима, док је овај проценат у региону Војводине 59,36%, а у Републици Србији 59,44%. Дакле, проценат становништва који живи у градским насељима у Руми сличнији је проценту који бележе регион Војводине и Република Србија него просеку општина Сремске области.

3.1. Витални догађаји

Током 2018. године **број живорођене деце** у општини Рума износио је 469, што је 9,1 на 1.000 становника. **Број умрлих** је износио 784, односно 15,2 на 1.000 становника. Наведено је формирало вредност **природног прираштаја** од -315, односно -6,1 на 1.000 становника. Природни прираштај у Руми је једнак просечном природном прираштају општина Сремске области, где је повољнији у односу на Ириг (-10,9 на 1.000 становника), Шид (-9,6 на 1.000 становника) и Сремску Митровицу (-7,1 на 1.000 становника), а неповољнији у односу на Инђију (-4,4 на 1.000 становника), Пећинце (-4,2 на 1.000 становника) и Стару Пазову (-3,8 на 1.000 становника). Природни прираштај Руме је близак вредностима забележеним у региону Војводине (-5,5 на 1.000 становника) и Републици Србији (-5,4 на 1.000 становника), с тим да је незнатно неповољнији.

Анализом осмогодишњег периода од 2011. до 2018. године долази се до закључка да је током 2018. године у општини Рума забележена друга најповољнија вредност природног прираштаја,

[20] Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 20 – Упоредни преглед броја становника 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002. и 2011.: https://pod2.stat.gov.rs/ObjavljenePublikacije/Popis2011/Knjiga20.pdf

као и друга највиша вредност броја живорођене деце. У последње три године, након 2014. године, у којој наведени параметри бележе најповољније и највише вредности, и значајног пада у 2015. години, природни прираштај бележи тренд побољшања током сваке године, делом захваљујући и смањењу броја умрлих на 1.000 становника у вредности од 14,1% у 2018. у односу на 2015. годину. На илустрацији у наставку биће представљен број живорођене деце и природни прираштај по годинама у периоду од 2011. до 2018. године.

Илустрација 8: Број живорођене деце и природни прираштај по годинама, 2011 – 2018. године

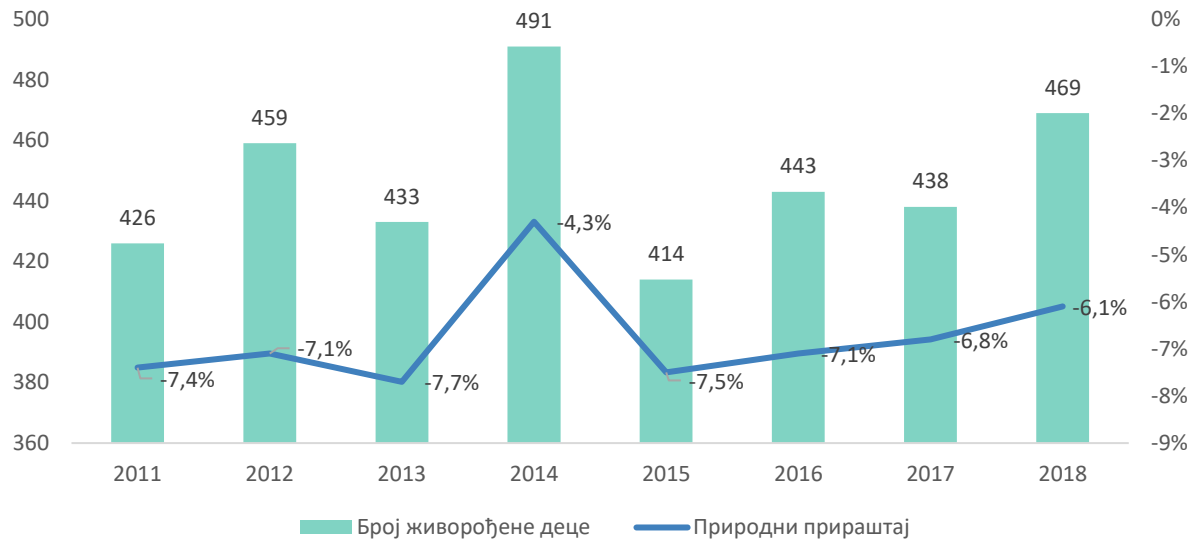

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019, 2018, 2017, 2016, 2015, 2014, 2013. и 2012. година

Стопа фертилитета у Руми у 2018. години износила је 1,6, док је вредност овог показатеља на нивоу Сремске области, региона Војводине и Републике Србије износила 1,5. **Просечна старост мајке при рођењу првог детета** у 2018. години је у Руми била 26,8 година. Ова вредност је у Руми нижа за 1,1 годину у односу на просек Сремске области, 1,4 годину у односу на просек Војводине, а скоро 2 године у односу на просек на нивоу Републике Србије. У Руми је у односу на претходне године стопа фертилитета незнатно порасла у 2018. години, а просечна старост при рођењу првог детета се смањила. Тако је стопа фертилитета у 2018. години за 0,3 процентна поена виша него у 2015. години, јер је расла сваке године за по 0,1 процентни поен. Просечна старост при рођењу првог детета је у 2018. години за годину дана нижа него у односу на пре две године, када је у периоду од 2015. до 2018. године била највиша.

Број закључених бракова у Руми је током 2018. године износио 276, док је број разведених бракова био 89.

Према последње доступним подацима (попис 2011. године), **структура становништва општине Рума старог 15 и више година према брачном стању** показивала је да је око 54% наведене популације (односно 47% укупне популације) ожењено / удато.[21] Детаљна структура представљена је на наредној илустрацији.

[21] Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 5 – Брачни статус: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134004.pdf

Илустрација 9: Структура становништва општине Рума старог 15 и више година према брачном статусу, 2011. година (%)

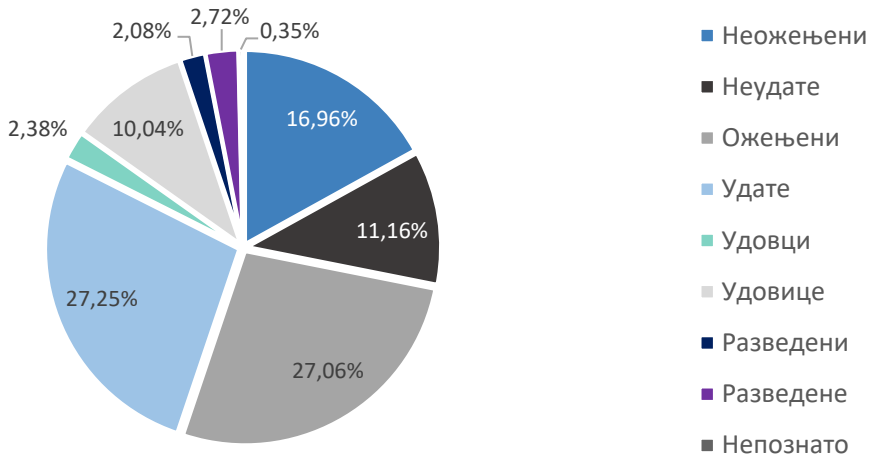

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 5 – Брачни статус: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134004.pdf

На бази статистичких података Републичког завода за статистику[22] за сваку годину од године пописа, а о броју закључених и разведених бракова, процењен је број укупно ожењених / удатих становника општине Рума старости 15 и више година у 2018. години. Наведено доводи до броја од 27.062 ожењених / удатих становника општине Рума старости 15 и више година у 2018. години, односно 52,4% укупне популације Општине, што је за 5,4 процентна поена више него према подацима последњег пописа, односно 2011. године.

3.2. Старосна структура становништва

У општини Рума је током 2018. године 66,6% становништва припадало категорији од 15 – 64 година, односно радном контингенту становништва. Део популације млађе од 15 година формиран је 46% од деце узраста од 0 до 6 година и 54% од деце узраста од 7 до 14 година. Удео пунолетних лица у укупном броју становника Руме износи 83,6%.[23] У табели у наставку представљен је број становника Руме, Сремске области, региона Војводине и Републике Србије по основним контингентима становништва.

[22] Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019, 2018, 2017, 2016, 2015, 2014, 2013. и 2012. година

[23] Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

Табела 3: Број становника по основним контингентима становништва и удео тих контингената у укупном броју становника, 2018. година (апс. бр. и %)

	Општина Рума		Сремска област		Регион Војводине		Република Србија	
Године	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
15 – 64	34.398	66,6	198.595	66,4	1.235.806	66,4	4.573.672	65,5
18 и више	43.194	83,6	247.942	82,9	1.535.914	82,5	5.767.680	82,6
0 – 6	3.189	6,2	19.218	6,4	122.524	6,6	456.554	6,5
7 – 14	3.792	7,3	22.926	7,7	146.194	7,9	544.042	7,8
Жене (15-49)	10.751	20,8	62.595	20,9	404.775	21,7	1.523.675	21,8

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

Наведени удели становника по основним контингентима у општини Рума су на сличном нивоу као просеци забележени у Сремској области, региону Војводине и на нивоу Републике Србије.

У периоду од 2011. до 2018. године ови проценти се нису значајније мењали, те је тако удео становника од 15 до 64 године (радни контингент) у 2018. години смањен за 3,44 процентна поена у односу на 2011. годину, удео пунолетних лица је порастао за 1,19 процентних поена у истом периоду, удео деце у предшколском узрасту (0 до 6 година) порастао је за 0,42 процентна поена, док је удео деце у школообавезном узрасту (7 до 14 година) смањен за 0,79 процентних поена. Удео жена у фертилном периоду (15 до 49 година) смањен је за скоро 2 процентна поена.

Последњи доступни подаци који обухватају детаљно рашчлањено становништво у општинама према **старосним категоријама** су подаци обухваћени пописом из 2011. године. На наредној илустрацији биће представљено учешће сваке старосне групе у популацији општине Рума укупно и према полу, а за 2011. годину.

Илустрација 10: Учешће старосних категорија у популацији општине Рума, укупно и према полу, 2011. година (%)

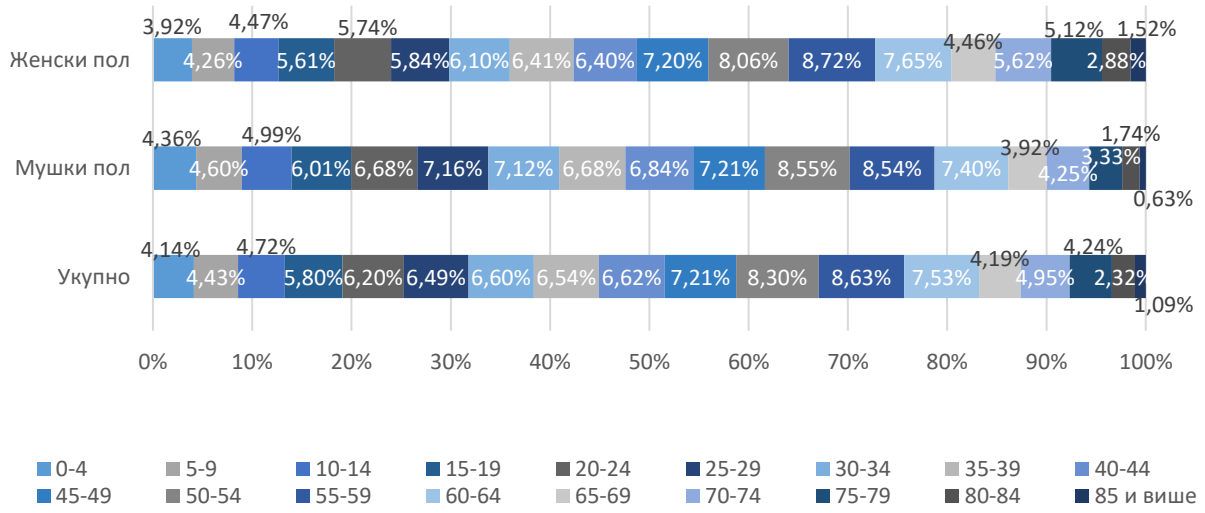

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 2 – Старост и пол: https://publikacije.stat.gov.rs/G2012/Pdf/G20124002.pdf

Просечна старост укупног становништва општине Рума износи 43,8 година, док је **индекс старења** (однос броја старог – 60 и више година и младог становништва – од 0 до 19 година) 154,4. Од

2011. до 2018. године индекс старења је значајно порастао, те је и просечна старост становништва Руме са 41,79 година, колико је износила у 2011. години, порасла на 43,8. На наредној илустрацији биће представљено кретање просечне старости становништва Руме и индекса старења по годинама, за период од 2011. до 2018. године.

Илустрација 11: Просечна старост становништва и индекс старења по годинама у општини Рума, 2011 – 2018. године

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019, 2018, 2017, 2016, 2015, 2014, 2013. и 2012. година

Индекс старења становништва је у анализираном периоду забележио *CAGR* од 4,41%, док је *CAGR* просечне старости становништва у Руми у истом периоду износио 0,67%.

Тренд повећања ових показатеља у анализираном периоду карактеристичан је и за ниво просека Сремске области и за регион Војводине, као и за Републику Србију. Општина Рума бележи сличну вредност просечне старости становништва као што је забележена на нивоу просека Сремске области (43,3 године) и Републике Србије (43,16 година), док је овај показатељ у општини Рума за 1 процентни поен виши него у региону Војводине (42,81 година).

Вредност индекса старења у Руми виша је око 7% од просечног индекса старења на нивоу Сремске области, 8% у односу на просек на нивоу Републике Србије и 12,4% у односу на просек на нивоу региона Војводине. Наведено се може сагледати на наредној илустрацији.

Илустрација 12: Индекс старења становништва општине Рума, Сремске области, региона Војводине и Републике Србије, 2018. година

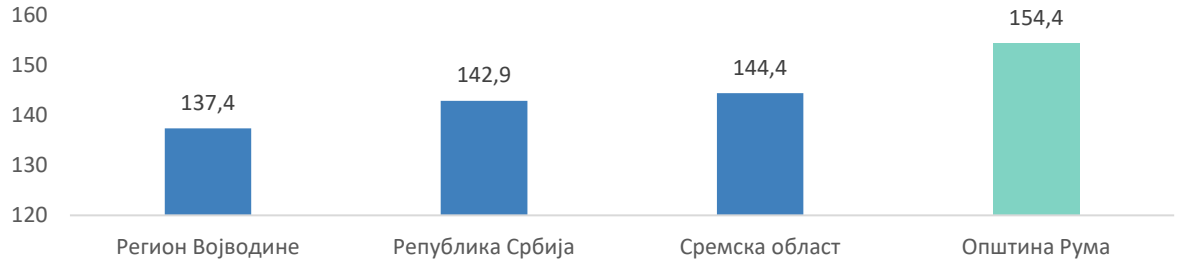

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

Иако општина Рума бележи највише вредности индекса старења у оквиру анализираних категорија територије Србије, *CAGR* индекса старења у периоду од 2011. до 2018. године у Руми био је незнатно нижи него што је износио *CAGR* овог показатеља на нивоу просека Сремске области (4,69%). У односу на *CAGR* индекса старења обрачунатог на нивоу региона Војводине и

Републике Србије, Рума је бележила вредности за 1 и за 1,17 процентних поена веће, респективно. Наведено сведочи о томе да се анализирани показатељи и њихов тренд кретања у општини Рума не разликују значајно од ових показатеља на вишим нивоима обухвата територије Републике Србије.

Очекивано трајање живота живорођене деце у 2018. години у општини Рума износило је 72,2 године за мушки пол и 77,4 године за женски пол. Овај показатељ је у односу на 2011. годину укупно порастао за 1,93% код мушког пола и 1,27% код женског, а растао је по *CAGR* од 0,27% код мушког пола и 0,18% код женског. Очекивано трајање живота становника и мушког и женског пола у општини Рума слично је као и на нивоу просека Сремске области (72,5 година мушки пол и 77,9 година женски пол), региона Војводине (72,3 године мушки пол и 77,6 година женски пол) и Републике Србије (73,2 године мушки пол и 78,1 година женски пол). *CAGR* наведених показатеља је у општини Рума у периоду од 2011. до 2018. године био на вишем нивоу у односу на обрачунате на нивоу просека за Сремску област (где је износио 1,58% за мушки пол и 1,22% за женски пол), док је у односу на регион Војводине био нижи за 0,58 процентних поена за мушки пол, односно 0,47 процентних поена за женски, а у односу на просек на нивоу Републике Србије нижи за 0,24 процентна поена за мушки пол и 0,38 процентна поена за женски. На наредној илустрацији биће представљено кретање очекиваног трајања живота становника према полу, по годинама, за општину Рума, Сремску област, регион Војводине и Републику Србију.

Илустрација 13: Кретање очекиваног трајања живота становника према полу по годинама – општина Рума, Сремска област, регион Војводине и Република Србија, 2011 – 2018. године

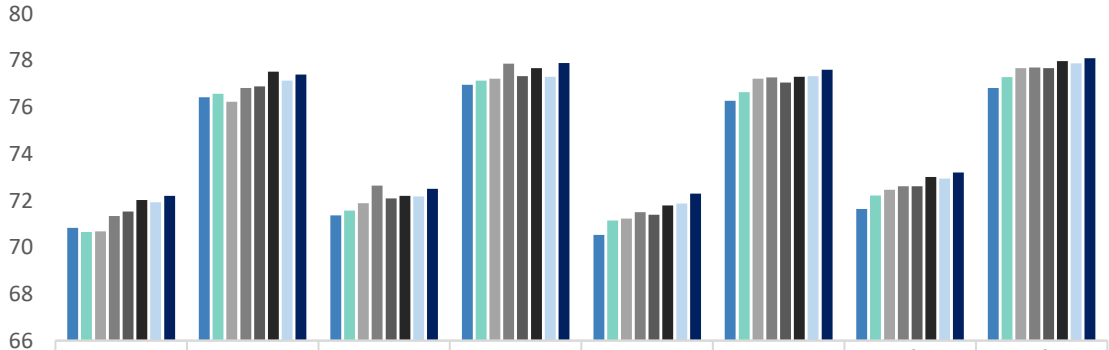

	Општина Рума - мушки пол	Општина Рума - женски пол	Сремска област - мушки пол	Сремска област - женски пол	Регион Војводине - мушки пол	Регион Војводине - женски пол	Република Србија - мушки пол	Република Србија - женски пол
2011	70,83	76,43	71,37	76,96	70,53	76,27	71,64	76,83
2012	70,65	76,58	71,57	77,14	71,15	76,64	72,22	77,29
2013	70,68	76,24	71,89	77,22	71,23	77,22	72,46	77,68
2014	71,34	76,82	72,64	77,86	71,51	77,28	72,61	77,7
2015	71,53	76,89	72,09	77,33	71,39	77,06	72,62	77,67
2016	72,03	77,52	72,2	77,68	71,79	77,31	73,01	77,98
2017	71,93	77,14	72,17	77,31	71,88	77,33	72,95	77,88
2018	72,2	77,4	72,5	77,9	72,3	77,6	73,2	78,1

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019, 2018, 2017, 2016, 2015, 2014, 2013. и 2012. година

3.3. Структура становништва према националној припадности, матерњем језику и вероисповести

У општини Рума Срби са 86,29% учествују у укупној популацији структурираној према **националној припадности**. У осталих 13,71% највеће учешће имају Хрвати – 23,08% популације која нису Срби, односно 3,16% укупне популације општине Рума. Затим следе Роми и Мађари, са 17,41% популације која нису Срби, односно 2,39% укупне популације, и 15,72% популације која нису Срби, односно 2,15% укупне популације Општине, респективно.[24] Структура становништва Руме према националној припадности представљена је на наредној илустрацији.

Илустрација 14: Структура становништва општине Рума према националној припадности, 2011. година (%)

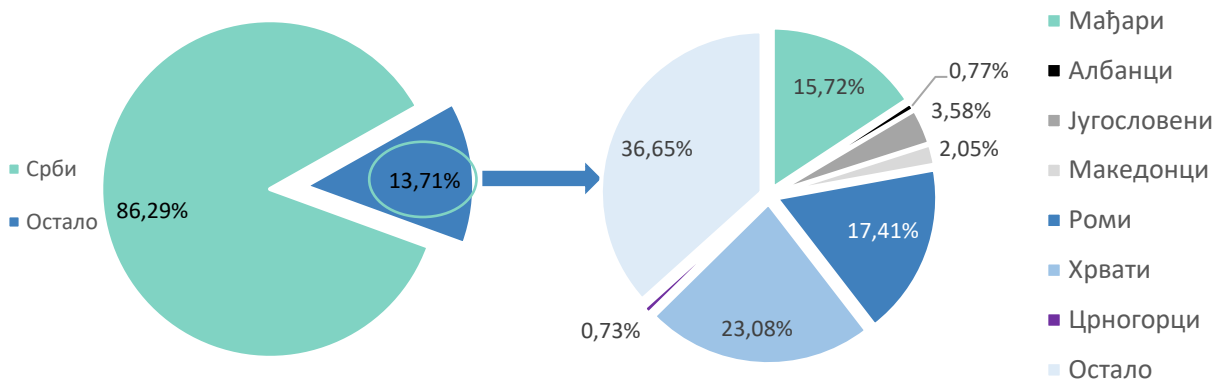

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 1 – Национална припадност: https://publikacije.stat.gov.rs/G2012/Pdf/G20124001.pdf

У складу са структуром становништва према националној припадности, 95,17% становника општине Рума је српски језик **матерњи језик**. Затим према бројности следе становници Општине којима је матерњи језик ромски, мађарски, па хрватски језик. Становници којима је матерњи језик ромски чине 0,8% становника општине Рума структурираног према матерњем језику (односно 16,63% у делу популације ком матерњи језик није српски), док становници којима је матерњи језик мађарски чине 0,58% (односно 11,95% у делу популације ком матерњи језик није српски), а хрватски 0,53% укупне популације Руме (односно 11% у делу популације ком матерњи језик није српски).[25] На наредној илустрацији представљена је структура становништва општине Рума према матерњем језику.

[24] Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 1 – Национална припадност: https://publikacije.stat.gov.rs/G2012/Pdf/G20124001.pdf

[25] Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 4 – Вероисповест, матерњи језик и национална припадност: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134002.pdf

Илустрација 15: Структура становништва општине Рума према матерњем језику, 2011. година (%)

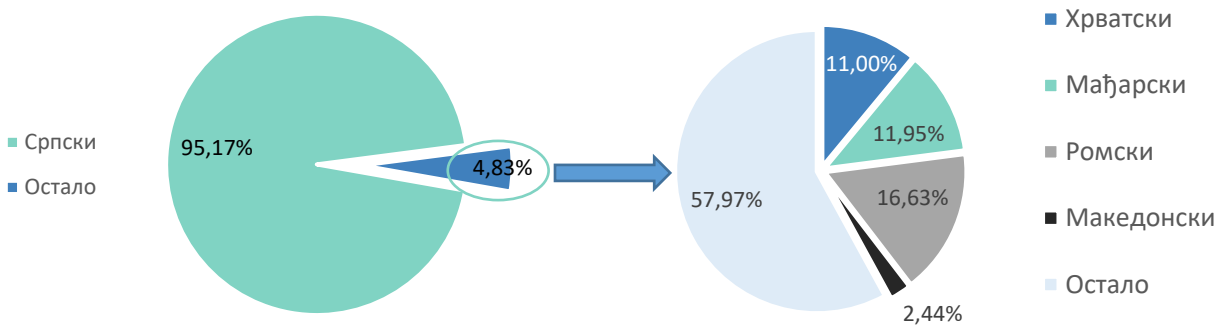

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 4 – Вероисповест, матерњи језик и национална припадност: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134002.pdf

У структури становништва Руме према **вероисповести** највеће учешће имају становници православне вере – 88,44%. Међу популацијом која није православне вероисповести највећи део чине католици, са 48,39%, односно 5,59% у укупној популацији општине Рума. Затим следе становници који се изјашњавају као атеисти, са 6,76% у делу популације који није православне вероисповести, односно 0,78% у укупној популацији Општине.[26]

Илустрација 16: Структура становништва општине Рума према вероисповести, 2011. година (%)

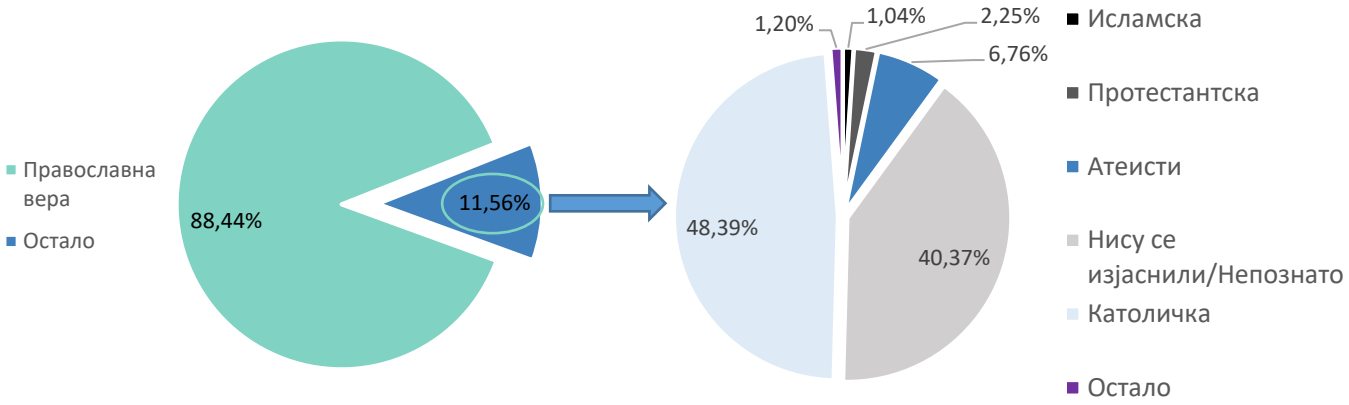

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 4 – Вероисповест, матерњи језик и национална припадност: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134002.pdf

[26] *Ibid.*

3.4. Становништво према радној активности

У општини Рума у 2018. години регистровано је 15.744 **запослених лица**, од чега су 8.839, односно 56% мушкарци, а 6.906, односно 44% жене. Дакле, на 1.000 становника Руме број запослених је 305. Учешће запослених старости 15 – 29 година у укупној запослености је 17,9%.[27]

Број **незапослених лица** износио је 3.856, односно 75 лица на 1.000 становника. Учешће жена у укупном броју незапослених било је 51,6%. У укупном броју незапослених лица у општини Рума у 2018. години 32,4% су чинила лица која први пут траже запослење, а лица без квалификација су чинила 48,8% овог броја.

Како је у делу документа *3.2. Старосна структура становништва* представљено да радни контингент општине Рума (становници од 15 до 64 године) чини 66,6% укупне популације Руме, те њихов број износи 34.398, закључује се да запослена лица у Руми чине 45,8% радног контингента, а незапослена лица 11,2%.

Учешће запослених у радном контингенту, односно стопа запослености у општини Рума на сличном је нивоу као вредности овог показатеља у Сремској области (46,35%), региону Војводине (46,07%) и Републици Србији (46,59%). Са аспекта учешћа броја незапослених лица у радном контингенту[28], у Руми је стање незнатно повољније у односу на просек на нивоу Републике Србије, где ово учешће износи за око 1 процентни поен више, односно 12,1%, док је наведени показатељ у Сремској области 7,8%, а у региону Војводине 9,3%.

У односу на остале општине Сремске области, учешће запосленог становништва у радном контингенту (стопа запослености) у Руми је на нивоу изнад забележеног у Шиду, Иригу и Сремској Митровици, док је ниже него у Старој Пазови, Пећинцима и Инђији. Наведено је представљено на наредној илустрацији.

Илустрација 17: Учешће запослених у радном контингенту становништва (стопа запослености) у Сремској области, 2018. година (%)

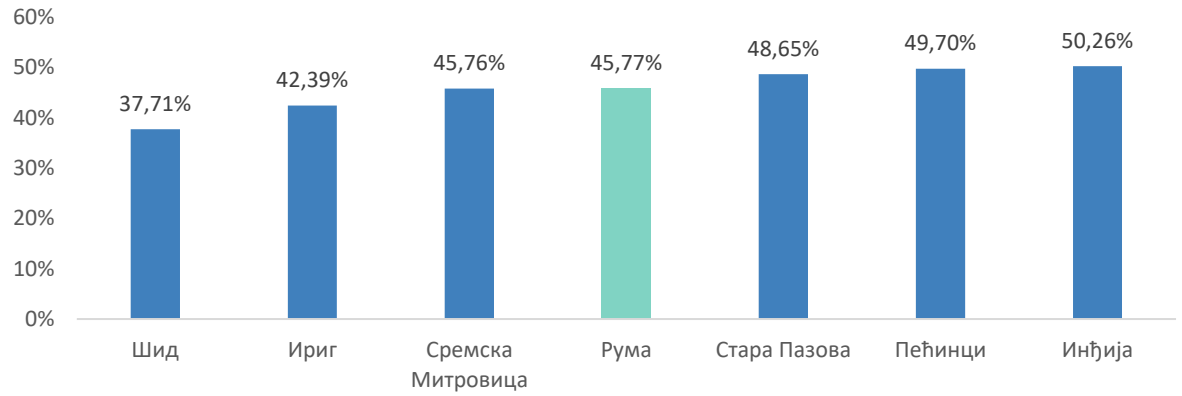

Извор: Обрачунато на бази података преузетих из: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

[27] Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

[28] Због расположивости података рачунато је учешће незапослених у радном контингенту уместо стопе незапослености. Применом истог показатеља омогућено је поређење у анализама са другим територијама и по годинама.

Са аспекта учешћа незапослених лица у радном контингенту становништва, Рума бележи повољнију вредност у односу на Шид и Ириг, док је учешће незапослених у радном контингенту у Руми више него у Старој Пазови, Инђији, Пећинцима и Сремској Митровици.

Илустрација 18: Учешће незапослених у радном контингенту становништва у Сремској области, 2018. година (%)

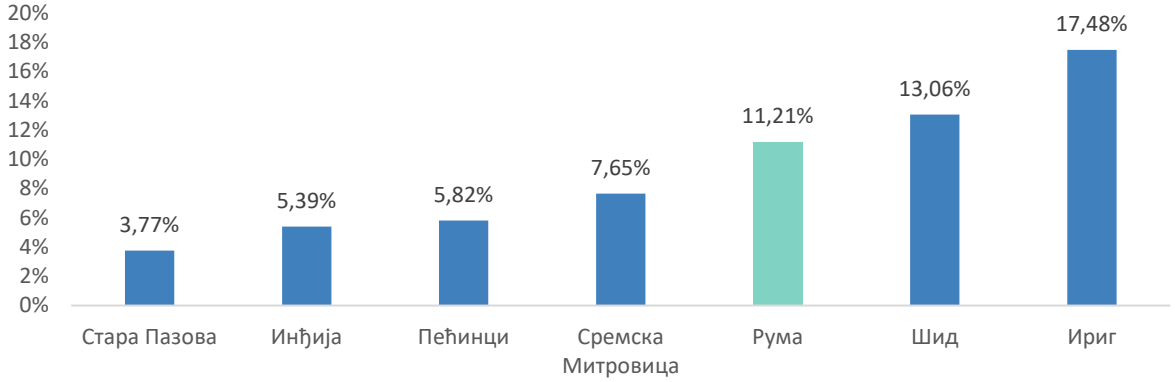

Извор: Обрачунато на бази података преузетих из: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

Дакле, иако су показатељи запослености и незапослености у општини Рума на нивоу који је карактеристичан за Републику Србију, односно опште стање на овом пољу у Општини је повољно (релативно ниско учешће незапослених у радном контингенту), поређење са другим општинама Сремске области доводи до закључка да постоји простор за унапређење овог сегмента социјалне инклузије становништва, односно за подстицање радног ангажовања теже запошљивих категорија становништва. Овом закључку доприноси и чињеница да највећи број незапослених лица на посао чека дуже од 2 године (58,1%).[29]

Према Локалном акционом плану запошљавања општине Рума за 2018. годину, **опште карактеристике тржишта рада** су следеће: неусаглашеност понуде и потражње радне снаге, велико учешће дугорочно незапослених лица, неповољна старосна и квалификациона структура незапослених, висока стопа незапослених младих, ниска мобилност радне снаге, велики број незапослених који припадају теже запошљивим категоријама (незапослени млади до 30 година живота, вишак запослених и незапослена лица старија од 50 година, незапослени без квалификација, нискоквалификовани и дугорочно незапослени, особе са инвалидитетом и Роми), као и велики број ангажованих лица у сивој економији. Млади од 15 до 29 година на крају 2017. године формирали су 19,64% (55,65% жене) незапослених, а забележен је пад овог учешћа за 1,21% у односу на претходну годину. Лица старосне доби од 30 – 49 године у наведеном периоду формирала су 57,03% незапослених (лица од 30 – 39 година чинила су 20,06% од укупног броја незапослених, а од 40 – 49 година 24,11% од укупног броја незапослених). Лица старија од 50 година учествовала су са 36,26% у укупном броју незапослених.[30] Незапосленим лицима потребно је обезбедити додатне обуке за стицање и усавршавање знања и вештина потребних за рад у струци, али и саветодавне видове подршке. Овде је посебан фокус на вишкове, лица старија од 50 година и неквалификована лица. Младима је потребно обезбедити додатне обуке, као припрему за укључење на тржиште рада, имајући у виду да страни инвеститори, који

[29] Општина Рума, Локални акциони план запошљавања Општине Рума за 2018. годину, Рума, фебруар 2018. године
[30] *Ibid.*

инвестирају у своје пословање у Општини, преферирају запошљавање лица са радним искуством, али и обезбедити им саветодавну подршку по питању професионалне оријентације, тражења посла и предузетништва. Наиме, како је наведено на радионицама, у привреди и на тржишту рада постоји велика потреба за одређеним, првенствено занатским, занимањима која изумиру, а млади се нерадо након завршетка основног образовања опредељују за даље образовање ка овим занимањима. Због тога их је потребно на време, по завршетку основне школе, усмеравати (нпр. кроз организовање радионица) ка овим занимањима, упознати их са потребама привреде и могућностима које конкретно занимање може да им обезбеди. Чак и поред тога што су неке школе и предузећа већ укључени у систем дуалног образовања, често се јавља проблем ниског интересовања код деце за ове програме, те је и због тога важно на време усмерити и подстаћи децу кроз различите видове подршке, комуникације и информисања.

Саветодавна и едукативна подршка за различите категорије незапослених лица обезбедила би простор за усклађивање понуде радне снаге и њихових знања и способности са потребама привреде, постојећих и нових предузећа која долазе у Руму.

Такође, на радионицама је истакнута потреба за укључењем већег броја предузећа у Унију послодаваца Руме, за чим тренутно не постоји довољно интересовање, иако би то био добар начин да се изнесу потребе за кадровима, посебно за веће пословне системе, јер је Унија веза за комуникацију између привредника и локалне самоуправе.

У структури незапослених лица према степену образовања и стручне спреме доминантно учешће имају незапослени са првим степеном стручне спреме (43,5%), затим следе лица са трећим степеном стручне спреме (22,2%) и четвртим степеном (20,2%). Учешћа запослених са другим, петим, шестим и седмим степеном стручне спреме су нижа, и износе 4,2%, 0,3%, 3,9% и 5,6%, респективно. Укупно учешће неквалификоване и полуквалификоване радне снаге у структури незапослених износи 47,7%.[31] Учешће високообразованих лица у структури незапослених у износу од скоро 10% резултат је управо више пута поменуте недовољне оријентације ка квартарном сектору делатности и делатностима вишег степена додате вредности у Општини.

О томе да се на наведеном пољу већ ради и већ постоје важна унапређења сведоче организовани програми и иницијативе, о којима ће бити више речи у делу документа *7.5. Социјалне услуге*, али и трендови кретања индикатора запослености. Забележено је значајно побољшање анализираних показатеља запослености у Руми у периоду од 2011. до 2018. године. Наиме, учешће запослених у радном контингенту (стопа запослености) било је за скоро 6 процентних поена ниже у 2017. години у односу на 2018, а за чак 20 процентних поена ниже у 2011, када је овај показатељ износио 26,07%, него у 2018. години. Учешће незапослених у радном контингенту је смањено за 2 процентна поена у 2018. у односу на 2017. годину, а у односу на почетак анализираног периода, односно 2011. годину, за 4 процентна поена. Овај показатељ је најнеповољнију вредност достигао 2013. године (17,37%), а у односу на тај период данас је ситуација повољнија за преко 6 процентних поена. Наведене анализе и показатељи представљени су на наредној илустрацији.

[31] *Ibid.*

Илустрација 19: Кретање учешћа запослених у радном контингенту (стопе запослености) и учешћа незапослених у радном контингенту општине Рума, 2011 – 2018. године (%)

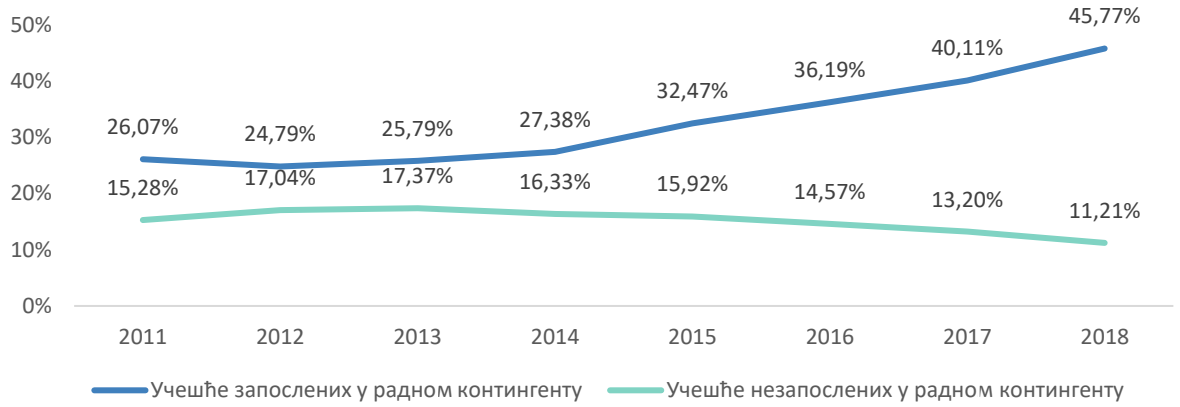

Извор: Обрачунато на бази: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019, 2018, 2017, 2016, 2015, 2014, 2013. и 2012. година

Представници из Општине на радионицама су навели изузетно добру сарадњу са Националном службом за запошљавање, која брзо и ефикасно решава све захтеве и повезује радну снагу са послодавцима, те је и то фактор који је допринео позитивним трендовима на тржишту рада, као и спровођење анализа и испитивања за усклађивање понуде и тражње за радном снагом, у којима учествује локална самоуправа. У протеклом периоду у Општини је отворен и велики број нових радних места.

Смањење учешћа незапослених у радном контингенту је у директној корелацији и са закључцима анализе у делу документа *7.5. Социјалне услуге*. Наиме, ова анализа сведочи о паду броја корисника услуга Центра за социјални рад (ЦСР) Рума, где се, између осталог, уочава смањење броја корисника који припадају старосним групама *одрасли и деца*, а коју углавном чине радно способна лица и њихове породице.

Такође, и у делу документа *5.4. Стамбени ресурси* може се пронаћи корелација са горе анализираним кретањем индикатора запослености. Наиме, у периоду 2011 – 2018. године стамбени фонд је из године у годину растао, чему доприноси виши животни стандард становништва, који је последица смањења учешћа незапослених у радном контингенту становништва и повећања стопе запослености у општини Рума.

3.5. Образовна структура становништва

Последње доступни подаци о образовној структури становништва су подаци пописа из 2011. године, док ће детаљне информације о основним школама, средњим школама, високим школама и факултетима, као и броју ученика / студентима у њима по годинама у периоду од 2011. до 2018. године бити представљене у делу *7.1. Образовање*.

Према подацима из 2011. године, у **образовној структури становништва** општине Рума највеће учешће имају лица са средњим образовањем – 51%, затим лица са основним образовањем – 22% и са непотпуним основним образовањем – 12%. У средњем образовању доминантно место заузимају средње стручне школе у трајању краћем од 4 године, које је завршило 48,2% становника са средњим образовањем, затим средње стручне школе у трајању 4 године – 44,1%; док значајно мањи удео у броју становника са средњим образовањем имају лица са завршеном

гимназијом – 6,9% и лица са специјализацијом после средњег образовања – 0,8%.[32] На наредној илустрацији представљена је образовна структура становништва Руме.

Илустрација 20: Образовна структура становништва општине Рума, 2011. година (%)

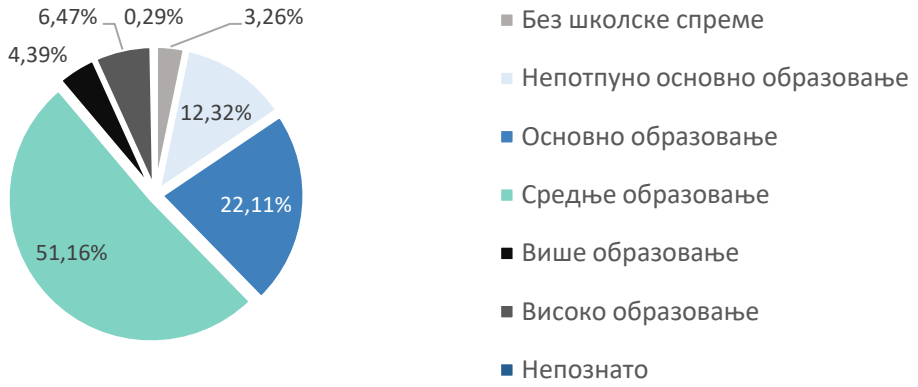

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 3 – Школска спрема, писменост и компјутерска писменост: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134001.pdf

У односу на друге општине Сремске области, Рума има висок проценат високообразованог становништва; виши проценат је забележен само у Сремској Митровици. Збирни проценат становника без школске спреме и са непотпуним основним образовањем у Руми на сличном је нивоу као у Сремској Митровици, а нижи је него у Иригу, Пећинцима и Шиду. Наведено поређење илустративно је представљено на наредном графикону.

Илустрација 21: Образовна структура становништва у Сремској области, 2011. година (%)

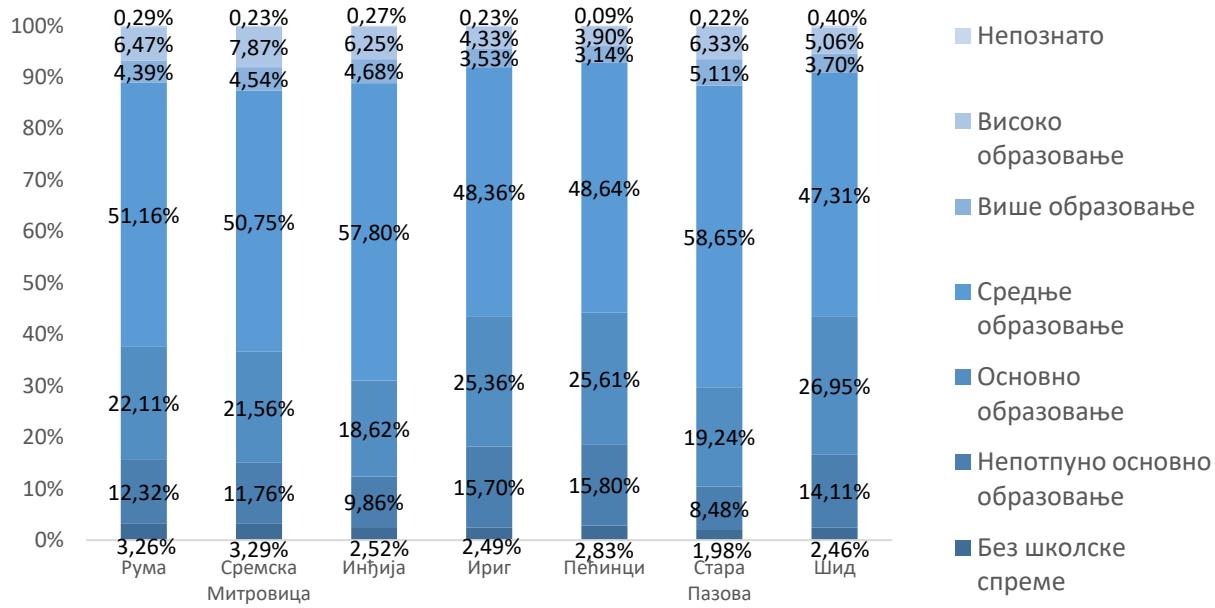

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 3 – Школска спрема, писменост и компјутерска писменост: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134001.pdf

[32] Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 3 – Школска спрема, писменост и компјутерска писменост: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134001.pdf

Иако Рума бележи више проценте високообразованог становништва у односу на друге општине Сремске области (са изузетком Сремске Митровице, у којој је највиша вредност овог показатеља), овај проценат је у односу на ниво региона Војводине и Републике Србије значајно нижи – за 2,7 процентних поена и 4,1 процентни поен, респективно. Ово делимично може бити и резултат чињенице да се многи млади људи који уписују факултете не враћају у Руму након завршетка истих. Наведено представља проблем и са аспекта привреде, јер, поред, у делу *3.4. Становништво према радној активности*, већ поменутог мањка радне снаге занатских занимања, привредници и послодавци се често суочавају и са немогућношћу проналаска потребног високообразованог кадра.

У анализираној групи територијалних јединица, Рума бележи највише проценте становника без школске спреме и са непотпуним основним образовањем, али не значајно више него што је то случај на нивоу Сремске области, региона Војводине и Републике Србије. Наведено је у сагласности и са доминантним секторима делатностима у општини Рума, о чему ће бити више речи у делу *4.1.1. Индикатори запослености*, и чињеницом да постоји простор за преусмерење и на услуге вишег степена додате вредности и квартарни сектор делатности, што би са собом повукло и опредељење већег броја становника за наставак школовања и достизање вишег нивоа образовања. Овде је потребно посебан акценат ставити на подршку становништву у руралним насељима и унапређење образовних и привредних услова за њихово интензивније укључење и у непољопривредне делатности.

Илустрација 22: Образовна структура становништва у Руми, Сремској области, региону Војводине и Републици Србији, 2011. година (%)

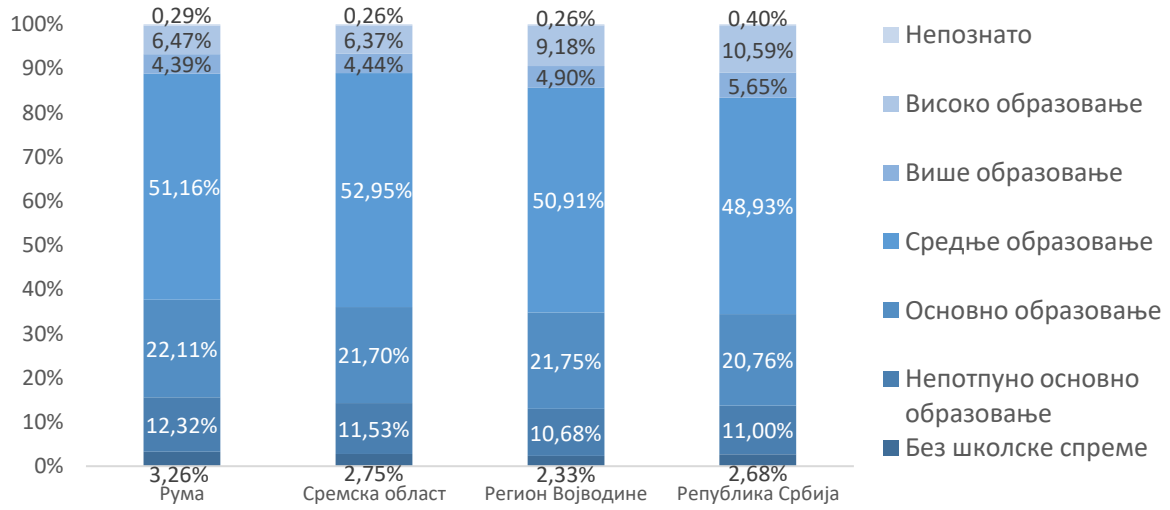

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 3 – Школска спрема, писменост и компјутерска писменост: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134001.pdf

У општини Рума, према подацима из пописа 2011. године, било је 1.109 **неписмених** старијих од 10 година, односно 2,23% укупне популације Општине. У односу на просек на нивоу Сремске области, Рума бележи виши проценат неписменог становништва за око 0,5 процентних поена, у односу на регион Војводине за 0,64 процентна поена виши, а у односу на просек на нивоу Републике Србије за 0,27 процентна поена виши. Разлике нису значајне, поготово имајући у виду да се у Руми највећи број неписменог становништва налази у категорији старосне доби од 65 и

више година, чак 71%.[33] На наредној илустрацији представљена је структура неписменог становништва општине Рума према старосној доби.

Илустрација 23: Структура неписменог становништва општине Рума према старосној доби, 2011. година (%)

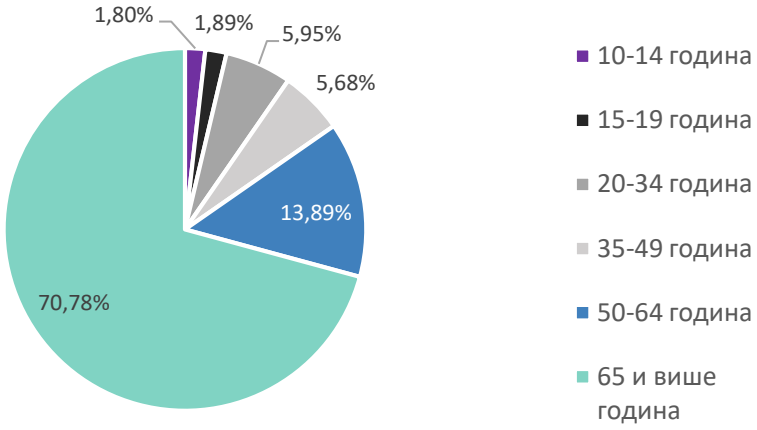

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 3 – Школска спрема, писменост и компјутерска писменост: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134001.pdf

Са аспекта **компјутерске писмености** становника старијих од 15 година у Руми је највећи удео компјутерски неписмених лица – око 56%, следи учешће компјутерски писмених – 29%, затим лица која делимично познају рад на рачунару – 15%. Ситуација је слична и на нивоу Сремске области, региона Војводине и Републике Србије.[34]

3.6. Породице и домаћинства

Према последње доступним подацима, из пописа 2011. године, у Руми је укупан **број породица** 16.241, од чега 27% чине брачни парови без деце, 2% ванбрачни парови без деце, 50% брачни парови са децом, 3% ванбрачни парови са децом, 14% мајке са децом и 4% очеви са децом.[35] Највећи број породица са децом су породице са једним дететом – 6.174 породице, затим са двоје деце – 4.529 породица. Породица са троје деце на територији Општине има 622, а са четворо и петоро или више деце 80 и 43, респективно.[36] Структура породица са децом према броју деце у њима представљена је на наредној илустрацији.

[33] *Ibid.*
[34] *Ibid.*
[35] Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 12 – Породице: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134017.pdf
[36] Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 17 – Породице с децом: https://publikacije.stat.gov.rs/G2014/Pdf/G20144005.pdf

Илустрација 24: Структура породица са децом према броју деце у породици у општини Рума, 2011. година (%)

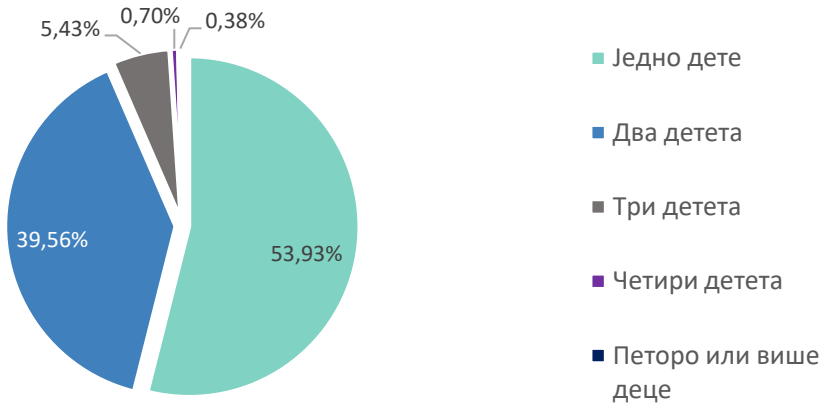

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 17 – Породице с децом: https://publikacije.stat.gov.rs/G2014/Pdf/G20144005.pdf

Највећи број **домаћинстава** у Руми су домаћинства са два члана – 25,32%, затим следе домаћинства са једним чланом – 20,89% и са три члана – 20,38%.[37] У наредној табели представљен је број домаћинстава према броју чланова, као и учешћа различитих домаћинстава у укупном броју у општини Рума.

Табела 4: Структура домаћинстава према броју чланова у општини Рума, 2011. година (апс. бр. и %)

Број чланова домаћинства	Број домаћинстава	Учешће (%)
Један	3.893	20,89
Два	4.718	25,32
Три	3.798	20,38
Четири	3.480	18,68
Пет	1.569	8,42
Шест и више чланова	1.174	6,30

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 13 – Основне карактеристике домаћинстава: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134021.pdf

Највећем броју домаћинстава су извори прихода мешовити – 31,48%, затим следе домаћинства која се ослањају на пензије као извор прихода – 27,34%, затим која се ослањају на зараде и друга примања по основу рада у непољопривреди – 27,18%, зараде и друга примања по основу рада у пољопривреди – 3,35% и социјална примања – 2,56%. 5,68% домаћинстава има друге врсте прихода, док је 2,4% без прихода.[38]

[37] Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 13 – Основне карактеристике домаћинстава: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134021.pdf

[38] *Ibid.*

3.7. Миграције становништва

Укупан број досељеног, мигрантског становништва у општини Рума у 2018. години износио је 826.[39] Највеће учешће у досељеном и одсељеном становништву Руме имали су Срби – досељених Срба је 396, односно 48% досељеног становништва, што је 76% досељеног становништва које се изјаснило и које је опредељено по питању националне припадности; док је **учешће одсељених** Срба из Руме 57,5% (451 Србин у укупном броју одсељених од 784), односно 77,5% одсељеног становништва које се изјаснило и које је опредељено по питању националне припадности. На илустрацијама у наставку представљене су структура досељеног и структура одсељеног становништва према националној припадности у општини Рума у 2018. години.

Илустрација 25: Структура досељеног становништва према националној припадности – општина Рума, 2018. година (%)

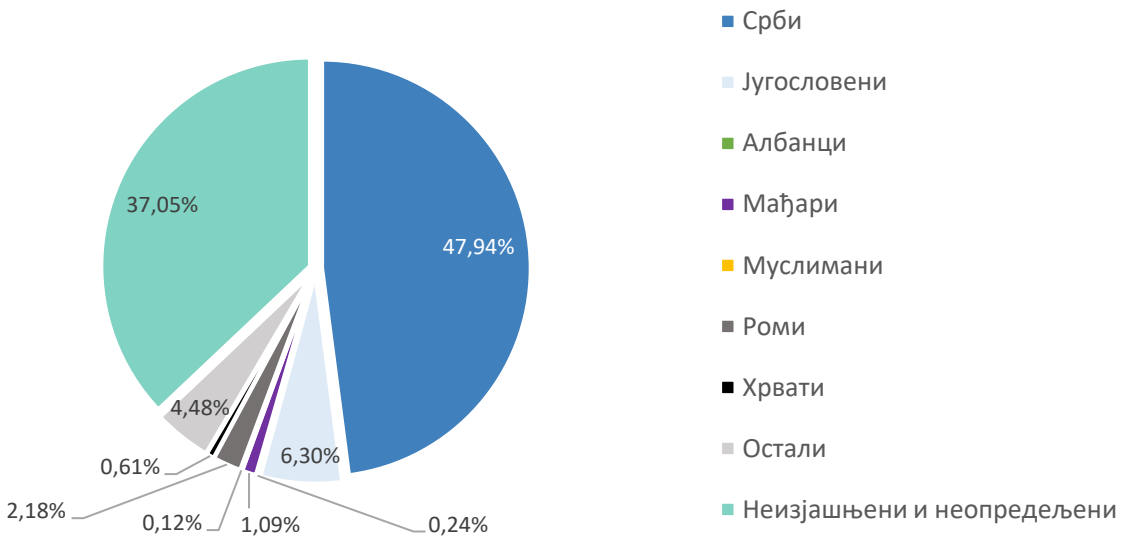

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Демографска статистика 2018, Београд, 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201914016.pdf

У досељеном становништву 2018. године структурираном према националној припадности учешће Срба према висини праћено је учешћем становника који се изјашњавају као Југословени (6,30%), затим учешћем Рома (2,18%) и Мађара (1,09%).

[39] Републички завод за статистику Републике Србије, Демографска статистика 2018, Београд, 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201914016.pdf

Илустрација 26: Структура одсељеног становништва према националној припадности – општина Рума, 2018. година (%)

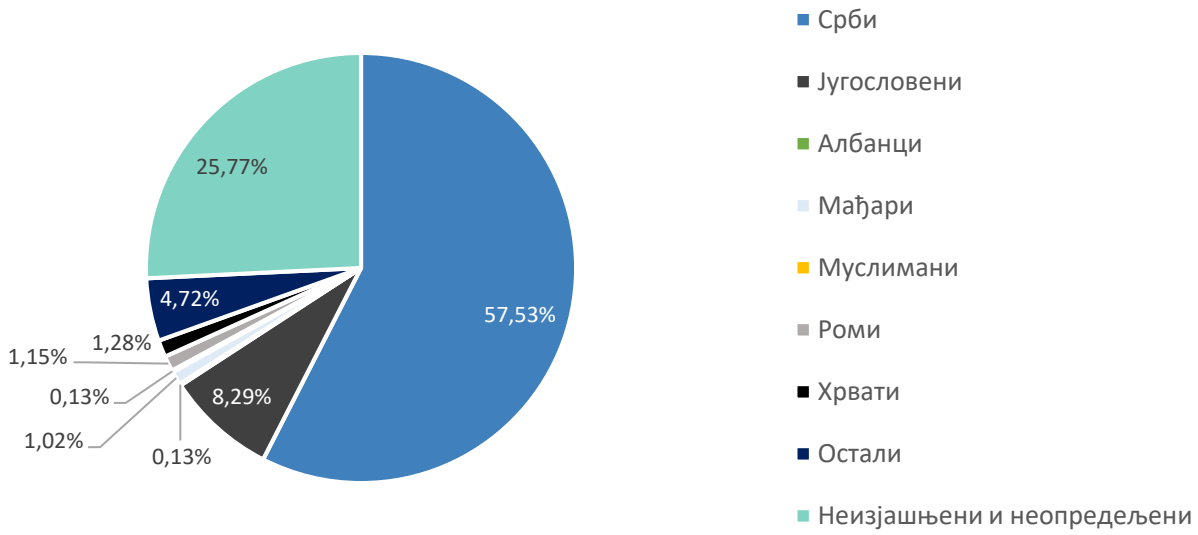

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Демографска статистика 2018, Београд, 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201914016.pdf

У одсељеном становништву 2018. године након учешћа Срба следи учешће Југословена (8,29%), затим Хрвата (1,28%), Рома (1,15%) и Мађара (1,02%).

У периоду од 2011. до 2018. године највећи број досељеника чинило је српско становништво, као што је показала и анализа за 2018. годину. Следе учешћа становништва које се изјашњава као Југословени, Рома, Мађара и Хрвата. У наредној табели представљен је број досељених становника у општини Рума по годинама за период од 2011. до 2018. године, структурираних према националној припадности.

Табела 5: Структура досељеног становништва према националној припадности у општини Рума по годинама, за период 2011 – 2018. године (апс. бр.)

Година	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
УКУПНО	495	635	669	655	753	758	748	826
Срби	284	372	337	340	368	415	379	396
Црногорци	-	1	1	-	-	-	-	-
Југословени	32	37	47	39	51	36	37	52
Албанци	-	-	-	-	-	-	-	2
Мађари	2	5	6	6	11	14	9	9
Македонци	-	2	-	2	1	-	-	-
Муслимани	1	-	1	1	1	1	-	1
Роми	11	2	7	7	16	13	16	18
Русини	1	1	-	-	-	1	1	-
Румуни	-	-	-	-	1	-	-	-
Словаци	1	1	1	-	-	-	-	-
Хрвати	6	6	7	5	7	4	9	5
Остали	1	49	44	52	42	37	26	37
Неизјашњени и неопредељени	156	159	216	203	255	237	271	306

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Демографска статистика 2018, 2017, 2016, 2015, 2014, 2013, 2012. и 2011. година

КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *3. ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА*

- *CAGR* броја становника Руме у периоду 2011-2018. године износио је -0,74%
- Значајно побољшање природног прираштаја и повећање броја живорођене деце у 2018. години у односу на претходне три године
- У периоду 2011 – 2018. године забележен је тренд раста просечне старости становништва и индекса старења, а њихове *CAGR* износиле су 0,67% и 4,41%, респективно
- Стопа запослености у Руми у 2018. години износила је 45,8%, а у периоду 2011 – 2018. забележен је њен тренд раста, те је у 2018. била за 20 процентних поена виша него у 2011. години
- Учешће незапослених у радном контигенту у 2018. години износило је 11,2%, а у периоду 2011 – 2018. забележен је тренд пада овог показатеља, те је у 2018. био за 4 процентна поена нижи него у 2011. години
- Основне карактеристике тржишта рада: неусаглашеност понуде и тражње радне снаге, велико учешће дугорочно незапослених, неповољна старосна и квалификациона структура незапослених, ниска мобилност радне снаге, велики број незапослених који припадају теже запошљивим категоријама, велики број ангажованих лица у сивој економији
- Учешће високообразованих лица у структури незапослених износи скоро 10%, а резултат је недовољне оријентације ка квартарном сектору делатности и делатностима вишег степена додате вредности у Општини
- Изузетно добра сарадња Општине и Националне службе за запошљавање
- У протеклом периоду у Општини је отворен велики број нових радних места
- У односу на друге општине Сремске области Рума има висок проценат високообразованог становништва, међутим, значајно заостаје за просеком региона Војводине и Републике Србије, што је делом резултат чињенице да се многи млади људи који уписују факултете не враћају у Руму након завршетка истих
- Високо учешће становника без школске спреме и са непотпуним основним образовањем
- Приметан је тренд раста броја досељеног становништва у Руму из године у годину

4. Привреда

Општина Рума је један од привредних центара Сремске области, али има и позитиван утицај на привредни развој не само овог дела земље, већ и на нивоу региона Војводине и Републике Србије. Наиме, велики број како страних, тако и домаћих инвеститора бира управо Руму за место инвестиције за своје пословне подухвате и производне погоне, с обзиром на:

- Повољан географски положај Општине, првенствено имајући у виду да кроз њу пролазе аутопут Е-70, железничка пруга (Коридор 10) и траса пута М-21, Нови Сад – Шабац, као и близину Београда и Новог Сада;
- Постојање уређених индустријских зона;
- Значајне природне ресурсе, пре свега пољопривредне потенцијале;
- Квалитетно пословно окружење, конструктивну сарадњу Општине са предузећима у решавању питања о пословном окружењу и ефикасност Општине приликом одговора на захтеве и питања привредника;
- Подршку коју Општина обезбеђује предузећима, посебно из сектора микро, малих и средњих предузећа;
- Ажурност надлежних управних органа и једноставност управног поступка;
- Чињеницу да Рума заузима високо четврто место у категорији најефикаснијих општина у Србији по броју решених и позитивно решених захтева инвеститора.

Све наведено, али и многи други фактори, позиционирају Руму као општину од важности за економски раст и развој привреде региона, како са аспекта доприноса пољопривреди и вредности створеној у овом сектору, тако и са аспекта доприноса индустрији, која све више добија на значају у Општини са инвестицијама бројних страних мултинационалних компанија у Руму, али и оснивањем и пословањем квалитетних и снажних домаћих предузећа.

У 2018. години укупна **бруто додата вредност (БДВ)** створена у општини Рума износила је 28.858.000.000 РСД, односно око 244 милиона ЕУР.[40] Општина Рума доприноси укупној БДВ на нивоу Републике Србије са 0,69%. Бруто додата вредност по становнику Општине износи 562.000 РСД. На нивоу Републике Србије овај показатељ је у 2018. години био 6,9% виши него у Руми, и износио 601.000 РСД, а на нивоу региона Војводине 3,9% виши, односно износио је око 584.000 РСД.[41] Наведени показатељ за ниво општине Рума, региона Војводине и Републике Србије представљен је на наредној илустрацији.

[40] Подаци о БДВ-у на нивоу општине Рума су пројектовани на основу износа БДВ-а по становнику за Сремску област (562.000 РСД) и процењеног броја становника општине Рума за 2018. годину. Учешће појединих делатности у БДВ-у Општине и БДВ-у земље такође је пројектовано тако што је коришћен њихов однос на нивоу Сремске области. Подаци добијени од Општине Рума, Одељење за локални економски развој.

[41] Преузето / обрачунато на бази: Републички завод за статистику Републике Србије, Радни документ: Регионални бруто домаћи производ, Региони и области Републике Србије, 2018., број 111, година LVI

Илустрација 27: БДВ по становнику – општина Рума, регион Војводине и Република Србија, 2018. година (000 РСД)

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Радни документ: Регионални бруто домаћи производ, Региони и области Републике Србије, 2018., број 111, година LVI; За општину Рума: обрачунато на бази података добијених од општине Рума, Одељење за локални економски развој

Највећи допринос БДВ-у Општине имали су групно посматрани сектори делатности прерађивачке индустрије, рударства, снабдевања електричном енергијом, гасом и паром и снабдевања водом и управљања отпадним водама – 36,23% (чему доминантно доприносе прерађивачка индустрија). Следе групно посматрани сектори трговине на велико и мало и поправке моторних возила, саобраћаја и складиштења и услуге смештаја и исхране – 20,53% и сектор пољопривреде, шумарства и рибарства – 14,79%. На илустрацији у наставку представљена је детаљна структура БДВ-а општине Рума по секторима делатности у 2018. години.

Илустрација 28: Структура БДВ-а општине Рума по секторима делатности, 2018. година (%)

Извор: Општина Рума, Одељење за локални економски развој

У поређењу са структуром БДВ-а према секторима делатности на нивоу Републике Србије, значајније разлике у учешћима сектора у Општини и учешћима на нивоу земље јављају се по питању групно посматраних сектора рударство, прерађивачка индустрија, снабдевање

електричном енергијом, гасом и паром и снабдевање водом и управљање отпадним водама. Рума бележи око 11 процентних поена већи допринос наведених сектора (доминантно се односи на прерађивачку индустрију) БДВ-у него што је случај на нивоу земље. Такође, БДВ пољопривреде, шумарства и рибарства за преко 7 процентних поена заступљенији је у укупном БДВ-у Општине него што је то случај са доприносом овог сектора БДВ-у посматрано на нивоу земље. С друге стране, најзначајније негативне разлике, односно сектори чије је учешће у БДВ-у Руме ниже него учешће ових сектора у формирању БДВ-а Републике Србије јесу информисање и комуникације (5 процентних поена ниже), стручне, научне, иновационе и техничке делатности, административне и помоћне услужне делатности (4,2 процентна поена ниже) и државна управа и обавезно социјално осигурање, образовање, здравствена и социјална заштита (4,5 процентних поена ниже).

У поређењу са нивоом региона Војводине, долази се до сличних закључака. Наиме, сектори који у Руми у већем обиму доприносе БДВ-у у односу на допринос ових сектора БДВ-у на нивоу региона Војводине јесу: рударство, прерађивачка индустрија, снабдевање електричном енергијом, гасом и паром и снабдевање водом и управљање отпадним водама (доминантно прерађивачка индустрија) – 5,3 процентна поена већи допринос у Руми и трговина на велико и мало и поправка моторних возила, саобраћај и складиштење, услуге смештаја и исхране – 2,7 процентних поена више у Руми. Највеће негативне разлике између два територијална обухвата, односно сектори који у Руми бележе ниже доприносе БДВ-у у односу на ниво региона Војводине јесу: информисање и комуникације (2,4 процентна поена), стручне, научне, иновационе и техничке делатности, административне и помоћне услужне делатности (2 процентна поена) и државна управа и обавезно социјално осигурање, образовање, здравствена и социјална заштита (3 процентна поена).

На наредној илустрацији представљени су горе објашњени и поређени доприноси различитих сектора делатности БДВ-у на нивоу општине Рума, региона Војводине и Републике Србије.

Илустрација 29: Допринос различитих сектора делатности БДВ-у на нивоу општине Рума, региона Војводине и Републике Србије, 2018. година (%)

Извор: Обрачунато на бази података преузетих од: Републички завод за статистику Републике Србије и Општина Рума, Одељење за локални економски развој

Наведене разлике делом су и узрочник мање вредности БДВ-а по становнику у општини Рума у односу на овај показатељ на нивоу Републике Србије и региона Војводине, јер у Општини постоји простор за подстицање и преусмерење на делатности вишег нивоа додате вредности.

Дакле, у Општини постоји значајан простор за унапређење и подстицање развоја квартарног сектора делатности, са посебним акцентом на иновационе делатности, кроз модификације у образовним програмима и додатна унапређења елемената пословног окружења. О наведеном ће посведочити и показатељи анализирани у наредним деловима документа.

С друге стране, Рума и њен пољопривредни сектор и сектор индустрије истичу се по свом доприносу БДВ-у у поређењу са нивоом Републике Србије, што је показатељ добрих услова за пословање у наведеним секторима на територији Општине.

4.1. Општи индикатори економске развијености

У оквиру општих индикатора економске развијености анализирани су индикатори запослености у општини Рума, као и инвестиције како страних, тако и домаћих предузећа у Општини, затим снажна, профитабилна и стабилна предузећа која представљају покретаче економског развоја Општине, али и структура субјеката привређивања према величини и према секторима делатности, као и елементи пословног окружења у коме послују субјекти привређивања Општине. Све наведено доводи до закључака о постојећем стању у пословном окружењу општине Рума, те даје подлогу за формирање смерница у ком правцу и на који начин унапређивати његове елементе.

4.1.1. Индикатори запослености

Укупно је регистровано 15.744 запослених са пребивалиштем у општини Рума у 2018. години, од чега 56% чине мушкарци, а 44% жене. Број незапослених лица је 3.856, а детаљније информације и анализе ових показатеља представљене су у делу *3.4. Становништво према радној активности*. У овом делу анализе фокус ће бити на структури запослених према сектору делатности у коме раде, као и на просечним зарадама у општини Рума.

У **структури запослених** који раде на територији Општине запослени у правним лицима учествују са 76,5%, предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих са 19,26%, док регистровани индивидуални пољопривредници у броју запослених учествују са 4,2%. У прве две наведене групе, према сектору делатности у ком запослени раде, највеће је учешће запослених у сектору прерађивачке индустрије – 46,77%. Затим следи сектор трговине на велико и мало и поправке моторних возила, где је учешће запослених 13,83%. Структура запослених према доминантним секторима делатности у општини Рума представљена је на наредној илустрацији.

Илустрација 30: Структура запослених према доминантним секторима делатности у општини Рума, 2018. година (%)

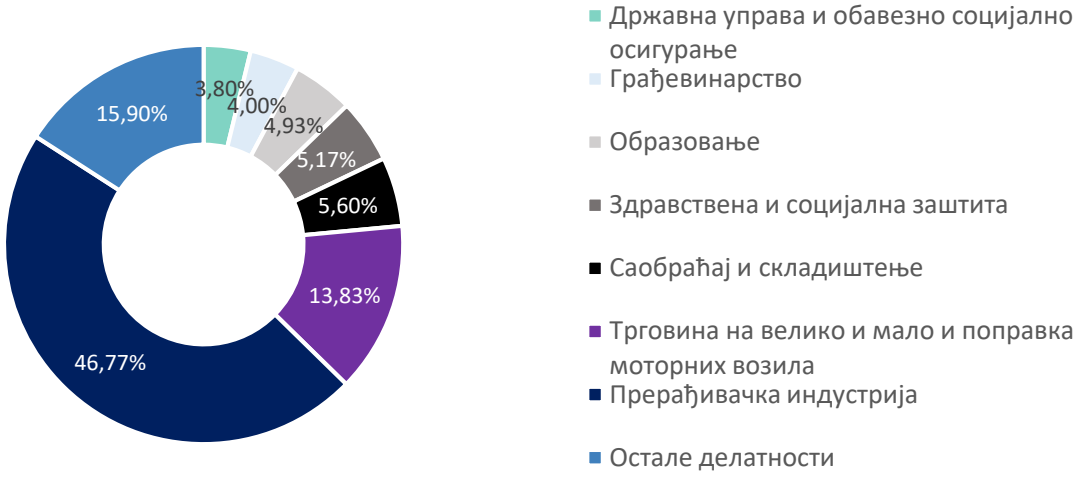

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

Значајније разлике у доминантним секторима делатности према броју запослених на нивоу општине Рума и на нивоу Републике Србије јављају се по питању сектора информисања и комуникација, где је на нивоу Републике Србије запослено 3,11% од укупног броја запослених у правним лицима, као и предузетника, лица која самостално обављају делатност и запослених код њих. С друге стране, овај проценат у Руми је за 2,35 процентних поена нижи, и износи свега 0,77%. Такође, запослени у сектору стручних, научних, иновационих и техничких делатности у броју запослених на нивоу Републике Србије учествују са око 5%, док је овај проценат на нивоу општине Рума нижи за 2,7 процентних поена, односно износи 2,3%. У сектору административних и помоћних услужних делатности проценат запослених у Републици Србији је 5,12%, а у општини Рума 1%. Значајније разлике јављају се и у сектору државне управе и обавезног социјалног осигурања (3,8% у Руми и 7,7% на нивоу Републике Србије) и сектору здравствене и социјалне заштите (5,17% у Руми и 7,82% на нивоу Републике Србије). Сектор прерађивачке индустрије је и на нивоу Републике Србије најзаступљенији, а следи га, као и у Руми, сектор трговине на велико и мало и поправке моторних возила. Међутим, сектор трговине је на нивоу Републике заступљенији за око 3 процентна поена, док је сектор прерађивачке индустрије у Руми заступљенији за чак 25 процентних поена у односу на ниво Републике Србије.

Илустрација 31: Упоредни приказ структуре запослених према доминантним секторима делатности у општини Рума и на нивоу Републике Србије, 2018. година (%)

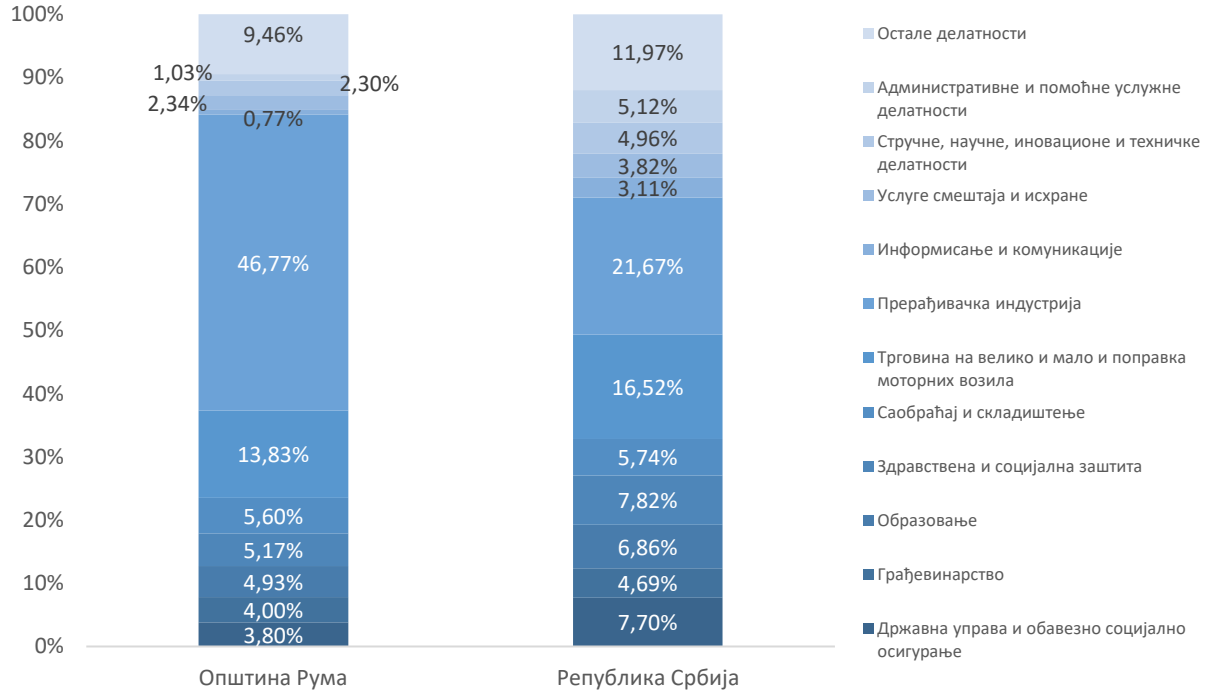

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

У периоду од 2011. до 2018. године значајније **промене у структури запослености према секторима делатности** забележене су у сектору прерађивачке индустрије, где је дошло до повећања учешћа овог сектора од чак 18,25 процентних поена (са 28,5%, колико је износило у 2011. години, на 46,8% у 2018. години). Незнатна повећања учешћа забележили су и сектори услуге смештаја и исхране (2,13 процентних поена), трговине на велико и мало и поправке моторних возила (1,82 процентна поена) и осталих услужних делатности (1,07 процентних поена). С друге стране, сектори који су забележили највећа смањења учешћа су: образовање (6,27 процентних поена), грађевинарство (5,85 процентних поена), саобраћај и складиштење (3,49 процентних поена), здравствена и социјална заштита (2,80 процентних поена), снабдевање водом и управљање отпадним водама (2,30 процентних поена), пољопривреда, шумарство и рибарство (1,92 процентна поена) и снабдевање електричном енергијом, гасом и паром (1,76 процентних поена).

Табела 6: Структура запослености по секторима делатности у општини Рума по годинама, 2011 – 2018. године (%)

Сектор делатности	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Пољопривреда, шумарство и рибарство	4,87%	4,72%	5,88%	5,14%	3,66%	3,49%	3,19%	2,95%
Рударство	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,01%	0,14%	0,06%
Прерађивачка индустрија	28,52%	27,61%	26,52%	29,83%	32,40%	39,28%	44,15%	46,77%
Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром	3,26%	3,30%	3,41%	3,22%	2,52%	1,93%	1,69%	1,50%
Снабдевање водом и управљање отпадним водама	3,78%	3,94%	4,32%	4,22%	2,84%	1,96%	1,79%	1,49%
Грађевинарство	9,86%	9,60%	7,94%	7,07%	5,74%	5,07%	4,18%	4,00%
Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	12,00%	11,34%	11,03%	9,47%	14,26%	15,03%	13,92%	13,83%
Саобраћај и складиштење	9,08%	9,19%	8,74%	8,10%	8,64%	6,41%	6,14%	5,60%
Услуге смештаја и исхране	0,21%	0,33%	0,56%	0,99%	3,25%	2,29%	2,13%	2,34%
Информисање и комуникације	1,28%	1,38%	1,36%	1,28%	0,90%	0,83%	0,80%	0,77%
Финансијске делатности и делатност осигурања	1,02%	1,02%	1,11%	1,05%	1,02%	1,08%	1,01%	0,94%
Пословање некретнинама	0,18%	0,20%	0,27%	0,22%	0,04%	0,04%	0,03%	0,03%
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	1,64%	1,61%	1,68%	1,55%	2,37%	2,26%	2,21%	2,30%
Административне и помоћне услужне делатности	0,25%	0,25%	0,25%	0,70%	0,83%	0,96%	1,04%	1,03%
Државна управа и обавезно социјално осигурање	3,84%	4,22%	4,45%	5,19%	5,77%	4,63%	4,13%	3,80%
Образовање	11,20%	11,52%	12,25%	11,90%	6,57%	5,88%	5,33%	4,93%
Здравствена и социјална заштита	7,97%	8,70%	9,13%	9,04%	6,97%	6,10%	5,51%	5,17%
Уметност, забава и рекреација	0,72%	0,79%	0,79%	0,69%	0,65%	1,16%	1,12%	1,11%
Остале услужне делатности	0,31%	0,27%	0,31%	0,33%	1,57%	1,60%	1,49%	1,38%

Извор: Обрачунато на бази: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019, 2018, 2017, 2016, 2015, 2014, 2013. и 2012. година

Наведене разлике у заступљености сектора делатности у структури запослености на нивоу Руме и Републике Србије, као и кретања учешћа сектора у структури запослености у периоду 2011 – 2018. године у Општини, сведоче о простору за додатно усмерење фокуса ка квартарном сектору делатности у Општини и ка делатностима вишег степена додате вредности. Такође, чињеница да је, на пример, сектор информисања и комуникација у Руми један од најмање заступљених, као и да се његово учешће у анализираном периоду незнатно смањило, показује да постоји потреба за додатним мерама подршке предузетницима и *start-up* предузећима. Закључак је додатно подстакнут чињеницом да на територији Руме не постоји ни једна институција која је посебно оформљена за обављање научне делатности (према подацима Просторног плана).

Просечна нето зарада по запосленом за 2018. годину становника општине Рума је износила 43.589 РСД. У односу на 2015. годину просечна нето зарада по запосленом порасла је за 19,4%, а *CAGR* у овом периоду износио је 6,1%. На илустрацији у наставку представљено је кретање вредности просечне нето зараде по запосленом становнику општине Рума, за период 2015 – 2018. године.

Илустрација 32: Кретање вредности просечне нето зараде по запосленом становнику општине Рума, 2015 – 2018. године (РСД)

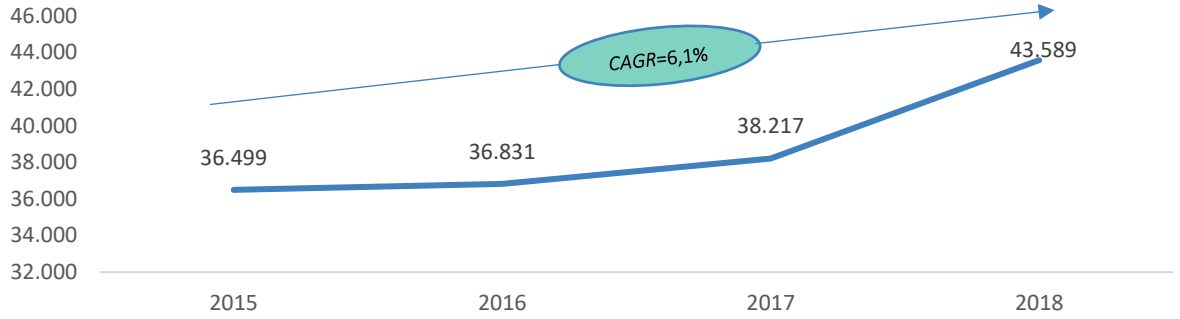

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

Иако је просечна нето зарада по запосленом у 2018. години у општини Рума нижа у односу на просечну нето зараду по запосленом на нивоу Сремске области, региона Војводине и Републике Србије, за 2,2%, 8% и 13,9%, респективно, *CAGR* овог параметра у периоду од 2015. до 2018. године је највиши у Руми. Другим речима, на територији Општине је забележен највећи напредак у анализираној групи по питању износа просечне нето зараде по запосленом. На наредној илустрацији представљен је упоредни приказ кретања вредности просечне нето зараде по запосленом у општини Рума, Сремској области, региону Војводине и Републици Србији, за период 2015 – 2018. године.

Илустрација 33: Упоредни приказ кретања вредности просечне нето зараде по запосленом становника општине Рума, Сремске области, региона Војводине и Републике Србије, 2015 – 2018. године (РСД)

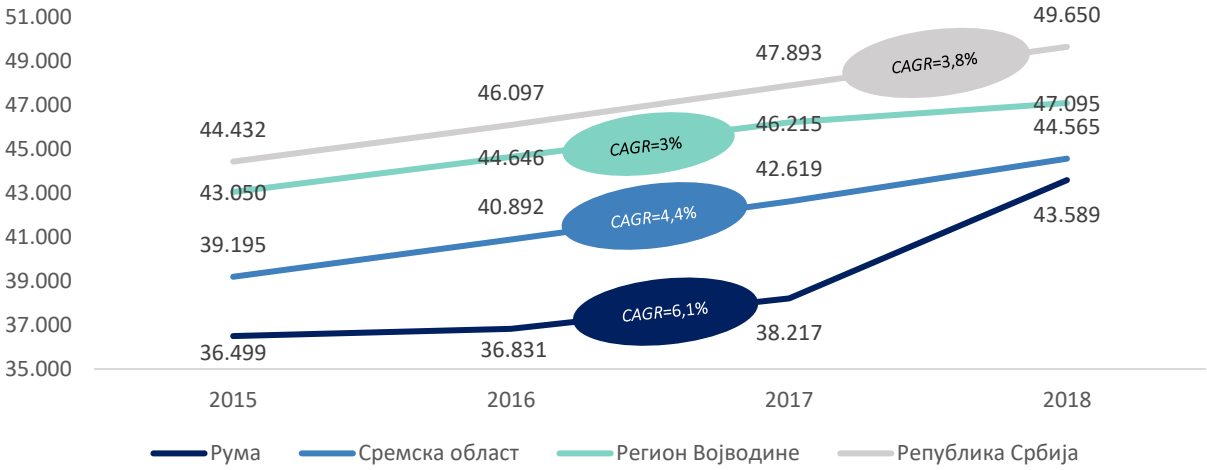

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд, 2016, 2017, 2018. и 2019. година

Повећање просечних зарада у Општини кроз године резултат је бројних *greenfield* и *brownfield* инвестиција у Општини у анализираном периоду (о којима ће бити више речи у наредном делу документа), а које доминантно потичу из сектора прерађивачке индустрије. Као што је и анализа структуре запослености према секторима делатности показала, прерађивачка индустрија бележи највећи пораст учешћа у овој структури у периоду 2011 – 2018. године. Наиме, овај сектор и инвестиције у њему, остварене кроз долазак нових и повећање обима пословања постојећих предузећа, обезбедио је да се већи број становника Општине запосли у сектору са вишим степеном нивоа додате вредности, те је наведено уједно и праћено смањеним учешћем запослености у сектору пољопривреде, шумарства и рибарства. Секундарни сектор делатности,

те и прерађивачку индустрију, у просеку карактеришу зараде више него у примарном сектору, у који спада пољопривреда, шумарство и рибарство, али и зараде у просеку ниже него у терцијарном и квартарном сектору који су у Руми недовољно развијени (посебно квартарни сектор). Услед наведеног разумљив је и позитиван тренд кретања просечних зарада у Општини, али и још увек постојеће заостајање нивоа зарада за нивоом Сремске области, региона Војводине и Републике Србије.

4.1.2. Инвестиције и предузећа покретачи привредног развоја

Укупна **вредност инвестиција у нова основна средства** у општини Рума у 2018. години износила је 5.418.450.000 РСД, односно око 46 милиона ЕУР. У структури наведених инвестиција према карактеру изградње највеће учешће су имале инвестиције у нове капацитете – 60,3%, са вредношћу од 3.267.147.000 РСД, односно око 28 милиона ЕУР. Вредност инвестиција намењених реконструкцији, модернизацији, доградњи и проширењу капацитета износила је 1.484.683.000 РСД (око 12,6 милиона ЕУР), а инвестиција намењених одржавању нивоа постојећих капацитета 666.620.000 РСД (око 5,6 милиона ЕУР). На илустрацији у наставку представљена је структура инвестиција у нова основна средства према карактеру изградње.

Илустрација 34: Структура инвестиција у нова основна средства према карактеру изградње у општини Рума, 2018. година (%)

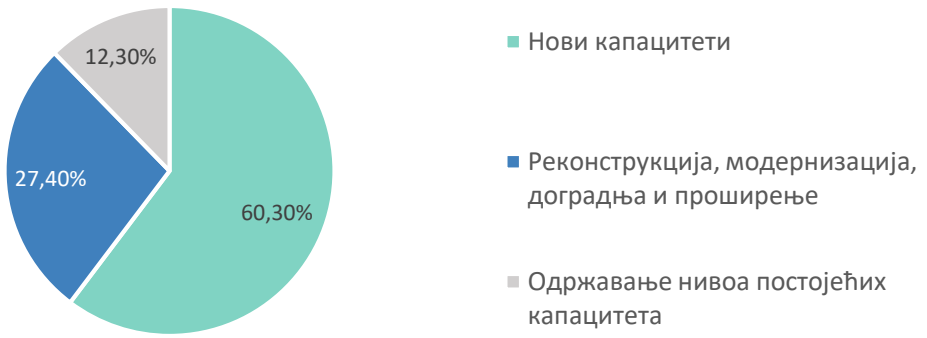

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

У односу на претходне године вредност инвестиција у нова основна средства у општини Рума у 2018. години је значајно порасла. Наиме, у односу на претходну, 2017. годину, вредност инвестиција порасла је за 71,54%. У односу на 2011. годину вредност инвестиција у 2018. виша је чак 7,4 пута. *CAGR* вредности инвестиција у нова основна средства у општини Рума у периоду 2011 – 2018. године износио је значајних 33,19%, што сведочи о изузетном повећању обима инвестиционе активности у Општини из године у годину, што доприноси јачању привреде и економском расту Општине. На наредној илустрацији представљено је кретање вредности инвестиција у нова основна средства у Руми по годинама.

Илустрација 35: Кретање вредности инвестиција у нова основна средства у општини Рума по годинама, 2011 – 2018. године (000 РСД)

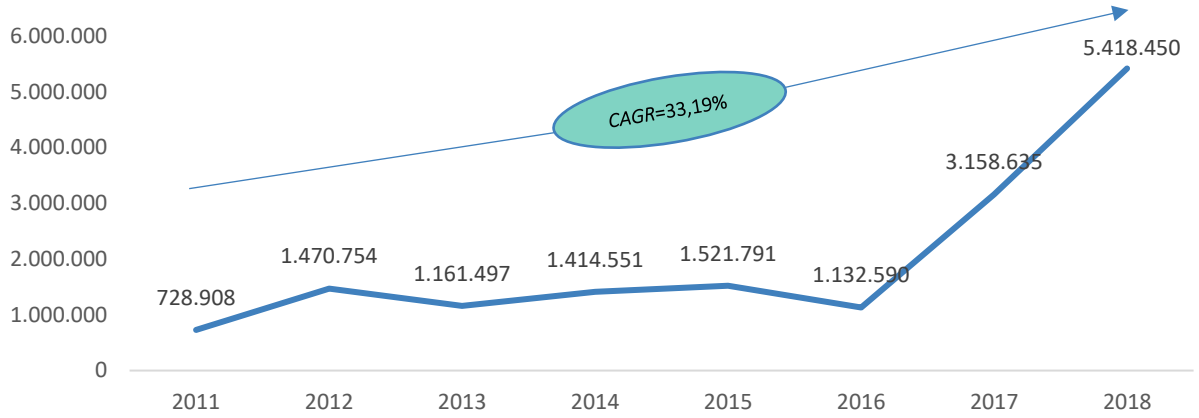

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019, 2018, 2017, 2016, 2015, 2014, 2013. и 2012. година

Са аспекта **техничке структуре инвестиција у нова основна средства** доминантно учешће имају инвестиције у опрему са монтажом – 53,42% (у укупној вредности од 2.894.597.000 РСД, односно око 24,5 милиона ЕУР), затим инвестиције у грађевинске радове – 42,08% (вредност од 2.279.967.000 РСД, односно око 19,3 милиона ЕУР). У инвестицијама у опрему са монтажом значајно више учествује увозна опрема у односу на домаћу – вредност увозне опреме са монтажом износи 2.195.758.000 РСД, односно око 18,6 милиона ЕУР, што чини око 76% вредности инвестиција у опрему. На наредној илустрацији представљена је техничка структура инвестиција у нова основна средства у општини Рума.

Илустрација 36: Техничка структура инвестиција у нова основна средства у општини Рума, 2018. година (%)

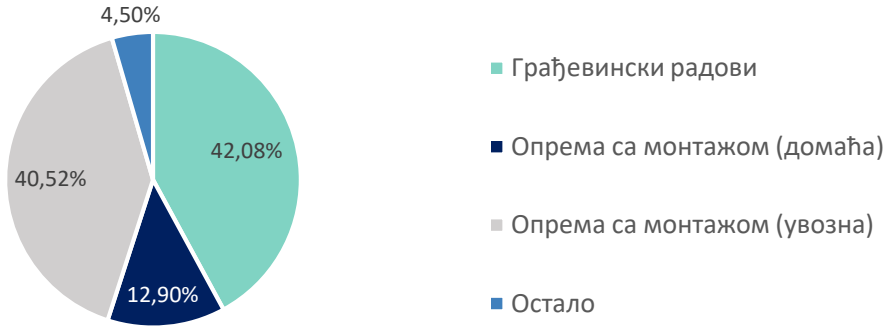

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

У укупним инвестицијама 2018. године у нова основна средства у општини Рума највеће учешће имао је сектор прерађивачке индустрије – 75,84%, са вредношћу инвестиција 4.109.345.000 РСД, односно око 34,8 милиона ЕУР. Затим следи сектор државне управе и обавезног социјалног осигурања, са 7,84% у укупној вредности инвестиција, односно 32,47% у вредности која не обухвата прерађивачку индустрију као доминантну са овог аспекта. Вредност инвестиција у нова основна средства сектора државне управе и обавезног социјалног осигурања у 2018. години износила је 425.073.000 РСД, односно око 3,6 милиона ЕУР. Наведене секторе према висини инвестиција следи сектор пољопривреде, шумарства и рибарства, са 5% учешћа у укупним инвестицијама у нова основна средства, а 20,74% у вредности инвестиција која не обухвата

прерађивачку индустрију. Укупна вредност инвестиција овог сектора у 2018. години износила је 271.445.000 РСД, односно 2,3 милиона ЕУР. Детаљна структура инвестиција према сектору делатности представљена је на наредној илустрацији.

Илустрација 37: Структура инвестиција у нова основна средства према сектору делатности у општини Рума, 2018. година (%)

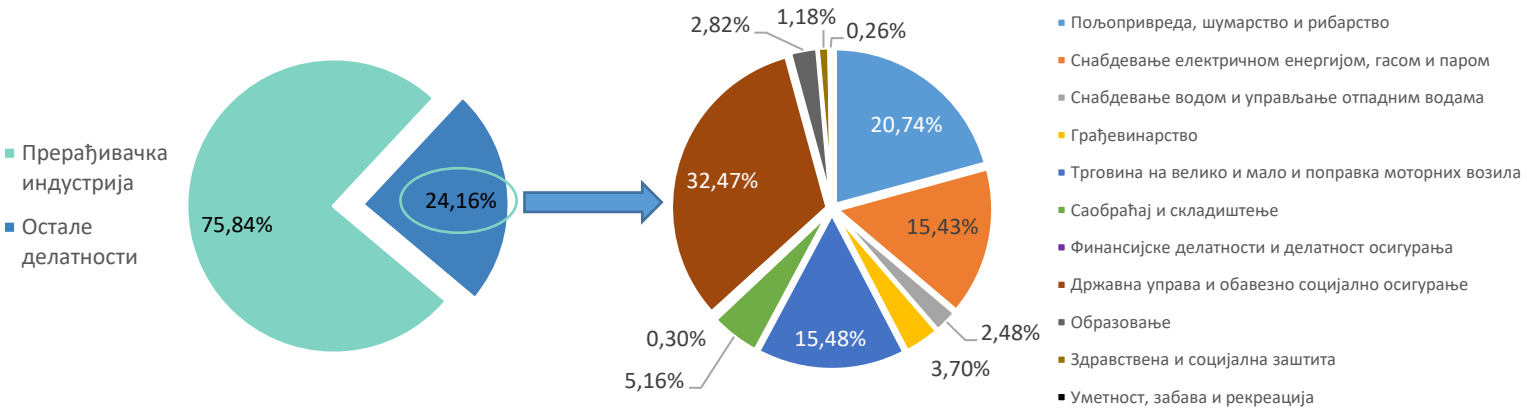

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

Значајан број како домаћих, тако и страних компанија из године у годину инвестира у општини Рума за намене проширења постојећих пословних капацитета, али и за намене покретања пословања, односно новог пословног подухвата. Усаглашавањем образовних програма са потребама привреде и нових предузећа која долазе у Руму, поменуте инвестиције би додатно добиле на значају јер би се још више њихових позитивних ефеката осетило у Општини, попут повећања броја запослених, те последично и раста животног стандарда. Наиме, образовни планови и програми нису у потпуности прилагођени потребама тржишта рада, због чега послодавци не могу да нађу код младих одговарајућа знања и вештине.[42] Наведено негативно утиче и на развој привреде, јер чини негативан елемент пословног окружења Руме, али и на становништво Општине, услед тежег запошљавања младих. С друге стране, Рума има изузетно повољну географску позиционираност, која је један од значајнијих фактора који привлачи инвеститоре, затим високу ефикасност Општинске управе приликом сарадње са долазећим и постојећим предузећима, којима брзо излази у сусрет за све потребе, што су представници привреде и потврдили на радионицама радних група, обезбеђену квалитетну инфраструктуру за потребе привреде и многе друге повољне факторе, који Руму позиционирају као атрактивно инвестиционо подручје. Све наведено могло би се додатно оснажити кроз даље унапређење елемената пословног окружења у Руми, чиме би се отворио простор за наставак тренда инвестирања у Општину и за додатно повећање броја предузећа која се опредељују да баш у Руми покрену свој пословни подухват, или прошире обиме свог пословања.

У периоду од 2010. до 2020. године остварено је 22 веома значајне ***greenfield* и *brownfield* инвестиције** домаћих и страних снажних и успешних предузећа. На ове нове инвестиције, односно инвестиције у покретање пословања, надовезује се и велики број инвестиција у Општини за намене проширења капацитета и обима пословања постојећих предузећа. Предузећа која су по годинама у овом периоду инвестирала и покретала своје пословање у општини Рума, њихове

[42] Општина Рума, Локални акциони план запошљавања Општине Рума за 2018. годину, Рума, фебруар 2018. године

земље порекла, делатности и типови инвестиција представљени су у наредној табели, а о некима од њих ће у наставку бити више речи, као о кључним покретачима привредног развоја Општине.

Табела 7: Инвестиције у приватном сектору по годинама: предузећа, њихова земља порекла, делатност и тип инвестиције, 2010 – 2020. године

Назив предузећа	Земља порекла	Делатност	Година инвестирања	Тип инвестиције
Европаркети	Србија	Производња осталих производа од дрвета, плуте, сламе и прућа	2010	Brownfield
Cablex-S Group	Словенија	Производња осталих електронских и електричних проводника и каблова	2011	Brownfield
Фриго Жика	Србија	Производња расхладне и вентилационе опреме, осим за домаћинство	2011	Greenfield
Iteko Partners	Италија	Поновна употреба разврстаних материјала	2011	Приватизација
Англер	Србија	Производња осталих производа од дрвета, плуте, сламе и прућа	2011	Greenfield
Млинотест-С	Србија	Производња макарона, резанаца и сличних производа од брашна	2011	Brownfield
Albon Engineering & Manufacturing	Велика Британија	Производња мотора и турбина, осим за летелице и моторна возила	2012	Greenfield
Инсерт	Србија	Производња обуће	2012	Greenfield
Fixa Shoes	Италија	Производња обуће	2013	Greenfield
Luxury Tannery	Француска	Штављење и дорада коже; дорада и бојење крзна	2013	Brownfield
Adriana.tex	Италија	Производња остале одеће	2015	Greenfield
Hutchinson	Француска	Производња осталих производа од гуме	2015	Greenfield
Healthcare Europe	Кина Данска	Производња мадраца	2015	Greenfield
Mitas-Trelleborg	Шведска	Производња гума за возила, протектирање гума за возила	2015	Brownfield
CG Foods Europe	Непал	Трговина на велико осталом храном, укључујући рибу, љускаре и мекушце	2017	Greenfield
La Linea Verde	Италија	Остала прерада и конзервисање воћа и поврћа	2017	Greenfield

MV Partner Concrete	Србија	Производња свежег бетона	2018	Greenfield
Румекон	Србија	Производња металних конструкција и делова конструкција	2018	Greenfield
MM Fruits	Србија	Производња амбалаже од пластике	2019	Greenfield
AMC Afrodite Mode Collection	Србија	Производња остале одеће	2019	Greenfield
Србија-Аутопут	Србија	Изградња путева и аутопутева	2019	Greenfield
Гресто ДОО	Северна Македонија Холандија	Пословање некретнинама[43]	2020	Greenfield

Извор: Општина Рума, Одељење за локални економски развој

Предузећа која у општини Рума представљају **покретаче привредног развоја**, према обиму пословања и висини остварених годишњих прихода доминантно припадају сектору прерађивачке индустрије. Чак 15 од укупно 21 предузећа која су у 2019. години имала највећи промет у Општини и чији је промет прелазио 5 милиона ЕУР припадају овом сектору. Највећу вредност промета остварило је предузеће „Hutchinson“ ДОО, са 62,6 милиона ЕУР (прерађивачка индустрија), затим предузеће „Healthcare Europe“ ДОО, са 60,7 милиона ЕУР (прерађивачка индустрија) и предузеће „Сремпут“ АД, са 46,8 милиона ЕУР (грађевинарство). У табели у наставку представљен је списак предузећа према висини пословних прихода који су остварила у 2019. години, а чији пословни приходи су били у вредности преко 5 милиона ЕУР, са подацима о сектору делатности ових предузећа, вредности сталне имовине и броју запослених.

Табела 8: Предузећа у општини Рума према висини пословних прихода, са оствареним пословним приходима преко 5 милиона ЕУР у 2019. години, сектор њихове делатности, вредност сталне имовине и број запослених

Предузеће	Пословни приходи (2019. година, ЕУР)	Сектор делатности	Вредност сталне имовине (2019. година, ЕУР)	Број запослених (2019. година)
Hutchinson	62.617.082	Прерађивачка индустрија	22.929.669	1247
Healthcare Europe	60.691.326	Прерађивачка индустрија	28.572.668	575
Сремпут	46.836.626	Грађевинарство	4.198.531	231
Trelleborg Wheel Systems Serbia	44.770.301	Прерађивачка индустрија	33.012.412	623
Luxury Tannery	34.648.286	Прерађивачка индустрија	8.220.801	196
Соле-Комерц ДОО	24.224.689	Прерађивачка индустрија	4.136.503	60
Albon Engineering & Manufacturing ДОО	23.197.194	Прерађивачка индустрија	19.876.812	219
МБ Комерц	14.731.072	Прерађивачка индустрија	4.045.724	62

[43] Делатност регистрована у АПР-у, док ће предузеће у Руми обављати послове продаје течног ђубрива за повртарство и изградње станишта за узгајање парадајза.

Фриго Жика	11.859.910	Прерађивачка индустрија	5.221.867	169
Мелтал Рециклажа	10.909.622	Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	498.245	19
DSM Nutritional Products SRB	9.549.887	Прерађивачка индустрија	51.092	9
Житопромет – Рума	8.600.229	Прерађивачка индустрија	1.685.877	57
La Linea Verde	7.607.804	Прерађивачка индустрија	9.441.003	95
Гас – Рума	7.602.821	Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром	4.510.778	39
Fenix Agrar	7.503.529	Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	550.850	14
Cablex-S	7.227.543	Прерађивачка индустрија	3.040.407	257
Унипрогрес	6.780.432	Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	946.240	19
Костић	6.731.569	Прерађивачка индустрија	65.387	135
Инсерт	6.220.253	Прерађивачка индустрија	4.595.690	485
Нова Будућност	5.283.886	Пољопривреда, шумарство и рибарство	7.619.735	71
Adriana.tex	5.003.359	Прерађивачка индустрија	8.217.484	362

Извор: Бизнис портал Привредне коморе Србије и CUBE Team-а: ПКС Партнер

„Hutchinson“ је француска компанија која је на глобалном тржишту присутна преко 160 година, а у Руму је дошла 2015. године. Ова мултинационална компанија дизајнира и производи паметна решења за свет у покрету и доприноси будућој мобилности на копну, у ваздуху и на мору. Иновације компаније покривају широк спектар захтевних тржишта, од аутомобилске и ваздухопловне индустрије до одбране, енергетике, железнице.[44]

„Healthcare Europe“ ДОО је компанија настала 2012. године у Новом Саду као инвестиција светског лидера у производњи меморијске и ПУ пене, кинеске компаније „HealthCare Co. Ltd“. 2014. године компанија је почела са пресељењем у Руму. У фабрици компаније у општини Рума обавља се комплетан производни циклус у оквиру пет производних хала.[45]

[44] Сајт компаније „Hutchinson“: https://www.hutchinson.com/en
[45] Сајт компаније „Healthcare Europe“: https://healthcareeurope.rs/

„Сремпут“ АД је предузеће које се бави изградњом и одржавањем путева, изградњом железница и хидротехничких објеката, основано 1962. године као „Предузеће за путеве Срем“, из кога се развило данашње савремено акционарско друштво „Сремпут“. Предузеће је током протеклих 50 година изградило велики број објеката путне и железничке инфраструктуре на просторима између Саве и Дунава. Поред изградње, предузеће се бави и одржавањем државних и локалних путева на територији Срема.[46]

„Trelleborg Wheel Systems Serbia“ ДОО је у власништву мултинационалне компаније „Trelleborg A.B.“, чије је седиште у Шведској и која је светски лидер у инжењерским полимерним решењима. Компанија је у Руми присутна од 1981. године, а регистрована делатност компаније у Општини је производња гума за возила, протектирање гума за возила.[47]

„Luxury Tannery“ ДОО је компанија основана 2013. године у Руми, чији су власници „G Operations B.V.“ са седиштем у Холандији и „Montanelli SRL“ са седиштем у Италији. Компанија се бави штављењем и дорадом коже и дорадом и бојењем крзна.[48]

„Соле-Комерц“ ДОО је предузеће основано 1993. године у Београду. Основна делатност предузећа је трговина чврстим енергентима на мало и велико, снабдевање свих видова потрошача енергената, трговина пољопривредним производима (житарице) и пружање услуга превоза робе у унутрашњем и међународном саобраћају. Своје пословање предузеће је организовало у две организационе целине: трговина чврстим енергентима (угаљ, дрва, пелет) и транспорт и трговина и прерада пољопривредних производа (житарице, брашно) Млин Добринци – што је део пословања који се обавља у општини Рума. Силосно млински комплекс у Руми простире се на површини од 25.500 м².[49]

„Albon Engineering & Manufacturing“ је компанија из Велике Британије, која је инвестирала у изградњу фабрике у општини Рума 2012. године. „Albon Engineering & Manufacturing Plc“ је велика независна компанија за производњу и дизајн, специјализована за машинску обраду и монтажу делова мотора, укључујући клипњаче за произвођаче аутомобила и дизела широм света. Фабрика на територији општине Рума простире се на 100.000 квадратних метара и намењена је производњи клипњача за аутомобилски сектор. Производне линије су потпуно аутоматизоване и флексибилне, а њима руководи и одржава их висококвалификована радна снага.[50]

„МБ Комерц“ ДОО је српска компанија основана у Руми 2002. године. Компанија се бави производњом млинских производа.[51]

„Фриго Жика“ ДОО је српска компанија основана у Руми 1998. године, а бави се производњом професионалних кухиња, професионалне кухињске опреме (шпорети, фритезе, роштиљи), расхладних витрина, пекарских витрина, неутралних INOX радних столова. „Фриго Жика“ је један од водећих лидера у Европи у својој делатности, а највећа компанија за производњу расхладне, термичке и неутралне опреме у Србији.[52]

„Мелтал Рециклажа“ ДОО је део групе „Meltal Group“ која има своје огранке у Словенији, где је седиште компаније, затим Србији, односно у Руми, Босни и Херцеговини, Хрватској и Пољској. У

[46] Сајт компаније „Сремпут“: http://www.sremput.co.rs/
[47] Бизнис портал Привредне коморе Србије и CUBE Team-а: ПКС Партнер
[48] *Ibid.*
[49] Сајт компаније „Соле-Комерц“: http://www.solekomerc.co.rs/
[50] Сајт компаније „Albon Engineering & Manufacturing Plc“: https://www.albonplc.com/
[51] Бизнис портал Привредне коморе Србије и CUBE Team-а: ПКС Партнер
[52] Сајт компаније „Фриго Жика“: https://frigozika.rs/sr

Руми је компанија основана 2008. године. Група се бави прерадом обојених отпадних метала и представља једну од најважнијих компанија која се бави продајом обојених метала, некретнина и олдтајмера[53] (у Републици Србији компанија се бави трговином на велико отпацима и остацима).

„DSM Nutritional Products SRB“ ДОО је компанија у власништву „DSM Nutritional Products Nederland B.V.“ из Холандије, а у Руми је основана 2014. године. Иако на нивоу власничке компаније постоји веома диверсификован портфолио производа, компанија у Руми обавља делатност производње готове хране за домаће животиње.[54]

„Житопромет – Рума“ ДОО је домаћа компанија настала из радне организације формиране 1950. године у Руми. Основне делатности компаније се заснивају на складиштењу, чувању и преради жита.[55]

„La Linea Verde“ ДОО је компанија основана у Руми од стране „La Linea Verde Societa' Agricola S.P.A.“ из Италије 2015. године. На тржишту Србије компанија је лидер у производњи свежих оброк салата, са 40 година искуства у пољопривреди.[56]

„Гас – Рума“ је јавно предузеће за дистрибуцију природног гаса у општини Рума, основано 1994. године, са почетком рада у 1995. години. Претежна делатност предузећа је дистрибуција гасовитих горива гасоводом, која обухвата: дистрибуцију природног гаса, управљање дистрибутивним системом, одржавање дистрибутивног система и јавно снабдевање природним гасом. Предузеће се бави и развојем и изградњом гасовода на укупном дистрибутивном подручју где обавља делатност дистрибуције природног гаса, као и пројектовањем и изградњом кућних гасних инсталација, пројектовањем и изградњом кућних гасних прикључака, малопродајом гасне опреме, сервисом и уградњом гасних апарата и друго.[57]

„Fenix Agrar“ ДОО је домаћа компанија основана 2008. године са седиштем у Руми. Регистрована делатност предузећа је посредовање у продаји пољопривредних сировина, животиња, текстилних сировина и полупроизвода.[58]

„Cablex-S“ ДОО, чији је власник компанија „Cablex Group“ из Словеније, у Руми је основана 2011. године. „Cablex Group“, са 30 година рада и искуства, један је од светских лидера на пољу развоја и снабдевања проводницима, пластичних и силиконских компоненти и различитих механичких склопова.[59]

„Унипрогрес“ ДОО, основан 1991. године, бави се прометом и трговином водоводним и канализационим материјалом са акцентом на комплетном учешћу на инвестиционим захватима и одржавању већ постојећих цевовода и инсталација.[60]

„Костић“ послује у форми предузетника и бави се производњом хлеба, свежег пецива и колача. Основан је 1990. године у Руми.[61]

---

[53] Сајт компаније „Meltal Group“: https://www.meltal.si/en/
[54] Бизнис портал Привредне коморе Србије и CUBE Team-а: ПКС Партнер
[55] Сајт компаније „Житопромет-Рума“: http://www.zitoruma.com/
[56] Сајт компаније „La Linea Verde“: https://www.lalineaverde.it/?lang=sr
[57] Сајт ЈП „Гас-Рума“: https://www.gasruma.rs/index.php
[58] Бизнис портал Привредне коморе Србије и CUBE Team-а: ПКС Партнер
[59] Сајт компаније „Cablex Group“: https://www.cablex-group.com/en/
[60] Сајт компаније „Унипрогрес“ ДОО: http://www.uniprogres.rs/index.php
[61] Бизнис портал Привредне коморе Србије и CUBE Team-а: ПКС Партнер

„Инсерт“ ДОО је компанија основана 2004. године у Руми, а бави се производњом обуће.[62]

„Нова Будућност“ ДОО је пољопривредно друштво из насеља Жарковац које припада општини Рума, чија је основна делатност производња, откуп и продаја житарица и индустријског биља. Предузеће је пословало у саставу РО УПИ „Агрорума“, а од 1991. године послује самостално.[63]

„Adriana.tex“ ДОО је предузеће основано 2012. године у Руми, а власник предузећа је хрватска компанија „Comprom Plus“ ДОО.[64] „Adriana.tex“ се бави производњом купаћих костима и добављач је јаким светским брендовима, а уједно једним од најјачих тржишних играча присутним на тржишту доњег веша и купаћих костима у Републици Србији: „Calzedonia“, „Intimissimi“, „Tezenis“, као и за италијански бренд гардеробе „Falconeri“.[65]

Дакле, у општини Рума приметан је тренд доласка и оснивања снажних и успешних компанија, како страних, тако и домаћих, а горе су представљене само неке од њих. Ова предузећа су кључни покретачи привредног развоја Општине, а сведоче о постојању добрих услова, како географских, тако и привредних, за пословање у Општини и за привлачење страних директних инвестиција, те ове потенцијале треба даље унапређивати и користити.

4.1.3. Привредна структура према величини предузећа и развој предузетништва

Укупан **број привредних друштава** у општини Рума износи 569, од чега 86,3% чине микро, мала и средња предузећа.[66] У укупном броју највећи је удео микро предузећа, чак 70%, док је у Руми регистровано 4 велика привредна друштва. На наредној илустрацији представљена је **структура активних привредних друштава** у Руми према величини у 2020. години.

Илустрација 38: Структура активних привредних друштава у Руми према величини, 2020. година (%)

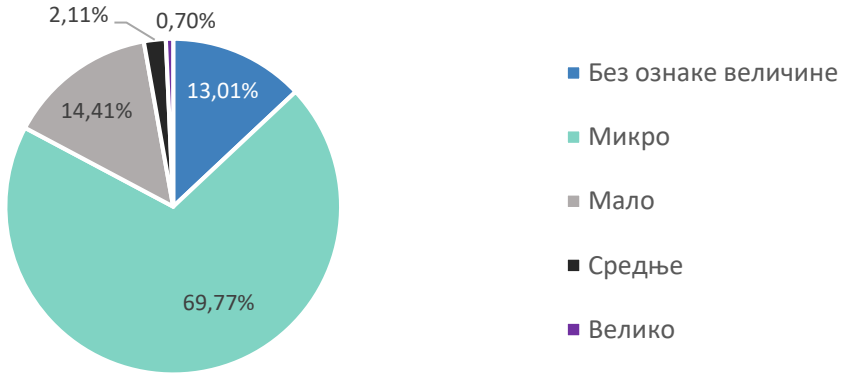

Извор: Агенција за привредне регистре Републике Србије

У односу на 2013. годину број активних привредних друштава у Руми у 2020. порастао је око 13%, с тим да је највећи број привредних друштава у анализираном периоду забележен у 2018. години,

[62] *Ibid.*
[63] Сајт компаније „Нова Будућност“: http://www.novabuducnost.co.rs/index.html
[64] Бизнис портал Привредне коморе Србије и CUBE Team-а: ПКС Партнер
[65] Сајт компаније „Adriana.tex“: http://www.adrianatex.com/
[66] Агенција за привредне регистре Републике Србије; Напомена: од укупног броја 13% предузећа су без ознаке величине (новооснована или правна лица која нису поднела финансијске извештаје за претходну годину).

када је био 7,4% виши него у 2020. години (у 2018. години било је активно 611 привредних друштава). На наредној илустрацији представљен је тренд кретања броја активних привредних друштава у Руми у периоду од 2013. до 2020. године.

Илустрација 39: Кретање броја активних привредних друштава у општини Рума, 2013 – 2020. године (апс. бр.)

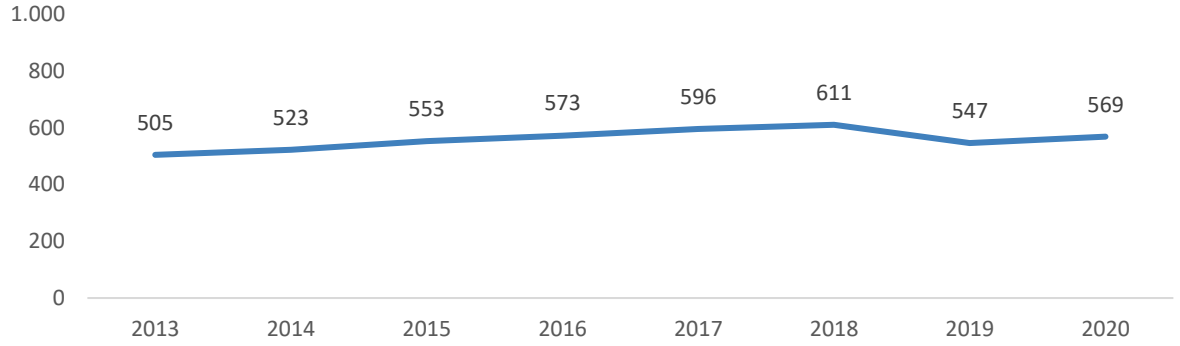

Извор: Агенција за привредне регистре Републике Србије

Према подацима из 2020. године, у Руми је било активно 1.806 **предузетника**.[67] Дакле, предузетници у Руми представљају око 76% укупних активних субјеката привређивања Општине, што значи да имају изузетан значај за развој привреде, запошљавање становника Општине, унапређење животног стандарда у Руми и др. Услед бројности и значаја предузетника и микро и малих предузећа у Општини, од изузетне је важности обезбедити им подршку у пословању и формирати квалитетно пословно окружење за обављање њихових делатности. Овде је од посебног значаја питање приступа изворима финансирања, јер су на овом пољу, првенствено због своје величине, они често ограничени. Саветодавни и финансијски програми подршке предузетницима, *start-up* предузећима и микро, малим и средњим предузећима неопходна су основа за економски раст и развој целокупне привреде Руме. Када се говори о предузетницима, наведено посебно добија на значају када се има у виду да број предузетника у Руми из године у годину прати тренд раста, те је тако у периоду од 2013. до 2020. године растао по *CAGR* од скоро 3%, достижући у 2020. години број 21,45% већи у односу на почетак анализираног периода. Кретање броја активних предузетника у општини Рума у периоду од 2013. до 2020. године представљено је на наредној илустрацији.

Илустрација 40: Кретање броја активних предузетника у општини Рума, 2013 – 2020. године (апс. бр.)

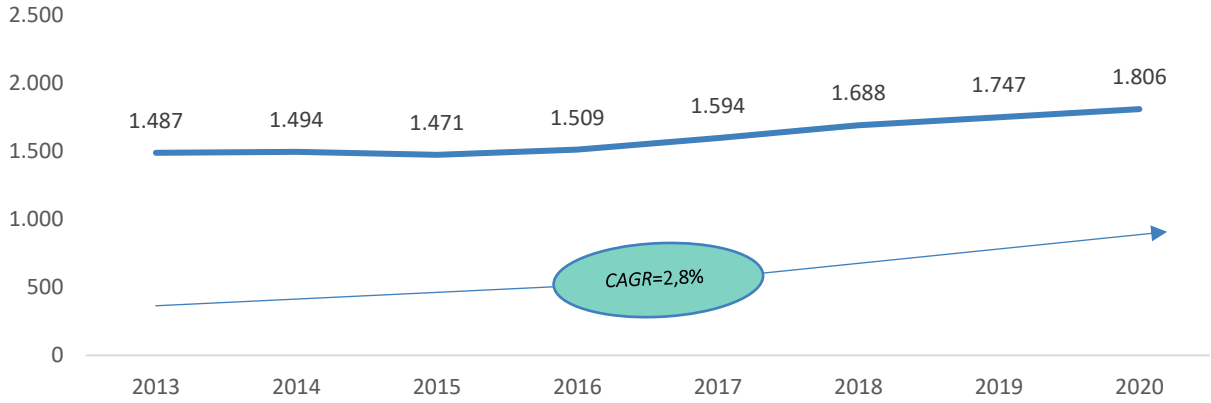

Извор: Агенција за привредне регистре Републике Србије

[67] Агенција за привредне регистре Републике Србије

У **структури предузетничких радњи према сектору делатности** највеће учешће имају предузетници у сектору трговине на велико и мало и поправке моторних возила, са 397 предузетничких радњи, односно учешћем од 22,1%. Следе предузетничке радње у сектору прерађивачке индустрије – 344 предузетничких радњи, односно учешће од 19,1%, затим сектори саобраћаја и складиштења (194 предузетничке радње) и грађевинарства (181 предузетничка радња), са учешћима од 10,8% и 10,1%, респективно. Даље, међу секторима делатности са вишим учешћима издвајају се још и услуге смештаја и исхране (9,2%), остале услужне делатности (8,8%) и стручне, научне, иновационе и техничке делатности (8,7%). У структури предузетничких радњи општине Рума најмање су заступљени сектори финансијских делатности и делатност осигурања, снабдевање водом и управљање отпадним водама, пословање некретнинама и образовање, а, као што је и очекивано с обзиром на делатности сектора, у сектору рударства и снабдевања електричном енергијом није регистрована ниједна предузетничка радња Руме.[68] На илустрацији у наставку представљена је детаљна структура активних предузетничких радњи регистрованих у општини Рума према сектору делатности.

Илустрација 41: Структура активних предузетничких радњи у општини Рума према сектору делатности, 2019. година (%)

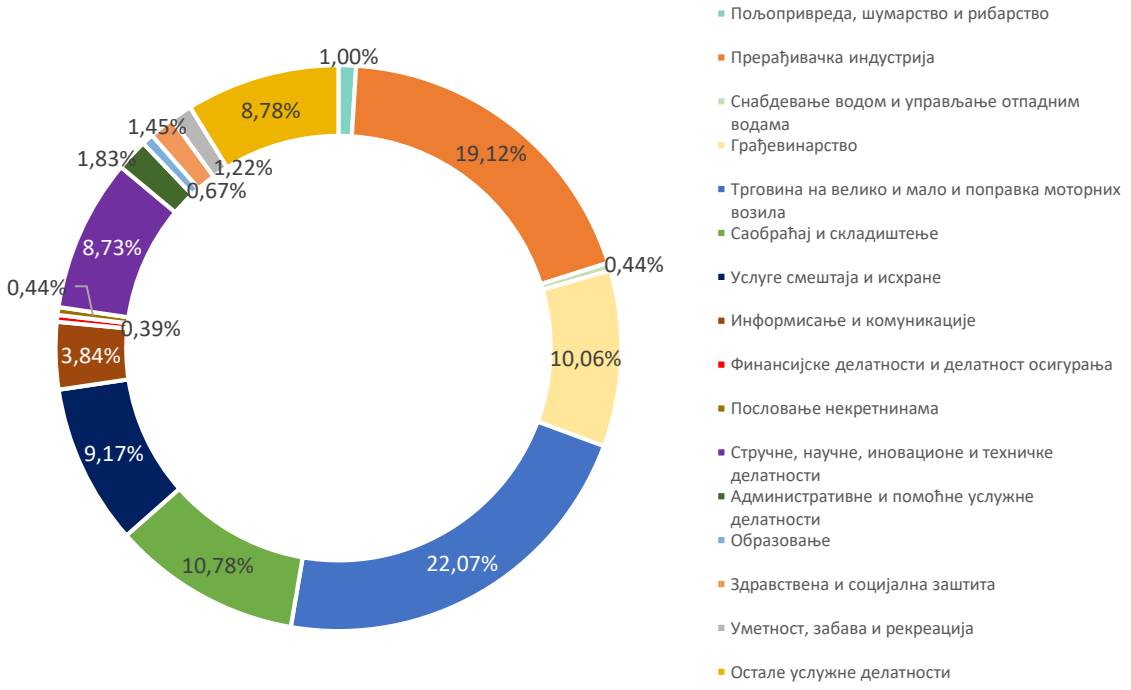

Извор: Обрачунато на бази података преузетих из: Бизнис портал Привредне коморе Србије и CUBE Team-а: ПКС Партнер

У односу на анализу структуре активних предузетничких радњи према сектору делатности на нивоу Републике Србије, значајније разлике између Руме и нивоа земље јављају се у учешћима сектора информисање и комуникације, административне и помоћне услужне делатности и стручне, научне, иновационе и техничке делатности, где Рума бележи нижа учешћа, и то за: 3 процентна поена, 2 процентна поена и 1,8 процентних поена, респективно, у односу на ниво Републике Србије. С друге стране, Рума бележи више учешће предузетничких радњи у сектору

[68] Обрачунато на бази података преузетих из: Бизнис портал Привредне коморе Србије и CUBE Team-а: ПКС Партнер

прерађивачке индустрије (за 4 процентна поена) и сектору трговине на велико и мало и поправке моторних возила (за 2 процентна поена).

До сличних налаза долази се и приликом поређења структуре активних предузетничких радњи општине Рума са структуром на нивоу региона Војводине. Наиме, највеће разлике се јављају код истих сектора као и у поређењу са нивоом Републике Србије, а разлике су: 2,4 процентна поена ниже учешће сектора информисања и комуникација у Руми у односу на регион Војводине, 1,8 процентни поен ниже у сектору административних и помоћних услужних делатности, као и стручних, научних, иновационих и техничких делатности; док је учешће прерађивачке индустрије у Руми за 4,4 процентна поена више, а трговине на велико и мало и поправке моторних возила за 1,5 процентни поен више.

Наведено још једном у анализи доводи до закључка о неопходности подршке развоју сектора са вишим степеном додате вредности у Општини, усаглашавању образовних програма са потребама високоразвијене привреде и потребама поменутих сектора, као и додатног усмерења ка квартарном сектору делатности.

Препознајући значај малих и средњих предузећа, општина Рума већ прати одређене дефинисане процедуре којима препознаје потребе и укључује мишљења и ставове представника ових предузећа приликом формирања одлука које се односе на пословно окружење и обезбеђује им подршку и подстицаје за пословање. Наведено се огледа у следећем:

- Општина на транспарентан начин дефинише и усваја одлуке које се односе на локалне таксе и накнаде (спроводи јавне расправе о нацрту одлука);
- Мишљење приватног сектора се узима у обзир кроз Привредни савет, Социјално-економски савет, Унију послодаваца и других мање формалних облика комуникације;
- Општина нуди олакшице привреди – већим делом је ова област уређена релевантним републичким законима, а општина Рума у својој надлежности уређује коефицијент за порез на имовину за територију општине, као и просечне цене квадратног метра непокретности за утврђивање пореза на имовину за 2019. годину;
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре и НАЛЕД су доделили Признање општини Рума за изузетан допринос примени система за електронско издавање дозвола и освојено четврто место у категорији најефикаснијих општина у Србији по броју решених и позитивно решених захтева инвеститора (проценат успешности 85,14%);
- Један од значајних резултата је препознавање и вредновање реалне слике о локалној средини од стране инвеститора и предвидивост потребног времена и новца за регистрацију предузећа, изградњу објекта, повезивања на енергетске и комуналне системе снабдевања и запошљавања радне снаге;
- Привредни савет, који представља везу између локалне самоуправе и привредног сектора, за примарни задатак има ојачавање сарадње локалне самоуправе и привреде, са циљем да се заједнички решавају битна питања/проблеми од општег значаја за грађане и привреду. Привредни савет чини 10 чланова – привредника, и састаје се једном у 3 месеца;
- Рума је прва општина у Срему која је средином априла 2020. године издвојила помоћ за мала и средња предузећа на свом подручју. Подршка је обезбеђена за 256 предузетника

чији су објекти затворени, а у склопу превентивних мера борбе против пандемије COVID-19. Локална самоуправа је за ове намене издвојила више од 20 милиона РСД, а у структури предузећа на која се помоћ односи доминантно су учествовали: фризерски и козметички салони, кафићи, барови, ресторани, фитнес центри и теретане.

Општина Рума обезбеђује различите видове финансирања за предузећа на својој територији, посебно оних у сектору пољопривреде. Примера ради, Одлуком о буџету општине Рума за 2020. годину и финансијским планом ДБК – Општинске управе за 2020. годину опредељено је: 5 милиона РСД за текуће субвенције за пољопривреду – субвенционисање осигурања усева, плодова, вишегодишњих засада и расадника и животиња и 5 милиона РСД за текуће субвенције за пољопривреду – субвенционисање камате на кредите за набавку обртних средстава за 2020. годину.[69] У мањем обиму отпочето је и са одређеним видовима финансијске подршке усмерене и ка другим предузећима у сектору микро, малих и средњих предузећа, а већ је устаљена пракса саветодавне подршке предузећима од стране одељена Општине за локални економски развој (подршка приликом израде бизнис планова и сл.). У Привредном савету Општине, који се одржава на свака три месеца, заступљени су и представници микро, малих и средњих предузећа, као и удружења предузетника, те постоји стална комуникација Општине са њима и спремност да се чују њихове потребе, те да се у складу са њима формирају и даљи видови подршке и унапређења елемената пословног окружења.

Оно што је од посебне важности јесте потреба за подршком првенствено малим предузећима за приступање поступцима лиценцирања неопходним за укључење у ланце вредности великих система. Наиме, мала предузећа у Општини имају добар ниво техничке опремљености, који би могао да им омогући да постану добављачи већих предузећа у Руми и околини. Међутим, како су ова већа предузећа претежно извозници, те су везани за одређене стандарде у пословању, морају имати и добављаче који те стандарде испуњавају. Мала предузећа углавном нису довољно финансијски јака да би обезбедила потребне сертификате, те се на радионицама наводи да би било од значаја уколико би локална самоуправа суфинансирала потребну сертификацију. Тиме би се отворио простор за додатни развој сектора микро, малих и средњих предузећа, али и повећање створене вредности на нивоу целе Општине.

Дакле, целокупна анализа у оквиру дела *4.1. Општи индикатори економске развијености* доводи до закључка да општина Рума континуирано ради на унапређењу пословног окружења, што у комбинацији са изузетно повољним географским положајем позитивно утиче на привлачење предузећа, те као резултат има и из године у годину приметне стране и домаће инвестиције на територији Општине. Како би се ова адекватна база за развој привреде додатно унапредила, даљим мерама и подстицајима неопходно је фокусирати се на секторе делатности који су тренутно недовољно заступљени, а који имају висок степен додате вредности, те и ускладити образовне програме са потребама ових сектора.

[69] Општина Рума, Одељење за финансије, привреду и пољопривреду

КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *4.1. ОПШТИ ИНДИКАТОРИ ЕКОНОМСКЕ РАЗВИЈЕНОСТИ*

- Руму карактерише квалитетно пословно окружење, конструктивна сарадња Општине са предузећима у решавању питања о пословном окружењу и ефикасност Општине приликом одговора на захтеве привредника
- Рума заузима високо четврто место у категорији најефикаснијих општина у Србији по броју решених и позитивно решених захтева инвеститора
- Општина обезбеђује различите видове финансирања и саветодавне подршке за предузећа на својој територији, посебно оних у сектору пољопривреде
- БДВ по становнику Општине износи 562.000 РСД, а на нивоу региона Војводине овај показатељ је 3,9% виши, а на нивоу Републике Србије је 6,9% виши него у Руми
- У структури БДВ-а Руме по секторима делатности у односу на ниво Републике Србије највеће разлике постоје по питању прерађивачке индустрије и пољопривреде, шумарства и рибарства, где Рума бележи виша учешћа, а затим сектора информисање и комуникације, стручне, научне, иновационе и техничке делатности, административне и помоћне услужне делатности, државна управа и обавезно социјално осигурање, образовање и здравствена и социјална заштита, где Рума бележи нижа учешћа
- У Општини постоји простор за преусмерење на квартарни сектор делатности, са посебним акцентом на иновационе делатности, и делатности вишег нивоа додате вредности
- Просечна нето зарада по запосленом у Општини износи 43.589 РСД, што је ниже од просека Сремске области, региона Војводине и Републике Србије, али је у периоду 2015 – 2018. године забележила највећи *CAGR* (6,1%) у анализираној групи, односно највећи напредак
- *CAGR* у нова основна средства у периоду 2011 – 2018. године је 33,19%
- Раст обима *greenfield* и *brownfield* инвестиција из године у годину (чак 22 инвестиције нових предузећа од 2010. године), доминантно у сектор прерађивачке индустрије, довео је и до раста просечних нето зарада, а њихов и даље нижи ниво у односу на друге анализиране територијалне целине резултат је недовољног усмерења на остале секторе вишег нивоа додате вредности

4.2. Специфичности привредне структуре

Као један од показатеља актуелне привредне структуре на територији Општине могуће је приказати број активних правних лица и предузетника на територији Руме према њиховом сектору делатности. Подаци су приказани у наредној табели.

Табела 9: Учешће активних правних лица и предузетника према секторима делатности на територији општине Рума, октобар 2020. година (%)

Сектор делатности	Учешће (%)
Пољопривреда, шумарство и рибарство	3,13
Рударство	0,08
Прерађивачка индустрија	17,34
Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром	0,08
Снабдевање водом и управљање отпадним водама	0,73
Грађевинарство	9,24
Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	21,39
Саобраћај и складиштење	9,74
Услуге смештаја и исхране	6,80
Информисање и комуникације	3,25
Финансијске делатности и делатност осигурања	0,42
Пословање некретнинама	0,57
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	7,41
Административне и помоћне услужне делатности	1,53
Образовање	0,69
Здравствена и социјална заштита	1,03
Уметност, забава и рекреација	2,52
Остале услужне делатности	14,06
УКУПНО	100

Извор: Бизнис портал Привредне коморе Србије и CUBE Team-а: ПКС Партнер

У **структури предузећа према секторима делатности** највећи је број предузећа у сектору делатности трговине на велико и мало и поправке моторних возила, након чега следе правна лица и предузетници из прерађивачке индустрије и осталих услужних делатности. Учешће правних лица и предузетника у области пољопривреде износи 3,13%.

С друге стране, најмање учешће имају предузећа из сектора рударства, снабдевања електричном енергијом, гасом и паром, праћено финансијским делатностима и делатностима осигурања, пословањем некретнинама, те снабдевањем водом, управљањем отпадним водама и образовањем, чије је учешће у укупном броју мање од 1%.

4.2.1. Пољопривреда

Општина Рума се налази у средишту Срема, у непосредној близини Фрушке Горе. Управо због свог положаја Општина поседује значајне капацитете и могућности када је у питању пољопривреда. Стога готово три четвртине укупне површине Општине заузима управо пољопривредно земљиште[70] и то највишег квалитета. Услед наведеног су на површини Општине

[70] Стратегија руралног развоја општине Рума 2011 – 2021. године

заступљене готово све врсте пољопривредне производње. Последњих година пољопривреда општине Рума има све карактеристике релативно развијеног подручја, док њен највећи део чини уситњен приватни сектор пољопривреде.

Из података у наредној табели је могуће видети да је у периоду 2012 – 2018. године дошло до значајнијег смањења броја **пољопривредних газдинстава**, чији је број опао за готово 40%. Међутим, површина коришћеног пољопривредног земљишта је остала готово непромењена, уз смањење од 1,12%. Дакле, дошло је до одређеног нивоа укрупњавања поседа, међутим, представник Удружења пољопривредника општине Рума истакао је на радионицама да уситњеност поседа још увек представља проблем. Наиме, пољопривредницима који желе да се развијају потребна је и већа површина земљишта, а поседе често имају на великом броју различитих локација. Због тога је неопходно извршити одређену консолидацију и даље укрупњавање пољопривредних поседа.

Румски пољопривредници у великом обиму користе модерну опрему и постоји велики број пољопривредних газдинстава са најсавременијом механизацијом, те је у смислу техничко – технолошке опремљености пољопривреда на добром нивоу.

Значајна је чињеница да је према подацима Анкете из 2012. године, поред 41.336 ха коришћеног пољопривредног земљишта, свега 103 ха било неискоришћено.

Табела 10: Број газдинстава и површина коришћеног пољопривредног земљишта

Година	Број газдинстава	Коришћено пољопривредно земљиште (ха)
2018.	3.452	40.875
2012.	5.579	41.336

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис пољопривреде, 2012. година; Републички завод за статистику Републике Србије, Анкета о структури пољопривредних газдинстава 2018.

У наставку ће бити приказани подаци о **структури коришћеног пољопривредног земљишта** према Попису пољопривреде из 2012. године, с обзиром да су то најновији јавно доступни подаци који приказују детаљну структуру коришћеног пољопривредног земљишта за територију Општине.

Структура коришћеног пољопривредног земљишта је приказана у наредној табели.

Табела 11: Структура коришћеног пољопривредног земљишта (ха и %)

Јединица мере	Укупно коришћено пољопривредно земљиште	Окућница	Оранице и баште	Ливаде и пашњаци	Воћњаци	Виногради	Расадници
ха	41.336	342	39.924	521	500	22	27
%	100	0,83	96,58	1,26	1,21	0,05	0,07

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис пољопривреде, 2012. година

На бази приказаних податак може се уочити да је у структури коришћеног пољопривредног земљишта доминантно учешће ораница и башта, са преко 96%, док су други по значају ливаде и пашњаци, али са значајно мањим учешћем, од 1,21%.

Табела 12: Искоришћеност ораница и башта за узгој различитих сорти (ха)

Укупно	Жита	Махунарке	Кромпир	Шећерна репа	Индустријско биље	Поврће, бостан и јагоде	Цвеће и украсно биље	Крмно биље	Остали усеви	Угари
39.924	28.540	19	32	1.615	6.247	1.182	1	830	1.228	231

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис пољопривреде, 2012. година

Доминантно учешће међу пољопривредним културама заузимају жита, која се узгајају на 71% површине ораница и башта, те на 69% укупно коришћеног пољопривредног земљишта. У узгоју

различитих врста жита, највећи део је под засадом кукуруза (16.651 ха) и пшенице (11.063 ха). Остале културе жита заузимају значајно мање површине коришћеног пољопривредног земљишта.

Најзначајније пољопривредне културе и површине које њихови засади заузимају су приказане у наредној табели. Као што је већ поменуто, највећи део површина заузимају жита, а међу њима кукуруз и пшеница.

Табела 13: Најзначајније пољопривредне културе и површине које заузимају (ха)

		Површина (ха)
Жита	Пшеница и крупник	11.063
	Раж	4
	Јечам	578
	Овас	9
	Кукуруз	16.651
	Остала жита за зрно	236
Индустријско биље	Дуван	479
	Хмељ	-
	Уљана репица	282
	Уљана тиква	-
Поврће, бостан и јагоде	Парадајз	31
	Купус и кељ	32
	Паприка	42
	Црни лук	48
	Бели лук	1
Крмно биље	Мешавина трава	32
	Кукуруз за силажу	13
	Детелина	309
Воћне врсте	Јабуке	138
	Крушке	54
	Брескве	31
	Кајсије	25
	Вишње	63

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис пољопривреде, 2012. година

Број регистровано запослених у пољопривреди, шумарству и рибарству се током периода посматрања (2014 – 2018. године) континуирано повећавао. С друге стране, учешће у укупној регистрованој запослености се током целокупног периода смањује, с обзиром на повећање броја запослених у индустрији и другим делатностима привреде.

Табела 14: Број регистровано запослених у пољопривреди, шумарству и рибарству и њихово учешће у укупној регистрованој запослености (апс. бр. и %)

Година	Пољопривреда, шумарство и рибарство	%
2018.	427	2,83
2017.	425	3,19
2016.	422	3,49
2015.	399	3,65
2014.	372	5,13

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд, 2015, 2016, 2017, 2018. и 2019. година

Поред поменутог броја регистрованих запослених у сектору делатности пољопривреде у правним лицима, предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих,

у општини Рума је 2018. године регистровано и 635 индивидуалних пољопривредника. Додатно, Стратегијом руралног развоја Општине је идентификовано да се од укупно 17.541 домаћинстава, око 7.000 искључиво бави пољопривредом.

На територији Општине постоје 43 **земљорадничке и друге пољопривредне задруге**, али је активно њих 15. Земљорадничке задруге на територији општине Рума карактеришу неповољни пословни трендови и лоше пословање. Као последица, највећи део имовине задруга је или уништен или продат, те се велики број њих налази у поступцима ликвидације или стечаја. Већина задруга наслеђена је из периода старе Југославије, а оне и њихово пословање су углавном концентрисани на село у коме су и основане. Ретке су задруге које покривају више насеља. Ниједна од њих није довољно финансијски јака да буде сервис за пољопривреднике, јер су због одређених законских прописа у значајно неповољнијем положају у односу на приватне субјекте. Због тога није изненађујуће што их карактерише лоше пословање и што се њихов број на територији Општине континуирано смањује.

На територији Општине основано је неколико **удружења пољопривредних произвођача**. Међутим, само једно од њих (Удружење пољопривредника општине Рума) активно ради на решавању проблема пољопривредника, обезбеђујући пољопривредницима ниже цене репроматеријала и услуга и самим тим ниже трошкове пословања, како би своју производњу учинили профитабилнијом.[71] Дакле, како је наведено и на радионицама радних група, само једно удружење пољопривредника у Општини спроводи пројектне активности, односно научно – истраживачке пројекте.

У области пољопривреде је од значаја поменути и **Пољопривредну стручну службу Рума** (у даљем тексту ПСС Рума). Основна делатност ПСС Рума је пољопривредно саветодавство. На радионицама радних група стављен је нагласак на квалитетну саветодавну подршку ПСС, што је од посебног значаја за младе пољопривреднике, који се, очекивано, јављају у већем обиму за савете. Од значаја је што се млади пољопривредници, који преузимају, односно наслеђују пољопривредне послове, преко ПСС могу, између осталог, информисати о могућностима и начинима за аплицирање за подстицајна средства државе. Пољопривредно саветодавство се састоји од пружања стручних савета, информација и помоћи пољопривредним произвођачима о техничко-технолошким, комерцијално-тржишним, организационим и другим аспектима пољопривредне производње. ПСС Рума поседује кадрове свих профила који су од значаја за пољопривредну производњу, као што су: ратарство и повртарство, агроекономика, заштита биља, сточарство, воћарство, виноградарство и органска производња.[72]

Поред саветодавног рада, ПСС Рума пољопривредним произвођачима пружа и бројне друге услуге, као што су:

- Организовања едукација пољопривредних произвођача;
- Имплементација закона и уредби Министарства за пољопривреду, шумарство и водопривреду и Покрајинског секретаријата за пољопривреду;
- Пружање помоћи пољопривредним произвођачима приликом регистрација газдинстава, израде бизнис планова, пројеката, попуњавања образаца за добијање кредита и субвенција и сл;

[71] Стратегија руралног развоја општине Рума 2011 – 2021. година
[72] *Ibid.*

- Помоћ при оснивању удружења пољопривредних произвођача;
- Помоћ локалним заједницама у руралном развоју;
- Контрола плодности земљишта;
- Контрола квалитета меркантилних пољопривредних производа;
- Фитосанитарна контрола;
- Контрола рада основних матичних служби у сточарству;
- Контрола производње семенског и садног материјала;
- Прикупљање, обрада и дистрибуција свих података са терена везаних за пољопривредну производњу.

У оквиру ПСС Рума постоји и агротехничка и семенска лабораторија. ПСС Рума је члан невладине организације Агромрежа, као и удружења за производњу органске хране *Terra's*, те пружа подршку пољопривредним произвођачима који су заинтересовани за прелазак на органску производњу.

Значајно је поменути и сарадњу румских пољопривредника са пољопривредницима из суседних општина, који откупљују производе пољопривредника из Руме и даље их пласирају на тржиште.

Највећи део пољопривредне производње у Општини се пласира као такав, односно пољопривредни произвођачи се доминантно нису определили да део производње дају у даљу прераду, којом се ствара виши ниво додате вредности. Међутим, како наведено сада отпочиње да се финансира на нивоу државе, пољопривредници и у општини Рума почеће да се прилагођавају тржишту.

Важна нова инвестиција у Руми у сектору пољопривреде, тренутно у процесу изградње (пластеничка производња), јесте *greenfield* инвестиција холандско – македонског предузећа „Гресто". Компанија се бави продајом течног ђубрива за повртарство и изградњом станишта за узгајање парадајза. Од посебног је значаја што ће ово предузеће сарађивати са домаћим пољопривредницима.

Према последње доступним подацима – подацима Пописа пољопривреде из 2012. године, на територији општине Рума се 5.579 домаћинстава бави сточарством. Од њих, у највећем броју (4.324) је ангажовано једно до два лица, односно у 77,5%. У свега 16 домаћинстава је ангажовано 7 или више лица. То указује на уситњеност сточарства, што је карактеристика и пољопривредне производње на територији Општине.

Последњи доступни детаљни подаци о најзначајнијим врстама узгајаним на територији општине Рума су дати у табели у наставку.

Табела 15: Најзначајније узгајане сточарске врсте, 2011. година

	Говеда		Свиње		Овце		Козе	Кокоши	Пчеле
	Укупно	Од тога краве	Укупно	Од тога крмаче	Укупно	Од тога овце за приплод	Укупно	Укупно	Кошнице пчела
Република Србија	908.102	445.365	3.407.318	344.978	1.736.440	1.270.895	231.837	25.794.348	668.120
Сремска област	36.840	10.718	327.953	27.043	41.895	28.448	10.617	1.168.562	21.559
Рума	5.024	1.236	61.310	5.305	4.962	3.355	1.783	217.452	3.533
Рума / Сремска област (%)	13,64	11,53	18,69	19,62	11,84	11,79	16,79	18,61	16,39

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис пољопривреде, 2012. година

У сточном фонду целокупне области Срема учешће сточарства општине Рума креће се у распону између 10 и 20%. При томе, најмање је учешће крава (11,53%), док је највеће учешће крмача (19,62%).

Подаци о одређеним сточарским врстама (без детаљне структуре као што је дата у горе представљеној табели) доступни су и за касније године, те је у 2018. години број говеда у општини Рума био 3.961, број свиња 70.634, оваца 4.967, а живине 138.530.[73] Из ових података може се уочити да је у односу на 2011. годину број говеда у Руми смањен 21,16%, број оваца је остао малтене непромењен, а број свиња је повећан 15,21%. Међутим, учешће и говеда општине Рума у укупном броју говеда Сремске области (које је у 2018. години износило 11,7%), и учешће свиња општине Рума у укупном броју свиња Сремске области (које је у 2018. години износило 17,4%), као и учешће оваца општине Рума у укупном броју оваца Сремске области (које је 2018. године износило 10,4%) незнатно је смањено у односу на 2011. годину, иако је и тада било на недовољно високом нивоу. Наведено је у складу и са наводима чланова радних група о деградацији сточног фонда, што неповољно утиче на земљиште и што даље онемогућава да се отпад из сточарства користи за добијање енергије из обновљивих извора (биомаса), и ремети овај вид потенцијала за окретање ка еколошким енергентима и очуваној животној средини.

Целокупна територија општине Рума је покривена **каналима за одводњавање**, који су гравитационог типа. Преко система међусобно повезаних канала, сувишна вода се преко реципијента одводи у реку Саву. Међутим, упркос постојању система канала, пољопривредници се сусрећу са проблемима плављења усева у ситуацијама интензивнијих падавина. До овог проблема доводи затрпавање канала различитим материјалом или отпадом, те њиховог прекидања ради изградње прилаза и пречица или услед неадекватног одржавања. Проблем затрпаних канала истакнут је и на радионицама, а првенствено затрпаних тзв. канала сисаваца, који су воду преносили до великих канала за одводњавање. На радионицама је такође наведено да проблеми са плављењем земљишта постоје малтене на целој територији Општине.

Према подацима Стратегије руралног развоја општине Рума 2011 – 2021. године, **наводњавана** површина у оквиру Општине износи 1.109 ха. Међутим, услед дугогодишњег недовољног улагања и одржавања, значајни делови овог система нису у функцији. Значајне могућности за наводњавање су преко мобилне заливне опреме која је у власништву индивидуалних пољопривредних произвођача, али чија је експлоатација недовољна. Процене су да се тренутно наводњава око 3.000 ха под поврћем, што је недовољно.

[73] Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

У наредној табели представљена је потрошња из општинског буџета за намене развоја пољопривреде и руралног развоја.

Табела 16: Потрошња из општинског буџета за пољопривреду и рурални развој, 2016 – 2020. године (000 РСД)

Програм	2016.	2017.	2018.	2019.	2020. (план)
Пољопривреда и рурални развој	39.526	87.991	57.609	72.401	81.220

Извор: Завршни рачун општине Рума 2016 – 2019. године; Одлука о буџету општине Рума за 2020. годину

Највећа вредност средстава буџета за област пољопривреде и руралног развоја у анализираном петогодишњем периоду издвојена је 2017. године, што је било повећање од преко 2 пута у односу на годину која је претходила. У 2018. години је забележен значајнији пад ових средстава – 34,5% у односу на 2017. годину, а након тога следи тренд раста, те је у 2020. години планирана потрошња слична нивоу из 2017. године, а 12,2% виша у односу на 2019. годину. Представници пољопривредника на радионицама навели су да, иако постоје унапређења у сегменту пољопривреде, за која су делом заслужна и средства буџета, потребно је повећање буџета за пољопривреду, који би био више оријентисан ка развојним наменама, те да Општина средствима покрије онај сегмент пољопривреде који Министарство пољопривреде не покрива.

4.2.2. Индустрија

Као што је представљено у делу *4.1.2. Инвестиције и предузећа покретачи привредног развоја*, током протеклих година у општини Рума забележен је значајан обим и вредност нових *greenfield* и *brownfield* инвестиција, како домаћих, тако и страних, али и инвестиција постојећих предузећа у проширења пословних капацитета и обима пословања. Ове инвестиције доминантно су биле усмерене ка индустријској производњи и значајно су допринеле развоју индустрије у Општини, запошљавању, расту просечне нето зараде по запосленом, те и подизању животног стандарда у Руми. Предузећа индустрије у Општини јако добро послују, те се, као што је већ поменуто, на листи покретача привредног развоја предузећа Руме (предузећа са највишим прометом – промет преко 5 милиона ЕУР, којих је 21) налази чак 15 из сектора прерађивачке индустрије, односно ова предузећа чине чак 71,4% наведене групе. Посебно се истичу највећи међу њима: „Hutchinson“, „Healthcare Europe“, „Trelleborg Wheel Systems Serbia“ и „Luxury Tannery“, са годишњим пословним приходима од преко 30 милиона ЕУР. Као што је већ поменуто у претходној анализи, сектор прерађивачке индустрије је према учешћу запослених у сектору у укупном броју запослених, у периоду од 2011. до 2018. године, забележио најзначајнију промену, тј. повећање учешћа од чак 18,25 процентних поена (са 28,5%, колико је износило у 2011. години, на 46,8% у 2018. години).

Индустријска производња је веома заступљена у Руми: пољопривредно-прерађивачка, грађевинског материјала, гумарска, дрвно-прерађивачка, коже и обуће, графичка и многе друге.

Општина је у протеклом периоду тежила, што је и даље пракса, да привлачи инвестиције и индустрије које ће мања предузећа из Руме узимати за своје кооперанте. Неки од добрих примера ове праксе су:

- Инвестиција компаније „CG Foods Europe“ ДОО у Руми, која све сировине које користи у производњи набавља од домаћих пољопривредника и произвођача;
- Предузеће „Соле-Комерц“ ДОО (огранак Млин Добринци) сарађује са пољопривредним произвођачима. Један вид сарадње је продаја репроматеријала за пољопривредну производњу, као и финансирање пољопривредне производње поделом репроматеријала

за пољопривредну производњу (минерално ђубриво, семе, пестициди итд). Такође, врши се откуп и услужно складиштење пољопривредних производа (пшенице, кукуруза, сунцокрета, соје);

- „Евротом“ ДОО сарађује са индивидуалним пчеларима, који доносе сирови восак на замену или откуп, што је предузећу сировина за производњу сатних основа. Са домаћим произвођачима предузеће такође сарађује (набавка шећера – „Суноко“, набавка дестиловане воде и алкохола – „Zorka Pharma-Hemija“, набавка сировина за производњу лекова за пчеле итд).

Тиме се инвестицијама, које саме по себи доносе позитивне ефекте привреди Општине, додатно утиче и на развој других сектора и предузећа у Руми, те мултипликује позитиван ефекат на запошљавање, додату вредност, животни стандард и уопште економски развој Општине.

Индустријска (и друга привредна) производња је груписана у већем броју радних и **индустријских зона** на територији општине Рума, а које су наведене у наставку.

Табела 17: Индустријске и радне зоне и њихове површине (ха)

Назив	Површина (ха)
Источна радна зона	40
Јужна индустријска зона	40
Југозападна индустријска зона	37
Радна зона запад	20
Румска петља	238
Радна зона Југ 1	50
Радна зона Југ 2	390
Радна зона Југ 3	140
УКУПНА ПОВРШИНА	955

Извор: Јавно урбанистичко предузеће „План“, Просторни план Општине Рума до 2025., Рума, 2014. година: http://planruma.rs/wp-content/uploads/2015/04/PROSTORNI-PLAN-OPSTINE-RUMA.pdf

Источна радна зона се налази на источном делу града, а приступ јој је омогућен са магистралне саобраћајнице М-21 и регионалних путева П-106 и П-103. Радна зона обухвата око 40 хектара у грађевинском реону. Зона је првенствено намењена програмима терцијарних делатности (мала привреда, трговинске и саобраћајне делатности).

Јужна индустријска зона обухвата око 40 хектара у грађевинском реону. Саобраћајни приступ омогућен је са регионалних саобраћајница П-103 и П-106. У непосредној је близини магистралног пута М-21. У зони постоји железничко – транспортни (индустријски) колосек, од железничке пруге до комплекса „Румагуме“. Плановима детаљне регулације разрађене су њене подцелине. Зона је намењена изградњи објеката за делатности као што су: производња, прерада, услужне делатности и складишни простори.

Југозападна индустријска зона обухвата око 37 хектара у грађевинском реону. Саобраћајни приступ зони омогућен је са регионалних саобраћајница П-103 и П-106. Ова зона намењена је изградњи објеката за делатности као што су: производња, прерада, услужне делатности и складишни простори.

Радна зона запад обухвата око 20 хектара у грађевинском реону. Саобраћајни приступ зони омогућен је са регионалних саобраћајница П-103 и П-106. Зона је намењена програмима секундарних делатности, као што су производња, прерада и складиштење.

Целокупна површина индустријске зоне Румска петља износи 238 хектара. Зона се налази на раскрсници аутопута Е-70 и магистралног пута М-21 (Нови Сад – Шабац). Зона је намењена градњи различитих постројења – фабрике, складишта, чак и спортско – рекреативни центри. Услов за инвеститоре јесте да технологије које користе не буду штетне по околину и здравље грађана општине Рума, односно забрањен је превоз, складиштење и производња опасних материја.

Радна зона Југ 1 обухвата површину од око 50 хектара. Локација подразумева простор између ул. В. Назора западно, од обилазног пута (М-21) источно, од железничке пруге јужно, до Индустријске улице, односно подручја Врбаре северно. У оквиру ове зоне се налазе бројни погони великих привредних субјеката.

Радна зона Југ 2 обухвата површину од 390 хектара. Део радне зоне унутар граница грађевинског реона подразумева простор јужно од пруге који омеђује коридор пруге Београд – Загреб, коридори канала Кудош / Јеленци и крак спојног пута са М-21. Део радне зоне изван граница грађевинског реона-у атару је формиран између границе грађевинског реона на северу, магистралне саобраћајнице М-21 на истоку, Аутопута Београд-Загреб (Е-70) на југу, а на западу границе катарске општине Руме.

Радна зона Југ 3 обухвата површину од око 140 хектара. Зона је формирана југоисточно у односу на пут М-21, са истока до пута паралелног прузи Рума – Шабац.

Важно је напоменути да су све индустријске зоне урбанистички, односно плански уређене, тј. све су обрађене Планом детаљне регулације (ПДР). Зоне су доминантно и инфраструктурно комплетно опремљене, са изузетком канализационе мреже, која недостаје у неким индустријским зонама. Све нове велике инвестиције у Руми углавном се концентришу управо у индустријске зоне Општине, а доминантно у Румску петљу, која је комплетно инфраструктурно опремљена. Како је наведено на радионицама, Општина излази у сусрет предузећима и брзо и ефикасно одговара на њихове потребе, обезбеђујући им, између осталог, и све инфраструктурне капацитете потребне за њихову производњу, те инфраструктура ни у једном сегменту не представља проблем за привреднике, њихову производњу и пословање.

У наредној табели су приказана кретања **регистроване запослености у прерађивачкој индустрији** на територији општине Рума.

Табела 18: Просечан број запослених и њихово учешће у укупној запослености (апс. бр. и %)[74]

Година	Прерађивачка индустрија	%
2018.	6.762	44,80
2017.	5.885	44,15
2016.	4.752	39,29
2015.	3.535	32,34
2014.	2.161	29,84

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд, 2015, 2016, 2017, 2018. и 2019. година

Презентовани подаци указују на тренд повећања регистроване запослености у областима прерађивачке индустрије у периоду од 2014 – 2018. године, када је учешће у укупној регистрованој запослености увећано са 29,84% на 44,80%. Поменуто учешће се повећава континуирано током целокупног периода, што указује на премештање радно активног

[74] Бројеви обухватају само регистровану запосленост.

становништва из других делатности привреде у сектор делатности прерађивачке индустрије, што је у складу са закључцима анализе у делу *4.1.1. Индикатори запослености*.

4.2.3. Грађевинарство

На територији Општине, грађевинарство (високоградња и нискоградња) поседује традицију и запажене резултате. Након периода стагнације, у протеклих неколико година долази до значајног повећања вредности изведених грађевинских радова, што се може видети у наредној табели.

Табела 19: Вредност изведених грађевинских радова (000 РСД)

Година	Вредност изведених радова			Вредност изведених радова – новоградње		
	Укупно	Зграде	Остале грађевине	Укупно	Зграде	Остале грађевине
2018.	3.391.249	1.876.426	1.513.529	1.918.890	1.548.165	369.431
2017.	2.614.771	1.996.657	618.114	1.842.890	1.624.065	218.825
2016.	1.121.287	667.512	453.775	373.448	276.800	96.648

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд, 2017, 2018. и 2019. година

Наиме, у посматраном трогодишњем периоду (2016 – 2018. године, за који постоје најажурнији подаци Републичког завода за статистику), дошло је повећања **вредности укупно изведених радова**, а посебно радова у новоградњи. У наведеном периоду је вредност изведених радова порасла преко 3 пута, са 1,12 млрд. РСД у 2016. години на 3,39 млрд. РСД у 2018. години. Вредност извршених радова у случају новоградње порасла је са 373,4 мил. РСД у 2016. години на преко 1,9 млрд. РСД у 2018. години, што представља повећање од преко пет пута. Овом порасту је првенствено допринело велико повећање вредности изграђених зграда у периоду посматрања, што се може довести у везу са повећањем запослености на територији Општине, као и са приливом становништва из других делова земље.

Посматрајући петогодишњи период од 2014. до 2018. године, приметно је повећање броја **регистрованих запослених у сектору делатности грађевинарства**, с тим да је динамика током посматраног периода била променљива. Наиме, највећи број регистрованих запослених је евидентиран током 2015. године, након чега долази до смањења. С друге стране, учешће запослених у грађевинарству у укупном броју регистрованих запослених континуирано опада, што указује на премештање активног становништва у друге привредне делатности.

Табела 20: Број регистроване запослености у грађевинарству и њихово учешће у укупном броју запослених, 2014 – 2018. године (апс. бр. и %)

Година	Грађевинарство	%
2018.	579	3,84
2017.	557	4,18
2016.	613	5,07
2015.	626	5,74
2014.	512	7,07

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд, 2015, 2016, 2017, 2018. и 2019. година

Од десет највећих предузећа у Општини према вредности пословних прихода једно је из сектора делатности грађевинарства – „Сремпут“, са оствареним пословним приходима од 46,8 мил. ЕУР у 2019. години.

4.2.4. Услуге

4.2.4.1. Туризам и угоститељство

Туризам као привредна грана може имати велики значај за локалну привреду, кроз мултипликован утицај на друге делатности које су са туризмом чврсто повезане, као што су угоститељство, трговина, саобраћај, финансијске и друге услуге и сл. Због свог положаја у Сремској области, те непосредне близине Фрушке горе и њених манастира, због Павловачког и Борковачког језера, археолошких налазишта Гомолава и Басијана, хотела, конференцијских сала, спортског туризма и све веће популарности *city break* тура, Рума поседује повољан туристички потенцијал. Такође, како су на радионицама навели представници хотела у Општини, значајан допринос туризму, односно угоститељству, обезбедило је и проширење и развој индустријских зона у Руми, које су повећале тражњу за смештајним капацитетима.

На територији општине Рума могуће је идентификовати неколико **извора за даљи развој туризма**:

- Еко туризам – еколошки одговорно путовање и посета релативно очуваних подручја, ради уживања у природи (и пратећим културним одликама – како из прошлости, тако и садашњости) уз унапређење заштите природе, мали негативни утицај посетилаца и користан активан утицај на локално становништво;
- Посматрање птица;
- Агротуризам и Агробиотуризам – представља праксу привлачења туриста у подручја у којима се становништво бави претежно пољопривредном производњом;
- Етно туризам – као тип туризма који се одвија у оквиру села;
- Верски туризам – који подразумева посете различитим верским објектима. У Руми постоји значајна могућност за даљи развој овог типа туризма, с обзиром да се у непосредној близини налази велики број манастира. Наиме, недалеко од Руме, на Фрушкој гори, налази се 18 манастира СПЦ: Јазак, Ново Хопово, Старо Хопово, Гргетег, Мала Ремета, Беочин, Бешеново, Крушедол, Раковац, Велика Ремета, Беркасово, Шишатовац, Петковица, Кувеждин, Врдник, Врањаш, Ђипша и Привина Глава, а у општини Рума се налази 19 православних, 4 римокатоличке и 1 калвинска црква;
- Спортско-рекреативни и адреналински туризам – На територији општине се налази велики број терена за фудбал, кошарку, одбојку, рукомет и др. Од посебног значаја за развој овог типа туризма је постојање Спортског центра Рума, са двораном капацитета 2.500 посетилаца, чије се комплетно реновирање планира у будућем периоду. Такође, на територији општине се налази и излетиште Борковац богато шумом и шеталиштима, које пружа могућност камповања, рекреације и риболова, у чијој близини је изграђен олимпијски базен. Изворе за даљи развој овог типа туризма је могуће наћи у постојању неколико акумулационих језера у близини Руме, као и непосредној близини реке Саве;
- Ловни туризам – подразумева туристичко путовање које се предузима са циљем лова на дивље животиње, било у слободној природи (дивљини), или у простору који је посебно

обликован и намењен за лов. Капацитет за развој овог типа туризма се на територији општине Рума проналази у шумским капацитетима. У општини Рума се налази ловиште „Каракуша”, које спада у тип ограђеног ловишта површине 1.800 ха, уз додатних 3.000 ха неограђене површине. Ловну дивљач чине јелен, дивља свиња и срндаћ, док се од пернате дивљачи лове фазани;

- Хипотерапија – као део пројекта *Horis* – коњичке руте Срем, пројекта прекограничне сарадње *Intereg IPA* Хрватска Србија, Рума је добила могућност да учествује у пројекту хипотерапије. Пројекат реализују општина Рума, општина Њемци у Хрватској, Коњогојско удружење Вранац, Средња пољопривредна прехрамбена школа „Стеван Петровић – Бриле“ из Руме и Коњички клуб „Срем“ из Сремске Митровице. У оквиру пројекта изграђен је мањеж, у коме ће, поред хипотерапије, бити отворена и школа јахања. Средња пољопривредна прехрамбена школа „Стеван Петровић – Бриле“ ће добити своје место као едукатор у пројекту;

- Цикло туризам – Регионална развојна агенција Срем спровела је пројекат Регионална бициклистичка рута Срем, и то је рута која се надовезује на међународну бициклистичку руту Еуро Вело 6 (Дунавска бициклистичка рута). Регионална бициклистичка рута Срем је подељена на неколико мањих, од којих је једна језерска рута, којој Рума припада, али је неопходно даље развијати услове за цикло туризам, како би се привукао већи број туриста;

- Манифестациони туризам – подразумева постојање различитих унапред организованих догађаја, који су у могућности да својим садржајем и квалитетом привуку посетиоце, независно од других туристичких атракција које се налазе у близини места одржавања манифестације. У општини Рума се организује значајан број различитих манифестација / фестивала сваке године, разноврсног културног и уметничког карактера, од којих су најзначајнији:
    - „Румфест“ – Градски трг у Руми, август месец
    - „Фестивал музичких друштава Војводине” – Културни центар Рума, мај – јун месец
    - „Фестивал тамбурашких оркестара Србије” – Културни центар Рума, мај – јун месец
    - „Такмичење соло певача“ – Музичка школа Бранко Цвејић
    - „Први глас Срема” – Стејановци, одржава се последње суботе у месецу мају
    - „Дани словенске писмености и културе“ - Рума, мај месец
    - „Румски полумаратон“ – Рума, август месец
    - „Сремски бећарац“ – Добринци, летњи период
    - „Сајам меда” – Рума, прва недеља септембра
    - „Златни котлић” – Рума, прва недеља септембра
    - „Бостанијада“ – Добринци, јул месец
    - „Моторијада” – Рума, прва недеља септембра
    - „Деца чувари традиције Ђерам”– Стејановци, прва недеља септембра
    - „Сремски свињокољ” – Вогањ, децембар месец

Како се у Руми одржава велики број манифестација, изузетно добре посећености, а већина њих се организује у летњем периоду, на радионицама је наведено да постоји простор и за формирање

летње позорнице за ове намене. Тиме би се олакшало решавање проблема проналаска простора за одржавање културних и сличних програма.

Такође, постоји простор за развој туризма и кроз сарадњу са пољопривредним газдинствима, односно могуће је формирати јавно приватни партнерски однос Туристичке организације и ситних произвођача, који би могли да се баве израдом сувенира и сл.

Потенцијали за развој туризма огледају се и у могућностима за сарадњу са другим општинама. На пример, на радионицама је поменуто формирање партнерства између туристичких организација Срема, којим би јединице локалне самоуправе на туристичко тржиште излазиле као Срем, а не као појединачне општине, што би везало све њихове туристичке адуте и отворило простор за привлачење већег броја туриста.

И поред значајних потенцијала које Општина има у овом сектору, неопходно је формирати конкретан производ кроз плански документ, односно Стратегију развоја туризма, јер још не постоји документ који искључиво уређује ову област. Документом је потребно идентификовати све потенцијале и начине њиховог искоришћења. На тај начин, у Руми више неће бити претежно заступљен транзитни туризам, што је сада случај због њеног повољног географског положаја, већ ће се туристи дуже задржавати у Општини. На радионицама радних група представници Туристичке организације навели су да је постојала намера у протеклим периодима за израду оваквог документа, али су финансије представљале проблем. Стога је Стратегија развоја туризма нешто што је важно формирати у наредном периоду. Стратегијом би било потребно и размотрити могућност Општине да купи важне објекте на територији Руме, који имају изузетан историјски и културни значај, те и значај за формирање туристичких атракција, а који су тренутно у приватном власништву и углавном руинирани. Добар пример отпочињања ове праксе јесте куповина Дома ЈНА од стране локалне самоуправе у претходном периоду, за који је тренутно у плану реновирање и стављање у културну употребу.

У наредној табели је дат упоредни приказ **кретања броја туриста и остварених ноћења** у петогодишњем периоду, 2014 – 2018. године.

Табела 21: Број туриста и остварених ноћења, 2014 – 2018. године (апс. бр.)

Година		2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Туристи	свега	11.987	12.249	11.949	17.800	21.545
	домаћи	4.570	4.540	4.033	8.446	9.111
	страни	7.417	7.709	7.916	9.354	12.434
Ноћења туриста	свега	24.351	23.962	25.672	28.659	31.810
	домаћи	8.891	7.725	7.029	12.796	15.718
	страни	15.460	16.237	18.643	15.863	16.092
Просечан број ноћења туриста	домаћи	1,9	1,7	1,7	1,5	1,7
	страни	2,1	2,1	2,4	1,7	1,3

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд, 2015, 2016, 2017, 2018. и 2019. година

Као што је из табеле могуће уочити, број туриста је у 2018. у односу на 2014. годину значајно порастао – са 11.987 туриста, који су општину Рума посетили током 2014. године, у 2018. је Општину посетило 21.545 туриста, домаћих и страних, што представља повећање од готово 76%. Након периода стагнације од 2014. до 2016. године, у 2017. долази до повећања броја туриста. С друге стране, у истом периоду је дошло до смањења просечно остварених ноћења, и то како домаћих, тако и страних туриста. Међутим, пад је израженији међу страним туристима, који су у 2014. години у просеку остајали преко 2 ноћи, а у 2018. години остају у просеку 1,3 ноћи.

У табели у наставку су приказани **најзначајнији смештајни капацитети** у оквиру општине Рума.

Табела 22: Смештајни капацитети

Назив	Категорија	Капацитет
Вила „Хит”	Преноћиште – апартмани и собе	45 лежајева
Хотел „Парк”	4*	150 лежајева
Хотел „Борковац“	2*	28 лежајева
Национална кућа „Конак Тами“	Ресторан са смештајем	28 лежајева
Ресторан „Вулин“	Ресторан са смештајем	16 лежајева
Мотел „Узелац“ Ауто пут Е-70	Мотел	150 лежајева
Ресторан „Крајина“ Вогањ	Ресторан са смештајем	8 лежајева
„Avenia“	Смештај и ресторан	20 соба
„Garnet Event Centar“	4*	15 соба и 4 апартмана

Извор: Туристичка организација општине Рума; сајт хотела „Avenia“: https://avenia.rs/; сајт хотела „Garnet Event Centar“: https://www.garnetcentar.com/garnet/

Поред поменутих смештајних капацитета, на територији Општине се налази и **велики број ресторана**, већином националне кухиње. На интернет страници Туристичке организације општине Рума се наводе неки од следећих ресторана: „Коноба”, „Златни бокал”, „Бонавиа”, „Кудошки рај”, „Медаљон”, „Шумски мир”, „Борковачко сокаче” и други.

У наставку је приказан **број регистрованих запослених** у сектору делатности Услуге смештаја и исхране, као и њихово учешће у укупном броју регистрованих запослених у периоду 2014 – 2018. године.

Табела 23: Број регистрованих запослених у сектору делатности Услуге смештаја и исхране и њихово учешће у укупној запослености, 2014 – 2018. године (апс. бр. и %)

Година	Услуге смештаја и исхране	Учешће (%)
2018.	338	2,24
2017.	284	2,13
2016.	277	2,29
2015.	355	3,25
2014.	72	0,99

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд, 2015, 2016, 2017, 2018. и 2019. година

Током периода посматрања је приметно значајно повећање броја регистрованих запослених у туризму. Прецизније, у 2018. години је било запослено 4,7 пута више људи него у првој години анализираног периода. С друге стране, учешће у укупној запослености је током највећег дела периода било на нивоу од око 2%.

Значајно је нагласити да се из буџета Општине у протеклих пет година издвајају све већи износи за развој туризма, а представници Туристичке организације на радионицама ставили су нагласак и на добру сарадњу са Општином. Вредности издвојених средстава у ову сврху у периоду 2016 – 2020. године су приказане у наставку.

Табела 24: Потрошња из општинског буџета за развој туризма, 2016 – 2020. године (000 РСД)

Програм	2016.	2017.	2018.	2019.	2020. (план)
Развој туризма	9.502	8.645	50.334	12.578	16.000

Извор: Завршни рачун општине Рума 2016 – 2019. године; Одлука о буџету општине Рума за 2020. годину

Приметна је тенденција повећања улагања у развој туризма током посматраног периода. У 2019. години је потрошња за ову сврху била за око 30% већа него у 2016. години. Највећи износ средстава је потрошен у 2018. години – преко 50 мил. РСД. У 2020. години је планирана потрошња за око 27% веће од оне у 2019. години. Приказане тенденције указују на посвећеност Општине даљем развоју ове делатности и туристичких потенцијала који неминовно постоје, те и повећању броја туриста.

4.2.4.2. Трговина

Према **броју регистрованих запослених лица**, сектор трговине, заједно са поправком моторних возила, има други највећи значај за формирање запослености на територији Општине у 2018. години. Подаци из табеле која следи указују на све већи број становника Општине који је запослен у овом сектору, иако је кретање учешћа променљиво током периода посматрања.

Табела 25: Број регистрованих запослених у сектору делатности Трговина на велико и мало и поправка моторних возила, 2014 – 2018. године (апс. бр. и %)

Година	Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	Учешће (%)
2018.	1999	13,83
2017.	1855	13,91
2016.	1818	15,03
2015.	1556	14,26
2014.	686	9,47

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд, 2015, 2016, 2017, 2018. и 2019. година

У погледу спољне трговине, а на основу достављених података за 2017. годину, на нивоу целокупне Општине је остварен **спољнотрговински дефицит**, тј. вредност оствареног увоза је била нешто већа од вредности реализованог извоза. Прецизније, у поменутој години су извезена добра и услуге у укупној вредности 73,3 мил. ЕУР, док су увезена добра и услуге укупне вредности 74,2 мил. ЕУР. Дефицит је износио 0,9 мил. ЕУР.

4.2.4.3. Финансијске услуге

На територији општине Рума активно послује једанаест домаћих и иностраних банака и четири осигуравајуће куће, које пружају широк број услуга физичким и правним лицима на територији Општине.

Банке које послују у Руми су приказане у наредној табели, као и број њихових представништава.

Табела 26: Банке које послују на територији општине Рума и број експозитура, 2020. година

Назив банке	Број експозитура
КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА	1
AIK БАНКА	1
ERSTE BANK ЕКСПРЕС	1
OTP БАНКА СРБИЈА	1
BANCA INTESA	2
CREDIT AGRICOLE	1
EUROBANK	1
NLB БАНКА	1
ПОШТАНСКА ШТЕДИОНИЦА	1
RAIFFEISEN BANK	1
ВОЈВОЂАНСКА БАНКА	1
УКУПНО	12

У наставку су приказане **осигуравајуће куће** у Руми и број експозитура.

Табела 27: Осигуравајуће куће које послују на територији општине Рума и број експозитура, 2020. година

Назив осигуравајуће куће	Број експозитура
ДУНАВ ОСИГУРАЊЕ	1
DDOR НОВИ САД	1
WIENER STÄDTISCHE	1
UNIQA ОСИГУРАЊЕ	1
УКУПНО	4

У погледу **запослености**, финансијске делатности и осигурање су учествовали у регистрованој запослености са око 1% током целокупног анализираног периода. Евидентан је пораст апсолутног броја запослених у овим делатностима током протеклих пет година, који је посебно био изражен у периоду 2014 – 2016. године. Доступност квалитетних финансијских услуга је неопходна за подршку повећању обима привредних активности на територији Општине и важна детерминанта привредних услова.

Табела 28: Регистрована запосленост у финансијским делатностима и осигурању, 2014 – 2018. године (апс. бр. и %)

Година	Број регистровано запослених	Учешће у укупној регистрованој запослености (%)
2018.	136	0,9
2017.	134	1,01
2016.	131	1,08
2015.	111	1,02
2014.	76	1,05

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд, 2015, 2016, 2017, 2018. и 2019. година

4.2.4.4. Саобраћај

Рума је културни и привредни центар истоимене општине укупне површине 582,06 км^2, што је изнад просечних вредности за општине у АП Војводини, тако да се по површини коју заузима налази на 14. месту од 45 општина. Поред тога, општина Рума се карактерише изразито повољним **географским положајем**, у близини Београда и Новог Сада, два највећа града и уједно

два највећа економска центра земље. Такође, општина се налази у непосредној близини реке Саве, те две луке – Шабац и Сремска Митровица. Због свега наведеног, услуге у области саобраћаја могу имати посебан значај за раст и развој целокупне Општине.

Простор општине Рума се у области саобраћајне инфраструктуре може сматрати уређеним. **Најзначајније саобраћајнице** на територији општине Рума су: аутопут Београд – Загреб, магистрални пут Шабац – Нови Сад и железничка пруга Београд – Загреб. Оне повезују Руму са већим градским, индустријским и потрошачким центрима (Београд – 61 км, Нови Сад – 37 км, Шабац – 35 км). Путна мрежа у Општини је релативно добро развијена. Сва насеља повезана су асфалтним путевима са општинским центром.

Услуге превоза на територији општине Рума пружа „Мастер Бус“ ДОО, почевши од 2015. године. Акционарско друштво за превоз робе и путника у друмском саобраћају „Руматранс“ Рума, које је пружало услуге градског и приградског превоза у Општини, угашено је. На радионицама радних група је наглашено да је саобраћајна повезаност села и насеља Рума неадекватна, односно да су аутобуси између села и насеља Рума недовољно чести, што представља проблем и за децу и за одрасле. Наведено представља препреку за интензивнију социјалну интеграцију сеоског становништва у друштвене токове Руме.

Услуге железничког транспорта се на територији Општине пружају преко Железничке станице у Руми. Бројеви отпремљених путника у протеклом периоду из Железничке станице су приказани у наставку.

Табела 29: Број отпремљених путника са Железничке станице Рума, 2015 – 2019. године (апс. бр.)

Година	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Број отпремљених путника	63.817	69.435	61.621	51.437	54.452

Извор: Општина Рума, Одељење за локални економски развој

Током 2018. и 2019. године је евидентан пад броја путника, што се може довести у везу са модернизацијом пруге Београд – Стара Пазова, а која траје и даље. Као последица, већина возова саобраћа до и од станице Батајница. Додатно, од фебруара 2019. године је због радова затворена и пруга Стара Пазова – Инђија – Нови Сад. Према подацима АД „Србија Карго” за 2019. годину, из железничке станице на територији општине Рума превезено је 9.132 тона робе у увозу, пре свега материјала за изградњу железничке пруге и ђубрива, односно 103.752 тоне робе у извозу, углавном житарица и соје.

4.2.4.5. Пошта и телекомуникације

У наредној табели је приказан **обим услуга поште и телекомуникације** на територији општине Рума, у петогодишњем периоду 2014 – 2018. године.

Табела 30: Услуге поште и телекомуникације, 2014 – 2018. године

Година	Поште	Број телефонских претплатника	ПТТ промет (отпремљено)	
			Писмоносне пошиљке, хиљ.	Пакети, хиљ.
2018.	18	16.571	2.409	5
2017.	18	17.139	2.338	2
2016.	18	17.654	1.864	2
2015.	16	18.132	1.756	1
2014.	15	18.644	2.017	1

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд, 2015, 2016, 2017, 2018. и 2019. Година

Из приказане табеле је могуће видети да је обим писмоносних пошиљки опао након 2014. године. Међутим, већ од 2016. године обим пошиљки почиње да расте, да би у 2017. години био већи од обима пошиљки у 2014. години. С друге стране, број пакета расте из године у годину, и током приказаног петогодишњег периода је порастао за чак пет пута, са хиљаду на пет хиљада пакета годишње. Једини показатељ који опада из године у годину током посматраног петогодишњег периода (2014 – 2018. године) је показатељ броја телефонских претплатника, који је са 18.644 у 2014. години опао на 16.571 у 2018. години.

КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *4.2. СПЕЦИФИЧНОСТИ ПРИВРЕДНЕ СТРУКТУРЕ*

- Пољопривреда:
  - Висок квалитет земљишта и повољни климатски услови, али на земљиште негативно утичу запостављање развоја сточарства, непланско ђубрење, недостатак канализационе мреже у сеоским насељима и системи наводњавања и одводњавања
  - Модерна опрема и механизација, добар ниво техничко – технолошке опремљености пољопривредника
  - Уситњеност пољопривреде
  - Ниједна од пољопривредних задруга није довољно финансијски јака да буде сервис за пољопривреднике, јер су због одређених законских прописа у значајно неповољнијем положају у односу на приватне субјекте, те их карактеришу неповољни пословни трендови и њихов број на територији Општине се континуирано смањује
  - Само једно удружење пољопривредника спроводи пројектне активности (научно – истраживачки пројекти)
  - Висок квалитет рада и подршке Пољопривредне стручне службе Рума
  - Највећи део пољопривредне производње у Општини се пласира као такав, односно пољопривредни произвођачи се доминантно нису определили да део производње дају у даљу прераду, којом се ствара виши ниво додате вредности
  - На тржиште долази холандско – македонско предузеће „Гресто“, које ће сарађивати са домаћим пољопривредницима
  - Развој сточарства је запостављен
- Индустрија:
  - Индустријска производња је веома заступљена и развијена у Руми: пољопривредно-прерађивачка, грађевинског материјала, гумарска, дрвно-прерађивачка, коже и обуће, графичка и многе друге
  - Општина је у протеклом периоду тежила, што је и даље пракса, да привлачи инвестиције и индустрије које ће мања предузећа из Руме узимати за своје кооперанте
  - Уређене индустријске зоне
- Грађевинарство:
  - У периоду 2016 – 2018. године дошло је до повећања вредности укупно изведених грађевинских радова (посебно у новоградњи) од преко 3 пута
- Услуге:
  - Значајни културни, природни, археолошки, верски и спортско – рекреативни потенцијали за развој туризма, али не постоји документ стратешког развоја области туризма
  - Број туриста је у периоду 2014 – 2018. године порастао за скоро 76%

5. Инфраструктура

Адекватна инфраструктура је неопходан предуслов квалитетног живота становника, али и општег развоја привреде и привлачења домаћих и страних инвестиција. Зато је важно дати преглед најважнијих аспеката инфраструктуре Општине – комуналне и саобраћајне инфраструктуре, те постојећег стамбеног фонда.

5.1. Комунална инфраструктура

5.1.1. Просторно планирање

Јавно урбанистичко предузеће „План" је надлежно за доношење планских и просторних докумената, међу којима су просторни планови, генерални планови, планови генералне и детаљне регулације.

Територија општине Рума заузима **површину од 582,06 км²**, која је подељена на **17 насељених места и 18 катастарских општина**. Површина Општине је већа од просечне површине општина на територији АП Војводина. У наредној табели су приказане катастарске општине и припадајућа насељена места, као и њихово учешће у укупној површини Општине.

Табела 31: Катастарске општине и насеља на територији Општине (км² и %)

Назив КО – атара	Површина (у км²)	Учешће у укупној површини Општине (%)	Назив насеља
Буђановци	46,88	8,05	Буђановци
Витојевци	10,18	1,75	Витојевци
Вогањ	20,06	3,45	Вогањ
Марђелос	16,84	2,89	
Грабовци	64,65	11,11	Грабовци
Добринци	30,83	5,30	Добринци
Доњи Петровци	19,11	3,28	Доњи Петровци
Жарковац	33,91	5,83	Жарковац
Кленак	43,66	7,50	Кленак
Краљевци	23,85	4,10	Краљевци
Мали Радинци	14,91	2,56	Мали Радинци
Никинци	42,39	7,28	Никинци
Павловци	15,10	2,59	Павловци
Платичево	49,34	8,48	Платичево
Путинци	21,03	3,61	Путинци
Рума	68,33	11,74	Рума
Стејановци	19,67	3,38	Стејановци
Хртковци	41,31	7,10	Хртковци
УКУПНО	**582,06**	**100**	

Извор: Јавно урбанистичко предузеће „План", Просторни план Општине Рума до 2025., Рума, 2014. година: http://planruma.rs/wp-content/uploads/2015/04/PROSTORNI-PLAN-OPSTINE-RUMA.pdf

Сва насеља Општине се налазе на по једној катастарској општини истог назива , тј. атару, изузев насеља Вогањ, које се распростире на две катастарске општине – Вогањ и Марђелос. Највеће катастарске општине према површини су Рума и Грабовци, и једине чије је учешће у укупној

површини Општине веће од 10%. С друге стране, најмање катастарске општине су Витојевци и Мали Радинци, са учешћима од 1,75 и 2,56%, респективно.

У наставку ће бити приказана **структура коришћеног земљишта** према катастарским категоријама, према доступним подацима текућег Просторног плана.

Табела 32: Структура коришћеног земљишта према катастарским категоријама (ха и %)

Ред. бр.	Катастарске категорије	Општина Рума		АП Војводина учешће у укупном у %
		Површина у ха	Учешће у укупној површини (%)	
А	Пољопривредно земљиште	43.022,53	73,91	83,20
А1	-обрадиво	42.283,45	72,64	76,57
А2	-необрадиво	739,08	1,27	6,63
Б	Шумско земљиште	8.437,94	14,50	6,64
А+Б	Плодно земљиште	51.460,47	88,41	89,84
В	Неплодно земљиште	6.745,95	11,56	10,16
А+Б+В	**УКУПНО**	**58.206,42**	**100,00**	**100,00**

Извор: Јавно урбанистичко предузеће „План“, Просторни план Општине Рума до 2025., Рума, 2014. година: http://planruma.rs/wp-content/uploads/2015/04/PROSTORNI-PLAN-OPSTINE-RUMA.pdf

Општина Рума располаже **земљиштем изузетног квалитета**. У северном и средишњем делу Општине преовлађује пољопривредно земљиште, док јужни део Општине поред пољопривредног земљишта покривају и велики комплекси шума и шумског земљишта. Изузетно је мало учешће пољопривредног земљишта у четири катастарске општине – Грабовци, Кленак, Никинци и Платичево. Структура пољопривредног земљишта је боља него на нивоу целокупне АП Војводина. Наиме, од укупног пољопривредног земљишта, 98,3% је обрадиво на територији Општине, насупрот 92% на територији целокупне АП.

У погледу **власништва над земљиштем**, 51,17% укупне површине се налази у приватном власништву. Међутим, гледајући структуру земљишта, и ово учешће је различито. Од укупне површине плодног земљишта, готово 57% се налази у приватном власништву, при чему је посебно изражено учешће приватног власништва над обрадивим земљиштем, и оно износи готово 69%. У оба случаја је ово учешће нешто веће од просечних вредности за целокупну територију АП Војводина. Најмање учешће приватног земљишта је над шумским земљиштем и износи 1,29%, што је за око 5 пута мање од просека на нивоу АП Војводина. Анализирајући учешће пољопривредног земљишта у Општини и структуру коришћења овог земљишта, може се закључити да је она повољна и да представља **значајан потенцијал за даљи развој пољопривредне производње**.

Просторни распоред **шумског земљишта** је неравномеран и неповољан, с обзиром да се у шест катастарских општина (од њих укупно 18) на југу Општине (уз реку Саву) налази готово 99% укупног земљишта под шумама. Самим тим, у преосталим деловима Општине (централни и северни), тј. у преосталих 12 катастарских општина се налази преосталих 1% шумских површина, што указује на веома лабилну потпору и слабу повезаност са шумским комплексима у јужном делу Општине. Додатни проблем представља недостатак **ваншумског зеленила**, као и **зеленила у насељима и атарима**, што утиче неповољно на заштиту земљишта и пољопривредну производњу. Учесници радионица су истакли проблем **смањења фонда шумског зеленила** услед нелегалне сече, при чему је посебно истакнуто смањење фонда зеленила Борковачке шуме, која представља својеврсна „плућа града”. Додатни проблем представља и **недостатак ветрозаштитних појасева** на

територији Општине, што неповољно утиче на стање земљишта и пољопривредну производњу, као што је поменуто у делу *2.2. Шумарство*.

Водно земљиште (површинске воде) на територији Општине Рума покрива површину од 1.441,45 ха (2,48% укупне површине Општине) и чине га река Сава, потоци, дубоке баре и баре, као и акумулације – Кудош у целини и мали део акумулације Борковац. Највећи проценат овог земљишта је под реком Савом – 68,90%.

Неплодно земљиште у укупној површини Општине учествује са 11,56%, што, с обзиром на велики број насеља и густу саобраћајну и хидролошку мрежу, представља рационално учешће. Највеће учешће у овој категорији земљишта (32,63%) имају површине под инфраструктурним коридорима – путном мрежом и објектима, водном инфраструктуром, железничком мрежом и објектима и енергетском и ТТ мрежом. Високо учешће имају и површине под зградама – 22,68% укупне територије Општине.

На територији Општине се налази 17 насеља. При томе, Просторним планом Републике Србије, **градском насељу Рума је дата улога субрегионалног центра**, док **остала насеља** у Општини **припадају примарним сеоским насељима**, односно насељима са функцијама на нивоу месне заједнице (локалне заједнице). Број насеља је знатно већи од просечног броја на нивоу АП Војводина (око 10), уз мању просечну величину и градских и сеоских насеља. То указује на њихову уситњеност на територији Општине, те самим тим и на нерационалност мреже насеља у Општини. **У мрежи насеља се издваја један центар – Рума,** насеље градског типа, у којем живи преко половине укупног становништва Општине. У овом насељу су концентрисане привредне, административне, управне, здравствене, културне, социјалне и друге активности. Већину осталих насеља Општине карактерише монофункционалност, усмерена на примарну пољопривреду као базну активност. Самим тим, дистрибуција основних функција је неравномерна, тј. концентрисана у месту Рума, док у осталим насељеним местима неразвијеност осталих функција онемогућава трансфер активног становништва у секундарне, терцијарне и квартарне активности, тј. активности које омогућавају остварење већег степена додатне вредности. Како би се постојећа ситуација побољшала, било би неопходно поједине функције расподелити по сеоским насељима, као и предузети одговарајуће подстицајне мере за развој функција које нису заступљене.

5.1.2. Јавна предузећа

Послови изградње, одржавања, реконструкције и управљања комуналном инфраструктуром се на територији општине Рума налазе у надлежности неколико јавних предузећа, са седиштем у Руми:

- Јавно предузеће „Водовод“;
- Јавно предузеће „Гас – Рума“;
- Јавно предузеће „Комуналац“;
- Јавно предузеће „Стамбено“;
- Јавно комунално предузеће „Паркинг и инфраструктура“;
- Јавно урбанистичко предузеће „План“.

Средином децембра 2020. године извршена је интеграција последња два поменута предузећа у новоосновано предузеће „Јавно предузеће за урбанистичко планирање, управљање путевима и изградњу Рума“. У наставку ће бити наведена сва предузећа и њихове надлежности које су биле актуелне током протекле, 2020. године, и претходних година, док ће на крају дела 5.1.2. бити представљене и дефинисане надлежности поменутог новооснованог предузећа.

Додатно, у области снабдевања гасом пословне активности на територији Општине обавља и ЈП „Гас – Феромонт” са седиштем у суседној Старој Пазови.

У надлежности ових предузећа се налазе различите комуналне делатности, које су неопходне за квалитетан живот становника Руме.

ЈП „Водовод”

Претежну делатност предузећа представља Сакупљање, пречишћавање и дистрибуција воде. Поред ове, предузеће се бави и другим делатностима, међу којима су најзначајније:

- Уклањање отпадних вода;
- Изградња цевовода;
- Изградња хидротехничких објеката;
- Постављање водоводних, канализационих, грејних и климатизационих система;
- Инжењерске делатности и техничко саветовање и др.

ЈП „Гас – Рума”

Претежна делатност предузећа је дистрибуција гасовитих горива гасоводом и обухвата:

- Дистрибуцију природног гаса;
- Управљање дистрибутивним системом;
- Одржавање дистрибутивног система;
- Јавно снабдевање природним гасом.

ЈП „Комуналац”

ЈП „Комуналац” за потребе становника општине Рума обавља широк спектар различитих комуналних услуга:

- Управљање комуналним отпадом;
- Одржавање чистоће на површинама јавне намене;
- Управљање гробљима и погребне услуге;
- Управљање пијацама и управљање вашаром;
- Одржавање јавних зелених површина;
- Димничарске услуге;
- Делатност зоохигијене;

- Чишћење улица, уклањање снега и леда;
- Управљање јавним паркиралиштима.[75]

ЈП „Стамбено”

Претежна делатност предузећа је Снабдевање паром и климатизацијом. Поред ове делатности, предузеће обавља и друге делатности везано за:

- Одржавање инсталација и уређаја у становима и стамбеним зградама;
- Старање о текућем одржавању зграда и хитним интервенцијама;
- Утврђивање обрачуна и исплате закупнине;
- Вођење евиденција стамбених зграда и станова;
- Вођење евиденције корисника станова и др.

ЈКП „Паркинг и инфраструктура”

Као основне делатности ЈКП су дефинисане следеће:

- Управљање јавним паркиралиштима и обезбеђивање услова за коришћење јавних саобраћајних површина и посебних простора одређених за паркирање моторних возила, као и послови уклањања и премештања паркираних возила и постављања уређаја којима се спречава одвожење возила по налогу надлежног органа;
- Обезбеђивање услова за уређивање, употребу, унапређење, заштиту грађевинског земљишта, припрему и реализацију средњорочних и годишњих програма уређивања грађевинског земљишта на територији општине Рума и припрема и израда програма давања у закуп грађевинског земљишта;
- Управљање општинским и некатегорисаним путевима и улицама на територији општине Рума којима се обезбеђује несметано и безбедно одвијање саобраћаја и припрема и израда средњорочних и годишњих програма управљања општинским и некатегорисаним путевима и улицама;
- Управљање непокретностима у јавној својини општине Рума, припрема и израда програма управљања пословним простором односно спровођење стручних, административних и техничких послова у поступку управљања и располагања непокретностима у јавној својини Општине;
- Обезбеђивање јавног осветљења, одржавање, адаптација и унапређење објеката и инсталација јавног осветљења на саобраћајним и другим површинама јавне намене.

Поред ових, предузеће обавља и друге делатности – услужне делатности у копненом саобраћају, инжењерске делатности и техничко саветовање, управљање пројектима, вођење и ажурирање информационе основе о објектима и грађевинском земљишту, управљање јавним паркиралиштима и др.

[75] Ова надлежност је припала предузећу по основу Одлуке о измени и допуни Одлуке о усклађивању оснивачког акта Јавног предузећа „Комуналац“ у Руми („Службени лист општина Срема“, бр. 34/2020)

ЈУП „План”

Оснивачким актом је предузећу поверен већи број различитих послова, међу којима су:

- Архитектонске и инжењерске делатности;
- Пружање архитектонских и инжењерских делатности, пројектовање, израда планова, надзор, премеравање, картографија и сл;
- Израда нацрта планских докумената, просторних планова за потребе Општине;
- Израда студија за потребе израде урбанистичких и просторних планова;
- Израда техничке документације за потребе Општине и за потребе других директних и индиректних корисника буџетских средстава;
- Израда нацрта и планског документа урбанистичких планова;
- Израда урбанистичких и других услова и др.

До средине децембра 2020. године била је актуелна наведена структура јавних предузећа општине Рума и представљена подела надлежности. Дана 18.12.2020. године извршено је интегрисање два поменута јавна предузећа – „Паркинг и инфраструктура” и „План”, с обзиром на блискост делатности којима се баве, како би се обезбедила њихова већа ефикасност. Тиме је основано ново предузеће „Јавно предузеће за урбанистичко планирање, управљање путевима и изградњу Рума“. Према Одлуци о оснивању „Јавног предузећа за урбанистичко планирање, управљање путевима и изградњу Рума”, послови поверени новооснованом јавном предузећу су:

- Архитектонске и инжењерске делатности и техничко саветовање;
- Пружање архитектонских и инжењерских услуга, пројектовање, израда планова, надзор, премеравање, картографија и слично;
- Израда нацрта планских докумената, просторних планова за потребе Општине;
- Израда студија за потребе израде урбанистичких и просторних планова;
- Израда правила грађења и других услова за потребе Општине на основу просторних планова ради издавања локацијских услова;
- Израда техничке документације за потребе Општине и за потребе директних и индиректних корисника буџетских средстава;
- Израда нацрта и планског документа урбанистичких планова;
- Израда урбанистичко-техничких докумената у циљу спровођења урбанистичких планова;
- Израда урбанистичких и других услова;
- Други стручни и административно-технички послови везани за урбанистичко планирање;
- Прикупљање, сређивање, обрада, чување и публикација података од значаја за уређење простора;
- Други стручни и административно-технички послови везани за архитектонске и инжењерске делатности и техничко саветовање;
- Одржавање, адаптација и унапређење објеката и инсталација јавног осветљења;

- Управљање општинским, некатегорисаним путевима и улицама на територији општине Рума;
- Учествовање у припреми програма уређења грађевинског земљишта;
- Управљање непокретностима у јавној својини општине Рума;
- Вођење поступка отуђења и давања у закуп грађевиснког земљишта у својини општине Рума;
- Организовање израде техничке документације и техничке контроле;
- Обављање послова стручног надзора;
- Вршење обрачуна доприноса за уређивање грађевинског земљишта;
- Обављање свих стручних, административних и техничких послова у поступцима јавних набавки у оквиру послова из своје надлежности.

5.1.3. Паркови и зелене површине

Најзначајнија зелена површина на територији Општине је **излетиште „Борковац”**, које се налази на 2 км од места Рума. Излетиште је поред места за одмор, намењено и спортистима и рекреативцима. Због значајног фонда зеленила, те значаја који има за квалитет ваздуха целокупне Општине, поменуто излетиште се **сматра својеврсним „плућима” Руме**.

Поред овог излетишта, у месту Рума се налази **неколико уређених паркова**, од којих се посебно истиче парк за децу Бродић паркић, који је подигнут у сарадњи са Удружењем родитеља деце Бродић паркић. Парк у најужем градском језгру је уређен савременим урбаним мобилијаром и бесплатном интернет конекцијом.

За одржавање зелених површина на територији општине Рума је задужено **ЈП „Комуналац”** из Руме, у коме се у оквиру сектора Техничке оперативе, налази радна јединица Зеленило. У свом Извештају о пословању из 2018. године, поменуто ЈП истиче **недостатак средстава за озбиљније улагање у одржавање, реконструкцију и стварање нових зелених површина**. Из буџета су у протеклом периоду извршене само активности минималног / неопходног одржавања зелених површина.

Поменуто ЈП такође врши **одржавање хигијене** на територији Руме. Током 2018. године приоритетне улице су чишћене свакодневно, уз предлог да се повећањем буџета за ову намену омогући чишћење улица другог приоритета најмање два пута недељно, што би унапредило чистоћу и хигијену у месту Рума. Представник предузећа је на одржаним радионицама као највећу препреку фреквентнијем одржавању улица изван првог приоритета навео недостатак броја запослених.

Вредности прихода ЈП „Комуналац” по основу одржавања зелених површина и хигијене града представљене су у наредној табели.

Табела 33: Реализовани приходи ЈП „Комуналац" по основу одржавања зелених површина и хигијене града, 2018. година (РСД)

Назив услуге	Вредност (РСД)	% промене 2018/2017.
Одржавање, подизање и реконструкција зелених површина у граду и одржавање и чување парк шуме „Борковац"	17.617.382	105,36
Одржавање хигијене града	16.245.892	112,17

Извор: Годишњи извештај о раду ЈП „Комуналац", 2018. година

5.1.4. Паркинг простор

Одлуком о јавним паркиралиштима и паркирању[76] **Јавно предузеће „Комуналац"** у Руми отпочело је обављање комуналне делатности управљања јавним паркиралиштима дана 1.12.2020. године. До овог периода послове паркинг сервиса на територији општине Рума обављало је **Јавно – комунално предузеће „Паркинг и инфраструктура"**. Током 2018. године се организована наплата паркирања спроводила на 1.641 паркинг месту, подељеним **у две паркинг зоне: црвена и зелена**. Црвена паркинг зона покрива паркинг места која се налазе у самом центру места Рума, а којих има 1.372. Преосталих 269 паркинг места се налази у оквиру зелене зоне. Поред наведених зона, у систему паркирања постоје и тзв. подзоне којима се дефинишу посебна паркинг места за повлашћене кориснике. Плаћање паркинг услуге се врши куповином паркинг карте на киоску, путем СМС поруке послате са мобилног телефона или плаћањем месечних и годишњих карата. Приходи по основу наплате паркинг услуга током 2018. године су приказани у наредној табели.

Табела 34: Вредност реализованих услуга паркирања, 2018. година (РСД и %)

Назив услуге	Вредност (РСД)	%
СМС поруке	12.760.044	56,67
Месечне, годишње, повлашћене карте	5.076.460	22,54
Продаја карата на киосцима	1.151.487	5,11
Налози за плаћање посебне накнаде	3.529.892	15,68
УКУПНО	**22.517.883**	**100**

Извор: Извештај о раду ЈКП „Паркинг и инфраструктура", 2018. година

Највећи део реализоване вредности је остварен по основу послатих СМС порука, тачније око 57%. Други извор по значају је наплата месечних, годишњих и повлашћених паркинг карата, 22,54%.

ЈКП „Паркинг и инфраструктура" **није поседовало сопствено возило типа „паук"**, те је са ЈКП „Комуналије" из Сремске Митровице потписан уговор о изнајмљивању оваквог возила. Током 2018. године су организоване три акције уклањања непрописно заустављених и паркираних возила, када је уклоњено 17 аутомобила.

5.1.5. Пијаце

У месту Рума се налази **Градска пијаца**, којом **управља Јавно предузеће „Комуналац"** из Руме, где се у оквиру сектора Техничке оперативе налази служба Пијаце. Наиме, поменута служба се стара о комуналном опремању, одржавању и организацији делатности на затвореним и отвореним

[76] „Службени лист општина Срема", бр. 41/2016, 19/2018 и 36/2020

просторима, који су намењени за обављање промета пољопривредно – прехрамбених и других производа. У понуди је 168 тезги, при чему је 1.300 м^2 пијачног простора наткривено.

У наредној табели су приказане вредности прихода ЈП „Комуналац" по основу појединачних услуга повезаних са активностима Градске пијаце током 2018. године.

Табела 35: Вредност реализованих услуга на пијаци, 2018. година (РСД и %)

Назив услуге	Вредност (РСД)	% промена 2018/2017. год.
Приход од резервације на пијаци	5.363.861	87,29
Приход од пијачне накнаде	5.309.105	108,61

Извор: Годишњи извештај о раду ЈП „Комуналац", 2018. година

5.2. Саобраћајна инфраструктура

Када говоримо о саобраћају, он се може поделити на **следеће гране**: друмски, железнички, речни, ваздушни и цевоводни саобраћај.

5.2.1. Друмски саобраћај

Из **повољног географског положаја**, који је поменут у претходним деловима документа произилази и повољан гео-саобраћајни положај посебно наглашен присуством коридора Е-75, који пресеца северни део Општине, и близином крака аутопута Е-70, преко којих је Општини омогућено **активно укључивање у примарну мрежу путева у земљи**.

Према Уредби о категоризацији државних путева[77], сви путеви се могу категоризовати на:

- Државне путеве првог реда – државни путеви IA реда и државни путеви IБ реда;
- Државне путеве другог реда – државни путеви IIA реда и државни путеви IIБ реда.

Правцем север – југ Општину пресеца и магистрални правац I Б 21 Нови Сад – Ириг – Рума – Шабац. Регионални правци II А 120 (П-103) реда Сремска Митровица – Рума – Пећинци, II А 127 Путинци – Стара Пазова и II А-126 Рума – Путинци – Инђија – Сланкамен, II Б 314 Ердевик – Бингула – Чалма – Марђелос – В.Радинци – Рума, као и већи број локалних праваца повезују ову територију са простором у окружењу.

У наредној табели су приказане **дужине путева** који пролазе кроз територију Општине **према дефинисаној категоризацији**.

[77] Уредба о категоризацији државних путева („Сл. гласник РС", бр. 105/2013 и 119/2013)

Табела 36: Дужина путева у општини Рума према категоризацији[78], 2018. година (км)

Укупно	Савремени коловоз	Државни путеви I реда[79]		Државни путеви II реда		Општински путеви	
		Свега	Савремени коловоз	Свега	Савремени коловоз	Свега	Савремени коловоз
172,462	144,462	30,596	30,596	45,766	45,766	91,6	68,1

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

Од укупно 172,5 км путева који пролазе кроз територију Општине, 144,5 км је савременог коловоза, тачније 84%. Кроз територију Општине пролази 30,6 км државног пута првог реда и 45,8 км државног пута другог реда. Представници радне групе за привредни развој су истакли потребу изградње безбедније саобраћајнице која би спојила Руму са Новим Садом и Шапцом. На тај начин би становницима Новог Сада / Шапца значајно био олакшан долазак на посао у Руму, али и становницима Руме долазак на посао у Нови Сад / Шабац. План за изградњу оваквог путног правца постоји на нивоу Републике и то кроз изградњу тзв. Фрушкогорског коридора.

На радионицама је поменут и проблем железничког прелаза, који ремети проточност саобраћаја. Сличан проблем је у суседној општини Инђија решен подземним пролазом, те постоји могућност да се слично решење имплементира и у Руми.

5.2.2. Железнички саобраћај

Државни путни правац првог реда Београд – Шид – државна граница (међународни број Е-70, Е-85) тангира подручје општине Рума. У питању је магистрална двоколосечна пруга са електровучом, која **припада европском саобраћајном Коридору X**. На овом железничком правцу је организован јавни путнички и теретни саобраћај. Тренутно је највећа допуштена брзина возова на појединим деловима правца 100 км/час.

Из станице Рума одваја се једноколосечна неелектрифицирана пруга Рума – Шабац – распутница Д. Борина – државна граница. Највећа допуштена брзина возова на појединим деловима овог железничког правца износи 80 км/час.

На територији Општине постоји и већи број **индустријских колосека.**

5.2.3. Ваздушни саобраћај

На територији Општине не постоји аеродром, те самим тим ни значај ваздушног саобраћаја није велики за даљи развој Општине. Оно што би свакако требало поменути јесте **близина највећег међународног аеродрома у земљи** „Никола Тесла" у Београду, до којег, се услед добре повезаности друмским саобраћајницама, из места Рума стиже за око 40 минута (раздаљина износи нешто мање од 50км).

[78] *Ibid.*

[79] У укупну дужину путева, као и код државних путева I реда, није урачуната дужина ауто-путева.

5.2.4. Водни саобраћај

У погледу водног саобраћаја велики значај за Општину имају **две луке** – Сремска Митровица и Шабац, које се налазе на међународном пловном путу, **у непосредној близини Општине**. Река Сава представља јужну и део западне границе Општине, у укупној дужини око 30 км.

5.3. Мрежна инфраструктура

На територији општине Рума су надлежности за изградњу, одржавање и управљање мрежном инфраструктуром подељене између **неколико јавних предузећа**:

- За водоснабдевање и канализацију – ЈП „Водовод";
- За снабдевање природним гасом – ЈП „Гас – Рума";
- За топловод и грејање – ЈП „Стамбено".

5.3.1. Водоснабдевање и канализација

Укупна дужина водоводне мреже на територији општине Рума износи око 350 км (од тога се 150 км водоводне мреже налази у самом насељу Рума). **Укупан број прикључака** које одржава ЈП „Водовод" на крају 2019. године је износио 27.526. Од тог броја, 24.934 водомера припада индивидуалним потрошачима, 250 прикључака је за вишестамбене објекте и 2.242 водомера је за привредне објекте. **Проценат прикључености становништва** на систем водоснабдевања је већи од 95%. Током 2019. године снабдевање водом на територији општине Рума је било уредно. Према Извештају о раду ЈП „Водовод" током целе 2019. године је произведено укупно 7.156.383 м^3, а фактурисано потрошачима 3.483.354 м^3 воде, или 48,67%. Бројни су разлози зашто је **мање од 50% произведене воде фактурисано**, између осталог стара мрежа и цурења на цевоводима и вентилима, истицање воде због кварова на мрежи, испирање мреже, прање филтера и постојање нелегалних прикључака. У наредном периоду се планира **сукцесивна замена азбестно-цементних цеви** паралелно са реконструкцијом и изградњом саобраћајница, што ће утицати на повећање квалитета воде, али и знатно смањење губитака воде у дистрибуцији.

Регионални водоводни систем обухвата **два организована изворишта**, као **и већи број локалних изворишта**. Организована изворишта су:

- Извориште „Сава 1" Јарак и
- Извориште „Фишер салаш".

Извориште „Сава 1" поседује укупно 10 бунара, од којих је 8 тренутно у функцији, укупне издашности 180 л/сек. Студијским радовима је на овом локалитету предвиђено бушење 14 бунара. На локацији изворишта „Фишер салаш" налази се постројење за кондиционирање воде, капацитета 250 л/сек.

Локална изворишта су:

1. Бунар у Грабовцима;
2. Бунар у Путинцима;

3. Бунар у Добринцима;
4. Бунар у Никинцима;
5. Бунар на Малорадиначком шпицу;
6. Бунар Крушедолски Прњавор;
7. Бунар у Шатринцима;
8. Бунар у Платичеву;
9. Бунар у Хртковцима и
10. Бунар у Кленку.

Завод за јавно здравље из Сремске Митровице је током 2019. године обавио **анализу** укупно 334 **узорака на регионалном водоводу** „Источни Срем", од чега је 6, или 1,79% било неисправних узорака, са повећаним концентрацијама амонијака, гвожђа, мангана, мутноћа и УБ аеробних мезофилних бактерија. На одржаним радионицама је истакнута појава загађујућих материја углавном на изворištима која се налазе у непосредној близини реке Саве. Локална изворишта имају своје пречистаче, који обезбеђују чисту пијаћу воду за становнике појединачних насеља.

ЈП „Водовод" – Рума **за сада располаже довољним ресурсима за водоснабдевање**. Међутим, просечна старост бунара је око 25 година, те је њихова издашност у односу на првобитно стање знатно смањена. Зато је неопходно у наредном периоду **избушити нове бунаре**, како би се обезбедиле довољне количине воде ради сигурног водоснабдевања, **с обзиром на растуће потребе како становништва, тако и привреде**. Посебан проблем код проширења капацитета на оба организована изворишта представљају **компликовани и нерешени имовински односи**, који значајно успоравају и смањују извесност приликом захтева за издавање грађевинских дозвола. Проблеми се јављају услед позиција постојећих изворишта, чији се делови налазе на земљишту које припада граду Сремска Митровица или Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде. На одржаним радионицама је истакнуто да је, с обзиром на значајну искоришћеност постојећих бунара, за стабилно водоснабдевање у наредном дугорочном периоду **неопходно пронаћи нову локацију за копање бунара**, која би водоводном мрежом била повезана са осталим деловима Општине. Такође, **неопходно је повећати постојећи капацитет фабрике за прераду воде**, са постојећих 250 л/с на најмање 400 л/с. Тренутно је у току реализација пројекта изградње резервоара за складиштење питке воде на локацији изворишта Борковац, којим би требало да се реши проблем недостатка пијаће воде у том делу Општине током летњих месеци.

Канализациони систем се састоји из главног колектора (источни, централни и западни), канализационе мреже укупне дужине 87 км и уређаја за пречишћавање отпадних вода. Међутим, **неопходно је извршити санацију и реконструкцију погона за прераду отпадних вода**, како би могао да буде пуштен у употребу. Тренутно поједини индустријски субјекти имају своје погоне у којима се врши примарна прерада отпадних вода.

Генерални проблем са којим се сусреће ЈП „Водовод" јесте зависност од Општинске управе за финансирање инвестиционих пројеката, с обзиром да цене производа и услуга не покривају трошкове текућег одржавања, без капиталних улагања у обнављање дистрибутивне мреже и постројења за производњу воде, као и проширење капацитета производње и дистрибуције.

Комуналном канализацијом је „покривено" 90% насеља Рума, док преостала насеља у оквиру Општине немају приступ комуналној канализацији, већ употребљавају индивидуалне септичке јаме.

5.3.2. Снабдевање природним гасом

На територији општине Рума се дистрибуцијом природног гаса бави ЈП „Гас – Рума”. Међутим, поменуто јавно предузеће нема монопол на тржишту, већ се суочава са директном конкуренцијом јавног предузећа „Гас – Феромонт” из Старе Пазове. Током 2018. године је ЈП „Гас – Рума” укупно дистрибуирало близу 20 милиона м^3 природног гаса, уз остварен укупан приход од преко 811 мил. РСД, што представља повећање од око 16% у односу на 2017. годину. **Укупна дужина изграђеног гасовода износи 544.311 м**[80], на којем се налази укупно 8.423 гасних прикључака. У оквиру гасне мреже на територији Општине се налазе три примопредајна места, на којима се гас преузима од оператера транспортног система „Србијагас”. На територији општине Рума, гас користи 7.939 потрошача, од којих је готово **7.000** из групе малих потрошача – **домаћинстава**. Такође, на територији општине Рума је извршена гасификација свих насељених места. Гасоводна мрежа је изведена на начин да су насељена места међусобно повезана разводним челичним гасоводом средњег притиска (104.859 м) који се завршава мерно-регулационом станицом насеља, одакле је разведена полиетиленска гасна мрежа ниског притиска по насељима или радним зонама за мање индустријске потрошаче и широку потрошњу. Већи индустријски потрошачи су прикључени на разводни челични гасовод средњег притиска директно преко индустријских мерно-регулационих станица.

Општина Рума је једна од ретких у Војводини у којој је **гасна мрежа спроведена у свим насељима**, те свако домаћинство има могућност да се прикључи на мрежу. Општина у протеклим годинама нуди бројне погодности за своје грађане како би се прикључили на мрежу гасног снабдевања, те умањили неповољан утицај на животну средину. Такође, **све индустријске зоне и индустријски потрошачи су прикључени на постојећу гасну мрежу**.

5.3.3. Топловод и грејање

ЈП „Стамбено” из Руме у својој организационој структури има посебно формиран сектор грејања, те у оквиру њега службу за производњу и дистрибуцију топле воде. Према подацима Извештаја о пословању ЈП „Стамбено” за 2018. годину, производни систем овог предузећа чини **девет производних погона у којима су смештени један парни и петнаест топловодних котлова**. Инсталисана топлотна снага свих котлова у производном погону за потребе даљинског грејања у Руми износи 26,96 MW. Ово предузеће за производњу топлотне енергије **користи мазут и природни гас**. Ефикасност производног погона је у просеку нешто већа од 81%, с обзиром да се део енергената утроши за потребе котлова, а део произведене енергије се изгуби у виду дима у котларници.

ЈП „Стамбено” у оквиру свог дистрибутивног система има активну топловодну мрежу у укупној дужини од око 5.700 м. На топлотни дистрибутивни систем ЈП „Стамбено” је на крају 2020. године било **прикључено 2.100 домаћинстава и пословних потрошача**. Процењено је да је топловодом покривено **између 21 и 23% становника Општине**. У самој дистрибутивној мрежи настану губици од око 10% количине енергије која је у систем испоручена. Просечна старост дистрибутивне мреже[81] износи 33,6 год, што је за око 10% старије од радног века цевовода.

[80] На дан 31.12.2019. године.
[81] Посматрано у 2020. години.

Реализовани приход предузећа од грејања је у 2018. години износио 120.452.278,82 РСД, што је представљало преко 88% укупно остварених прихода. Висина прихода од грејања варира из године у годину и зависи од просечне температуре у месецима грејања, те од укупног броја грејних дана.

У току је поступак **преласка свих котларница са мазута на природни гас**, као и две велике инвестиције нових постројења за производњу топлотне енергије, које ће такође као енергент користити природни гас. Нова постројења су рентабилнија, али и значајно повољнија са аспекта заштите животне средине.

5.3.4. Електроенергетска инфраструктура

Снабдевање општине Рума се врши преко далековода 110 КV **из неколико праваца**. Северни део Општине се снабдева електричном енергијом из трафостанице 110/35/20 КV „Рума 2". Из трафостанице „Рума 2" снабдевају се поред Руме и насеља: Вогањ, Стејановци, Павловци, Краљевци и Добринци. Поред ове трафостанице, за снабдевање се користи и трафостаница 35/10 КV „Рума север". Из ове трафостанице се поред Руме снабдевају и насеља: Жарковци, Путинци, Мали Радинци и Доњи Петровци. Јужни део Општине снабдева се електричном енергијом из трафостанице „Рума југ", која има инсталисана два енергетска трансформатора 35/10 КV. Трафостанице 35/10 КV „Рума југ" и 35/10 КV „Рума север" снабдевају се електричном енергијом из трафостанице 110/35 КV „Рума 1". Остала насеља Општине Рума снабдевају се електричном енергијом из трафостанице 35/20/10 КV „Никинци".

Упркос већем броју праваца снабдевања насељених места општине Рума електричном енергијом, потенцијални проблем у снабдевању представља недостатак резервних извора снабдевања за поједине трафостанице. Снабдевање потрошача електричном енергијом из дистрибутивних трансформатора изводи се преко надземне мреже и само у делу централне зоне насеља Рума подземним кабловима. У протеклом периоду **није било већих потешкоћа у снабдевању електричном енергијом** ни становништва ни индустријских постројења.

Такође, на територији Општине **нису довољно истражени капацитети алтернативних извора за производњу електричне енергије** – сунчева енергија, енергија ветра, биомаса, геотермална енергија, отпад и сл.

5.4. Стамбени ресурси

У општини Рума је током 2018. године завршена **изградња** 183 стана, односно, на 1.000 становника 3,5 изграђена стана, са укупном површином од 11.954 м^2. Број незавршених станова износио је 107. У овој години **број порушених станова** је био 17, укупне површине 1.257 м^2. У односу на друге општине Сремске области, у Руми је забележен **највећи број изграђених станова на 1.000 становника**. Наиме, у Руми је током 2018. године било изграђено за 0,5 станова на 1.000 становника више него у Сремској Митровици, која је на другом месту према овом показатељу у анализираној групи, а 3 изграђена стана на 1.000 становника више у односу на општину Шид, где је у анализираној групи забележен најмањи ниво овог показатеља. Наведено је представљено на наредној илустрацији.

Илустрација 42: Број изграђених станова на 1.000 становника у Сремској области, 2018. година (апс. бр.)

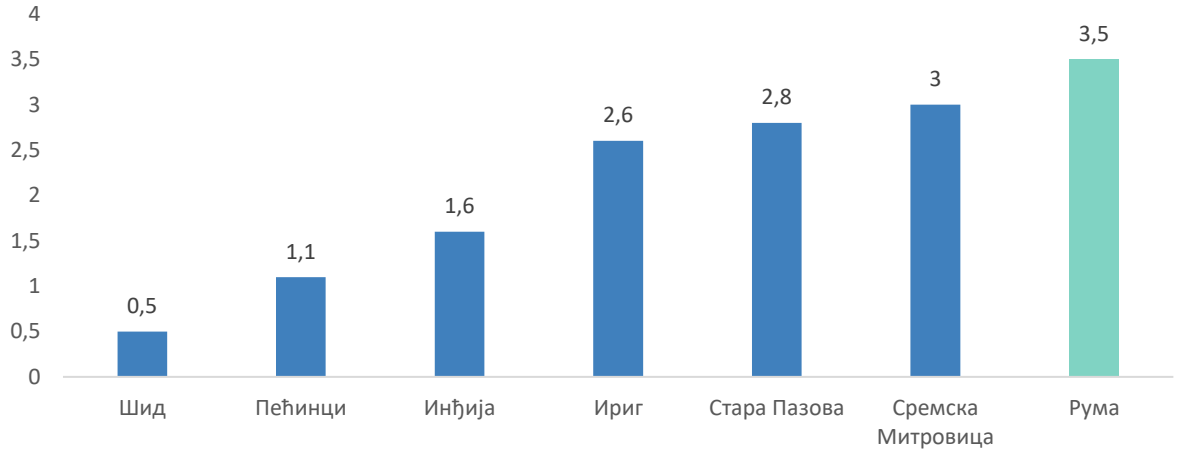

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд 2019. година: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf

У односу на просек на нивоу региона АП Војводина, Рума бележи 1 изграђени стан на 1.000 становника више, а у односу на просек на нивоу Републике Србије овај показатељ је већи у Руми за 0,9.

На бази годишњих података за период 2012 – 2018. године, које Републички завод за статистику Републике Србије објављује у извештајима *Општине и региони у Републици Србији*, а о броју изграђених и порушених станова у години, те података о фонду станова из пописа 2011. године, процењен је стамбени фонд у 2018. години. **Укупан број станова** у општини Рума у 2018. години износио је 21.298. На бази наведених извора података обрачуната је и **просечна површина стана** у 2018. години, која је износила око 78,4 м^2.

У периоду 2011 – 2018. године стамбени фонд је из године у годину растао, по *CAGR* од 0,48%, достижући 3,42% вишу вредност у 2018. у односу на 2011. годину. Кретање стамбеног фонда по годинама у општини Рума представљено је на наредној илустрацији.

Илустрација 43: Кретање стамбеног фонда у општини Рума по годинама, 2011 – 2018. године (апс. бр.)

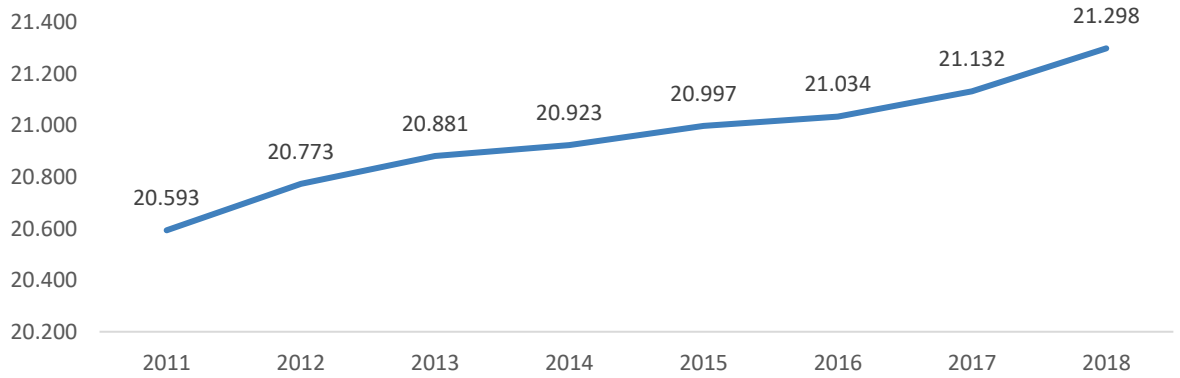

Извор: Процењено на бази података Републичког завода за статистику Републике Србије

Према последње доступним подацима о **структури станова према броју соба**, из пописа 2011. године, у општини Рума највеће учешће су имали четворособни станови и станови са више соба – 30,4%, што није карактеристично за просек на нивоу Сремске области, региона АП Војводине и Републике Србије, где доминирају двособни станови. Структура станова према броју соба,

просечан број лица у становима и просечна површина станова у 2011. години представљени су у наредној табели.

Табела 37: Стамбени ресурси на територији општине Рума, попис 2011. године

	Број станова	Просечна површина станова	Просечан број лица у становима	Станови према броју соба			
				1-собни	2-собни	3-собни	4 и више собни
Република Србија	3.012.923	72	2,4	461.316	1.043.949	840.734	666.924
Регион Војводине	806.402	78	2,4	97.213	276.786	235.611	196.792
Сремска област	119.707	80	2,6	12.746	34.716	34.696	37.549
Рума	20.593	79	2,6	2.094	6.054	6.189	6.256

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 23 – Станови за стално становање према броју просторија у стану и површини: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134006.pdf

Такође према подацима из пописа 2011. године, анализиране су **инсталације у становима** у општини Рума и на нивоу Сремске области, региона Војводине и Републике Србије. У односу на анализирану групу, на нивоу општине Рума је забележен најмањи проценат станова без инсталација (0,47%), што је слично проценту на нивоу региона Војводине (0,48%), док је учешће станова без инсталација на нивоу Сремске области 0,59%, а на нивоу Републике Србије 0,78%. Скоро сви станови на нивоу сваке анализиране групе повезани су на комуналну водоводну мрежу, канализациону и мрежу снабдевања електричном енергијом. Проценат станова који имају централно / етажно грејање креће се од 34% на нивоу Сремске области (у Руми износи 37,2%) до 43,45% на нивоу региона Војводине. Покривеност станова комуналном инфраструктуром представљена је у наредној табели.

Табела 38: Покривеност станова комуналном инфраструктуром, 2011. година (апс. бр.)

	Број станова	Станови са инсталацијама				Станови без инсталација
		Водовод	Канализација	Електрична енергија	Централно и етажно грејање	
Република Србија	3.012.923	2.831.743	2.831.230	2.977.486	1.256.817	23.506
Регион Војводине	806.402	784.684	784.683	801.334	350.346	3.892
Сремска област	119.707	114.607	114.596	118.625	40.695	710
Рума	20.593	19.941	19.941	20.454	7.656	96

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 24 – Инсталације и помоћне просторије у становима: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134008.pdf

Цена станова новоградње у општини Рума, према последње доступним подацима – прво полугодиште 2020. године, износила је 80.475 РСД по м^2, односно око 684 ЕУР по м^2. Просечна површина станова новоградње износи 61 м^2.[82] У односу на остале општине Сремске области, за

[82] Републички завод за статистику Републике Србије, Статистика грађевинарства (ГР20), Цене станова новоградње, I полугодиште 2020., Саопштење број 252 – год. LXX, 15.09.2020.:

које су доступни подаци на сајту Републичког завода за статистику, општина Рума бележи **најнижу просечну цену станова новоградње** – 15,4% нижу у односу на Инђију, 14,5% нижу у односу на Стару Пазову и 11,4% нижу у односу на Сремску Митровицу. У односу на просек на нивоу Републике Србије, општина Рума бележи 51,7% нижу просечну цену станова новоградње. Цена станова новоградње у општини Рума је у периоду од 2015. до 2020. године расла по *CAGR* од 3,55%, што је на сличном нивоу забележеном у Старој Пазови (3,92%) и Сремској Митровици (3,10%).

У 2018. години у општини Рума учешће цене грађевинског земљишта у укупној цени стана новоградње је износило 12,3%, учешће цене грађења 58,3%, а осталих трошкова 29,4%.[83]

https://publikacije.stat.gov.rs/G2020/Pdf/G20201252.pdf

[83] Републички завод за статистику Републике Србије, Статистика грађевинарства (ГР21), Цене станова новоградње у 2018. години, Саопштење број 070 – год. LXIX, 15.03.2019.: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G20191070.pdf

КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *5. ИНФРАСТРУКТУРА*

- Уређена саобраћајна инфраструктура, којој ће допринети изградња Фрушкогорског коридора
- У наредном периоду се планира сукцесивна замена азбестно-цементних цеви, што ће утицати на повећање квалитета воде, али и знатно смањење губитака воде у дистрибуцији
- Рума за сада располаже довољним ресурсима за водоснабдевање, али је просечна старост бунара велика, што негативно утиче на њихову издашност
- Како би се осигурало водоснабдевање у будућности, неопходна су улагања у изградњу нових бунара
- Проблем код проширења капацитета на оба организована изворишта представљају компликовани и нерешени имовински односи
- Неопходно је повећати постојећи капацитет фабрике за прераду воде, са постојећих 250 л/с на најмање 400 л/с
- Погон за прераду отпадних вода је ван функције
- Комуналном канализацијом је покривено 90% насеља Рума, док преостала насеља Општине немају приступ комуналној канализацији
- На територији Општине је извршена гасификација свих насељених места, те свако домаћинство има могућност да се прикључи на мрежу, што се додатно подстиче бројним погодностима за прикључење
- У току је поступак преласка свих котларница са мазута на природни гас, као и две велике инвестиције нових постројења за производњу топлотне енергије, које ће такође као енергент користити природни гас – рентабилнија постројења, али и значајно повољнија са аспекта заштите животне средине
- У протеклом периоду није било већих потешкоћа у снабдевању електричном енергијом ни становништва ни индустријских постројења
- Нису довољно истражени капацитети алтернативних извора за производњу електричне енергије – сунчева енергија, биомаса, геотермална енергија, отпад и сл.
- Недостатак средстава ЈП „Комуналац“ за значајнија улагања у одржавање, реконструкцију и стварање нових зелених површина
- У периоду 2011 – 2018. године стамбени фонд је из године у годину растао, по *CAGR* од 0,48%, што прати раст животног стандарда становништва

6. Животна средина

6.1. Показатељи стања животне средине

6.1.1. Показатељи квалитета ваздуха

Праћење показатеља квалитета ваздуха на територији општине Рума спроводи институција Заштита на раду и заштита животне средине „Београд" ДОО. Мерење концентрације дефинисаних материја се врши на једном мерном месту – зграда Општинске управе општине Рума. **Извештаји о квалитету ваздуха се објављују на месечном и на годишњем нивоу**. Последњи годишњи извештај обухвата период мерења 23.07.2018 – 23.07.2019. године, при чему су мерени параметри:

- Сумпор диоксида;
- Азот диоксида;
- Чађи и
- Укупних таложних материја.

Параметри поменутих материја се затим пореде са вредностима прописаним *Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха*[84], *Уредбом о изменама и допунама Уредбе о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха*[85], као и *Уредбом о изменама и допунама Уредбе о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха*[86].

Током поменутог периода мониторинга, концентрације **сумпор диоксида** не прекорачују прописане вредности, као ни концентрације **азот диоксида**. Посматрајући концентрације две поменуте материје, **ваздух се сваког дана током посматраног периода могао сматрати одличним**.

С друге стране, **концентрације чађи** су током посматраног годишњег периода биле веће од прописаних вредности укупно четири дана (гранична вредност – 50 $\mu g/м^3$). Од тога, током **три дана би се ваздух могао сматрати загађеним** (концентрација чађи између 50,1 и 75 $\mu g/м^3$) **и један дан веома загађеним** – концентрација чађи преко 75,1 $\mu g/м^3$. Сва четири дану су била током децембра и јануара, тј. током сезоне грејања.

Средња годишња концентрација укупних **таложних материја** (растворних и нерастворних) не прекорачује вредности прописане поменутим Уредбама. На месечном нивоу прекорачење дозвољене концентрације укупних таложних материја се јавља једино у априлу, што је вероватно последица вегетације биљака.

[84] „Сл. гласник РС", бр. 11/2010
[85] „Сл. гласник РС", бр. 75/2010
[86] „Сл. гласник РС", бр. 63/2013

6.1.2. Показатељи квалитета вода

Према подацима Просторног плана општине Рума, површинске воде покривају површину од 1.441,45 ха (2,48% укупне површине Општине) и чине их река Сава, потоци, дубоке баре и баре, као и акумулације – Кудош у целини и мали део акумулације Борковац.

Највећи проценат овог земљишта је под реком Савом (993,16 ха или 68,90%), затим под барама (338,68 ха или 23,50%), акумулацијама (90,26 ха или 6,27%) и најмање под потоцима (без канала) 19,35 ха или 1,33%. У погледу **оцене статуса реке Саве** су разматрани подаци из извештаја Агенције за заштиту животне средине[87], на мерној станици Шабац, која обухвата водоток Саве од Шапца до ушћа реке Дрине. У 2015. години (као и за цео период 2012 – 2016. године), еколошки / хемијски статус површинских вода на мерној станици Шабац оцењен је као умерен. У 2016. години овај статус је оцењен као слаб, с обзиром да хемијски статус у тој години није оцењен као добар, због повећане концентрације флуорантена. Квалитет воде реке Саве (али у одређеном обиму и реке Дрине) је од значаја за квалитет пијаће воде на изворištима која се налазе непосредно уз реку Саву, али и за подземне воде које утичу на обрадиво пољопривредно земљиште.

Посебном анализом је утврђен **квалитет воде река на местима низводно од излива градских отпадних вода**, укључујући и квалитет воде на каналу Јеленци, где се отпадне воде испуштају на територији општине Рума. На основу прикупљених податак је обрачунат *Serbian Water Quality Index (SWQI)*.[88] Овај индекс узима распон вредности – одличан, веома добар, добар, лош и веома лош. У случају узорака прикупљених на каналу Јеленци, вредности спадају у класу веома лош, уз још само две општине на територији Србије – Александровац и Врање. То указује на неопходност реконструкције и пуштања у рад погона за прераду отпадних вода, о чему је било речи у делу Плана који се бави питањима мрежне инфраструктуре. Додатно би требало истаћи да водни систем општине Рума није изолован, те да загађене воде доспевају и из околних општина, а првенствено из Општине Ириг, као и са Фрушке горе.

Са становишта **подземних вода**, на територији општине Рума је идентификована неуједначена распрострањеност подземних вода, како првог (51 – 76 м), тако и другог слоја (120 – 138 м). Посебна забринутост за стање подземних вода потиче из чињенице да изузев насељеног места Рума, које је скоро у потпуности покривено комуналном канализационом мрежом, у већини осталих насеља на територији Општине то није случај. Највећи број домаћинстава у овим насељима користи индивидуалне септичке јаме, чији садржај доспева у подземље чинећи подземне воде неупотребљивим за било коју намену. Додатно забрињава изостанак поступака пречишћавања отпадних вода приликом пражњења септичких јама.

6.1.3. Показатељи квалитета земљишта

Општина Рума се налази на черноземном, тј. **најквалитетнијем земљишту**. Међутим, поред природних карактеристика, квалитет пољопривредног земљишта зависи и од примењене политике ђубрења и стања сточарства. **Контролу квалитета пољопривредног земљишта** на територији општине Рума спроводи Пољопривредна стручна служба Рума. Током 2019. године је

[87] Статус површинских вода Србије, 2018. година

[88] Агенција за заштиту животне средине, Животна средина у Србији 2004 – 2019. године

извршена агрохемијска анализа земљишта са 2.200 парцела, у 18 катастарских општина на територији општине Рума. У оквиру анализе посматране су следеће категорије:

- Киселост земљишта (активна киселост *pH* у H_2O, супституциона киселост *pH* у 1M *KCl*);
- Садржај $CaCO_3$;
- Садржај хумуса;
- Садржај азота;
- Садржај лакоприступачног калијума и
- Садржај лакоприступачног фосфора.

Према достављеним вредностима испитивања, а у погледу *pH* вредности земљишта, највећи број узорака припада **класи земљишта у распону од неутралног до средње алкалног** (*pH* вредности у распону од 6,61 до 8,50). Оптималне вредности за пољопривреду варирају у зависности од култура, али се најчешће крећу у распону од 6,00 до 7,50 – неутрална и слабо алкална земљишта. Од 2.200 узорака земљишта, 45% се налази у овом распону, док је 41% земљишта у класи средње алкалних (виша *pH* вредност).

У погледу **карбонатности земљишта**, ни један од узорака није указивао на класу бескарбонатних земљишта. Највећи број узорака (33,45%) припада класи средње карбонатних земљишта. Додатних 38% узорака земљишта припада класи карбонатних и јако карбонатних земљишта. Ово је значајан податак за очување повољних вредности *pH* земљишта, тј. већа количина карбоната представља својеврсну „брану" од прекомерне киселости земљишта, која неповољно утиче на пољопривредну активност.

Узорци земљишта указују на **добру обезбеђеност азотом** код 75% обухваћених парцела. Садржај калијума је у највећем броју узорака висок.

Највећу забринутост у погледу плодности земљишта изазива процентуално присуство хумуса у земљишту. Наиме, **у 75% узорака земљишта присуство хумуса је било мање од 3%**, које се сматра минимумом за постојање пољопривредне производње. Нажалост, на целокупној територији АП Војводина је приметан тренд смањења концентрације хумуса у земљишту, што је последица неадекватног старања пољопривредних произвођача за квалитет земљишта на којем врше производњу. На одржаним радионицама је напоменуто да мали пољопривредни произвођачи недовољно воде рачуна о начинима ђубрења и средствима која примењују, те да то неповољно утиче како на стање земљишта тако и на здравље дивљачи. Такође је истакнуто да деградацији земљишта доприноси и значајно смањење сточног фонда који се гаји на територији Општине.

Из наведеног се може закључити да је неопходно да се побољша приступ ђубрењу, те старању о квалитету земљишта на којем се врши пољопривредна производња, како би приноси и продуктивност сектора били на вишем нивоу.

6.1.4. Бука

Мерење нивоа буке на територији општине Рума врши Рударски институт Београд – Лабораторија за заштиту животне и радне средине. Анализом је обухваћено пет мерних места у насељеном месту Рума – (1) Паркинг испред предузећа „Trelleborg", (2) Вртић П.У. „Полетарац – Коцкица", (3) Градски центар Руме – плато, (4) Насеље „Детелинара" између зграда и (5) Велики парк – Рума.

Табела 39: Резултати мерења буке (индикатори буке) у насељеном месту Рума, јун 2019. године (dB)

Мерно место	Меродавни ниво $L_{RAeq15min}$ (dB) дан 12 ч. (06 – 18 ч)	Меродавни ниво $L_{RAeq15min}$ (dB) дан 4 ч. (18 – 22 ч)	Меродавни ниво $L_{RAeq15min}$ (dB) дан 12 ч. (22 – 06 ч)
Паркинг испред предузећа „Trelleborg“	57,5	53,9	50,6
	58,2		46,9
Вртић П.У. „Полетарац – Коцкица”	53,4	51,1	52,8
	55,5		57,2
Градски центар Руме – плато	58,3	58,1	57,2
	58,7		65,6
Насеље „Детелинара” између зграда	46,7	48,2	46,1
	49,8		41,2
Велики парк – Рума	51,6	53,6	49,6
	52,6		47,9

Извор: Рударски институт Београд, Извештај о испитивању нивоа буке у животној средини

Проблем са мерењем нивоа буке је у томе што **није извршено претходно акустично зонирање града**, с обзиром да су према *Уредби о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини*[89], граничне вредности дефинисане по појединим акустичним зонама.

Табела 40: Граничне вредности индикатора буке на отвореном простору (dB)

Намена простора	Ниво буке *dB(A)*	
	За дан и вече	За ноћ
Подручја за одмор и рекреацију, болничке зоне и опоравилишта, културно-историјски локалитети, велики паркови	50	40
Туристичка подручја, кампови и школске зоне	50	45
Чисто стамбена подручја	55	45
Пословно-стамбена подручја, трговачко-стамбена подручја и дечја игралишта	60	50
Градски центар, занатска, трговачка, административно-управна зона са становима, зона дуж аутопутева, магистралних и градских саобраћајница	65	55
Индустријска, складишна и сервисна подручја и транспортни терминали без стамбених зграда	На граници ове зона бука не сме прелазити граничну вредност у зони са којом се граничи	

Извор: Уредба о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини

Одлука по којој су дефинисане зоне насеља је донета током ранијих година, те би она могла да представља основу за израду плана акустичног зонирања Општине.

[89] „Сл. гласник РС“, бр. 75/2010

6.1.5. Управљање отпадом

Закон о управљању отпадом[90] у члану 17. дефинише субјекте у чијој надлежности се налазе питања управљања отпадом. Између осталих субјеката, **за управљање отпадом су надлежне и јединице локалне самоуправе**. Истим законом је дефинисано да јединица локалне самоуправе има следеће надлежности:

1) доноси локални план управљања отпадом, обезбеђује услове и стара се о његовом спровођењу;
2) уређује, обезбеђује, организује и спроводи управљање комуналним, односно инертним и неопасним отпадом на својој територији, у складу са Законом;
3) уређује поступак наплате услуга у области управљања комуналним, односно инертним и неопасним отпадом, у складу са Законом;
4) издаје дозволе, одобрења и друге акте у складу са овим Законом, води евиденцију и податке доставља Министарству;
5) на захтев Министарства или надлежног органа Аутономне Покрајине даје мишљење у поступку издавања дозвола у складу са овим Законом;
6) врши надзор и контролу мера поступања са отпадом у складу са овим Законом;
7) врши и друге послове утврђене Законом.

У складу са наведеним надлежностима, на нивоу општине Рума је **дефинисан Локални план управљања отпадом**, на основу којег је утврђено постојеће стање управљања отпадом, дефинисани недостаци, као и мере које је неопходно предузети како би се ова област унапредила. Одлуком о одржавању чистоће на територији општине Рума из 2010. године, у члану 3. **Јавном предузећу Комуналац се поверавају послови управљања отпадом на територији Општине**.

У свим насељеним местима на територији општине Рума се врши организовано прикупљање смећа и његово одношење на градску депонију на територији Општине. Прикупљање смећа се у случајевима колективног становања односи свакодневно, док се у осталим насељеним местима на територији општине Рума одношење смећа врши једном недељно. Локалним планом управљања отпадом су дефинисане следеће просечне количине отпада на дневном нивоу.

Табела 41: Просечне количине отпада (м^3)

Назив	Количина (м^3)
Просечна дневна количина комуналног отпада у растреситом стању	125
Просечна дневна количина инертног и неопасног индустријског отпада	20
Просечна дневна количина других врста отпада (болнички, кланички, индустријски)	40

Извор: Локални план управљања отпадом, 2010. година

Након довожења отпада на градску депонију у Руми, приступа се санирању отпада, када булдожер изгурује отпад са платоа у депресију. **Процењено учешће појединих типова отпада** се налази у наставку.

[90] „Сл. гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 14/2016 и 95/2018 - др. закон

Табела 42: Морфолошки састав отпада (%)

Тип отпада	%
Папир	11,51
Стакло	0,68
Пластика	14,93
Гума	1,99
Текстил	2,60
Метал	3,01
Органски	19,86
Грађевински	8,22
Са јавних површина	8,00
Остало	29,20

Извор: Локални план управљања отпадом на територији општине Рума

Локалним планом управљања отпадом су у области сакупљања отпада дефинисани следећи **недостаци**:

- Недовољан број контејнера;
- Непостојање довољног броја контејнера за раздвајање секундарних сировина;
- Лоше одржавање простора са контејнерима;
- Недостатак контејнера за специјалне отпаде (уља, гуме);
- Недостатак контејнера за опасне отпаде (медицинске установе).

Такође, **нису решена питања одвоза појединих типова отпада** – рециклираних материјала из отпада, опасног отпада из домаћинстава, штетног и опасног отпада из медицинских установа и неких индустрија, електричне и електронске опреме, гума и уља. Значајно је истаћи да су цене услуга прикупљања и одвожења отпада на нивоу Општине несразмерно ниске у односу на цене осталих комуналних услуга, као и да њихово значајно повећање услед законских ограничења није могуће.

На територији општине Рума постоји **депонија – сметлиште** на којој се врши организовано одлагање отпада из насељених места Путинци, Краљевци, Добринци, Мали Радинци, Вогањ, Стејановци, Никинци, Жарковац и Хртковци, где је за одлагање отпада задужено ЈП „Комуналац“. На депонији се **не врши селекција отпада**, при чему се поред чврстог комуналног отпада из домаћинстава неконтролисано одлаже и други отпад различитог порекла. По потреби се врши делимично прекривање отпада интерним материјалом. У складу са Директивама за депоније ЕУ, сметлиште у Руми спада у К4 категорију, тј. идентификовано је да оно **не испуњава минималне мере заштите животне средине**, да је попуњено, те да га треба одмах санирати, затворити и рекултивисати. Поменута депонија је површине 88.000 м^2 и запремине 176.000 м^3, те удаљености 500 м од насеља, и 300 м од најближе водене површине. У просеку се годишње на ову депонију одложи 29.000 м^3 отпада. Капацитети ове депонију су у потпуности искоришћени, те се они сваке године додатно проширују. Планирано је да се поменута депонија – сметлиште експлоатише у периоду од три до пет наредних година.

Поред поменутог организованог сметлишта, на територији Општине постоји и **већи број дивљих депонија**, које додатно угрожавају стање животне средине. У периоду мај – јун 2020. године, санирано је 13 дивљих депонија, у следећим насељеним местима: Путинци, Мали Радинци, Платичево, Буђановци, Витојевци, Грабовци, Кленак, Доњи Петровци, Краљевци, Вогањ, Павловци, Жарковац и Добринци. Свако насеље (изузев насеља Рума) има сопствену дивљу

депонију, које се редовно чисте и санирају, али се затим поново формирају. Кабасти и зелени отпад, те шут условљавају настанак ових дивљих депонија. Ове депоније – сметлишта власнички припадају месним заједницама, које најчешће немају развијену свест нити средства за управљање отпадом на адекватан начин. Самим тим, све ове депоније су неуређене, на њима се не врши контролисано одвођење оцедних вода и гасова, не постоје ограде, капије или табле које би упозориле пролазнике, неконтролисано се одлажу различите врсте отпада, не врши се селекција отпада, повремено долази до паљења отпада и др.

Због свега наведеног, депонија на којима се одлаже хомоген отпад, а који се не селектује, рециклира или уништава, може се очекивати **низ неповољних утицаја** на стање животне средине, те живот становника Општине:

- Угрожавање састава ваздуха у непосредној близини;
- Загађење услед издвајања депонијског гаса;
- Ширење прашине и непријатног мириса;
- Угрожавање земљишта;
- Загађење услед продирања процедног филтрата из тела одлагалишта;
- Загађење услед продирања метана и угљен диоксида, односно
- Уништавање флоре и фауне на ширем простору њиховог продора;
- Угрожавање околине од отпада разнесеног ветром;
- Угрожавање подземних и површинских вода.[91]

Планом управљања отпадом је идентификована просечно произведена количина отпада по становнику од 0,8 кг. Повећање броја становника које се очекује у будућности, те пораст ове просечне количине отпада услед економског развоја и последичног пораста животног стандарда, намеће потребу за проналаском одрживог решења за управљање отпадом на територији општине Рума.

Националном Стратегијом управљања отпадом за период 2010 – 2019. године[92] предвиђено је **формирање регионалних центара за управљање отпадом**. Иако је иницијално било планирано да се општина Рума прикључи регионалној депонији на територији општине Инђија, у међувремену је потписано писмо о намерама за прикључење регионалној депонији Срем – Мачва, која ће се налазити на територији општине Сремска Митровица. При томе, на територији општине Рума би се направила трансфер станица, са које би се отпад превозио у новоформирани регионални центар. Трансфер станице, или претоварне станице, су локације где се отпад из локалних возила за сакупљање отпада привремено складишти и претовара у већа возила којима се одвози на санитарну депонију. На територији општине Рума је предвиђена изградња једне овакве станице. У тренутку израде овог Плана, тачна локација трансфер станице није била дефинисана.

[91] Локални план управљања отпадом на територији општине Рума
[92] „Сл. гласник РС“, бр. 29/2010-13

6.2. Постојећи механизми заштите животне средине

Различите институције на територији Општине спроводе **бројне мере и механизме који су усмерени на очување и заштиту животне средине**. Механизми се разликују у зависности од аспекта животне средине на коју су усмерени. У наставку су приказани одређени механизми заштите који се већ примењују, као и неки чија је примена планирана како би се степен заштите животне средине унапредио:

- Заштита вода (подземне и надземне):
    - Редовно чишћење и измуљавање канала;
    - Пречистачи у фабрикама пре испуштања у канализацију и њихова контрола;
    - У наредном периоду је неопходно да се градски пречистач отпадних вода стави у функцију.

- Заштита ваздуха:
    - Контрола оператера за стационарне изворе загађења (редован и ванредан инспекцијски надзор);
    - Промена коришћених енергената у правцу оних еколошки прихватљивијих – прелаз котларница са мазута на гас;
    - Редован мониторинг квалитета ваздуха и обавештавање Агенције за заштиту животне средине – достављање извештаја о квалитету ваздуха од стране овлашћене и стручне организације;
    - Када се прекорачи концентрација поједине загађујуће материје опасне по здравље људи, надлежни орган јединице локалне самоуправе је дужан да обавести јавност путем радија, телевизије, дневних новина, интернета и/или на други погодан начин.

- Заштита од буке:
    - Неопходно је извршити акустичко зонирање насеља како би на адекватан начин могли да се тумаче резултати мерења буке, те да се у складу са њима предузимају неопходне мере;
    - Интензивније постављање зеленила;
    - Неопходно је изместити саобраћај тешких моторних возила ван насеља;
    - Смањити брзину моторних возила и сл.

Такође, у протеклом периоду су вршене и акције садње недостајућег шумског зеленила, када је засађено преко 1.800 нових стабала.

КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *6. ЖИВОТНА СРЕДИНА*

- Квалитет ваздуха је током највећег дела године одличан
- Квалитет пијаће воде је адекватан, међутим, у појединим деловима Општине постоји проблем стабилног водоснабдевања (нпр. низак притисак)
- Квалитет воде на каналу Јеленци је веома лош
- На стање подземних вода негативно утиче чињеница да у сеоским насељима Општине нема канализационе мреже
- Општина Рума се налази на черноземном, тј. најквалитетнијем земљишту; међутим, поред природних карактеристика, квалитет пољопривредног земљишта зависи и од примењене политике ђубрења и стања сточарства, који тренутно имају негативан утицај на квалитет
- Проблем са мерењем нивоа буке је у томе што није извршено претходно акустично зонирање града
- У свим насељеним местима на територији општине Рума се врши организовано прикупљање смећа и његово одношење на градску депонију на територији Општине
- Нису решена питања одвоза појединих типова отпада – рециклираних материјала из отпада, опасног отпада из домаћинстава, штетног и опасног отпада из медицинских установа и неких индустрија, електричне и електронске опреме, гума и уља
- Депонија не испуњава минималне мере заштите животне средине и на њој се не врши селекција отпада, а поред ње постоји и већи број дивљих депонија
- План је да се Општина прикључи регионалном центру за управљање отпадом Срем-Мачва

7. Мета економски феномени

7.1. Образовање

С обзиром да савремени привредни токови подразумевају улазак у тзв. **економију или приведу знања**, образовање представља један од кључних основа за развој сваке општине. У настојању да омогући образовање свог становништва, општина Рума поседује традицију дугу преко 260 година, када је при цркви Светог Николе основана „Мала словенскуја" школа. Деценију касније основна је и прва гимназија, која је уједно представљала једну од првих гимназија у овом делу земље.

Предшколска установа „Полетарац", послује у укупно 13 објеката који су распоређени у сеоској и градској средини, у 74 васпитно-образовне групе. Током протеклог петогодишњег периода постоји тренд повећања деце уписане у ову предшколску установу – 2015/2016. 1.290 деце, 2016/2017. 1.290 деце, 2017/2018. 1.358 деце, 2018/2019. 1.364, те током текуће године 1.633 деце. На радним групама је као највећи проблем у предшколском образовању истакнут недостатак капацитета за смештање све деце, те недостатак предшколских група и целодневног боравка у појединим сеоским срединама, из којих деца долазе у Руму. У наредном периоду Општинска управа планира решавање овог проблема изградњом новог објекта предшколске установе – „Коцкица 2".

Дугу традицију квалитетног образовања данас наставља **11 основних школа и једна нижа музичка школа**:

- „Змај Јова Јовановић", Рума
- „Вељко Дугошевић", Рума
- „Душан Јерковић", Рума
- „Иво Лола Рибар", Рума
- „23. Октобар", Кленак
- „Шеста ударна војвођанска бригада", Грабовци
- „Милош Црњански", Хртковци
- „Небојша Јерковић", Буђановци
- „Доситеј Обрадовић", Путинци
- „Миливој Петковић – Фећко", Платичево
- „Бранко Радичевић", Никинци

Као и Основна музичка школа „Теодор Тоша Андрејевић", Рума.

У наставку ће бити приказана динамика број ученика у основним школама на територији општине Рума у протеклих пет година.

Табела 43: Редовно основно образовање на територији општине Рума, 2013 – 2018. године (апс. бр.)

Година	Број основних школа	Број одељења	Број ученика
2017/2018	20	190	3.734
2016/2017	20	190	3.741
2015/2016	20	191	3.851
2014/2015	20	192	3.861
2013/2014	20	191	3.954

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд, 2015, 2016, 2017, 2018. и 2019. година

Поред података о броју ученика у редовном основном образовању, важно је напоменути да је у истом периоду било активно између једног и четири **одељења за ученике са посебним потребама**, који су у том периоду имали највише 14 ученика. У последњој посматраној школској години (2017/2018. година) није било активних одељења за ученике са посебним потребама.

Такође, у истом периоду су била активна и два **одељења за образовање одраслих**, са највише 322 полазника, у школској 2016/2017. години.

Из претходне табеле се може видети да број одељења благо варира, те да након раста у прве две посматране године долази до благог смањења број одељења, као и броја ученика у њима, што прати кретања и на нивоу целог Сремског округа. Учесници радних група истичу потребу за реконструкцијом постојећих школских здања, како у градским тако и сеоским насељима. При томе, посебно се истиче потреба за обнављањем рачунарских кабинета и увођењем квалитетне интернет мреже у свим градским и подручним школама, с обзиром на све већи значај информатичких предмета у школском програму, прописаном од стране Министарства. Истакнуто је на радионицама да Општинска управа у протеклом периоду пружа снажну подршку развоју и потребама образовања, како кроз набавку потребних средстава рада, тако и кроз обезбеђивање бесплатних уџбеника свим ученицима основних школа. У наредном периоду је планирано да се овим програмом обухвате и средњошколска деца.

У граду постоје и **4 средње школе**:

- Гимназија „Стеван Пузић", која нуди образовање у два смера: општи и друштвени;
- Средња техничка школа „Миленко Брзак Уча", која нуди девет образованих профила у две области – електротехника и машинство и обрада метала;
- Средња пољопривредна школа „Стеван Петровић – Бриле", која нуди образовање у пет образовних профила – пољопривредни техничар, ветеринарски техничар, техничар за заштиту животне средине, техничар хортикултуре и месар / пекар;
- Средња стручна школа „Бранко Радичевић", која нуди образовање у шест различитих смерова – економски техничар, финансијски техничар, правни техничар, моделар одеће, кувар / конобар, фризер.

У наредној табели ће бити приказано кретање броја средњих школа, одељења у њима и броја ученика у протеклом петогодишњем периоду.

Табела 44: Средњошколско образовање на територији општине Рума, 2013 – 2018. године (апс. бр.)

Година	Број средњих школа	Број одељења	Број ученика гимназије	Број ученика четворогодишње стручне школе	Број ученика трогодишње стручне школе
2017/2018	4	65	378	816	249
2016/2017	4	66	386	812	210
2015/2016	4	68	424	827	183
2014/2015	4	72	393	843	204
2013/2014	4	74	378	919	236

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Општине и региони у Републици Србији, Београд, 2015, 2016, 2017, 2018. и 2019. година

Из изнетих података се може видети да је број одељења у периоду посматрања опао са 74 на 65 одељења. Број ученика гимназије је током периода посматрања остао релативно стабилан, мада је током периода дошло до одређеног раста у прве три године, те након тога до смањења броја

ученика. Што се тиче броја ученика четворогодишње стручне школе, њихов број се смањио за преко 100 ученика у току периода посматрања. С друге стране, број ученика трогодишњих стручних школа је порастао у току периода посматрања, иако је динамика кретања била променљива, где су се смењивали периоди смањења и повећања броја ученика. На радионицама је као највећи проблем у средњем образовању идентификован све мањи број ученика завршних разреда основних школа, што ствара проблем формирања довољно великих средњошколских група, у складу са захтевима Министарства просвете. Недовољан број ученика који се уписују у средње школе отежава и усклађивање програма средњих школа са потребама привредника, с обзиром да број заинтересованих ученика за потенцијалне нове програме није довољно велики да оправда покретање нових смерова и програма. У област образовања су се укључила и највећа предузећа, кроз програм дуалног образовања у сарадњи са средњим школама. Важно је напоменути да је у протеклом периоду Општинска управа вршила анкетирање привредника, како би утврдила која су то дефицитарна занимања на територији Општине.

Подаци о броју ученика уписаних у текућој школској години (2020/2021) у основне и средње школе на територији Општине су, према појединачним разредима, приказани у наредним табелама.

Табела 45: Број ученика по разредима у основним школама, школска 2020/2021. година (апс. бр.)

Школа	1.раз	2.раз	3.раз	4.раз	5.раз	6.раз	7.раз	8.раз	УКУПНО
В.Дугошевић Рума	98	100	92	84	92	74	84	100	**724**
Д.Јерковић Рума	75	104	77	87	74	107	98	101	**723**
З.Ј.Јовановић Рума	103	74	87	96	71	86	57	84	**658**
И.Л.Рибар Рума	40	35	41	44	44	46	35	38	**323**
Н.Јерковић Буђановци	9	10	6	14	9	12	12	13	**85**
6.У.В.Бригада Грабовци	12	10	7	14	10	9	6	9	**77**
23.Октобар Кленак	21	24	32	35	34	29	18	34	**227**
Б.Радичевић Никинци	15	11	13	10	16	13	10	8	**96**
М.П.Фећко Платичево	24	32	30	32	33	40	30	29	**250**
Д.Обрадовић Путинци	37	42	38	32	42	32	33	30	**286**
М.Црњански Хртковци	22	21	24	18	27	28	22	28	**190**
УКУПНО	**456**	**463**	**447**	**466**	**452**	**476**	**405**	**474**	**3.639**

Извор: Општина Рума, Одељење за друштвене делатности

Табела 46: Број ученика по разредима у средњим школама, школска 2020/2021. година (апс. бр.)

Школа	1.раз	2.раз	3.раз	4.раз	УКУПНО
Гимназија „Стеван Пузић“ Рума	111	98	102	88	399
ССШ „Бранко Радичевић“ Рума	125	136	127	73	461
СПШ „ Стеван Петровић – Бриле“	44	62	63	55	224
СТШ „Миленко Брзак Уча“ Рума	118	132	113	62	425
УКУПНО	**398**	**428**	**405**	**278**	**1509**

Извор: Општина Рума, Одељење за друштвене делатности

У наредној школској години, 2021/2022, Средња стручна школа „Бранко Радичевић” планира да упише шест одељења, са укупно 150 ученика. У оквиру Гимназије је у наредној години планирано уписивање 120 ученика, у два поменута смера. У Средњој пољопривредној школи је планиран упис 120 ученика, а у Средњој техничкој њих 150.

Издвајања из буџета Општине за сектор образовања током петогодишњег периода 2016 – 2020. године су приказана у наставку.

Табела 47: Планирана издвајања из буџета Општине за образовање, 2016 – 2020. године (000 РСД)

Година	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Предшколско васпитање и образовање	153.840	159.396	218.220	255.838	246.450
Основно образовање и васпитање	128.450	120.749	93.650	114.593	133.500
Средње образовање и васпитање	51.721	40.500	33.000	40.750	35.200
УКУПНО	**334.011**	**320.645**	**344.870**	**411.182**	**415.150**

Извор: Општина Рума, Одељење за локални економски развој

Уочљив је тренд **повећања планиране укупне потрошње средстава за сектор образовања**, што сведочи о разумевању потреба и значају који Општина придаје образовању приликом формирања планова за расподелу средстава којима располаже. И укупни остварени издаци за потребе образовања такође прате тренд раста, што се може сагледати детаљније у *Табели 59: Извршена потрошња средстава из буџета, према програмима (000 РСД)*. Укупном повећању је највише допринело значајно повећање потрошње средстава за предшколско васпитање и образовање, с обзиром да је потрошња за друге две области била стабилна, односно чак и опала током посматраног периода.

На територији општине Рума **нема високообразовне институције**, те млади из Руме након завршене средње школе у потрази за вишим нивоима образовања одлазе у околне универзитетске центре, а првенствено у Београд и Нови Сад. У наставку је приказан број студената високих школа и факултета са пребивалиштем на територији општине Рума.

Табела 48: Број студената високих школа и факултета са пребивалиштем у Руми, 2015 – 2019. године (апс. бр.)

Година	Укупно	Високе школе	Факултети и академије уметности
2018/2019.	1425	241	1184
2017/2018.	1483	253	1230
2016/2017.	1570	265	1305
2015/2016.	1499	263	1236

Извор: Републички завод за статистику Републике Србије, Високо образовање 2015/2016, 2016/2017, 2017/2018. и 2018/2019.

Општина Рума према Јавном позиву за академску 2019/2020. годину обезбеђује 100 **студентских стипендија**, у вредности републичке студентске стипендије. Поред тога, студенти са територије Општине се могу пријавити за надокнаду трошкова превоза од места становања на територији Општине до образовне установе у којој се школују, а у складу са Одлуком о регресирању трошкова превоза студената у АП Војводини.[93] У школској 2017/2018. години (последњи јавно доступни подаци) је ово право искористило 155 студената.

Према подацима Просторног плана, на територији општине Рума **не постоји ниједна институција која је посебно оформљена за обављање научне делатности**.

[93] „Сл. лист АП Војводине", бр. 1/2013.

7.2. Здравство

Према Закону о здравственој заштити[94], систем јавног здравства у земљи је подељен на три нивоа – примарни, секундарни и терцијарни ниво. На примарном нивоу, налазе се установе у које грађани могу да оду без упута. Установе секундарног нивоа су болнице, где се пацијенти упућују када њихов здравствени проблем превазилази техничке услове установе примарног нивоа, или када је потребно више стручно мишљење. На крају, у најозбиљнијим случајевима, пацијенти се упућују у клиничке центре, клинике, институте или клиничко-болничке центре, који представљају терцијарни ниво здравствене заштите.

На територији општине Рума је присутна једна **установа примарног нивоа здравствене заштите – Дом здравља у Руми**. У службама централног објекта у граду и у здравственим станицама и амбулантама на територији насељених места општине Рума је обезбеђена здравствена заштита из области: опште медицине, здравствене заштите жена, здравствене заштите деце, поливалентне патронаже, стоматолошке здравствене заштите, хитне медицинске помоћи, лабораторијске дијагностике, рендген дијагностике, кућног лечења и здравствене неге, медицине рада, пнеумофизиолошке заштите, хигијенско-епидемиолошке заштите, физикалне медицине и рехабилитације, интерне медицине, офтамологије, неуропсихијатрије, дерматовенерологије, оториноларингологије и медицинског снабдевања.

Као што је поменуто, поред **централног објекта** који се налази у Руми, у другим насељеним местима на територији Општине се налази **16 станица**, и то у:

- Путинцима;
- Витојевцима;
- Хртковцима;
- Грабовцима;
- Платичеву;
- Малим Радинцима;
- Кленку;
- Краљевцима;
- Добринцима;
- Стејановцима;
- Вогњу;
- Павловцима;
- Буђановцу;
- Жарковцу;
- Никинцима и
- Доњим Петровцима.

На основу података Информатора о раду[95], двема посетама представника Агенције за акредитацију здравствених установа Србије је утврђен **задовољавајућ квалитет рада у оквиру Дома здравља**, уз присутну тенденцију да се квалитет рада додатно унапређује, те запослени континуирано едукују.

Према подацима Извештаја о раду Дома здравља Рума, на дан 31.12.2017. године, укупно 61 лекар је био ангажован на неодређено време. Детаљнија структура запослених је представљена у наставку.

[94] Закон о здравственој заштити („Сл. гласник РС“, бр. 25/2019)
[95] Информатор о раду Дома здравља Рума

Табела 49: Структура запослених у Дому здравља Рума у 2017. години (апс. бр. и %)

Опис	Број запослених радника ангажованих на			% структуре запослених
	Неодређено	Одређено	Укупно	
Здравствени радници – доктори медицине:	61	11	72	22
специјалисти	27		27	
на специјализацији	11		11	
без специјализације	23	11	34	
Др стоматологије / специјалисти	8	3	11	4
Стоматолошки техничари / сестре	13	1	14	4
Дипломирани фармацеути / специјалисти	8	2	10	3
Фармацеутски техничари	10	3	13	4
Здравствени сарадници са ВСС	2		2	1
Здравствени радници са ВШ	27	1	28	9
Здравствени радници са ССС	99	11	110	35
Административни радници	15		15	5
апотека	1		1	
сл. за правне и ек-финанс. послове	14		14	
Технички радници	32	9	41	13
УКУПНО:	**275**	**42**	**317**	**100**

Извор: Извештај о раду Дома здравља Рума за 2017. годину

Кадровским планом за 2018. годину, који доноси Министарство здравља Републике Србије, за Дом здравља Рума укупан број запослених може бити највише 320, од чега највише 265 запослених (на неодређено и одређено време) обавља послове за потребе обавезног здравственог осигурања на основу уговора са Републичким фондом за здравствено осигурање, и то:

- 66 доктора медицине;
- 1 фармацеут – биохемичар;
- 2 здравствена сарадника (психолог, логопед);
- 125 медицинских сестара / техничара са вишом и средњом стручном спремом;
- 49 немедицинских радника (14 административних и 35 техничких радника и помоћних радника укључујући и возаче ХМП);
- 9 доктора стоматологије;
- 11 стоматолошких сестара са вишом и средњом стручном спремом;
- 2 зубна техничара.

Број становника на једног лекара у Руми је према подацима Републичког завода за статистику износио **861** у 2018. години, што је значајно виши (и неповољнији однос) у поређењу са просечним односом за Сремску област (537) или просечним односом на нивоу Републике (349).

Представници Дома здравља на радној групи истичу као највећи проблем недостатак средњег медицинског кадра, делимично због ограничења Министарства, али и због општег тренда исељавања овог кадра у земље западне Европе, што је приметно на територији целе земље. Што се тиче техничке опремљености, Општинска управа разуме потребе Дома здравља, те се континуирано врше набавке нових техничких средстава за рад. Континуирана улагања су потребна и током наредних периода. Други представници радних група су као проблем навели недостатак неких услуга у Дому здравља, због којих су често приморани да иду у здравствене установе у Сремској Митровици (нпр. недостатак хирурга, дечијег неуропсихијатра и појединих специјалиста медицине).

У наредном периоду је планирано оснивање Апотекарске установе на територији Руме, како би се одговорило на потребе становништва у погледу лакшег приступа потребним медицинским средствима.

7.3. Култура и спорт

7.3.1. Култура

Становницима општине Рума је на располагању **неколико установа културе**, као и манифестација које се одржавају током године.

Најзначајније установе културе су:

- Завичајни музеј Руме, који располаже са више од 10.000 експоната у саставу археолошког, етнолошког, историјског и ликовног одељења. Завичајни музеј је и организатор Ликовне колоније Борковац која у августу месецу сваке године окупља уметнике из свих крајева наше земље. Потребна је реконструкција зграде Музеја у наредном периоду;
- Културни центар, који представља центар културних, забавних и других скупова у граду и Општини. Располаже великом салом, капацитета преко 700 места, као и мањом биоскопском салом капацитета 260 места. Биоскоп Културног центра Рума је једини биоскоп у Срему који има пројекције током седам дана у недељи. У току је реализација пројекта дигитализације биоскопске технике, што ће му омогућити да додатно унапреди и обогати своју понуду;
- Градска библиотека поседује богату колекцију књига, што уз стручан кадар омогућава приступ становништву квалитетном културном садржају. Библиотека кроз сарадњу са локалном самоуправом и основним школама организује низ манифестација и догађаја током целе године;

Најзначајније **манифестације** које се одржавају на територији Општине су представљене у наредној табели.

Табела 50: Најзначајније манифестације општине Рума

Назив манифестације	Време одржавања
Румски вашар	Сваког 2. и 3. у месецу
Румфест	Август
Божићна улица	23.12 – 07.01.
Фестивал тамбурашких оркестара	Октобар / Новембар
Дани словенске писмености	Мај

Извор: Туристичка организација општине Рума

Румски вашар поседује дугу традицију, од преко 270 година. На њему се може пронаћи велики број различитих садржаја, што привлачи велики број посетилаца, те овај фестивал посети преко 30.000 гостију.

Румфест је културно-гастрономски фестивал, на којем се уз културно-уметнички програм представљају различити гастрономски специјалитети краја, уз дегустацију бројних фрушкогорских вина.

Дани словенске писмености је манифестација која окупља многобројне ствараоце из земаља које деле наслеђе словенске културе и историје, па тако у данима одржавања догађаје у Руми посећују гости из Русије, Словачке, Чешке, Хрватске, итд. Посетиоци ове манифестације могу да уживају у познатим беседама, деловима позоришних комада и великих дела словенске литературе, али и у словенској музици, игри и плесу.

Учесници радних група су истакли три **правца на којима би у наредном периоду требало радити**:

- Реконструкција Домова културе у сеоским срединама, који су у лошем стању, те не могу да послуже за организацију културних догађаја;
- Формирање Културног центра који би посебно био усмерен ка потребама младих;
- Проширење капацитета културних установа, како би могле да обогате своју понуду – првенствено би то била подршка за развој аматерских друштава.

Такође, учесници група истичу да Општинска управа у протеклом периоду са повећаном пажњом приступа питањима културе, те обогаћивању културних садржаја и улагањима у неопходну инфраструктуру.

7.3.2. Спорт

Општина Рума поседује богату традицију у области спорта, при чему према броју спортских друштава и удружења на број становника **спада међу водеће у свом региону**.

Према подацима Спортског савеза општине Рума, на њеној територији је **активно око 100 спортских друштава** и удружења, у 32 различите гране спорта. **Спортски савез општине Рума**, складно свом Статуту, помаже клубовима и савезима у свим видовима организације, као и при одржавању такмичења. Помоћ клубовима је углавном техничка и логистичка. Поред основних програмских делатности, Савез организује и самосталне акције кроз рад са децом, омладином и старијом популацијом. Савез организује и разне семинаре и саветовања, у смислу помоћи клубовима и спортским организацијама када су у питању нормативна акта из области спорта.

У складу са изнетим, основни циљ Спортског савеза општине Рума је остваривање спортских интереса и стварање услова за бављење спортом грађана општине Рума. Приоритетни задаци Савеза су усмерени на довођење спортских организација у законске оквире, као и залагање за рационални систем такмичења у свим спортовима, афирмацију аматерског спорта и промоцију и поклањање више пажње раду са млађим узрасним категоријама и школском спорту.

Као што је већ поменуто, Савез у свом регистру броји око 100 активних спортских друштава и удружења, од чега 23 фудбалска, 7 рукометних, 6 шаховских и 4 кошаркашка клуба. Најзначајнија спортска удружења су наведена у наставку:

- Теквондо клуб „Змај“
- Женски одбојкашки клуб „Рума“
- Планинарски клуб „Борковац“
- Фудбалски клуб „Борац“ Стејановци
- Спортски клуб – школа фудбала „Рума“
- Градски фудбалски клуб „Словен“
- Фудбалски клуб „1. мај“
- Фудбалски клуб „Јединство“
- Фудбалски клуб „Фрушка Гора“
- Фудбалски клуб „Сунце“
- Клуб америчког фудбала „Guardians Рума“
- Женски кошаркашки клуб „Рума 92“
- Кошаркашки клуб „Рума“
- Кошаркашки клуб „Ру-кош“
- Одбојкашки клуб „Словен“
- Рукометни клуб „Рума“
- Женски рукометни клуб „Словен“
- Џудо клуб „Рума“
- Џудо клуб „Словен“
- Савате бокс клуб „Рума“
- Карате клуб „Рума“
- Карате клуб „Словен“
- Бокс клуб „Словен“
- Теквондо клуб „Срем“
- Аикидо клуб „Срце Срема“
- Куглашки клуб „Словен“
- Женски куглашки клуб „Срем“
- Атлетски клуб „Рума“
- Стонотениски клуб „Рума“
- Шах клуб „Словен“
- Бочарски клуб „Далматинац“
- Аеро клуб „Фрушкогорски змај“
- Тениски клуб „Вест гем“
- Спортски клуб одгајивача голубова „Крила 74“
- Бициклистички клуб „Agrressive”
- Аеробик клуб „Фит-форма“
- Фудбалски клуб „Слога“
- Фудбалски клуб „Младост“
- Фудбалски клуб „ОФК Краљевци“
- Фудбалски клуб „Сремац“
- Фудбалски клуб „Фрушкогорац“
- Фудбалски клуб „Напредак“
- Фудбалски клуб „ПСК Путинци“
- Фудбалски клуб „Доњи Петровци“
- Фудбалски клуб „Младост“
- Фудбалски клуб „Полет“
- Фудбалски клуб „Слога“
- Фудбалски клуб „Јединство“
- Фудбалски клуб „Партизан“
- Фудбалски клуб „Борац“
- Фудбалски клуб „Граничар“
- Омладински рукометни клуб „Путинци“
- Рукометни клуб „Хртковци“

Посебно је значајно истаћи установу **Спортски центар „Рума“**, која представља највећу спортску дворану на територији Општине. Налази се у центру места Рума, на око 50 км од Београда и око 35 км од Новог Сада. Поседује капацитет од око 2.500 гледалаца у великој дворани и заузима површину од око 7.000 м^2. Спортски центар је мултифункционалан и опремљен за организацију такмичења у различитим спортским дисциплинама: кошарци, рукомету, одбојци, малом фудбалу, борилачким вештинама и куглању. Значајно је нагласити да спортски центар задовољава међународне критеријуме за безбедно одржавање свих врста такмичења. Поред своје примарно спортске намене, капацитети Центра се могу користи за организацију различитих концерата, приредби, конференција и сл. У плану је да се током наредног десетогодишњег периода изврши реконструкција Спортског центра, како би се унапредили услови за бављење спортом.

Важно је истаћи да је на територији Општине отворен и јавни олимпијски базен на отвореном, током 2015. године. У наредном десетогодишњем периоду се као развојни пројекат помиње његово наткривање, како би био доступан становницима Руме током свих 12 месеци годишње.

Јединица локалне самоуправе је у протеклом периоду улагала средства у **унапређење постојеће инфраструктуре** и **помагала функционисање локалних спортских друштава**. У наредном десетогодишњем периоду би било значајно изградити нове терене (првенствено при подручним школама), као и фискултурне сале у оним подручним школама које их тренутно немају. Као значајан потенцијал за унапређење спортске инфраструктуре је поменуто и уређење Борковачког језера, за шта је потребна блиска сарадња са суседном општином Ириг.

7.4. Безбедност

На територији Општине постоји полицијска станица, која има две испоставе – испоставу опште надлежности и испоставу саобраћајне полиције. Поред тога, постоји оформљен и Одсек за сузбијање криминалитета, као и полицијско одељење у Платичеву, чија територијална надлежност обухвата насеља која се налазе уз реку Саву. Уопштено, Полицијска станица у Руми има добру покривеност територије целе Општине, уз добру сарадњу са локалним становништвом.

Посебно је од значаја истаћи добру сарадњу Полицијске станице са основним школама на територији Општине, те уједно и значајан број програма које заједнички спроводе. Наиме, представници Полицијске станице држе радионице ученицима из својих области – уопштено о полицији, безбедности саобраћаја, проблема наркоманије, проблема на интернету, противпожарне заштите и сл. Такође, представници Полицијске станице одржавају састанке са Активом директора школа на почетку сваке школске године, током којих се размењују искуства и идеје за унапређење безбедности ученика. Додатно, полицијски службеници се старају о безбедности деце у саобраћају у непосредној близини основних школа.

Током протеклих година је дошло до унапређења техничке опремљености Полицијске станице, у сарадњи са јединицом локалне самоуправе, у погледу опремања полицијских службеника, набавке нових возила, неопходних уређаја и сл, те је техничка опремљеност на задовољавајућем нивоу. У наредном периоду је потребно унапређење информатичке опреме – рачунара, као и покривености територије Општине видео надзором, како за саобраћајне тако и све остале прекршаје и кривична дела.

7.5. Социјалне услуге

Из средстава општине Рума се **социјална заштита** обезбеђује корисницима који имају пребивалиште на територији општине Рума, а изузетно и осталим грађанима који немају пребивалиште на територији општине Рума, а нађу се у стању социјалне потребе на територији Општине (избегла и интерно расељена лица, која имају боравиште на територији општине Рума). Социјална заштита се обезбеђује и лицима која се затекну на територији општине Рума, ван свог пребивалишта или боравишта, а у стању социјалне потребе која неодложно захтева пружање услуге, односно обезбеђење социјалне заштите.[96]

Истом Одлуком су дефинисана **два облика социјалне заштите** – право на материјалну подршку и друге облике материјалне помоћи и услуге социјалне заштите.

- **Материјална подршка** обухвата једнократну помоћ (новчану или у натури) и друге врсте материјалне помоћи, као што су:

    1. накнада трошкова сахране;
    2. опрема и превоз корисника на смештај у установу социјалне заштите или у другу породицу;
    3. превоз, исхрана, и смештај деце са сметњама у развоју, која похађају основну школу, ако на територији Општине нема одговарајуће школе;
    4. обезбеђивање уџбеника и других видова помоћи у образовању;
    5. субвенције комуналних услуга, локалних накнада и друго;
    6. субвенције превоза старих лица и ученика средњих школа (издавање бесплатних легитимација);
    7. бесплатан оброк (народна кухиња).

    Право на различите врсте материјалне подршке остварује се ради обезбеђења егзистенцијалног минимума и подршке социјалној укључености корисника.

- **Услуге социјалне заштите** су активности пружања подршке и помоћи појединцу и породици (у даљем тексту: корисник) ради побољшања, односно очувања квалитета живота, отклањања или ублажавања ризика неповољних животних околности, као и стварања могућности да самостално живе у друштву.

    Услуге које се утврђују овом Одлуком су:

    1. помоћ и нега у кући;
    2. клуб за стара и остарела лица;
    3. дневни боравак деце, младих и одраслих са сметњама у развоју;
    4. привремени смештај у прихватилиште или сигурну кућу;
    5. саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге;
    6. социјално становање у заштићеним условима;

[96] Одлука о социјалној заштити у општини Рума

7. персонални асистент;

8. лични пратилац детета са сметњама у развоју.[97]

Најзначајнија јавна институција при општини Рума која се бави социјалним питањима, те пружањем социјалних услуга је **Центар за социјални рад** општине Рума (ЦСР). Недавно је основана нова установа на нивоу Општине, која се бави питањем социјалне заштите, а то је Установа за пружање услуга социјалне заштите „**Солидарност**" Рума. У оквиру ње ће се пружати услуге социјалне заштите становништву, док ће у надлежности Центра за социјални рад и даље бити пружање материјалне подршке социјално угроженом становништву.

У наредној табели је приказана динамика броја активних корисника услуга на евиденцији Центра за социјални рад:

Табела 51: Број активних корисника услуга Центра за социјални рад, на дан 31.12. (апс. бр.)

Старосна група	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Деца (0 – 17)	1.831	1.846	1.534	1.458	1.269
Млади (18 – 25)	538	488	488	481	550
Одрасли (26 – 64)	3.225	4.147	4.265	3.624	3.260
Старији (65 и више)	936	884	1.047	1.012	1.296
УКУПНО:	**6.533**	**7.365**	**7.334**	**6.575**	**6.375**

Извор: Подаци из Извештаја о раду ЦСР Рума

Највећи број корисника је био у 2016. години, у којој је евидентиран значајно већи број активних корисника у односу на претходну, 2015. годину. Након тога долази до пада броја корисника услуга ЦСР Рума, који је у 2017. години био незнатан, да би се значајно убрзао у току последње две године посматраног периода. Видљиво је **смањење броја корисника** који припадају старосним групама ***одрасли* и *деца***, а коју углавном чине радно способна лица и њихова деца. Овај податак је у директној корелацији са повећањем броја запослених, евидентираних на тржишту рада. Запошљавањем ових лица, исти су престали бити корисници права, пре свега, права на материјална давања, те је евидентан мањи број како носиоца права, тако и чланова њихових породица. Како би се смањио број незапослених лица у свим категоријама становништва, те како би се обезбедила њихова социјална инклузија, Локалним акционим планом запошљавања Општинска управа дефинише низ мера и активности које су посебно усмерене ка категоријама становништва међу којима је идентификован већи проблем у проналажењу радног ангажмана:

- Млади до 30 година живота,
- Вишак запослених и незапослена лица старија од 50 година,
- Незапослени без квалификација или нискоквалификовани (у овој групи су посебно обухваћени Роми, међу којима од 233 незапослених лица, њих 214 поседује само први степен стручне спреме) и
- Особе са инвалидитетом.

Тако се на територији Општине спроводе бројни програми у оквиру активне политике запошљавања – додатно образовање, професионално усмеравање и усавршавање, ангажовање на јавним пословима, субвенционисање послодаваца, мотивисање незапослених и др. Током протекле три године (2017, 2018. и 2019. године), за програме активног запошљавања су из

[97] *Ibid.*

буџета Општине издвајана средства у износу од 15 мил. РСД годишње, колико је планирано и током текуће, 2020. године.[98]

Повећању броја корисника у категорији *старији*, доприноси пораст броја старијих лица која користе услугу Помоћ и нега у кући, која је доступна старијим лицима како у градској тако и у сеоским срединама општине Рума. Тренутно се ова услуга пружа за око 250 лица у 16 месних заједница, при чему је број лица која испуњавају услове за добијање ове помоћи значајно већи. О повећању просечне старости становништва, као и високом индексу старења је већ било речи у делу Плана који се бави демографским питањима. На овом месту указујемо на повезаност која постоји између демографских показатеља и повећања броја активних корисника у овој групи.

Услуге социјалне заштите, које су у надлежности локалне самоуправе, прецизиране су општинском *Одлуком о социјалној заштити у општини Рума*, а у складу са Законом. ЦСР иницира развој превентивних и других програма који доприносе задовољавању индивидуалних и заједничких потреба грађана, у циљу помоћи и подршке социјално угроженим појединцима и групама, као и њиховом оснаживању, али и јачању институционалних капацитета ради спречавања и сузбијања проблема у области социјалне заштите, а у складу са дефинисаним овлашћењима. Конкретно, општинском Одлуком су дефинисана следећа права и услуге:

- Једнократна помоћ (новчана или у натури);
- Привремени смештај у Прихватну станицу, Прихватилиште или Сигурну кућу;
- Опрема и трошкови превоза корисника за смештај у установу социјалне заштите или другу породицу;
- Право на накнаду погребних трошкова;
- Трошкови превоза и стипендије за ученике и студенте из материјално угрожених породица;
- Дневни боравак за децу, младе и одрасле са сметњама у развоју;
- Помоћ и нега у кући;
- Лични пратилац детета са сметњама у развоју;
- Педагошко-персонални асистент;
- Превентивне, саветодавне и едукативне услуге;
- Социјално становање у заштићеним условима и становање уз подршку;
- Помоћ у осамостаљивању младих по изласку из установе социјалне заштите и хранитељске породице и
- Друга права из области социјалне заштите.

Корисници права из ове Одлуке могу бити грађани и њихове породице када се нађу у стању социјалне потребе.

У погледу **материјалних давања**, током 2019. године је донето 2.142 решења о признавању права на једнократну новчану помоћ. Додатно је обезбеђена помоћ у натури за 750 социјално угрожених породица или појединаца, у виду огревних брикета, хигијенско-прехрамбених пакета,

[98] Завршни рачуни буџета 2017 – 2019. године и Одлука о буџету општине Рума за 2020. годину

школског прибора и сл. У погледу локалних услуга у заједници, у 38 случајева је пружена услуга дневног боравка за децу, младе и одрасле са сметњама у развоју, у 270 случајева је пружена услуга помоћи и неге у кући, обезбеђено је 14 личних пратилаца деце са сметњама у развоју и 37 персонално-педагошких асистената, за помоћ у савладавању школског градива.

Центар за социјални рад у Руми се финансира из средстава буџета локалне самоуправе, те из наменских трансфера релевантног Министарства. **Структура средстава ЦСР** је приказана у наставку.

Табела 52: Извори средстава Центра за социјални рад Рума, 2017 – 2019. године (РСД)

Извор средстава	2017.	2018.	2019.
Јединица локалне самоуправе	77.442.101,70	85.778.152,81	82.325.430,28
од тога наменски трансфери других нивоа власти	10.204.952,69	10.670.366,25	10.247.410,28

Извор: Извештаји о раду ЦСР Рума

Током посматраног трогодишњег периода је дошло до **пораста средстава из буџета Општине за финансирање активности ЦСР Рума**. При томе, у 2018. години је дошло до пораста од готово 11% у односу на 2017. годину, након чега долази до благог смањења буџетских средстава у 2019. години, али су и даље на нивоу вишем од почетне, 2017. године. У погледу наменских трансфера других нивоа власти, они су током посматраног периода били на стабилном нивоу, између 10,20 и 10,67 мил. РСД. У наредном периоду се као једна од значајнијих потреба истиче опредељивање новог простора за рад Центра за социјални рад, с обзиром на стање у којем се налази постојећи објекат, као и решавање проблема недостатка запослених (ове квоте прописује Министарство, тако да решавање проблема није у директној надлежности јединице локалне самоуправе).

У области социјалне заштите је неопходно поменути **Геронтолошки центар Срем**, који представља установу социјалне заштите за збрињавање старог становништва. Центар поседује капацитет за смештај 285 корисника и обезбеђује услуге становања, исхране, социјалног рада, неге, здравствене заштите, забаве и културе, рекреације и друге услуге у зависности од потреба, способности и интересовања корисника. На одржаним радионицама је истакнуто да је Центар у протеклом периоду реконструисан. Такође, приметан је тренд интензивног повећања броја корисника услуга Центра, тако да се формирају и листе чекања. У наредном десетогодишњем периоду је потребно повећати капацитете Центра, а посебно за палијативно збрињавање особа са деменцијом и Алцхајмеровом болешћу. У погледу расположивих кадрова, највећи је проблем са бројем неговатељица, који се континуирано смањује.

Поред Центра за социјални рад, питањима социјалне заштите се на територији Општине баве и бројне друштвене и хуманитарне организације, превасходно различита удружења грађана и невладине организације. Посебно је значајно навести да своје активности на територији Општине спроводи и Црвени крст, који у складу са текућим потребама социјално угроженог становништва креира своје програме. Представници установа социјалне заштите истичу одличну сарадњу са представницима јединице локалне самоуправе.

7.6. Развијеност невладиног сектора

На територији општине Рума су присутне бројне организације цивилног друштва и невладиног сектора у различитим областима деловања. Део ових организација се финансира из средстава Општине. Невладине организације (у наставку: НВО) које су приказане у табели се баве јачањем културне продукције и уметничког стваралаштва, верског садржаја, афирмацијом стваралачког аматеризма, неговањем традиције и обичаја, афирмацијом спорта и улагањем у њега, остваривањем и унапређењем јавног интереса у области јавног информисања. НВО које су финансиране из буџета општине Рума укључују: верске заједнице, удружења, медије и спортска удружења.

У оквиру финансијског плана за 2020. годину директни корисници буџетских средстава у оквиру различитих програма су представљени у наредној табели.

Табела 53: Издвајања за финансирање невладиног сектора у буџету Општине за 2020. годину (РСД)

Организације	Намена	Програм	Износ (РСД)
Политичке странке	Обављање основних функција изборних органа локалне самоуправе.	Програм 16 – Политички систем локалне самоуправе	2.250.000
		Програм 5 – Пољопривреда и рурални развој	2.920.000
Црвени крст	Обезбеђивање свеобухватне социјалне заштите и помоћи најугроженијем становништву града / Општине.	Програм 11 – Социјална и дечија заштита	11.830.000
Културно уметничка друштва, Верске заједнице и Удружења	Очување, унапређење и представљање културно-историјског наслеђа, културне разноврсности, продукције и стваралаштва у локалној заједници; Остваривање права грађана на информисање и унапређење јавног информисања.	Програм 13 – Развој културе и информисања	27.700.000
Спортски клубови	Обезбеђивање приступа спорту и подршка пројектима везаним за развој спорта; Обезбеђивање услова за развој и спровођење омладинске политике.	Програм 14 – Развој спорта и омладине	33.850.000

Извор: Одлука о буџету општине Рума за 2020. годину

Према плану буџета за 2020. годину највећи износи финансирања невладиног сектора су намењени за Програме 13 и 14, тј. Развој културе и информисања и Развој спорта и омладине. Планом за 2020. годину средства за невладине организације су намењена за преко 27 аматерских друштава, преко 57 удружења, те преко 70 спортских друштава.

На радионицама је истакнута потреба културних удружења и аматерских друштава за простором у коме би могли да организују своје активности, како не би морали да зависе од расположивости простора у другим објектима са многобројним наменама. Међутим, и поред тога, стављен је нагласак на добру сарадњу са Општинском управом, разумевање потреба културних друштава и све интензивније окретање локалне самоуправе ка култури и културним садржајима, што се огледа и у буџетима за наведене намене.

Уопште, на радионицама радних група поменута је добра сарадња НВО са Општинском управом, спремност за финансијску и друге видове подршке њиховом функционисању.

Кретање средстава која су опредељена из буџета Општине за ову намену је приказано у наредној табели.

Табела 54: Дотације невладиним организацијама из буџета општине Рума, 2016 – 2020. године (000 РСД)

Позиција	Година				
	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.[99]
481 – Дотације невладиним организацијама	79.396	84.564	109.112	82.542	78.635

Извор: Завршни рачуни Општине; Одлука о буџету општине Рума за 2020. годину

Током посматраног петогодишњег периода, у 2018. години је највећи износ средстава одвојен за намену дотирања невладиним организацијама, да би након тога дошло до пада вредности ових расхода. За 2020. годину је пројектован износ који је на сличном нивоу као и у 2016. години.

На радионицама радних група истакнуто је као неповољно што сва удружења аплицирају за иста средства буџета, иако су у основи удружења значајно различита. Такође, поменута је потреба за већом бригом о особама са инвалидитетом, те би било добро у будућем периоду издвојити већи обим средстава за решење питања паркинг места за особе са инвалидитетом у свим насељима Општине, те прилаза на објектима за особе са инвалидитетом и др.

КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *7. МЕТА ЕКОНОМСКИ ФЕНОМЕНИ*

- Недовољни капацитети предшколске установе; план изградње новог објекта „Коцкица 2“
- Општинска управа пружа снажну подршку развоју и потребама образовања (бесплатни вртићи, бесплатни уџбеници за све ученике основних школа итд), а даља улагања је потребно усмерити ка реконструкцији школских здања и унапређењу интернет мреже и рачунарских кабинета у школама
- Недовољан број ученика који се уписују у средње школе отежава усклађивање програма средњих школа са потребама привредника, с обзиром да број заинтересованих ученика за потенцијалне нове програме није довољно велики да оправда покретање нових смерова и програма
- Активиран је програм дуалног образовања у који су се укључила и највећа предузећа Општине
- Утврђен је задовољавајућ квалитет рада у оквиру Дома здравља, уз присутну тенденцију да се квалитет рада додатно унапређује
- Тенденција одлива средње медицинског кадра у земље западне Европе
- Велики број културних дешавања и манифестација
- Домови културе у сеоским насељима су руинирани и ван функције
- Општина је у протеклим периодима вршила значајна инвестирања у области спорта и спортске инфраструктуре, како у граду, тако и у селима
- Полицијска станица у Руми има добру покривеност територије целе Општине, задовољавајућ ниво техничке опремљености и добру сарадњу са локалним становништвом и са школама на територији Општине
- У наредном периоду је потребно повећање обима покривености територије Општине видео надзором
- Приметан тренд смањења броја корисника услуга Центра за социјални рад у категорији *одрасли и деца* (услед раста стопе запослености), али и повећања корисника у категорији *старији* (у складу са повећањем просечне старости и индекса старења)
- Приметан је тренд раста броја корисника услуга Геронтолошког центра, што треба да буде пропраћено растом његових капацитета
- Неадекватна инфраструктура за потребе особа са инвалидитетом
- Добра сарадња НВО са Општинском управом и активно финансирање и подршка НВО од стране Општине

[99] Планирана вредност према Одлуци о буџету за 2020. годину.

8. Локална самоуправа

8.1. Структура локалне самоуправе

У складу са чланом 25. Статута Општине Рума, образована су четири органа – Скупштина Општине, Председник Општине, Општинско веће и Општинска управа.

Илустрација 44: Структура јединице локалне самоуправе Општина Рума

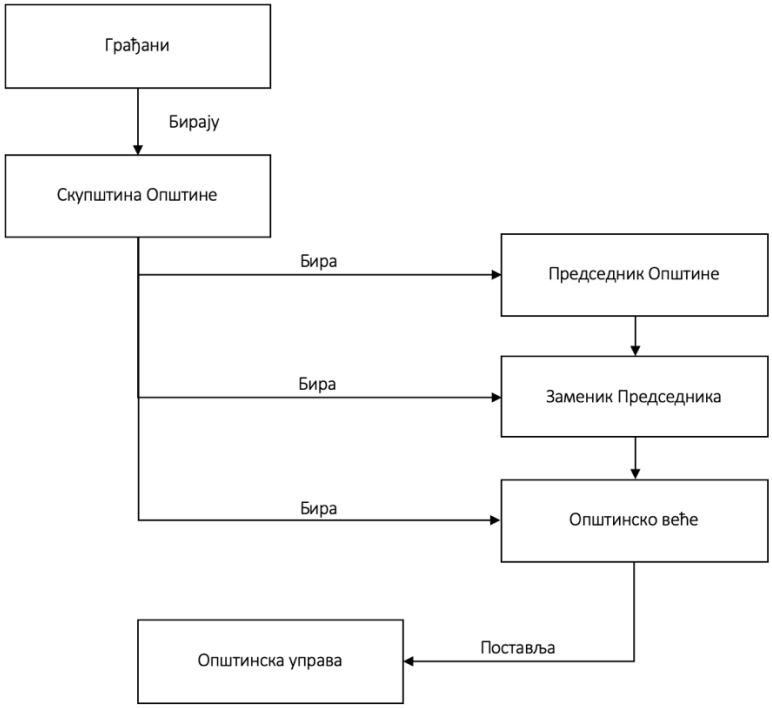

Скупштина Општине (у наставку: Скупштина) је највиши орган Општине, коју чине одборници које бирају грађани на непосредним изборима, тајним гласањем. Скупштину чине 43 одборника, чији мандати трају четири године и они учествују у раду Скупштине. Надлежности Скупштине су прецизно дефинисане чланом 37. Статута. Има их укупно 70, а неке од њих су: доношење буџета и завршног рачуна буџета, доношење програма развоја Општине и појединих делатности, доношење просторних и урбанистичких планова, утврђивање такси, давање мишљења и др. Скупштина има и свог председника, који организује рад Скупштине, сазива и председава њеним седницама, остварује сарадњу са председником Општине и Општинским већем, стара се о остваривању јавности рада, потписује акта која Скупштина доноси и обавља друге послове. Скупштина по потреби оснива стална и повремена радна тела за разматрање питања из своје надлежности. Скупштина Општине има осам сталних тела – Комисија за статутарна питања и нормативна акта, Комисија за кадровска и административна питања и радне односе, Мандатно имунитетна комисија, Комисија за равноправност полова, Комисија за представке и жалбе, Савет за буџет и финансије, Савет за друштвене делатности и Савет за урбанизам и комунално стамбене послове.

Извршни органи Општине су Председник општине и Општинско веће. Председника Општине бира Скупштина гласањем на период од четири године, већином гласова одборника Скупштине. Члан 56. Статута уређује надлежности Председника Општине, међу којима су представљање и заступање Општине, давање налога за извршење буџета Општине, предлагање начина решавања питања о којима одлучује Скупштина, усмеравање и усклађивање рада општинске управе и др.

Општинско веће чине председник Општине, заменик председника Општине и девет чланова Општинског већа. Председник Општине је уједно и председник Општинског већа, док преостале чланове бира Скупштина. Члан 59. Статута уређује надлежности Општинског већа, међу којима је предлагање Статута, буџета и других одлука и аката које доноси Скупштина, непосредно извршавање и старање о извршавању одлука и других аката Скупштине, надзор над радом Општинске управе и др.

За вршење управних послова у оквиру права и дужности Општине и одређених стручних послова за потребе Скупштине, Председника Општине и Општинског већа, образује се Општинска управа. Између осталог, Општинска управа припрема прописе, друге акте и извршава одлуке Скупштине, Председника Општине и Општинског већа, извршава законе и друге прописе чије је извршење поверено Општини, обавља послове управног надзора над извршавањем прописа и других општих аката Скупштине и др. Општинском управом руководи начелник, којег поставља Општинско веће на период од пет година, а на основу јавног огласа. Чланом 5. *Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у општинској управи и општинском правобранилаштву општине Рума* предвиђено је да се у оквиру Општинске управе образују унутрашње организационе јединице за вршење сродних послова и Кабинет председника општине као посебна организациона јединица. Основне унутрашње организационе јединице су одељења, у оквиру којих се могу образовати одсеци као уже организационе јединице.

Организационе јединице Општинске управе општине Рума су:

1. Одељење за општу управу и заједничке послове, у оквиру којег се образује
    - Одсек за заједничке и техничке послове;
2. Одељење за урбанизам и грађење, у оквиру којег се образује
    - Одсек за спровођење обједињене процедуре;
3. Одељење за инспекцијске послове;
4. Одељење за финансије, привреду и пољопривреду, у оквиру кога се образују
    - Одсек за трезор,
    - Одсек за буџет;
5. Одељење за локалне јавне приходе, у оквиру којег се образују
    - Одсек за утврђивање локалних јавних прихода и контролу,
    - Одсек за наплату, пореско књиговодство и извештавање;
6. Одељење за друштвене делатности и
7. Одељење за локални економски развој.

Радом унутрашњих организационих јединица руководе шефови одељења и шефови одсека. Надлежности појединачних одељења и одсека су прецизно дефинисане Одлуком о општинској управи општине Рума. Додатно, радна места интерног ревизора и буџетског инспектора систематизују се у оквиру Општинске управе као самостална извршилачка радна места изван организационих јединица.

Поред управе на нивоу целокупне општине Рума, оснивају се и месне заједнице и други облици месне самоуправе ради задовољавања потреба и интереса грађана у граду – насељеном месту Рума и селима.

Према подацима на 31.08.2020. године, укупан број запослених у Општинској управи износи 161, од чега је 119 ангажованих на неодређено, а 42 на одређено време, и то по основу повећаног обима посла или тренутног одсуства запослених. Од 161 запослених, 74,53% представљају жене и преосталих 25,47% мушкарци, следеће образовне структуре:

Табела 55: Образовна структура запослених у Општинској управи општине Рума (%)

Категорија	Учешће (%)
Висока школска спрема	64,60
Виша школска спрема	10,56
Средња школска спрема	19,88
Нижа школска спрема	6,21

Извор: Информатор о раду органа општине Рума, ажуриран септембра 2020. године

8.2. Заједничке активности са покрајинском и републичком Владом

Општина Рума располаже, између осталог, средствима која јој обезбеђују Република Србија и Аутономна Покрајина Војводина. Наведена средства обезбеђују Општини подршку у финансирању различитих намена које подстичу развој и напредак Руме и унапређују економске и социјалне аспекте живота у Општини.

Током 2019. године примљена средства у буџет Општине која потичу од Републике Србије била су у вредности од 30.462.000 РСД, односно око 258.476 ЕУР. Тиме су ова средства учествовала са 1,6% у укупним примљеним средствима општине Рума, односно у изворима финансирања. Од наведених примљених средстава у 2019. години у општини Рума је утрошено 81%, односно 24.664.000 РСД. Аутономна Покрајина Војводина је за потребе општине Рума издвојила 337.092.000 РСД, односно око 2,9 милиона ЕУР, што је чинило 17,6% укупно примљених средстава Општине из свих извора. Од ових средстава је у 2019. години утрошено 29,5%, односно 99.432.000 РСД.

На наредној илустрацији представљене су вредности средстава које је општина Рума примила са нивоа Републике Србије и нивоа Аутономне Покрајине Војводине, као и вредност утрошених средстава из наведених извора, по годинама, за период 2016 – 2019. године.

Илустрација 45: Вредност средстава које је општина Рума примала по годинама са нивоа Репбулике Србије и нивоа АП Војводине, као и вредност утрошених средстава из наведених извора, 2016 – 2019. године (000 РСД)[100]

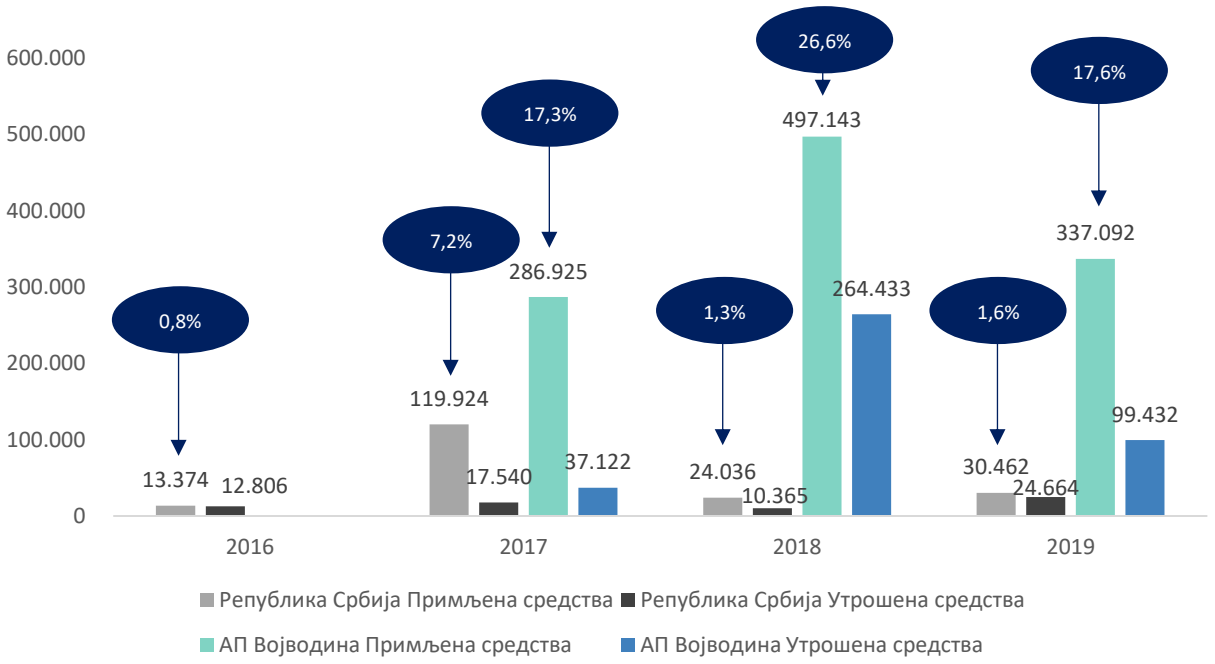

Извор: Општина Рума, Одлуке о завршном рачуну буџета општине Рума са извештајем о извршењу одлуке о буџету општине Рума за 2016, 2017, 2018. и 2019. годину

Обезбеђивање средстава за буџет општине Рума није једини вид подршке са вишег нивоа власти, те су у наредној табели представљени најзначајнији пројекти у протеклих пет година на којима су заједнички учествовали и заједнички их финансирали Покрајинска влада Војводине и општина Рума.

Табела 56: Најзначајнији пројекти на којима су учествовали заједнички Покрајинска Влада АП Војводине и општина Рума у протеклих пет година

Капиталне инвестиције	Период реализације	Извор финансирања	Износ инвестиције (РСД)	Вредност издвојених средстава општине Рума (РСД)
Изградња истражно-експлоатационог бунара ИЕБ-13/2015 на изворишту „Фишеров салаш“ ЈП Водовод Рума	2016.	Буџет општине и Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство	9.988.920,00	3.320.920,00
Санација дела саобраћајница у насељу Бођановци	2017 – 2018.	Буџет општине и Управа за капитална улагања АП Војводине	55.990.212,65	9.932.663,73
Реконструкција Главне улице од Улице 27. октобра до Змај Јовине улице у Руми	2018.	Буџет општине и Управа за капитална улагања АП Војводине	170.828.884,50	40.513.943,63
Пумпна станица за повишење притиска са повезаним цевоводом за потребе водоснабдевања насеља Мали Радинци	2018.	Буџет општине и Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство	3.117.724,70	946.405,19

[100] У тамно плавим пољима на илустрацији представљена су процентуална учешћа примљених средстава у укупним изворима у буџету општине Рума.

Уређење путне инфраструктуре у насељеном месту Рума у ул. Сремска и Милоша Црњанског	2019.	Буџет општине и Управа за капитална улагања АП Војводине	68.508.003,53	18.516.510,87
Изградња истражно експлоатационог бунара V=570 m^3 на локацији изворишта Борковац у Руми	2020.	Буџет општине и Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство	15.522.929,07	6.187.154,85
Реконструкција и доградња Улица 15. мај и 15. август у Руми	2020/2021.	Буџет општине и Управа за капитална улагања АП Војводине	319.991.057,70	119.991.057,70

Извор: Општина Рума, Одељење за локални економски развој

8.3. Структура буџета

Како би се оснажила позиција локалних самоуправа у систему јавне управе на нивоима Републике и Аутономне Покрајине, последњих година се повећава обим финансијских средстава којима оне располажу, како би могле да самостално финансирају све значајнији обим активности из домена њихове надлежности. Три закона доминантно уређују област финансирања локалних самоуправа, а то су: Закон о локалној самоуправи[101], Закон о буџетском систему[102] и Закон о финансирању локалне самоуправе[103].

Чланом 5. Закона о финансирању локалне самоуправе су дефинисане врсте примања локалне самоуправе, у које према овом члану спадају изворни и уступљени приходи, трансфери, примања по основу задуживања и других прихода и примања утврђених Законом. Изворни приходи су приходи остварени на територији јединице локалне самоуправе, а у које спадају: порез на имовину, локалне административне и комуналне таксе, боравишне таксе, накнаде за коришћење јавних добара, концесионе накнаде и др. Јединици локалне самоуправе припадају са нивоа Републике додатно уступљени приходи и трансфери, док Аутономна Покрајина може јединици локалне самоуправе да додели и наменски трансфер.

У наредној табели су приказани планирани и реализовани приходи општине Рума по основу свих извора у периоду од 2016. до 2019. године.

[101] Закон о локалној самоуправи („Сл. гласник РС“, бр. 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон и 47/2018)

[102] Закон о буџетском систему („Сл. гласник РС“, бр. 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013 - испр., 108/2013, 142/2014, 68/2015 - др. закон, 103/2015, 99/2016, 113/2017, 95/2018, 31/2019 и 72/2019)

[103] Закон о финансирању локалне самоуправе („Сл. гласник РС“, бр. 62/2006, 47/2011, 93/2012, 99/2013 - усклађени дин. изн., 125/2014 - усклађени дин. изн., 95/2015 - усклађени дин. изн., 83/2016, 91/2016 - усклађени дин. изн., 104/2016 - др. закон, 96/2017 - усклађени дин. изн., 89/2018 - усклађени дин. изн., 95/2018 - др. закон и 86/2019 - усклађени дин. изн.)

Табела 57: Укупни планирани и остварени приходи и примања јединице локалне самоуправе по основу свих извора (000 РСД)

Позиција	2016. година		2017. година		2018. година		2019. година	
	Планирано	Остварено	Планирано	Остварено	Планирано	Остварено	Планирано	Остварено
Порез на доходак, добит и капиталне добитке	624.605	839.355	693.750	664.990	759.400	742.126	854.030	813.897
Порез на фонд зарада								
Порез на имовину	269.010	51.918	344.005	272.389	360.655	296.999	386.015	333.552
Порез на добра и услуге	62.830	57.749	68.110	52.057	69.040	56.236	65.420	44.920
Други порези	21.900	18.304	22.000	19.238	25.000	20.144	30.000	22.204
Донације од међународних организација	83.046	58.417	17.011	6.230	11.287	21.959	10.498	26.002
Трансфери од других нивоа власти	374.819	275.414	519.015	406.553	528.308	520.403	373.269	367.376
Приходи од имовине	161.160	144.161	92.030	74.613	115.752	39.210	127.315	74.538
Приходи од продаје добара и услуга	127.267	86.175	107.503	78.013	67.099	59.856	76.078	54.462
Новчане казне и одузета имовинска корист	19.778	13.447	21.505	14.376	18.205	17.855	24.505	20.392
Добровољни трансфери од физичких и правних лица	2.079	138	1.600	1.630	177	127	70	120
Мешовити и неодређени приходи	20.058	14.553	22.570	11.145	32.249	31.022	44.019	65.604
Меморандумске ставке за рефундацију расхода	11.158	13.765	11.300	5.706	7.604	4.424	4.455	3.737
Меморандумске ставке за рефундацију расхода из претходне године	300	231	2.500	3.552	2.878	3.048	3.000	2.168
Трансфери између буџетских корисника на истом нивоу	1.564	1.581	1.689	1.067				
Приходи из буџета								
Примања од продаје непокретности	149.000	16.443	50.000	42.978	66.000	51.786	74.950	84.749
Примања од продаје робе за даљу продају	2.571	2.031	2.563	2.835	300	130	50	37
Примања од домаћих задуживања								
Примања од продаје домаће финансијске имовине			500		500		500	
УКУПНИ ПРИХОДИ И ПРИМАЊА	**1.931.145**	**1.593.682**	**1.977.651**	**1.657.372**	**2.064.454**	**1.865.325**	**2.074.174**	**1.913.758**

Извор: Извештај о извршењу буџета општине Рума, 2016 – 2019. године; Одлука о буџету општине Рума за 2020. годину

Из претходно изнетих података се може видети да су остварени нивои прихода и примања општине Рума током 2016. и 2017. године били релативно стабилни, након чега долази до њиховог пораста за 23,4% у 2018. години, након чега они настављају да расту и у 2019. години. У посматраном периоду такође долази до унапређења квалитета планирања буџетских прихода и прилива, с обзиром да је у 2016. години остварена вредност била на 82,5% планиране вредности, док је у 2018. била на нивоу од преко 90% планиране вредности, што се одржало и у 2019. години, када су остварене вредности прихода и примања биле на 92,3% у односу на планиране. Боље планирање прихода и прилива јединице локалне самоуправе омогућава да се боље планира и употреба нових средстава, те да се предвиде износи који могу бити одвојени за покретање нових пројеката и уопштено унапређење квалитета живота становника Општине.

У структури остварених прихода и прилива највећи значај имају порези на доходак, добит и капиталне добитке, чије учешће у 2016. години износи готово 53%, након чега релативно учешће опада на 38% у 2017. години, те се на том нивоу стабилизује. У 2019. години је учешће ових у укупним приходима и приливима износило 42,5%. Други извор по значају су трансфери са других нивоа власти, чије релативно учешће током посматраног периода показује променљиву динамику. Наиме, у 2016. години њихово учешће износи 17,3%, док у 2018. години износи 28%, да би у 2019. години оно поново опало на око 19%. Од значајнијих ставки прихода и прилива, важно је напоменути и порез на имовину, као трећи извор средстава по важности.

У наредној табели су приказане вредности планираних и извршених вредности укупних прилива и одлива у буџету, као и припадајуће вредности буџетског суфицита / дефицита. Такође су приказане и вредности рачуна финансирања, са крајњим резултатом нето финансирања.

Табела 58: Извршење буџета општине Рума – буџетски суфицит и укупни фискални резултат, 2017 – 2020. године (000 РСД)

Позиција	2017. година		2018. година		2019. година		2020. година
	Извршено	Планирано	Извршено	Планирано	Извршено	Планирано	Планирано
I Приходи и примања од продаје нефинансијске имовине	1.657.372	1.977.151	1.865.325	2.063.954	1.913.792	2.073.674	2.094.255
1.1 Текући приходи	1.611.559	1.924.588	1.813.409	1.997.654	1.828.972	1.998.674	
1.2 Примања од продаје нефинансијске имовине	45.813	52.563	51.916	66.300	84.820	75.000	
II Расходи и издаци за нефинансијску имовину	1.531.526	2.035.395	1.951.139	2.221.000	1.803.500	2.117.012	2.173.127
2.1 Текући расходи	1.461.289	1.709.543	1.504.776	1.706.638	1.562.995	1.769.156	
2.1.1 Планирана средства сталне и текуће буџетске резерве		1.100		13.122		13.988	
2.2 Издаци за нефинансијску имовину	70.237	324.752	446.363	501.204	240.505	333.868	
III Буџетски суфицит / дефицит	**125.846**	**(57.144)**	**(85.814)**	**(157.046)**	**110.292**	**(43.338)**	**(78.872)**
IV Укупан фискални суфицит / дефицит	**125.846**	**(56.644)**	**(85.814)**	**(156.546)**	**110.292**	**(42.838)**	**(78.872)**
4.1 Примања од продаје финансијске имовине		500		500		500	500
4.2. Набавка финансијске имовине							
V Примања од задуживања							
VI Отплата главнице	**34.534**	**35.500**	**33.000**	**35.500**	**33.602**	**34.000**	**31.000**
VII Нето финансирање	**(34.534)**	**(35.500)**	**(33.000)**	**(35.500)**	**(33.602)**	**(34.000)**	**(30.500)**
VII Промена стања на рачуну (позитивна – повећање готовин.сред.) (негативна – смањење готовин.сред.)	**91.312**	**(92.144)**	**(119.000)**	**(192.046)**	**76.690**	**(76.838)**	
IX Пренета средства	**100.322**	**92.144**	**170.376**	**192.046**	**76.838**	**76.838**	
9.1 Пренета неутрошена средства из ранијих година која се користе за покриће расхода и издатака текуће године	100.322	92.144	170.376	192.046	49.158	76.838	

Извор: Извештај о извршењу буџета општине Рума, 2016 – 2019. године; Одлука о буџету општине Рума за 2020. годину

У свакој од година посматраног периода је локална самоуправа планирала постојање буџетског дефицита, тј. мањка прихода и прилива у односу на расходе и издатке (везано за нефинансијску имовину). Међутим, једино је у оствареним вредностима у 2018. години дошло до појаве дефицита, док се у 2017. и 2019. години на крају године јавља суфицит.

Такође, у свакој од претходне три године је ниво расхода и издатака био значајно нижи од вредности која је била првобитно планирана буџетом за ту годину. Вредности отплата главнице, као и вредности нето финансирања су током целокупног периода стабилне. У 2019. години је планирано смањење одлива по основу отплате главнице за 10% у односу на 2018. годину.

Важно је приказати и структуру потрошње буџетских средстава општине Рума на различите програме у оквиру своје надлежности. Програми за које се издвајају средстава локалне самоуправе су:

1. Становање, урбанизам и просторно планирање;
2. Комунална делатност;
3. Локални економски развој;
4. Развој туризма;
5. Пољопривреда и рурални развој;
6. Заштита животне средине;
7. Организација саобраћаја и саобраћајна инфраструктура;
8. Предшколско васпитање и образовање;
9. Основно образовање и васпитање;
10. Средње образовање и васпитање;
11. Социјална и дечија заштита;
12. Здравствена заштита;
13. Развој културе и информисања;
14. Развој спорта и омладине;
15. Локална самоуправа (у коју су укључене позиције политички систем локалне самоуправе и опште услуге локалне самоуправе);
16. Енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије.

Општина Рума је једна од ретких општина која примењује процес партиципативног буџетирања, чиме у буџетско планирање укључује мишљење становника Руме.

Вредности извршених средстава која су из буџета локалне самоуправе утрошена на појединачне програме су приказане у наредној табели.

Табела 59: Извршена потрошња средстава из буџета, према програмима (000 РСД)

Назив програма	2016. година	%	2017. година	%	2018. година	%	2019. година	%	2020. година (план)	%
Становање, урбанизам и просторно планирање	107.476	**7,63%**	51.472	**3,46%**	10.138	**0,52%**	19.834	**1,11%**	52.821	**2,40%**
Комунална делатност	162.191	**11,52%**	107.253	**7,20%**	120.470	**6,19%**	118.608	**6,62%**	157.510	**7,15%**
Локални економски развој	18.265	**1,30%**	15.000	**1,01%**	62.947	**3,23%**	15.400	**0,86%**	15.400	**0,70%**
Развој туризма	9.502	**0,67%**	8.645	**0,58%**	50.334	**2,59%**	12.578	**0,70%**	16.000	**0,73%**
Пољопривреда и рурални развој	39.526	**2,81%**	87.991	**5,91%**	57.609	**2,96%**	72.401	**4,04%**	81.220	**3,68%**
Заштита животне средине	21.178	**1,50%**	39.173	**2,63%**	122.388	**6,29%**	22.393	**1,25%**	21.200	**0,96%**
Организација саобраћаја и саобраћајна инфраструктура	84.643	**6,01%**	162.322	**10,90%**	390.782	**20,07%**	292.299	**16,32%**	361.952	**16,42%**
Предшколско васпитање и образовање	138.125	**9,81%**	146.572	**9,84%**	206.966	**10,63%**	241.358	**13,47%**	246.450	**11,18%**
Основно образовање и васпитање	94.495	**6,71%**	92.965	**6,24%**	84.352	**4,33%**	96.682	**5,40%**	133.500	**6,06%**
Средње образовање и васпитање	35.891	**2,55%**	32.179	**2,16%**	30.131	**1,55%**	35.038	**1,96%**	35.200	**1,60%**
Социјална и дечија заштита	143.227	**10,17%**	134.006	**9,00%**	149.994	**7,70%**	151.556	**8,46%**	169.240	**7,68%**
Здравствена заштита	7.945	**0,56%**	19.044	**1,28%**	28.391	**1,46%**	28.479	**1,59%**	27.000	**1,22%**
Развој културе и информисања	83.044	**5,90%**	116.004	**7,79%**	116.977	**6,01%**	128.457	**7,17%**	161.140	**7,31%**
Развој спорта и омладине	73.833	**5,24%**	78.614	**5,28%**	93.195	**4,79%**	94.329	**5,27%**	129.874	**5,89%**
Локална самоуправа	388.710	**27,61%**	397.646	**26,71%**	422.141	**21,68%**	380.577	**21,24%**	436.020	**19,78%**
Енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије							81.512	**4,55%**	159.600	**7,24%**
УКУПНО	**1.408.049**	**100%**	**1.488.886**	**100%**	**1.946.814,5**	**100%**	**1.791.501**	**100%**	**2.204.127**	**100%**

Извор: Извештај о извршењу буџета општине Рума, 2016 – 2019. године; Одлука о буџету општине Рума за 2020. годину

Наконо 2016. и 2017. године, када су укупне вредности потрошње буџетских средстава Општине биле на релативно непромењеном нивоу, у 2018. години долази до значајног повећања потрошње средстава, од 31% у односу на 2017. годину. У 2019. долази до одређеног смањења потрошње средстава, али је у 2020. години планирано ново значајно повећање потрошње на дефинисане програме.

У погледу појединачних програма, до највећег релативног смањења у потрошњи средстава је дошло код програма *Становање, урбанизам и просторно планирање.* Наиме, учешће овог програма у првој години посматраног периода је износило 7,64%, док у 2019. години ово учешће износи 1,11%.

Потрошња средстава на *Комуналне делатности* је такође опала након 2016. године, али се у наредним годинама апсолутни износ потрошње средстава стабилизовао. Међутим, с обзиром на пораст укупног износа утрошених средстава, релативно учешће овог програма је опало са 11,52% у 2016. години на 6,62% у 2019. години. У 2020. години је планирано повећање потрошње за овај тип делатности, за око 30%.

Ниво потрошње средстава за *Локални економски развој* је током посматраног периода у апсолутном износу био релативно стабилан, изузев у 2018. години, када је ниво потрошње средстава општине Рума значајно порастао у односу на 2017. годину, за преко 4 пута. Сличну динамику показује и потрошња средстава из буџета за *Развој туризма*. Наиме, након снажног раста, те највишег нивоа потрошње у 2018. години, долази до смањења у 2019. години. Међутим, потрошња у 2019. години и план за 2020. годину указују на више нивое потрошње у односу на период пре 2018. године.

Потрошња за *Пољопривреду и рурални развој* показује тенденцију повећања током посматраног периода. Тако је потрошња у 2019. години била за преко 80% већа него у 2016, а наставак повећања ових издатака се очекује и у 2020. години.

Остварени издаци из буџета локалне самоуправе за питања *Заштите животне средине* су расли у периоду од 2016. до 2018. године, па су тако у 2018. години били за готово шест пута већи него у 2016. години. Међутим, у 2019. години долази до значајног пада потрошње средстава на ову област, која се стабилизује на нивоу из 2016. године. Према плановима за 2020. годину, очекује се да износ потрошње ових средстава остане готово на нивоу претходне године. С обзиром на повећање укупног износа издатака, учешће потрошње на заштиту животне средине је опало са 1,5% у 2016. на испод 1% у 2020. години.

С друге стране, издаци буџета Општине за програм *Организација саобраћаја и саобраћајна инфраструктура* расту током периода посматрања, те су у 2019. години били за готово 3,5 пута већи него у 2016. години. При томе, у 2019. години имају друго највеће учешће у укупно потрошеним буџетским средствима, након издатака за *Локалну самоуправу.*

У области образовања долази до значајног пораста издатака уз буџета за *Предшколско васпитање и образовање,* док су издаци за *Основно образовање* током периода били релативно стабилни. Такође, у свакој од посматраних година су издаци за предшколско већи од збира издатака за основно и средње образовање и васпитање.

У апсолутном износу су издаци за С*оцијалну и дечију заштиту* стабилни током целокупног посматраног периода, те је ниво ових издатака из буџета Општине у 2019. години за 6% већи него у 2016. години. С друге стране, издаци из буџета Општине за *Здравствену заштиту* су

порасли, са 7,9 мил. РСД у 2016. години на 28,5 мил. РСД у 2019. години, при чему је планирано да и у 2020. години ови издаци остану на сличном нивоу.

Издаци из буџета за *Развој културе и информисања,* те за *Развој спорта и омладине* су у 2019. години били већи него у 2016. години, при чему је ниво издатака порастао у већој мери када је у питању култура и информисање, за преко 50%. Издаци за *Локалну самоуправу* су током целог периода релативно стабилни, у распону од 380 до 420 мил. РСД на годишњем нивоу.

У 2019. години се као посебан програм појављује *Енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије*, на који је у 2019. години утрошено 81,5 мил. РСД, и то на градњу гасне котларнице. У 2020. години је планирано повећање буџетских издатака за ове сврхе, и то за готово 100%. Одлуком о буџету Општине Рума за 2020. годину и Финансијским планом ДБК – Општинска управа за 2020. годину планирана су следећа средства у оквиру програма *Енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије*:

- Пројекат: „Градња гасне котларнице за насеље Тивол“, планирана средства у укупној вредности износе: 39.600.000 РСД;
- Пројекат: „Градња гасне котларнице за насеље Солидарност“, планирана средства у укупној вредности износе: 120.000.000 РСД.

КЉУЧНИ НАЛАЗИ ДЕЛА *8. ЛОКАЛНА САМОУПРАВА*

- Општина има добру сарадњу са вишим нивоима власти, те и подршку у финансирању одређених пројеката од стране Аутономне Покрајине Војводине
- Како би се оснажила позиција локалних самоуправа у систему јавне управе на нивоима Републике и Аутономне Покрајине, последњих година се повећава обим финансијских средстава којима оне располажу, како би могле да самостално финансирају све значајнији обим активности из домена њихове надлежности
- Општина Рума је једна од ретких општина која примењује процес партиципативног буџетирања, чиме у буџетско планирање укључује мишљење становника Руме
- У 2019. години се као посебан програм на који се издвајају средства буџета појављује *Енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије*, што сведочи о појачаном усмерењу ка питањима заштите животне средине и свести Општине о њеном значају

9. Претпоставке развојног планирања

9.1. Контекст

Закон о локалној самоуправи[104] предвиђа „обавезу органа локалне самоуправе да, у складу са законом, планирају, уређују и управљају јавним пословима који су у њиховој надлежности". Прецизније, Закон међу бројне надлежности општине убраја и да преко својих органа, те у складу са Уставом и законом, доноси планска документа. Даље, обавезу јединице локалне самоуправе да планира предвиђа и Закон о планском систему[105] (у даљем тексту: Закон), који детаљно уређује плански систем Републике Србије, те посебно врсте и садржине планских докумената које у складу са својим надлежностима доносе појединачни учесници у планском систему.

Према Закону, постоје три врсте планских докумената:

1. Документи развојног планирања,
2. Документи јавних политика и
3. Остали плански документи.

Слика 4: Хијерархија планских докумената према Закону о планском систему, 2018. године

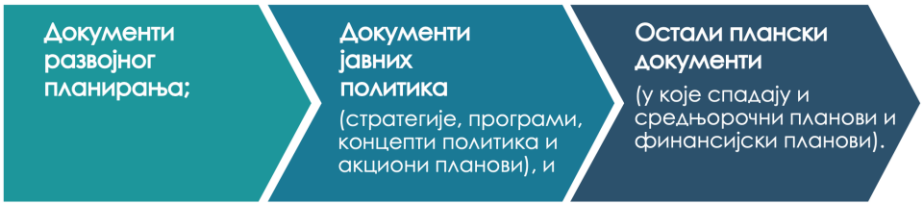

Извор: Влада Републике Србије, Републички секретаријат за јавне политике у сарадњи са Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ), Смернице за израду планова развоја јединица локалне самоуправе, 2020. година

Документ који је предмет пројекта је документ највишег нивоа – Документ развојног планирања, тачније плански документ најширег обухвата и највишег значаја за доносиоца. Поред Плана развоја јединице локалне самоуправе, у документа развојног планирања спадају још и План развоја Републике, Инвестициони план Републике, Просторни план и други просторни планови, Генерални урбанистички план и План развоја Аутономне Покрајине.

План развоја општине Рума представља основу за доношење свих планских докумената нижег нивоа и ужег обухвата, а посебно Средњорочног плана (у складу са Уредбом о методологији за израду средњорочних планова[106]), којим се на период од 3 године операционализује начин спровођења Плана развоја, који се односи на наредни десетогодишњи период. У члану 1. ове Уредбе је дефинисано да се њом, између осталог, ближе уређује методологија средњорочног планирања и садржина средњорочног плана.

Поред тога што развојно планирање јединице локалне самоуправе представља њену законску обавезу, оно је важно и за усмеравање пажње учесника у управљању приликом доношења одлука о програмима и пројектима који ће се током сваке године реализовати, као и о структури

[104] "Сл. гласник РС", бр. 129/2007, 83/2014 – др. закон, 101/2016 – др. закон и 47/2018
[105] "Сл. гласник РС", бр. 30/2018
[106] "Сл. гласник РС", бр. 8/18

потрошње буџета Општине. Додатно, дефинисана визија и циљеви би требало да мотивишу све становнике Општине, како би личном иницијативом дали снажан допринос континуираном унапређењу услова и квалитета живота у свим дефинисаним сферама. С обзиром на процес приступања Европској унији, те конкурисање за приступне фондове, не би требало занемарити значај који један овакав плански документ има у стицању јасне слике о тежњама локалне самоуправе да континуирано унапређује живот сваког становника Општине.

9.2. Усаглашеност са другим планским документима

Закон о планском систему поставља претпоставке за конзистентно и кохезионо планирање на свим планским нивоима у Републици Србији. Зато је важно да се приликом израде Плана развоја јединице локалне самоуправе врши његово усаглашавање са Планом развоја, Просторним планом Републике Србије, Инвестиционим планом и другим документима вишег и једнаког значаја. С обзиром на свој географски положај, општина Рума би приликом израде Плана требало да води рачуна и о документима вишег или једнаког значаја не само на републичком нивоу, већ и на нивоу Аутономне Покрајине. Имајући у виду да је нови плански систем у Србији у тренутку израде ових смерница у фази успостављања упоредо на свим нивоима управе, треба напоменути да документи развојног планирања на националном и покрајинском нивоу – План развоја РС, План развоја АП и Инвестициони план РС – нису доступни у иницијалном циклусу припреме Планова развоја ЈЛС током 2020. године.[107]

Република Србија је укључена у бројне међународне конвенције, па је приликом израде Плана развоја неопходно водити рачуна и о међународном оквиру развојног планирања. Овде се посебан нагласак ставља на преговарачка поглавља ЕУ, с обзиром на тежњу земље да током наредне деценије постане њена пуноправна чланица. Такође, преговарачка поглавља предвиђају бројне реформе које се одвијају управо на нивоу локалних самоуправа, а које се у значајном обиму финансирају из приступних ИПА фондова ЕУ. Приликом конкурисања за ове фондове ће од великог значаја бити и квалитет планова развоја локалне самоуправе. Додатно, приликом израде Плана развоја општине Рума, било је значајно узети у обзир и Агенду 2030 за одрживи развој Уједињених нација, која је усвојена управо за период до 2030. године, а на чије се поштовање обавезала и Србија (уз још 192 чланице УН-а). Овом Агендом је дефинисано 17 циљева одрживог развоја, рашчлањених даље на 169 подциљева и око 240 пратећих показатеља. Препознато је да је за остварење око 65% циљева Агенде 2030 неопходан значајан напор и допринос управо на локалном и регионалном нивоу.

[107] Влада Републике Србије, Републички секретаријат за јавне политике у сарадњи са *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit* (*GIZ*), Смернице за израду планова развоја јединица локалне самоуправе, 2020. година

9.3. Процес израде планова развоја јединица локалне самоуправе

Процес израде Плана развоја се може поделити на седам фаза, дефинисаних према *Смерницама за израду планова развоја јединица локалне самоуправе*.

Слика 5: Фазе израде Плана развоја јединице локалне самоуправе

Извор: Влада Републике Србије, Републички секретаријат за јавне политике у сарадњи са Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ), Смернице за израду планова развоја јединица локалне самоуправе, 2020. година

Важно је нагласити да би процес планирања требало да се спроводи континуирано, а не само током формалног процеса израде Плана развоја. На тај начин се обезбеђује његова континуирана усаглашеност са локалним приликама и евентуално измењеним проблемима или потребама са којима се становништво или привреда сусрећу.

Посебан нагласак у свим фазама процеса израде Плана развоја је на активностима консултација. Наиме, Закон предвиђа укључивање свих релевантних и интересних страна у свакој од фаза процеса израде. Консултације омогућавају размену информација и мишљења између различитих учесника током процеса израде, како би се на најбољи начин дефинисали приоритетни проблеми и потребе становништва, привреде и других релевантних лица, те могућности и начини за решавање тих проблема и потреба. Самим тим, учесници консултација својим непосредним увидом у локалне прилике пружају незаменљив улазни податак за креирање Плана развоја.

Израда документа је, у најширем смислу обухвата, подељена на две целине, у које су распоређене поменуте фазе израде. Прва целина је подразумевала припрему и анализу процеса израде документа, као и прикупљање и анализу података из секундарних извора за дефинисање елемената анализе стања и нивоа остварености циљева постављених претходним документом развојног планирања на нивоу територије општине Рума. Друга целина обухвата дефинисање визије, приоритетних циљева за наредни десетогодишњи период, мера за њихово остварење и дефинисање оквира за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање Плана развоја општине Рума. Након комплетирања друге целине следи процес усвајања и објављивања

Плана развоја. Веза између наведених целина, односно подршка и при изради анализе стање, али и при формирању плана за будући десетогодишњи период, биле су радионице са формираним радним групама, које су обухватиле све релевантне стране за конкретне области документа.

У складу са циљевима одрживог развоја постављених у Агенди 2030 Уједињених нација, као и у складу са смерницама Европске уније важним за ЕУ интеграције, затим постојећом Националном стратегијом одрживог развоја Републике Србије, дефинисана су три кључна развојна правца, односно области развоја општине Рума. Дефинисани развојни правци су:

- Привредни развој,
- Друштвени услови и перспективе и
- Животна средина и очување ресурса.

На бази ових развојних праваца одабрани су учесници за радионице, релевантни за конкретне теме које сваки развојни правац обухвата, а које су послужиле као подршка у процесу израде Плана, посебно у делу формирања циљева и мера за њихово остварење. За потребе одржавања радионица, из развојних праваца проистекле су четири радне групе: радна група за привредни развој, радна група за социјалну инклузију, радна група за квалитет живота и радна група за заштиту животне средине. Радна група социјалне димензије је подељен на две области (социјална инклузија и квалитет живота) због великог броја релевантних страна у датој димензији, те и информација које је било потребно прикупити, а услед ситуације актуелне током спровођења радионица са пандемијом вируса COVID-19, која је ограничила број присутних учесника по једној радионици. Радна група за привредни развој је доминантно обухватила теме: инвестиције и јавно приватна партнерства, инфраструктура, развој различитих сектора делатности, развој предузетништва, усклађеност образовних програма са потребама тржишта рада и послодаваца, унапређење услова рада и иновације. У овој групи су у највећем обиму били присутни представници одељења Општине, јавних предузећа, приватних предузећа, Туристичке организације и угоститељских објеката, Удружења пољопривредника, Удружења предузетника, Привредног савета, Социјално – економског савета и средњих стручних школа. Радна група за социјалну инклузију је доминантно обухватила теме: подстицање запошљавања, социјална заштита, смањење неједнакости и родна равноправност. У овој групи су у највећем обиму били присутни представници невладиног сектора, установа Општине и Националне службе за запошљавање. Радна група за квалитет живота је доминантно обухватила теме: здравствена заштита, образовање, култура, спорт и рекреација, развој цивилног сектора, систем безбедности и локална самоуправа. У овој групи су у највећем обиму били присутни представници одељења Општине, здравствених, културних, безбедносних и спортских установа, основних школа, гимназије, предшколске установе и културних удружења. Радна група за заштиту животне средине је доминантно обухватила теме: заштита ваздуха, воде и земљишта, загађеност буком, енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије, управљање отпадом, очување материјалних ресурса (технолошки напредак), биодиверзитет и шуме, зелене површине, паркови и сл. У овој групи су у највећем обиму били присутни представници за тему релевантних одељења Општине и јавних предузећа, „Мелтал рециклаже“ и представници првенствено значајни за анализу квалитета земљишта и биодиверзитета. Сви учесници су такође имали прилику да изнесу своја виђења и ставове о квалитету живота у Општини, као њени грађани, те и предлоге за унапређења са тог аспекта.

Поред наведених радних група, формиран је и Пројектни тим за израду Плана развоја општине Рума 2021 – 2030. године, кога чине: координатор пројекта / председник Општине, менаџер

пројекта / начелник ОУ Рума, асистент координатора пројекта / шеф Кабинета председника, сарадник за јавне набавке, сарадник за финансије / шеф Одељења за финансије, привреду и пољопривреду, сарадник за ИТ, ПР пројекта и двочлани консултантски тим компаније „Danik Biz Consulting“.

У оквиру наведених кључних тема обухваћених у оквиру сваког развојног правца учесницима су представљени прелиминарни закључци анализе стања развојног документа, те су они имали могућност да наведене закључке прокоментаришу, али и да дају додатне увиде на бази свог знања и практичног искуства. Учесници су имали прилику да изнесу и своје предлоге потребних унапређења у Општини у периоду од наредних 10 година, као и предлоге за остварење тих унапређења. Поред тога, на свакој радионици је представљен предлог визије, односно жељеног стања у Општини у 2030. години, те је сваки од учесника имао прилику да да свој допринос дефинисању финалне верзије визије општине Рума. Учесници су своје мишљење износили осврћући се и на снаге које постоје у општини Рума повезане са конкретном темом и циљевима који су за њу важни, односно снаге које могу допринети остварењу циљева те теме, али и на слабости у Општини повезане са конкретном темом и циљевима који су за њу важни, односно интерне слабости које могу угрозити остварење циљева теме, те је неопходно управљати њима и фокусирати се на унапређење слабих елемената. Поменуте су и шансе из окружења које су пред Општином, и које она треба да искористи са циљем даљег напретка на пољу развоја и економског раста, као и опасности из екстерног окружења које могу угрозити остварење одређених циљева Општине и њен развој, и које је неопходно унапред препознати, дефинисати и формирати план за управљање овим опасностима.

Одржане радионице су на наведени начин, заједно са секундарним подацима анализираним у оквиру анализе стања, дале активан и директан инпут за дефинисање: *SWOT* матрице (*Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats* – Снаге, Слабости, Шансе, Претње) за сваки развојни правац, као и за дефинисање циљева развоја по сваком развојном правцу, али и у погледу мера које би јединица локалне самоуправе требало да изврши у наредном десетогодишњем периоду, како би дефинисани циљеви напретка у свим областима били остварени.

Дакле, други део Плана, који је обухваћен у наставку документа, подразумева представљање: визије Општине, односно жељено стање у 2030. години, *SWOT* матрицу, дефинисане приоритетне циљеве, мере за њихово остварење, индикаторе остварења (односно индикаторе за мерење и праћење постигнутих учинака), везе циљева са преговарачким поглављима Европске уније и са циљевима Агенде 2030, као и оквир за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање Плана развоја општине Рума.

10. Степен реализације претходно дефинисаних циљева

Последњи документ развојног планирања на нивоу територије општине Рума представља *Ревизија Стратешког плана одрживог развоја општине Рума 2010 – 2020. године,* тачније *Стратешки план одрживог развоја општине Рума 2015 – 2020. године.* Овим Планом су дефинисани циљеви у два нивоа – стратешки и стратешки посебни циљеви, и то у четири дефинисане развојне области:

1. Економија,
2. Заштита животне средине,
3. Друштвене делатности и
4. Локална самоуправа.

и то:

Табела 60: Стратешки и стратешки посебни циљеви Стратешког плана одрживог развоја општине Рума 2015 – 2020. године

Стратешки циљ	Стратешки посебан циљ
1. Економски развој	1.1. Привлачење и подстицај развоја инвестиција
	1.2. Подршка развоју предузетништва и локалног привредног сектора
	1.3. Развој пољопривреде и рурални развој
	1.4. Развој туризма
2. Заштита животне средине	2.1. Израда просторних и урбанистичких планова
	2.2. Развој саобраћајне инфраструктуре
	2.3. Развој комуналне инфраструктуре
	2.4. Енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије
	2.5. Регулисање и уређење водотокова
	2.6. Едукација становништва
3. Друштвене делатности	3.1. Унапређење социјалне и здравствене заштите у општини Рума
	3.2. Унапређење система образовања у општини Рума
	3.3. Подршка развоју културе у општини Рума
	3.4. Унапређење услова за спорт и рекреацију
	3.5. Унапређење система безбедности у општини Рума
	3.6. Омладинска политика
	3.7. Унапређење механизма за подршку цивилном сектору
4. Локална самоуправа	4.1. Ефикасна локална администрација
	4.2. Људски ресурси

Извор: Стратешки план одрживог развоја општине Рума 2015 – 2020. године

С обзиром да је претходни стратешки документ израђен пре 2018. године, када је усвојен Закон о планском систему[108], који је прецизно дефинисао хијерархију и структуру планског система како на нивоу Републике и АП, тако и на нивоу локалних самоуправа, претходно дефинисани циљеви нису пропраћени показатељима успешности њиховог остварења. На бази тога, напредак у

[108] „Сл. гласник РС", бр. 30/2018

остварењу појединачних циљева је могуће пратити једино на основу пројеката који су дефинисани за сваки од појединачних циљева у оквиру појединачних програма.

Наиме, за сваку од развојних области је дефинисан низ пројеката, који доприносе остварењу припадајућих циљева. Укупно је дефинисано 363 пројекта, за период од 2015. до 2020. године, и то по развојним областима:

- Економија – 74 пројекта;
- Заштита животне средине – 128 пројеката;
- Друштвене делатности – 129 пројеката и
- Локална самоуправа – 32 пројекта.

Од тога, остварено је укупно 83 пројекта, од тога:

- Економија – 19 пројеката;
- Заштита животне средине – 26 пројеката;
- Друштвене делатности – 28 пројеката и
- Локална самоуправа – 10 пројеката.

У наредној табели су приказани пројекти који су реализовани у претходном петогодишњем периоду.

Табела 61: Реализовани пројекти дефинисани претходним развојним документом Општине

Област развоја	Реализовани пројекти
Економија	1.1.2.5. Припрема и организација тренинга и обука за запослене у општинској управи и јавним предузећима и установама за планирање и реализацију пројеката из области локалног економског развоја
	1.1.3.1. Изградња секундарног гасовода у индустријској зони „Румска петља“
	1.1.3.3. Изградња саобраћајница, канализационе и атмосферске мреже у индустријској зони „Румска петља“
	1.1.3.7. Изградња јавне расвете у обухвату радне зоне „Румска петља“
	1.1.3.8. Изградња водоводне мреже у обухвату радне зоне „Румска петља“
	1.1.4.1. Израда Плана Детаљне Регулације за радне зоне у насељеним местима Кленак и Путинци
	1.1.4.3. Израда пројектно техничке документације за изградњу саобраћајнице, водовода, канализације, јавне расвете и система за пречишћавање отпадних вода у обухвату блока 3-14-2 у индустријској зони у Руми
	1.1.4.8. Грађење саобраћајнице, водовода, канализације и јавне расвете у блоку 3-14-2 у индустријској зони у Руми
	1.1.4.11. Изградња канализације у улици Нова 6 у оквиру радне зоне „Источна радна зона“
	1.2.1.2. Оснивање Привредног Савета општине Рума
	1.3.1.1. Припрема програма подршке формирању пољопривредних удружења и задруга у селима

	1.3.1.3. Успостављање Центра за рурални развој у циљу редовне едукације пољопривредних произвођача
	1.3.2.3. Подстицај и подршка развоју органске пољопривредне производње у селима на територији Општине
	1.3.2.4. Припрема програма подршке за спровођење одгајивачких програма у сточарству
	1.3.3.1. Одабир робне марке и брендирање пољопривредних и прехрамбених производа са територије општине Рума
	1.3.3.2. Посете инвестиционим сајмовима и манифестацијама у Републици Србији
	1.3.4.4. Изградња сточарског кабинета са припадајућим објектима за потребе едукације у оквиру пољопривредне школе
	1.4.2.5. Израда пројектно техничке документације за ревитализацију заштићеног станишта „Бара Трсковача“
	1.4.2.6. Ревитализација заштићеног станишта „Бара Трсковача“
Заштита животне средине	2.1.1.1. Израда Плана Генералне Регулације Руме
	2.1.1.2. Израда Плана Генералне Регулације за 3 насељена места – Мали Радинци, Буђановци и Стејановци
	2.2.2.3. Усаглашавање пројектно техничке документације за реконструкцију улице 15. маја од улице Врдничке до улице Павловачке (реконструкција саобраћајнице)
	2.2.2.4. Усаглашавање пројектно техничке документације за реконструкцију улице Вељка Дугошевића од улице Врдничке до улице Фрушкогорске (реконструкција саобраћајнице и водоводне мреже)
	2.2.2.6. Усаглашавање пројектно техничке документације за реконструкцију улице Главна од улице 27. октобра до улице Змај Јовине (реконструкција саобраћајнице, реконструкција дела водоводне мреже)
	2.2.2.10. Израда плана детаљне регулације за изградњу пута Доњи Петровци – Добринци
	2.2.2.13. Израда урбанистичког пројеката парцелације за блокове 4-17-1; 4-17-2; 4-17-3; 4-16-7; 4-16-8; и делове блокова 4-16-2; 4-18-1; 4-18-2 у насељу Борковац у Руми
	2.2.2.15. Израда урбанистичког пројеката парцелације за блок 3-14-2
	2.2.2.17. Израда урбанистичког пројеката парцелације у делу урбанистичког пројекта „Берак запад“ у насељу Рума
	2.2.2.21. Израда пројектно техничке документације за реконструкцију улице 15. маја у Руми од улице Орловићева до улице 27. октобра (саобраћајница и водоводна мрежа)
	2.2.2.23. Израда пројектно техничке документације за реконструкцију саобраћајнице у делу улице Младена Стојановића у Руми (од улице Николе Тесле до улице Младена Стојановића)
	2.2.2.24. Израда пројектно техничке документације за изградњу инфраструктуре (саобраћајница, водоводна мрежа, канализација) у улици Милоша Црњанског у Руми (од улице Павловачке до улице Орловићеве)
	2.2.2.33. Изградња саобраћајница, канализације и водоводне мреже у улици Мише Убоје од улице Владимира Назора до улице Николе Тесле у Руми
	2.2.2.36. Реконструкција улице Вељка Дугошевића од улице Врдничке до улице Фрушкогорске (реконструкција саобраћајнице и водоводне мреже)
	2.2.2.38. Реконструкција улице Сремска од улице Вука Караџића до Виноградарске (реконструкција саобраћајнице и водоводне мреже)

	2.2.2.46. Изградња инфраструктуре (саобраћајница, водоводна мрежа, канализација) у улици Милоша Црњанског у Руми (од улице Павловачке до улице Орловићеве)
	2.3.1.7. Бушење, опремање и повезивање по два нова бунара на изворištима „Сава I“ и „Фишеров салаш“
	2.3.3.1. Израда генералног пројекта са претходном студијом оправданости за изградњу система за пречишћавање отпадних вода
	2.3.4.8. Санација и уређење постојеће депоније (сметлиште)
	2.3.4.9. Санација и рекултивација дивљих депонија
	2.3.5.2. Реконструкција јавног осветљења у Руми и селима
	2.3.6.2. Уређење гробља у Руми и селима
	2.3.7.2. Реконструкција (наткривање) градске пијаце у Руми
	2.4.2.7. Реконструкција котларнице „Спортска хала“
	2.4.2.12. Санација и аутоматизација котларнице „ЈНА“
	2.5.1.1. Уређење и чишћење потока и канала на територији општине Рума
Друштвене делатности	3.1.1.6. Обезбеђивање одрживости дневног боравка за децу са сметњама у развоју
	3.1.1.7. Поновно успостављање и обезбеђивање одрживости Дневног боравака за ромску децу у школи „Иво Лола Рибар“
	3.1.1.8. Обезбеђивање одрживости услуга персоналних асистената и личних пратиоца за особе са инвалидитетом и децу са сметњама у развоју
	3.1.2.1. Успостављање услуге Помоћ у кући у сеоској средини
	3.1.3.2. Подршка формирању удружења за борбу против рака
	3.1.3.3. „Спорт без граница фаза 1“ - Обезбеђивање плате за специјализацију једног лекара из области спортске медицине за време трајања специјализације
	3.1.3.5. Дефинисање критеријума за финансирање/суфинансирање из буџета Општине вантелесне оплодње за жене које не испуњавају критеријуме РФЗО Републике Србије
	3.1.3.6. Успостављање система финансирања вантелесне оплодње за жене које не испуњавају критеријуме РФЗО Републике Србије
	3.1.4.1. Набавка три санитетска возила за потребе Службе хитне медицинске помоћи и санитетског транспорта
	3.1.4.3. Набавка апарата – остеодензитометра (апарат за мерење коштане густине) у оквиру пројекта „Корачај сигурно и усправно“
	3.1.4.4. Спорт без граница 2 – набавка ергобицикла са пратећом опремом
	3.1.4.9. Постављање транспортног лифта за пацијенте у Дому Здравља
	3.2.1.7. Израда пројектно-техничке документације ради котларнице из школске Техничке школе ради безбедности ученика
	3.2.2.1. Увођење видео надзора у школи „Иво Лола Рибар“
	3.2.2.2. Увођење видео надзора у школи „Бранко Радичевић“
	3.2.2.3. Увођење видео надзора у школи „23. Октобар“
	3.2.2.4. Увођење видео надзора у школи „Милош Црњански“
	3.2.2.6. Увођење видео надзора у школи „Миливој Петковић Фећко“
	3.2.2.7. Увођење видео надзора у Гимназији „Стеван Пузић“
	3.2.2.8. Увођење видео надзора у Музичкој школи
	3.2.2.10. Набавка пољопривредне механизације (комбајн и трактор) за Пољопривредну школу
	3.2.2.23. Набавка ормарића за ученике (6.500 ком.)
	3.2.4.6. Потпуна замена столарије у школи „Душан Јерковић“

	3.2.4.11. Замена столарије у школи „Миленко Брзак Уча“
	3.4.1.1. Припрема Стратегије развоја спорта у општини Рума
	3.4.2.13. Куповина мини-буса за превоз спортиста
	3.5.1.1. Формирање Савета за безбедност
	3.7.1.7. Редефинисање критеријума за финансирање пројеката ОЦД у сарадњи са цивилним сектором
Локална самоуправа	4.1.1.2. Набавка софтвера за Општинску управу, ЈП и ЈКП – јавне набавке, писарница, грађевинске дозволе, матичне књиге, управљање пројектима, итд.
	4.1.1.4. Набавка потребне ИТ опреме (хардвер) за потребе рада општинске управе, ЈП и ЈКП
	4.1.1.5. Унапређење општинске интернет презентације и обезбеђење транспарентности рада свих општинских органа и служби
	4.1.1.6. Повезивање и умрежавање општинске управе са месним канцеларијама, ЈП, ЈКП и установама у јединствену информатичку целину
	4.1.2.3. Набавка опреме и примене нових технологија у раду ЈП и ЈКП у циљу унапређења квалитета услуга
	4.1.2.11. Успостављање савременог система за комуникацију и информисање грађана, у циљу решавања комуналних и других проблема на територији Општине, кроз унапређење „Система 48“
	4.2.1.2. Доношење акционог плана за управљање људским ресурсима
	4.2.1.3. Успостављање механизама за праћење, оцењивање и вредновање запослених у ОУ
	4.2.2.1. Спровођење обуке за запослене у Општинској управи, ЈП, ЈКП и установама за унапређење знања и вештина у комуникацији са грађанима
	4.2.2.2. Спровођење обуке за запослене у Општинској управи, ЈП, ЈКП и установама за припрему и спровођење пројеката

Важно је напоменути да се неки од реализованих пројеката појављују у више од једног Извештаја о реализацији, услед њиховог репетитивног спровођења (нпр. чишћење дивљих депонија), или услед њиховог фазног спровођења током вишегодишњег временског периода.

Поменути закон и Смернице које ближе уређују израду Плана развоја јединице локалне самоуправе предвиђају један ниво циљева – приоритетни циљеви. Сваки од ових циљева је праћен са једним или више показатеља успешности, који указују на напредак у његовој реализацији, као и низом мера које би требало да доведу до ове реализације. Планским документима нижег нивоа и ужег обухвата је неопходно сваку од ових мера разрадити до нивоа појединачних пројеката и активности по годинама планског периода. Овде се посебно наглашавају средњорочни планови, који се доносе на период од три године, а у којима би требало да се свака од ових мера детаљно разради на појединачне пројекте, носиоце ових пројеката, те прецизне рокове и буџете за њихову реализацију.

11. Визија општине Рума

На бази налаза из анализе стања, те на бази идентификованих вредности општине Рума, приступа се дефинисању визије Општине, као жељеном стању у будућности до којег ће се доћи реализацијом Плана развоја. У наредном десетогодишњем периоду су дефинисане три области развоја, тј. три развојна правца Општине – привредни развој, друштвени услови и перспективе, те животна средина и очување ресурса. На бази ових области ће бити дефинисане и основне тежње Општине у наредном десетогодишњем периоду. У складу са свим изнетим:

- Општина Рума је 2030. године развијени регионални центар Срема, а која на одрживи начин користи расположиве ресурсе за остварење привредног развоја, уз унапређену општу привредну структуру у правцу делатности већег степена додате вредности и повољне услове за обављање привредне делатности и инвестирање.
- Средина у којој живе задовољни и безбедни грађани, којима је омогућено једнако учешће у свим аспектима друштвеног живота. Средина у којој становници имају једнак приступ квалитетном образовању, здравству, културним и спортским садржајима. Општина коју карактерише ефикасна управа која препознаје потребе својих грађана, те која пружа пуну подршку развоју грађана и привреде. Општина која има успостављен инклузиван систем социјалне заштите и која је повољна средина за живот млађе и старије популације.
- Општина која се са посебном пажњом стара о својим природним потенцијалима и животној средини, уз развијену комуналну и другу инфраструктуру, која својим грађанима осигурава приступ чистој води, чистом ваздуху и очуваном зеленилу.

12. *SWOT* матрица

STRENGTHS / СНАГЕ	*WEAKNESSES* / СЛАБОСТИ
Привредни развој: Географски положај Уређене индустријске зоне на територији Општине Ефикасност решавања захтева инвеститора Ажурност надлежних управних органа и једноставност управног поступка Добра саветодавна подршка сектору микро, малих и средњих предузећа Постојање институција за подршку привредницима Развијена прерађивачка индустрија Значајни природни ресурси Висок квалитет пољопривредног земљишта Финансијска подршка Општине пољопривредницима Повољни климатски услови за пољопривреду и шумарство Добра техничко – технолошка опремљеност пољопривредника Уређена саобраћајна инфраструктура Развијен сектор комуналних услуга Услуге ЈП Водовод доступне на целој територији Општине Значајни културни, природни, археолошки, верски, спортско-рекреативни туристички потенцијали **Друштвени услови и перспективе:** Равноправност полова Квалитет здравствених услуга Развијен сектор спорта и адекватна спортска инфраструктура Бесплатни вртићи и уџбеници за све ученике основних школа Добра покривеност основним и средњим образовањем Дуално образовање Добра кадровска и техничка опремљеност Полицијске станице Рума Добра сарадња Полицијске станице са школама Развијеност и повезаност институција социјалне заштите Богато културно наслеђе, традиција и велики број манифестација, културно-уметничких друштава и удружења Партиципативно буџетирање **Животна средина и очување ресурса:** Квалитет ваздуха је током највећег дела године одличан Квалитет пијаће воде је адекватан Свако насеље Општине је покривено гасном инфраструктуром, те постоји капацитет да се сви грађани повежу на гас	**Привредни развој:** Недовољан обим подстицаја за пословање микро, малих и средњих предузећа Недовољно развијен квартарни сектор делатности Недовољна усмереност на иновативне делатности, делатности вишег степена додате вредности и радно интензивне делатности Непостојање бизнис инкубатора Низак проценат наводњавања Непланско ђубрење земљишта Запостављен развој сточарства Уситњеност пољопривреде и лоше стање задруга Недостатак кадрова занатских занимања Недостатак одређених високообразованих кадрова Велики број лица ангажованих у сивој економији **Друштвени услови и перспективе:** Недовољан капацитет предшколске установе Застарела инфраструктура образовних институција и њихова неадекватна опремљеност интернетом Недовољна контрола садржаја у околини школа Нису све школе покривене системом видео надзора Не постоји умреженост сервера између школа и Полицијске станице Неповољна старосна и квалификациона структура незапослених Ниска просечна нето зарада у односу на ниво Сремске области, регион Војводине и Републику Србију Неадекватна инфраструктура у Општини за потребе особа са инвалидитетом Недостатак одређених здравствених услуга Неадекватна просторна и техничка опремљеност Центра за социјални рад Застарели објекти, инфраструктура и опрема појединих културних установа (нпр. Завичајни музеј) Руинирани Домови културе у сеоским насељима Недовољно садржаја и програма за младе Недовољна учесталост јавног аутобуског превоза који повезује сеоска насеља са градом Рума Недовољна покривеност територије Општине безбедносним камерама за надзор **Животна средина и очување ресурса:** Дивље депоније Непостојање примарне селекције отпада и рециклаже Нелегална сеча шума, недостатак шумског, ваншумског и комуналног зеленила Лоше стање канала Јеленци и Кудошког канала (загађеност) Велики број затрпаних канала за одводњавање Погон за прераду отпадних вода је ван функције Недостатак канализационе мреже у селима Постојећа искоришћеност изворишта воде је на горњој граници капацитета

Привредни развој: Јавно приватна партнерства као облик финансирања будућих инвестиционих пројеката Интензивна инвестициона активност на нивоу целе земље Финансирање пласирања пољопривредне производње у даљу прераду са нивоа државе Развој тржишта и повећање тражње за органским производима Долазак већих предузећа у Општину која теже сарадњи са домаћим произвођачима и пољопривредницима Идентификовање свих развојних потенцијала туризма и дефинисање начина њихове експлоатације кроз стратешки документ Формирање партнерства туристичких организација Срема и заједнички наступ општина на туристичком тржишту Археолошки парк Гомолава Сарадња са општином Ириг на заједничком планском документу о унапређењу и коришћењу потенцијала језера Борковац Изградња Фрушкогорског коридора Оријентисаност државе ка децентрализацији Стручна и финансијска помоћ надлежних министарстава и међународних организација Коришћење претприступних фондова Европске уније **Друштвени услови и перспективе:** Стипендирање ученика за приоритетне области Укључивање у регионалне и међународне културне манифестације Укључење свих основних школа у програм АМРЕС **Животна средина и очување ресурса:** Коришћење потенцијала обновљивих извора енергије Растуће инвестиције Републике и АП у активности Поглавља 27 ЕУ Ширење свести о значају заштите животне средине Прикључење регионалној депонији Срем-Мачва *OPPORTUNITIES* / ШАНСЕ	**Привредни развој:** Високи трошкови финансирања сертификовања малих предузећа, што је предуслов за њихово укључење у ланце вредности већих пословних система Неусаглашеност понуде и тражње на тржишту рада Ниво усаглашености образовних програма са потребама привреде и предузећа Одлив квалификованог радно активног становништва у развијене земље ЕУ Друштвене прилике и културолошке промене које доводе до изумирања занатских занимања **Друштвени услови и перспективе:** Смањивање броја ученика који завршавају основну и уписују средњу школу из године у годину, а постоје квоте за формирање одељења дефинисане од стране Министарства Законска ограничења по питању образовних програма, уџбеника и формирања различитих смерова у школама Тенденција старења становништва, те формирање неусклађености између потреба становништва, са једне стране, и просторних и кадровских капацитета и обима услуга установа које пружају услуге социјалне заштите, са друге Одлив средње медицинског кадра у земље западне Европе **Животна средина и очување ресурса:** Низак ниво свести и недовољно интересовање становништва за питања животне средине на нивоу Републике Компликовани и нерешени имовински односи на изворištима воде Климатске промене Загађене воде из околних општина и са Фрушке горе Неадекватан квалитет воде на изворištима уз реку Саву Недовољно учешће обновљивих извора у производњи електричне енергије у земљи *THREATS* / ПРЕТЊЕ

13. Мапа развојних циљева

Табела 62: Мапа развојних циљева

Област	Р.бр.	Приоритетни циљ ЈЛС	Преговарачка поглавља ЕУ	Веза са ЦОР
Привредни развој	1.1.	Унапређење привредне структуре у правцу делатности вишег степена додате вредности и радно интензивних делатности, засноване на блиској сарадњи са локалним образовним институцијама.	**Поглавље 20.** Предузетништво и индустријска политика	**Циљ 8.** Промовисати инклузиван и одржив економски раст, запосленост и достојанствен рад за све. **Циљ 8.1.** Одржати економски раст у складу са националним околностима. **Циљ 8.2.** Остварити више нивое економске продуктивности кроз диверсификацију, технолошки напредак и иновацију, као и кроз фокус на секторе са вишим степеном додате вредности и радно интензивне секторе. **Циљ 8.3.** Промовисати развојно оријентисане политике које подржавају продуктивне активности, развој достојанствених послова, предузетништво, креативност и иновативност, и охрабрују формализацију и раст микро, малих и средњих предузећа, обухватајући тиме и њихов приступ финансијским услугама. **Циљ 9.3.** Повећати могућност приступа финансијским услугама малим индустријским и другим предузећима, укључујући приступачне кредите, и појачати њихову интеграцију у ланце вредности и тржишта. **Циљ 9.5.** Побољшати научна истраживања, унапредити технолошке капацитете индустријског сектора, укључујући подстицање иновација и значајно повећање броја радника у делатностима истраживања и развоја,

				као и повећање јавне и приватне потрошње на истраживање и развој. **Циљ 9.б.** Подржати домаћи развој технологије, истраживања и иновације, обезбеђујући повољно пословно окружење за, између осталог, индустријску диверсификацију и додавање вредности аутпутима.
	1.2.	Развој продуктивног, технолошки опремљеног и конкурентног пољопривредног сектора, заснованог на знању и принципима очувања животне средине, који омогућава стабилан доходак пољопривредника, те опстанак и развој сеоских средина.	**Поглавље 11.** Пољопривреда и рурални развој **Поглавље 12.** Сигурност хране, ветеринарска и фитосанитарна политика	**Циљ 2.** Окончати глад, постићи безбедност хране и одрживост пољопривреде. **Циљ 2.а.** Повећати обим инвестиција у руралну инфраструктуру, пољопривредна истраживања и саветодавне услуге и развој технологије, са циљем побољшања продуктивности пољопривреде. **Циљ 2.3.** Удвостручити пољопривредну продуктивност и приходе малих произвођача хране. **Циљ 2.4.** Осигурати одрживе системе производње хране и имплементирати флексибилне пољопривредне праксе које повећавају продуктивност и производњу, које помажу одржавање екосистема, јачају капацитете за прилагођавање климатским променама, екстремним временским условима, суши, поплавама и другим природним катастрофама, те које прогресивно унапређују квалитет земљишта. **Циљ 2.5.** Одржати генетску разноликост семена, гајених биљака и домаћих животиња и њима сродним дивљих врста. **Циљ 15.3.** Борба против дезертификације, обнављање деградираног земљишта, укључујући и земљиште погођено дезертификацијом, сушама и поплавама.

	1.3.	Развој сектора туризма, на начин да креира нове послове и промовише локално наслеђе, културу и вредности.	**Поглавље 11.** Пољопривреда и рурални развој **Поглавље 26.** Образовање и култура	**Циљ 8.** Промовисати инклузиван и одржив економски раст, запосленост и достојанствен рад за све. **Циљ 8.9.** До 2030. године развити и имплементирати политике које промовишу одрживи туризам који креира послове и промовише локалну културу и производе.
	1.4.	Стабилно снабдевање становништва и привреде исправном пијаћом водом.	**Поглавље 27.** Животна средина	**Циљ 6.** Обезбедити доступност свима и одрживо управљање водом и санитарним условима. **Циљ 6.1.** Обезбедити универзалан и равноправан приступ безбедној и приступачној пијаћој води за све. **Циљ 6.4.** Знатно повећати ефикасност употребе воде у свим секторима и осигурати одрживо повлачење и снабдевање свежом водом, како би се управљало недостацима и значајно смањио број људи који нема приступ чистој води.
Друштвени услови перспективе	2.1.	Повећање броја услуга које пружа Дом здравља, како би се обезбедио приступ здравственим услугама свим грађанима, у потребном обиму и високог квалитета	**Поглавље 28** – Заштита потрошача и заштита здравља	**Циљ 3.** Обезбедити здрав живот и промовисати благостање за људе свих генерација. **Циљ 3.ц.** Одрживо повећавати финансирање здравства и селекције, развоја, обуке и задржавања здравствених радника.
	2.2.	Унапређење инфраструктуре и опремљености образовних институција	**Поглавље 26** – Образовање и култура	**Циљ 4.** Обезбедити инклузивно и квалитетно образовање и промовисати могућности целоживотног учења. **Циљ 4.1.** Обезбедити да све девојчице и дечаци завршавају бесплатно, равноправно и квалитетно основно и средње образовање, што води ка важним и ефективним исходима учења.

				Циљ 4.2. Обезбедити да све девојчице и дечаци имају приступ квалитетном развоју у раном детињству, бризи и предшколском образовању, како би били припремљени за примарно образовање. **Циљ 4.а.** Изградити и унапредити образовне установе, прилагођене деци и особама са инвалидитетом, које су безбедно, ненасилно, инклузивно и окружење које обезбеђује ефективно учење за све. **Циљ 9.ц.** Значајно повећати приступ информационим и комуникационим технологијама, и тежити обезбеђењу универзалног и приуштивог приступа интернету.
	2.3.	Унапређење инклузије младих кроз подршку укључењу на тржиште рада и подизање квалитета живота, проширењем садржаја за младе у области културе и спорта, уз стварање услова да сви млади са целе територије Општине имају једнаку могућност да у њима учествују.	**Поглавље 19** – Социјална политика и запошљавање **Поглавље 26** – Образовање и култура	**Циљ 4.4.** Одрживо повећати број младих и одраслих који имају релевантне вештине, обухватајући техничке и занатске вештине, неопходне за запослење, пристојне послове и предузетништво. **Циљ 8.5.** Достићи пуну и продуктивну запосленост и обезбедити достојанствене послове за све жене и мушкарце, обухватајући младе људе и особе са инвалидитетом, као и равноправне зараде за рад једнаке вредности. **Циљ 8.6.** Одрживо смањивати учешће младих који нису запослени, нити су у процесу образовања или обука за запослење. **Циљ 11.2.** Обезбедити приступ безбедним, приступачним и одрживим системима транспорта за све, појачати безбедност на путевима, посебно проширењем јавног превоза, са посебном пажњом на потребе рањивих група, жена, деце, особа са инвалидитетом и старијих.

	2.4.	Унапређење услова за социјалну инклузију и квалитет живота старих лица и угрожених категорија становништва, како би се успоставила основа за једнако укључивање свих становника Општине у друштвене и привредне токове Руме.	**Поглавље 19** – Социјална политика и запошљавање	**Циљ 4.4.** Одрживо повећати број младих и одраслих који имају релевантне вештине, обухватајући техничке и занатске вештине, неопходне за запослење, пристојне послове и предузетништво. **Циљ 4.6.** Обезбедити да сви млади и значајан проценат старијих, и мушкараца и жена, буду писмени и оспособљени за основне нумеричке операције. **Циљ 8.5.** Достићи пуну и продуктивну запосленост и обезбедити достојанствен рад за све жене и мушкарце, обухватајући младе људе и особе са инвалидитетом, као и равноправне зараде за рад једнаке вредности. **Циљ 10.2.** Ојачати и промовисати социјалну, економску и политичку инклузију свих, без обзира на године, пол, инвалидитет, расу, етничку припадност, порекло, религију или економски или други статус. **Циљ 11.7.** Обезбедити универзалан приступ безбедним, инклузивним и приступачним, зеленим и јавним просторима, посебно за жене и децу, старије особе и особе са инвалидитетом.
Животна средина и очување ресурса	3.1.	Изградити одржив систем потпуне прераде комуналних и индустријских отпадних вода на територији Општине.	**Поглавље 27.** Животна средина **Поглавље 28.** Заштита потрошача и заштита здравља	**Циљ 12.** Обезбедити одговорну потрошњу и производњу. **Циљ 12.4.** Достићи еколошки одрживо управљање хемикалијама и свим отпадима током њиховог животног циклуса, у складу са међународним оквирима, те значајно смањити њихово отпуштање у ваздух, воду и земљиште, како би се минимизирао негативан утицај на здравље људи и животну средину. **Циљ 15.1.** Осигурати очување, рестаурацију и одрживо коришћење копнених и подземних вода, екосистема,

				посебно шума, мочвара, планина и сувих области, у складу са обавезама према међународним уговорима.
	3.2.	Успоставити систем управљања отпадом, који не угрожава здравље становништва или стање животне средине, кроз укључивање у регионални систем Срем-Мачва.	**Поглавље 27.** Животна средина **Поглавље 28.** Заштита потрошача и заштита здравља	**Циљ 6.** Обезбедити доступност свима и одрживо управљање водом и санитарним условима. **Циљ 6.2.** Омогућити свима приступ адекватним и равноправним санитарним условима и хигијени. **Циљ 11.6.** Смањити неповољан утицај градова на животну средину, обраћајући посебну пажњу на квалитет ваздуха и општинске и друге системе управљања отпадом. **Циљ 12.4.** Достићи еколошки одрживо управљање хемикалијама и свим отпадима током њиховог животног циклуса, у складу са међународним оквирима, те значајно смањити њихово отпуштање у ваздух, воду и земљиште, како би се минимизирао негативан утицај на здравље људи и животну средину. **Циљ 12.5.** Значајно смањити стварање отпада кроз превенцију, редукцију, рециклирање и поновну употребу.
	3.3.	Изградити систем управљања зеленилом на начин да се спречи даља сеча шума, те да се обнови и прошири постојеће шумско и ваншумско зеленило.	**Поглавље 27.** Животна средина	**Циљ 11.7.** Обезбедити универзалан приступ безбедним, инклузивним и приступачним, зеленим и јавним површинама, посебно за жене и децу, старије особе и особе са инвалидитетом. **Циљ 15.** Штитити, обновити и промовисати одрживу употребу копнених екосистема, одрживо управљати шумама, борити се против дезертификације, зауставити

				и умањити деградацију земљишта и зауставити губитак биодиверзитета. **Циљ 15.1.** Осигурати очување, рестаурацију и одрживо коришћење копнених и подземних вода, екосистема, посебно шума, мочвара, планина и сувих области, у складу са обавезама према међународним уговорима. **Циљ 15.2.** Промовисати имплементацију одрживог управљања свим типовима шума, зауставити крчење шума, повратити деградиране шуме и значајно повећати обим пошумљавања и поновног пошумљавања.
	3.4.	Изградити одржив енергетски систем који осигурава стабилно снабдевање електричном и топлотном енергијом, уз минимално негативан утицај на стање животне средине.	**Поглавље 15.** Енергетика	**Циљ 7.** Обезбедити приступ приступачној, поузданој, одрживој и модерној енергији за све. **Циљ 7.2.** Повећати удео обновљивих извора енергије у укупним. **Циљ 7.б.** Проширити инфраструктуру и унапредити технологију за потребе снабдевања модерних и одрживих енергетских услуга за све. **Циљ 9.4.** Унапредити инфраструктуру и прилагодити индустрију одрживим стандардима, са повећаном ефикасношћу употребе ресурса и значајнијим усвајањем чистих и еколошких технологија и индустријских процеса.

14. Мере за остварење дефинисаних развојних циљева

Развојна област: Привредни развој

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.1.	Индикатори	Тренутно стање	Стање 2030. године
Унапређење привредне структуре у правцу делатности вишег степена додате вредности и радно интензивних делатности, засноване на блиској сарадњи са локалним образовним институцијама.	**1.1.1.** Однос БДВ по становнику у Руми и БДВ по становнику на нивоу Републике Србије	93%	100%
	1.1.2. Однос просечне зараде у Руми и просечне зараде на нивоу Републике Србије	86,1%	100%

Образложење

У протеклом десетогодишњем периоду је дошло до промене у привредној структури општине Рума, на начин да највећи значај за формирање БДВ-а, али и запослености поседује сектор делатности прерађивачка индустрија – 36,23% учешће у БДВ-у и 46,77% учешће у укупној запослености. С друге стране, спрам оба показатеља привредна структура општине Рума у највећој мери заостаје за привредном структуром АП Војводине и Републике Србије у секторима делатности информисање и комуникације; стручне, научне, иновационе и техничке делатности, те административне и помоћне услужне делатности. Наиме, збирно учешће ових сектора у креирању БДВ-а Општине износи 3,98%, а у креирању запослености 3,07%. Повећањем учешћа ових сектора делатности у привредној структури Општине, доћи ће и до повећања просечне зараде и БДВ-а по становнику, с обзиром да оне стварају већу додату вредност, те уједно и веће просечне зараде.

Мере за остварење приоритетног циља 1.1.

Подстицаји за оснивање и пословање микро, малих и средњих предузећа у дефинисаним секторима делатности

Мера подразумева финансијску подршку микро, малим и средњим предузећима која већ послују или планирају да покрену пословање у секторима делатности вишег степена додате вредности.

Веза са програмом буџета: Локални економски развој
Одговорна страна: Одељење за локални економски развој, Одељење за финансије, привреду и пољопривреду
Рок за реализацију: дуг рок, континуирано током 10 година

Подстицаји за сертификовање микро, малих и средњих предузећа, како би им се обезбедили услови за улазак у ланце снабдевања великих иностраних и домаћих компанија које послују у Руми

Како би предузећа са територије Општине посредно стекла приступ иностраним тржиштима укључивањем у ланце снабдевања великих компанија како са територије општине Рума, тако и других општина на територији целе земље, важно је да поседују адекватне сертификате квалитета (за своје производе и пословне процесе). Мера подразумева финансијску подршку Општине предузећима у финансирању поступака сертификовања. **Веза са програмом буџета:** Локални економски развој **Одговорна страна:** Одељење за локални економски развој, Одељење за финансије, привреду и пољопривреду **Рок за реализацију**: средњи рок, 3-5 година
Подстицаји за формирање развојно – истраживачких центара у оквиру великих пословних система у Руми Финансијски подстицаји за велика предузећа да своје развојно-истраживачке центре лоцирају на територији Општине и ангажују висококвалификовану радну снагу. **Веза са програмом буџета:** Локални економски развој **Одговорна страна:** Одељење за локални економски развој **Рок за реализацију**: дуг рок, 5-7 година
Оснивање бизнис инкубатора Оснивање институције која би пружала едукативну, техничку, логистичку и другу подршку која би првенствено била усмерена на новоотворена и млада предузећа, како би им се олакшало покретање и развој пословања. **Веза са програмом буџета:** Локални економски развој **Одговорна страна:** Одељење за локални економски развој, Одељење за финансије, привреду и пољопривреду **Рок за реализацију**: средњи рок, 3 године

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.2.	Индикатори	Тренутно стање	Стање 2030. године
Развој продуктивног, технолошки опремљеног и конкурентног пољопривредног сектора, заснованог на знању и принципима очувања животне средине, који омогућава стабилан доходак пољопривредника, те опстанак и развој сеоских средина.	**1.2.1.** БДВ пољопривреде по површини коришћеног пољопривредног земљишта (ЕУР/ха)	888 ЕУР/ха	1.100 ЕУР/ха
	1.2.2. Укупна наводњавана површина пољопривредних парцела	1.100 ха	2.500 ха
	1.2.3. Просечна површина пољопривредног поседа	11,84 ха	30 ха
	1.2.4. % коришћеног пољопривредног земљишта под органском производњом	0,07%	1,5%

Образложење У привредној структури општине Рума, сектор делатности пољопривреде заузима значајно место, са учешћем од 14,79% у вредности БДВ-а Општине. Међутим, пољопривредна производња на територији Општине најчешће подразумева примарну прераду, уз значајну уситњеност поседа и непланско ђубрење земљишта. С друге стране, с обзиром на земљиште високог квалитета, традицију, значајније инвестиције већих пољопривредних предузећа и добру техничку опремљеност, општина Рума поседује значајне могућности за развој продуктивног пољопривредног сектора, који ће креирати већу додатну вредност.
Мере за остварење приоритетног циља 1.2.
Подстицаји локалне самоуправе за подршку развоју пољопривредне производње Ови подстицаји би били намењени за укрупњавање поседа, набавку опреме, те развој система за наводњавање. Како би се обезбедило унапређење квалитета обрадивог слоја земље, ове подстицаје би требало везати за поштовање препорука за методе ђубрења земљишта. Подстицајима би такође требало пружити подршку пољопривредним произвођачима за сертификовање квалитета процеса и производа, како би се могли прикључити већим пословним системима. Веза са програмом буџета: Пољопривреда и рурални развој Одговорна страна: Одељење за финансије, привреду и пољопривреду Рок за реализацију: дуг рок, континуирано током 10 година
Финансијска и друга подршка локалне самоуправе оснаживању удружења пољопривредника Овим сетом мера би требало подржати удруживање пољопривредних произвођача, како би имали већу снагу да утичу на укупне услове пословања (нпр. откупне цене), да решавају проблеме овог сектора делатности на нивоу локалне самоуправе, те како би могли заједнички да наступају на домаћем / међународном тржишту и пред већим пословним системима. Веза са програмом буџета: Пољопривреда и рурални развој Одговорна страна: Одељење за финансије, привреду и пољопривреду Рок за реализацију: средњи рок, 3 године
Подстицаји за развој и промоцију органске производње Финансијски подстицаји усмерени на проширење органске пољопривредне производње на територији општине Рума, те на промоцију органских пољопривредних производа у правцу њиховог лакшег пласмана и комерцијализације. Веза са програмом буџета: Пољопривреда и рурални развој Одговорна страна: Одељење за финансије, привреду и пољопривреду Рок за реализацију: средњи рок, 3-5 година

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.3.	Индикатори	Тренутно стање	Стање 2030. године
Развој сектора туризма, на начин да креира нове послове и промовише локално наслеђе, културу и вредности.	**1.3.1.** Укупан број туриста годишње	21.545	45.000
	1.3.2. Просечан број ноћења домаћих / страних туриста	1,7 / 1,3	2 / 2,5
	1.3.3. Број запослених у сектору туризма	338	700

Образложење

С обзиром на свој географски положај и дугу традицију сектора делатности туризма која постоји у Општини, она поседује значајан културни, природни, археолошки и спортско-рекреативни потенцијал за даљи развој ове делатности. Овом потенцијалу доприноси и значајан број страних предузећа, која су у протеклим годинама отпочела своје пословање на територији Општине. Туризам као делатност може бити посебно значајна за развој других делатности, с обзиром да она укључује велики број добављача, који су неопходни за њено несметано функционисање. Додатно, извор овог развоја би требало тражити и у великом броју сеоских домаћинстава која постоје на територији Општине, а која би могла да прилагоде своје капацитете за смештај туриста из иностранства, али и из Србије.

Мере за остварење приоритетног циља 1.3.

Израда стратешког документа за развој сектора делатности туризма

Као предуслов за развој овог сектора делатности је неопходно израдити документ којим би били дефинисани сви развојни потенцијали туризма на територији Општине, начини и неопходни буџети за њихову експлоатацију, те јасна временска динамика за наредни петогодишњи (или дужи) период. Такође, неопходно је утврдити циљну популацију корисника и начине комуникације са њима.

Веза са програмом буџета: Развој туризма
Одговорна страна: Туристичка организација општине Рума, Одељење за локални економски развој
Рок за реализацију: кратак рок, до 2 године

Промоција туристичког производа општине Рума

Подразумева различите видове комуникације са циљном популацијом потенцијалних корисника туристичких производа Општине на бази јединствене поруке (слогана), којом се на најбољи начин приказује садржајност и квалитет туристичке понуде.

Веза са програмом буџета: Развој туризма
Одговорна страна: Туристичка организације општине Рума
Рок за реализацију: средњи рок, 3-5 година

Улагање у развој туристичке понуде и пратеће инфраструктуре Ова мера подразумева континуирана улагања у изградњу атрактивних туристичких садржаја, реконструкцију постојећих, те развој туристичке инфраструктуре, на начин дефинисан стратегијом и у правцима дефинисаним истим документом. **Веза са програмом буџета:** Развој туризма **Одговорна страна:** Одељење за локални економски развој, Туристичка организација општине Рума **Рок за реализацију**: дуг рок, 7-10 година
Сарадња са туристичким организацијама других локалних самоуправа у Сремској области Креирањем јединственог туристичког производа сремских туристичких организација би се створили предуслови за дужи и садржајнији боравак туриста у Руми. **Веза са програмом буџета:** Развој туризма **Одговорна страна:** Одељење за локални економски развој, Туристичка организација општине Рума **Рок за реализацију**: кратак рок, до 2 године

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.4.	Индикатори	Тренутно стање	Стање 2030. године
Стабилно снабдевање становништва и привреде исправном пијаћом водом.	**1.4.1.** Капацитет изворишта воде	300 л/с	400 л/с
	1.4.2. Капацитет фабрике за прераду воде	250 л/с	400 л/с
	1.4.3. Проценат (%) реконструисане водоводне мреже (АЦ цеви)	10%	50%
	1.4.4. Однос фактурисане и произведене воде за пиће	50%	75%
Образложење Постојећи извори пијаће воде се налазе на горњој граници својих експлоатационих капацитета. Због комплексних имовинских питања (власништва и управљања над земљом на којима се ови извори налазе), неопходно је у наредном периоду тражити нове изворе, којим би се осигурало сигурно водоснабдевање у наредном стогодишњем периоду. Важно је напоменути да потребе становништва и привреде континуирано расту, те да појединачни инвеститори траже 10-20 л/с за своје потребе, док је укупан капацитет водоводног система општине Рума тренутно 250 л/с. Додатно, како би се систем водоснабдевања учинио рационалнијим, неопходно је реконструкцијом постојеће водоводне мреже редуковати губитке који настају у процесу дистрибуције воде, од фабрике ка потрошачима.			
Мере за остварење приоритетног циља 1.4.			
Решавање имовинско-правних односа на свим кључним тачкама водоводне инфраструктуре			

Као предуслов за развој водоводне инфраструктуре је неопходно регулисати питање власништва над земљиштем и објектима на изворištима воде, на новој локацији за експлоатацију воде, те на фабрици за прераду воде. **Веза са програмом буџета:** Комунална делатност; Становање, урбанизам и просторно планирање **Одговорна страна:** Општинска управа, ЈП Водовод **Рок за реализацију**: средњи рок, 3-5 година
Инвестиције у експлоатацију изворишта воде на новој(им) локацији(ама) Како би се обезбедило сигурно и стабилно водоснабдевање становништва и привреде, неопходно је покренути експлоатацију пијаће воде на новој локацији. Зато је важно правовремено инвестирати у изградњу погона и мреже, којом би се извориште(а) повезао(ла) са капацитетима фабрике воде. **Веза са програмом буџета:** Комунална делатност **Одговорна страна:** Одељење за урбанизам и грађење, ЈУП План, ЈП Водовод **Рок за реализацију**: средњи рок, 3-5 година
Инвестиције у проширење капацитета фабрике за воду, на 400 л/с Како би се задовољиле растуће потребе становништва и привреде, неопходно је проширити постојеће капацитете фабрике воде. **Веза са програмом буџета:** Комунална делатност **Одговорна страна:** Општинска управа, ЈП Водовод **Рок за реализацију**: средњи рок, 3-5 година
Реконструкција мреже цеви за дистрибуцију воде Овом мером је предвиђена замена дотрајалих цеви за дистрибуцију воде на територији Општине, како би се умањили губици који услед тога настају. **Веза са програмом буџета:** Комунална делатност **Одговорна страна:** ЈП Водовод, Одељење за урбанизам и грађење **Рок за реализацију**: дуг рок, континуирано током наредних 10 година

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.1.	Индикатори	Тренутно стање	Стање 2030. године
Повећање броја услуга које пружа Дом здравља, како би се обезбедио приступ здравственим услугама свим грађанима, у потребном обиму и високог квалитета.	**2.1.1.** Проценат буџета локалне самоуправе намењен здравству	3,4%	5%
	2.1.2. Задовољство становника пруженим здравственим услугама	4,0	4,5 – 5,0

Образложење

На територији општине Рума је присутна једна установа примарног нивоа здравствене заштите – Дом здравља у Руми. У службама централног објекта у граду и у здравственим станицама и амбулантама на територији насељених места општине Рума обезбеђује се здравствена заштита из различитих области медицине. На радионицама радних група грађани Руме су навели као проблем недостатак неких услуга у Дому здравља, због којих су често приморани да иду у здравствене установе других градова (недостатак хирурга, дечијег неуропсихијатра, појединих специјалиста медицине и др), као и потребу за свакодневним присуством лекара у сеоским насељима.

На основу података Информатора о раду, двема посетама представника Агенције за акредитацију здравствених установа Србије је утврђен задовољавајућ квалитет рада у оквиру Дома здравља. Просечна оцена задовољства корисника здравствене заштите општине Рума, из Анализе коју објављује Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ (обрачуната као просек вредности 6 индикатора који се рачунају приликом ове анализе) износи 4,0. Овај показатељ је задовољавајућ, али сведочи и о постојању простора за унапређење, што потврђују и представници грађана на радионицама, али и чињеница да су у здравственом сектору неопходна континуирана улагања и унапређења.

Како би становници Руме имали обезбеђен приступ већини потребних услуга здравствене заштите, те како би и оцена задовољства корисника услуга здравствене заштите била подигнута на виши ниво, неопходно је издвојити већи проценат средстава из буџета за потребе здравства, улагања у техничко – технолошку опремљеност, повећање броја услуга које се пружају и учесталије присуство лекара у сеоским срединама.

Мере за остварење приоритетног циља 2.1.

Континуирано улагање у техничко – технолошку опремљеност Дома здравља и здравствених станица и амбуланти

Општина ће наставити постојећу праксу финансијске подршке и одговарања на потребе здравствених институција, али ће даљи развој технологије и модернизовање опреме, као и повећање обима здравствених услуга које ове институције пружају изискивати и повећање процента средстава буџета намењених здравству. Континуирана улагања у здравство и раст издавања из буџета за ове намене обезбедиће и боље радне услове здравственим радницима

у Општини, те ће ублажити и постојећи тренд одлива радне снаге (поготово медицинских сестара) у земље западне Европе. **Веза са програмом буџета:** Здравствена заштита **Одговорна страна:** Одељење за друштвене делатности, Дом здравља Рума **Рок за реализацију**: дуг рок, континуирано током 10 година
Анализа потреба становништва, како у градској, тако и у сеоским срединама Руме, за различитим услугама здравствене заштите Општина, у сарадњи са здравственим институцијама, спровешће истраживање о потребама становника града Руме и сеоских насеља за услугама здравствене заштите које тренутно нису обухваћене здравственим системом у Општини. **Веза са програмом буџета:** Здравствена заштита **Одговорна страна:** Одељење за друштвене делатности, Дом здравља Рума **Рок за реализацију**: кратак рок, до 2 године
Повећање броја здравствених услуга Након истраживања потреба становника за здравственим услугама, поменутог у оквиру претходне мере, *Social Cost Benefit* анализом (анализа друштвених трошкова и користи) ће се утврдити ка којим новим здравственим услугама усмерити средства буџета. **Веза са програмом буџета:** Здравствена заштита **Одговорна страна:** Одељење за друштвене делатности, Дом здравља Рума **Рок за реализацију**: средњи рок, 3-5 година
Обезбеђење учесталијег присуства лекара у сеоским срединама У сеоским срединама се присуство лекара тренутно одређује према величини територије, те лекари нису присутни свакодневно у некима од ових насеља. Грађани имају потребу за свакодневним присуством лекара, што је уједно и један од елемената квалитета живота људи који утиче на одлуке становништва, првенствено младих, о томе да ли ће остати у конкретној сеоској средини; односно, наведеном и њој сличним мерама утиче се на смањење тренда заступљеног на нивоу целе Републике Србије – депопулација сеоских средина. **Веза са програмом буџета:** Здравствена заштита **Одговорна страна:** Одељење за друштвене делатности, Дом здравља Рума **Рок за реализацију**: средњи рок, 3-5 година

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.2.	Индикатори	Тренутно стање	Стање 2030. године
Унапређење инфраструктуре и опремљености образовних институција.	**2.2.1.** Број реконструисаних школа током периода на који се односи План	0	8
	2.2.2. Број основних и средњих школа у којима су обновљени рачунарски кабинети	12	15
	2.2.3. Проценат школа умрежених у јединствен систем за видео надзор школа	0,16%	100%

Образложење

На територији општине Рума образовање се врши у оквиру 11 основних, 4 средње и 1 музичкој школи. Предшколско образовање се одвија у оквиру установе „Полетарац“, а изградњом планиране предшколске установе „Коцкица 2“ биће решен проблем капацитета установа предшколског образовања. У основним и средњим школама не постоји проблем капацитета, међутим, учесници радних група истичу потребу за реконструкцијом постојећих школских здања, како у градским, тако и сеоским насељима. При томе, посебно се истиче потреба за обнављањем рачунарских кабинета и увођењем квалитетне интернет мреже у свим градским и подручним школама, с обзиром на све већи значај информатичких предмета у школском програму, прописаном од стране Министарства. Унапређење школске инфраструктуре и техничке опремљености обезбедиће квалитетније услове како за образовање ђака, тако и за квалитет живота током времена које ђаци проводе у школи.

Како би се појачала безбедност ђака, неопходно је покрити све школе видео надзором и обезбедити умреженост видео система свих школа.

Тренутно је неколико школа на територији Општине укључено у АМРЕС, који образовним и научно – истраживачким организацијама и другим корисницима обезбеђује приступ и коришћење интернета и информатичких сервиса у земљи, као и везе са националним и интернационалним мрежама; потребно је обезбедити услове да све школе Руме буду део АМРЕС.

Мере за остварење приоритетног циља 2.2.

Комплетирање пројекта изградње предшколске установе „Коцкица 2“

Процењено је да ће изградња предшколског објекта „Коцкица 2“ одговорити на потребе за капацитетима установа предшколског образовања, који су тренутно недовољни у поређењу са бројем деце ове старосне доби.

Веза са програмом буџета: Предшколско васпитање и образовање

Одговорна страна: Одељење за друштвене делатности

Рок за реализацију: кратак рок, до 2 године

Повећање броја кадрова за рад са децом у проширеним капацитетима предшколских установа

Повећање капацитета установа предшколског васпитања изискиваће повећање броја стручног кадра за рад са децом, те ће Општина формирати нови кадар у складу са Правилником о стандардима квалитета рада установе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр- 14/2018). **Веза са програмом буџета:** Предшколско васпитање и образовање **Одговорна страна:** Одељење за друштвене делатности **Рок за реализацију**: кратак рок, до 2 године
Реконструкција објеката основних и средњих школа у градском насељу Општине и у сеоским насељима Потребна је реконструкција школа, што се пре свега односи на основне школе (фасаде, инсталације, фискултурне сале и др), како у граду, тако и у сеоским насељима, како би се деци обезбедили што бољи услови за живот и учење у оквиру школских институција. Овде је посебно важно напоменути сређивање рачунарских кабинета, као и квалитетан приступ интернет мрежи, јер је ово сегмент у коме се највећи број школа суочава са проблемом. **Веза са програмом буџета:** Основно образовање и васпитање; Средње образовање и васпитање **Одговорна страна:** Одељење за друштвене делатности **Рок за реализацију**: дуг рок, континуирано током 10 година
Умрежавање система за видео надзор свих школа Како би се појачао ниво безбедности ђака, али и самих објеката школа, потребно је инсталирати систем видео надзора у свим школама Општине, те и извршити умрежавање система видео надзора свих школа. **Веза са програмом буџета:** Основно образовање и васпитање; Средње образовање и васпитање **Одговорна страна:** Одељење за друштвене делатности, Полицијска станица **Рок за реализацију**: кратак рок, до 2 године
Укључивање свих школа у АМРЕС Тренутно су неке од школа укључене у АМРЕС, а ради унапређења приступа и коришћења интернета и информатичких сервиса у свим школама, потребно је да све постану део АМРЕС. **Веза са програмом буџета:** Основно образовање и васпитање; Средње образовање и васпитање **Одговорна страна:** Одељење за друштвене делатности **Рок за реализацију**: кратак рок, до 2 године

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.3.	Индикатори	Тренутно стање	Стање 2030. године
Унапређење инклузије младих кроз подршку укључењу на тржиште рада и подизање квалитета живота, проширењем садржаја за младе у области културе и спорта, уз стварање услова да сви млади са целе територије Општине имају једнаку могућност да у њима учествују.	**2.3.1.** Учешће незапослених лица од 15 – 29 година у укупној незапослености	20%	15%
	2.3.2. Број средњих стручних школа укључен у систем дуалног образовања	1	3
	2.3.3. Број подручних школа без фискултурне сале	2	0
	2.3.4. Број реконструисаних Домова културе у сеоским срединама	5	16
	2.3.5. Просечна оцена задовољства младих културним садржајем за младе (оцена од 1 до 5)	Тренутно се не прати овај показатељ	4,5 – 5,0
	2.3.6. Просечна учесталост аутобуског превоза који саобраћа између града Рума и појединачних села Општине	4	6

Образложење

Како би се спречио одлив младог становништва из Руме, али и како би се они подстакли да активно учествују у стварању вредности Општине, неопходно је радити на њиховом интегрисању у све аспекте привредног и друштвеног живота у Општини. Једна од општих карактеристика тржишта рада општине Рума је висока незапосленост младих, те су млади од 15 до 29 година на крају 2017. године учествовали са 20% у укупној незапослености, што је у складу са чињеницом да велики број послодаваца, посебно страни инвеститори, избегава запошљавање лица без искуства. Стога је потребно организовати додатне обуке за младе након завршетка школовања, као припрему за укључење на тржиште рада, али и саветодавну подршку по питању професионалне оријентације, тражења посла и предузетништва. Такође, од изузетне је важности за развој и социјалну инклузију младих људи формирати културне и спортске садржаје, који ће анимирати младе и који ће бити доступни и младима из градске средине, али и из сеоских средина. Тренутно је већина Домова културе у сеоским срединама руинирана и ван употребе, а неколико културних установа (попут Завичајног музеја) има потребу за реконструкцијом. Такође, аматерска културна друштва се суочавају са потребом за сопственим простором, чиме би се додатно повећале могућности младих за провођење времена у квалитетном окружењу и квалитетним активностима. У Општини недостаје већи обим културно-уметничких садржаја специфично намењених младим људима, те је неопходно усмерити пажњу и на развој овог сегмента културе. Наведена унапређења чине живот у Општини атрактивнијим за младу популацију и доприносе формирању задовољних и успешних грађана.

Мере за остварење приоритетног циља 2.3.
Организовање и одржавање радионица и обука за младе Како би се смањила незапосленост младих, али и како би се у већем обиму усагласиле понуда и тражња за запосленима на тржишту рада, потребно је организовати обуке за младе, као и пружити им саветодавну подршку приликом професионалне оријентације, када завршавају са основним образовањем, а касније и приликом укључивања на тржиште рада, током средњошколског образовања. Важно је кроз радионице младе едуковати и о значају и могућностима предузетништва, како би се подстакли на иновативно размишљање, те сутра доношење иновативних решења и производа. Све наведено има позитиван утицај за целокупну привреду Општине и вредност која се у њој ствара. **Веза са програмом буџета:** Основно образовање и васпитање; Средње образовање и васпитање; Локални економски развој **Одговорна страна:** Одељење за друштвене делатности, Одељење за локални економски развој **Рок за реализацију**: дуг рок, континуирано током 10 година
Иницијатива са нивоа локалне самоуправе за комуникацију између школа и привреде (организовање заједничких радионица за размену мишљења, искуства и сл.) Неки ђаци средњих стручних школа већ су укључени у систем дуалног образовања, те млади људи имају прилику да се већ током свог школовања упознају са животом и радом у конкретном предузећу. Тиме стичу знање и искуство за укључење на тржиште рада одмах по завршетку школовања, а често и обезбеђују себи сигурно радно место након средњошколског образовања. Како би се ова пракса наставила, те и повећао њен обим, потребно је пружити подршку сарадњи и комуникацији школа и привреде са нивоа локалне самоуправе. Такође, како би се избегао проблем недовољне заинтересованости младих који тренутно постоји, потребно је кроз радионице поменуте у оквиру претходне мере едуковати децу о значају ових програма и могућностима које им пружају. **Веза са програмом буџета:** Локални економски развој **Одговорна страна:** Одељење за друштвене делатности, Одељење за локални економски развој **Рок за реализацију**: дуг рок, континуирано током 10 година
Изградња нових терена и фискултурних сала у школама које их тренутно немају, реконструкција постојећих спољних терена Иако је Општина у протеклим периодима улагала значајна средства у унапређење инфраструктуре и опремљености спортских друштава и школа, како би се унапредио квалитет живота младих и олакшао приступ спортским садржајима, са посебним акцентом на сеоске средине и подручне школе, важно је додатно унапређивати овај сегмент у оквиру школских садржаја. Стога је потребна реконструкција спољних терена у школама у којима за тим постоји потреба, али и изградња терена и сала у оним школама које их тренутно немају. **Веза са програмом буџета:** Основно образовање и васпитање; Средње образовање и васпитање; Развој спорта и омладине **Одговорна страна:** Одељење за друштвене делатности **Рок за реализацију**: дуг рок, континуирано у периоду од 7 година

Реконструкција Спортског центра Рума Спортски центар Рума је највећа спортска дворана на територији Општине, која је мултифункционална, окупља велики број спортиста из различитих спортских дисциплина, али служи и организацији концерата, приредби, конференција и сл. Имајући у виду значај намене Спортског центра, али и тренутне потребе за реновирањем одређених сегмената, планирана је комплетна реконструкција овог објекта. **Веза са програмом буџета:** Развој спорта и омладине **Одговорна страна:** Одељење за друштвене делатности **Рок за реализацију**: дуг рок, преко 5 година
Реконструкција Домова културе у сеоским насељима Већина Домова културе у сеоским насељима је руинирана и стављена ван употребе, те су становници ових насеља, а посебно млади, често ускраћени за многе културне садржаје. Стога је планирана реконструкција свих Домова културе у сеоским насељима Руме. **Веза са програмом буџета:** Развој културе и информисања **Одговорна страна:** Одељење за друштвене делатности **Рок за реализацију**: дуг рок, преко 5 година
Формирање Дома културе за младе Како у Општини не постоји место окупљања младих са културним садржајима искључиво прилагођеним њима, али и место где би се дружили, квалитетно проводили време и где би било могуће и коришћење простора од стране различитих аматерских културних друштава, план је да се формира Дом културе за младе. Важно је нагласити да се формирање Дома културе не односи само на одабир или изградњу простора, већ и на формирање садржајнијих и многобројнијих културних програма специфично усмерених ка младима. **Веза са програмом буџета:** Развој културе и информисања; Развој спорта и омладине **Одговорна страна:** Одељење за друштвене делатности **Рок за реализацију**: средњи рок, 3-5 година
Унапређење система јавног аутобуског превоза који се одвија на релацији град Рума – сеоска насеља Како тренутно у сеоским насељима Општине Домови културе нису у функцији, а како је и уопште град Рума центар културних дешавања, манифестација, биоскопских и позоришних дешавања и др, велики проблем представља чињеница да јавни аутобуски превоз између града и сеоских насеља не саобраћа довољно често. Наведено је неопходно променити, односно повећати учесталост превоза, како би се омогућила социјална интеграција свих становника општине Рума, а првенствено младих, те како би се свим младим људима обезбедио једнак приступ културним и спортским садржајима. Додатно, ради остварења наведене идеје социјалне интеграције свих становника Општине, потребна је и набавка школског аутобуса, за обезбеђење могућности учесталијег учествовања основаца и средњошколаца сеоских школа у културним дешавањима и програмима, доминантно организованих у граду. **Веза са програмом буџета:** Организација саобраћаја и саобраћајна инфраструктура

Одговорна страна: Одељење за друштвене делатности **Рок за реализацију**: кратак рок, до 2 године

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.4.	Индикатори	Тренутно стање	Стање 2030. године
Унапређење услова за социјалну инклузију и квалитет живота старих лица и угрожених категорија становништва, како би се успоставила основа за једнако укључивање свих становника Општине у друштвене и привредне токове Руме.	**2.4.1.** Учешће незапослених лица старијих од 50 година у укупном броју радно активног становништва старијег од 50 година	Тренутно се не прати овај показатељ	највише 15%
	2.4.2. Учешће незапослених Рома у укупном броју радно активних Рома	Тренутно се не прати овај показатељ	највише 15%
	2.4.3. Учешће незапослених особа са инвалидитетом у укупном броју способних и спремних за рад особа са инвалидитетом	45%	20% - 25%
	2.4.4. Проценат лица која нису обухваћена програмима социјалних услуга, а имају потребу за њима	Тренутно се не прати овај показатељ	0%
	2.4.5. Пропорција објеката јавних установа и институција и објеката културних установа које имају инфраструктуру прилагођену особама са инвалидитетом	20%	90%

Образложење

Просечна старост становништва Руме и индекс старења становништва из године у годину бележе тренд раста, и то по просечним пондерисаним годишњим стопама раста од 0,67% и 4,41% у периоду 2011 – 2018. године, респективно. Стога је неопходно имати у виду све већи обим потреба старог становништва услед и све веће његове бројности. Наведено је у складу и са чињеницом да је број корисника услуга Центра за социјални рад у категорији *старији* из године у годину све већи. С друге стране, лица старија од 50 година једна су од осетљивих категорија на тржишту рада, која теже проналазе запослење. Стога је потребно обезбедити неопходну подршку незапосленима, а првенствено лицима старијим од 50 година, да се поново укључе на тржиште рада. Тренд раста броја старих лица са собом повлачи и веће потребе за услугама социјалне заштите, како са аспекта врста заступљених услуга, тако и са аспекта обима пружених услуга. Како би се што ефикасније управљало и одговорило на ове потребе, у општини Рума је извршена подела надлежности Центра за социјални рад, те су сада услуге социјалне заштите у надлежности Установе за пружање услуга социјалне заштите

„Солидарност“ Рума, а у надлежности Центра за социјални рад остало је пружање материјалне подршке социјално угроженом становништву. Међутим, неопходно проширење просторних капацитета остаје као потреба у сегменту социјалне заштите, а која прати повећане потребе становништва и трендове у старосној структури становништва Руме.

За социјалну инклузију од посебне је важности и укључење угрожених категорија становништва (Роми, особе са инвалидитетом) у друштвене и привредне токове, те обезбеђење равноправности за све становнике Општине. Општина већ спроводи одређене програме подршке за потребе инклузије наведених група, те би ову праксу требало наставити и у наредним периодима. Од посебне важности су услови живота за особе са инвалидитетом у Руми, који захтевају унапређење, пре свега са аспекта потребне инфраструктуре за њихово олакшано кретање у граду, те и за њихов квалитетнији живот.

Мере за остварење приоритетног циља 2.4.

Организовање и спровођење програма и обука за незапослена лица старија од 50 година за потребе поновног укључења на тржиште рада

Учешће лица старијих од 50 година у укупном броју незапослених Општине на крају 2017. године износило је преко 36%. Ова лица представљају осетљиву, односно теже запошљиву категорију, стога им је неопходно обезбедити подршку у тражењу запослења, чиме би се уједно и смањио број лица која зависе од социјалне помоћи. Како би се незапосленим лицима обезбедила додатна знања и вештине потребне за поновно укључење на тржиште рада, Општина ће организовати радионице и стручне обуке, али и саветодавне подршке за очување мотивације ових лица.

Веза са програмом буџета: Локални економски развој
Одговорна страна: Одељење за локални економски развој, Канцеларија Националне службе за запошљавање
Рок за реализацију: дуг рок, континуирано током 10 година

Организација програма образовања и стручне обуке Рома

На евиденцији незапослених на крају 2017. године било је 233 Рома. Они представљају посебно осетљиву групу на тржишту рада, а највећем броју радно способних Рома недостаје адекватно образовање. Општина већ годинама има праксу организовања програма едукације Рома, како би им омогућила улазак на тржиште рада, те боље услове живота и већи степен социјалне инклузије. У наредном периоду наставиће се пракса образовања и стручних обука за Роме, а по угледу на до сада имплементиране програме: „Друга шанса“ и „Допринос јачању социјалне инклузије и смањење сиромаштва Рома на територији општине Рума“.

Веза са програмом буџета: Локални економски развој; Социјална и дечија заштита
Одговорна страна: Одељење за локални економски развој, Канцеларија Националне службе за запошљавање
Рок за реализацију: дуг рок, континуирано током 10 година

Подстицајне мере за запошљавање особа са инвалидитетом На евиденцији незапослених у Општини на крају 2017. године било је 136 особа са инвалидитетом, од чега 98 особа са стажом. Из групе незапослених особа са инвалидитетом 61 особа је способна и спремна да ради, што је чак 45%. Како би се овај проценат смањио, односно како би се што већи број лица са инвалидитетом способних за рад укључио на тржиште рада, потребно је наставити са праксом њиховог ангажовања на јавним радовима са лакшим и једноставнијим пословима, али и обезбедити додатне подстицајне мере код послодаваца за њихово запошљавање. **Веза са програмом буџета:** Локални економски развој; Социјална и дечија заштита **Одговорна страна:** Одељење за локални економски развој, Одељење за друштвене делатности, Канцеларија Националне службе за запошљавање **Рок за реализацију**: дуг рок, континуирано током 10 година
Проширење просторног капацитета установа за пружање услуга социјалне заштите и повећање броја услуга у складу са потребама становништва Број корисника услуга Геронтолошког центра континуирано расте, па се формирају листе чекања, на којима је тренутно од 30 до 50 људи. Такође, недостају капацитети за смештање особа са деменцијом и Алцхајмеровом болести, а број ових људи се повећава, услед продужавања животног века, те раста просечне старости становништва и индекса старења. У протеклом периоду Геронтолошки центар је реновиран, али је неопходно улагање у проширење његових капацитета, упоредо са повећањем обима услуга које Центар пружа. У сегменту услуга социјалне заштите, потребно је и обезбедити простор за Центар за социјални рад, који се тренутно налази у породичној кући која не испуњава потребне услове за пословање овакве институције. **Веза са програмом буџета:** Социјална и дечија заштита **Одговорна страна:** Одељење за друштвене делатности **Рок за реализацију**: дуг рок, 5-7 година
Унапређење инфраструктуре за особе са инвалидитетом Тренутно у Општини инфраструктура није довољно прилагођена особама са инвалидитетом, те је неопходно обезбедити већи број паркинг места за особе са инвалидитетом како у граду, тако и у сеоским насељима, те прилазе објектима за особе са инвалидитетом и другу потребну инфраструктуру за унапређење квалитета њиховог живота у Општини. **Веза са програмом буџета:** Социјална и дечија заштита; Становање, урбанизам и просторно планирање **Одговорна страна:** Одељење за друштвене делатности **Рок за реализацију**: средњи рок, 3-5 година

Развојна област: Животна средина и очување ресурса

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.1.	Индикатори	Тренутно стање	Стање 2030. године
Изградити одржив систем потпуне прераде комуналних и индустријских отпадних вода на територији Општине.	**3.1.1.** % пречишћених комуналних отпадних вода	0%	70%
	3.1.2. % пречишћених индустријских отпадних вода	15%	100%
	3.1.3. Број насеља прикључених на систем комуналне канализације	1	3

Образложење

На територији Општине се тренутно не врши процес пречишћавања комуналних нити индустријских отпадних вода. Примарне процесе пречишћавања индустријских отпадних вода врше већи производни системи, углавном у власништву иностраних компанија. Услед тога, отпадне воде завршавају у животној средини, угрожавајући здравље целокупног живог света у Руми. Додатно, квалитет воде на каналу Јеленци, на којем се излива комунална канализација је оцењен као врло лош, уз још само две општине на територији целе земље. Такође, изузев града Рума, ни једно друго насеље није прикључено на комунални канализациони систем, већ за те сврхе користе индивидуалне септичке јаме.

Мере за остварење приоритетног циља 3.1.

Инвестиција у покретање погона за прераду отпадних вода

Ова мера подразумева неопходне инвестиције у опрему како би се активирао планирани биолошки погон за прераду отпадних вода.

Потребна средства: 1.260.000.000 РСД
Веза са програмом буџета: Заштита животне средине
Одговорна страна: Одељење за урбанизам и грађење, ЈП Водовод
Рок за реализацију: средњи рок, 3-5 година

Ставити у погон западни колектор отпадних вода

Неопходно је изградити западни колектор отпадних вода, којим би било решено питање прикупљања отпадних вода са већег дела територије општине Рума.

Веза са програмом буџета: Заштита животне средине
Одговорна страна: Одељење за урбанизам и грађење, ЈП Водовод
Рок за реализацију: средњи рок, 3-5 година

Изградња цевовода којим би се отпадне воде дистрибуирале до погона за прераду Ова мера подразумева изградњу цевовода, којим би се прикупљене отпадне воде дистрибуирале до погона на којем би се вршила њихова прерада. **Потребна средства:** 240.000.000 РСД **Веза са програмом буџета:** Заштита животне средине **Одговорна страна:** Одељење за урбанизам и грађење, ЈП Водовод **Рок за реализацију**: средњи рок, 3-5 година
Надзор прераде индустријских отпадних вода привредних субјеката на територији Општине С обзиром да је поменути пречистач отпадних вода биолошки, он нема могућност да прерађује отпадне воде настале у индустријским процесима. Зато је важно вршити надзор над привредним субјектима, да ли на прописани начин и у прописаној мери врше третман отпадних вода које настају као резултат њихових производних процеса. Највећи производни погони на територији Општине већ поседују сопствене погоне за прераду оваквих вода. **Веза са програмом буџета:** Заштита животне средине **Одговорна страна:** Одељење за инспекцијске послове **Рок за реализацију**: дуг рок, континуирано током 10 година

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.2.	Индикатори	Тренутно стање	Стање 2030. године
Успоставити систем управљања отпадом, који не угрожава здравље становништва или стање животне средине, кроз укључивање у регионални систем Срем-Мачва.	**3.2.1.** % комуналног отпада превезеног на регионалну депонију	0%	100%
	3.2.2. Број дивљих депонија	13	0
	3.2.3. % рециклираног отпада	0%	50%

Образложење

ЈП Комуналац врши послове прикупљања и депоновања отпада из насеља Рума (свакодневно) и осталих насеља Општине (једном у току недеље). Целокупан прикупљени отпад се одлаже на несанитарну депонију, која не испуњава услове заштите животне средине. Поред тога, свако насеље на територији Општине има своју неуређену дивљу депонију, које такође не испуњавају услове заштите животне средине. У сеоским срединама, посебан проблем представљају зелени отпад и шут, чије прикупљање није уређено. Прикупљени отпад се не сортира, нити се приступа његовом рециклирању. Према потписаном писму о намерама, планирано је укључење у систем регионалне депоније у Сремској Митровици, уз изградњу трансфер станице на територији општине Рума, у којој би се вршило сортирање и одвожење отпада у регионалну депонију Сремска Митровица.

Мере за остварење приоритетног циља 3.2.

Креирање и имплементација програма подизања свести становништва о потреби заштите животне средине

Мера подразумева креирање и имплементацију програма заснованог на теоријским и практичним концептима, којим би се подигла свест становништва о неопходности заједничког деловања на заштити и унапређењу стања животне средине. **Веза са програмом буџета:** Заштита животне средине **Одговорна страна:** Одељење за инспекцијске послове, Одељење за друштвене делатности **Рок за реализацију**: кратак рок, до 2 године
Унапређење инфраструктуре за управљање отпадом на територији општине Рума У складу са Локалним планом управљања отпадом, на територији општине Рума је предвиђена изградња трансфер станице, у којој би се прикупљао и сортирао отпад пре одвожења на регионалну депонију у Сремску Митровицу. Поред изградње трансфер станице, неопходно је набавити два ауто-смећара већег капацитета, један камион за превоз контејнера, као и рециклажне контејнере. **Веза са програмом буџета:** Заштита животне средине; Комунална делатност **Одговорна страна:** Општинска управа, ЈП Комуналац **Рок за реализацију**: средњи рок, 3-5 година
Санирање и рекултивизација постојећих депонија Након што се отпочне са одвожењем отпада на регионалну депонију у Сремској Митровици, неопходно је приступити санирању постојеће депоније у Руми и свих дивљих депонија у осталим насељима Општине, те враћању земљишта у претходно стање. На тај начин ће се значајно допринети унапређењу стања животне средине, те заштити здравља становника Руме. **Веза са програмом буџета:** Заштита животне средине; Комунална делатност **Одговорна страна:** Општинска управа, ЈП Комуналац **Рок за реализацију**: дуг рок, 5-7 година

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.3.	Индикатори	Тренутно стање	Стање 2030. године
Изградити систем управљања зеленилом на начин да се спречи даља сеча шума, те да се обнови и прошири постојеће шумско и ваншумско зеленило.	**3.3.1.** % површине Општине под шумама	14%	16%
	3.3.2. % површине Општине под шумским и ваншумским зеленилом	17,7%	21%
	3.3.3. % површине под урбаним зеленилом у површини грађевинског реона Руме	7,9%	10%

Образложење

Скоро 14% територије представља шумско земљиште. Међутим, нелегална сеча дрвећа током дужег временског периода је изазвала смањење фонда шумског зеленила на територији Општине. Оно што посебно забрињава је смањење фонда у шуми Борковац, која представља главни извор чистог ваздуха на територији општине Рума. Уопштено, деградација шумског фонда неповољно утиче на целокупан живи свет у Руми, па је тако примећено смањење броја дивљачи на територији Општине. Додатно, распоред шумског зеленила није сразмеран, с обзиром да се у 1/3 насеља на југу Општине налази готово 99% површина под шумама, док се преосталих 1% налази у 2/3 осталих насеља. Поред деградације шумског фонда, на одржаним радним групама је идентификован и недостатак ваншумског и урбаног зеленила, на чијем обогаћењу би требало радити током наредног периода.

Мере за остварење приоритетног циља 3.3.

Појачан надзор над нелегалном сечом дрвећа

Ова мера подразумева стриктнију контролу нелегалне сече шумског зеленила, како би се правовремено открили и санкционисали починиоци, те успорила (и на крају зауставила) деградација шумског зеленила.

Веза са програмом буџета: Заштита животне средине
Одговорна страна: Одељење за инспекцијске послове
Рок за реализацију: дуг рок, континуирано током наредих 10 година

Доношење плана обнављања и проширења шумског и ваншумског зеленила

Мера подразумева доношење плана којим би се на годишњем нивоу дефинисали циљеви садње, те како би потребна средства била правовремено издвојена. Планом садње је неопходно обухватити и обнављање и креирање нових ветрозаштитних појасева, како би се заштитила пољопривредна подручја на територији Општине.

Веза са програмом буџета: Заштита животне средине; Пољопривреда и рурални развој; Становање, урбанизам и просторно планирање
Одговорна страна: Општинска управа, ЈП Комуналац
Рок за реализацију: кратак рок, до 2 године

Набавка и садња новог зеленила
У складу са дефинисаним планом и годишњим циљевима је неопходно издвојити потребну количину средстава за набавку и садњу садница.

Веза са програмом буџета: Заштита животне средине; Становање, урбанизам и просторно планирање
Одговорна страна: Општинска управа, ЈП Комуналац
Рок за реализацију: дуг рок, континуирано током периода од 10 година

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.4.	Индикатори	Тренутно стање	Стање 2030. године
Изградити одржив енергетски систем који осигурава стабилно снабдевање електричном и топлотном енергијом, уз минимално негативан утицај на стање животне средине.	**3.4.1.** % произведене електричне енергије из обновљивих извора	0%	20%
	3.4.2. Број котларница које за производњу енергије користе мазут	2	0
	3.4.3. % домаћинстава прикључених на гасоводну мрежу	50%	70%

Образложење
У прошлости нису вршене значајније студије потенцијала за експлоатацију обновљивих извора за добијање електричне или топлотне енергије. Једна оваква студија би била значајна како са аспекта заштите животне средине, тако и са аспекта привлачења приватних инвестиција којим би погони за производњу енергије били финансирани. У погледу гасоводне мреже, постоји покривеност свих насеља Општине, што уз повољне услове за прикључење (плаћање на рате, попусти на прикључке и сл) представља значајан потенцијал за прелазак домаћинстава са употребе угља на употребу гаса за грејање. На тај начин ће доћи до смањења концентрације загађујућих материја (првенствено чађи) које се јављају током децембра и јануара месеца.

Већи број комуналних котларница у Руми као енергент већ користи природни гас, док је у наредном периоду планирано да и преостали број котларница пређе на коришћене истог енергента.

Мере за остварење приоритетног циља 3.4.

Израда студије потенцијала обновљивих извора енергије на територији Општине
Неопходно је израдити студију којом би били јасно идентификовани сви потенцијали обновљивих извора за добијање енергије на територији Општине, као и њихови капацитети за експлоатацију.

Веза са програмом буџета: Енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије
Одговорна страна: Општинска управа
Рок за реализацију: кратак рок, до 2 године

Промоција потенцијала обновљивих извора Општине Ова мера подразумева промоцију дефинисаних потенцијала обновљивих извора у циљу проналажења потенцијалних инвеститора. Такође, ова мера подразумева инфраструктурну, техничку, логистичку и другу подршку инвеститорима који се одлуче да покрену погоне за производњу енергије из обновљивих извора. **Веза са програмом буџета:** Енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије **Одговорна страна:** Општинска управа **Рок за реализацију**: дуг рок, 5-7 година
Прелазак свих котларница у топловодном систему Општине на примену природног гаса као енергента Ова мера подразумева затварање одређених котларница које нису довољно ефикасне, а које користе мазут као енергент, у корист котларница које би као енергент користиле природни гас. **Веза са програмом буџета:** Енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије **Одговорна страна:** Општинска управа, ЈП Стамбено **Рок за реализацију**: кратак рок, до 2 године

15. Оквир за спровођење Плана развоја општине Рума

Функцију спровођења Плана развоја на себе преузимају иницијално формирани пројектни тим и радне групе, који су били и део организације и израде Плана. Највећи део одговорности за спровођење Плана је на Општинској управи, али ће за нека питања она имати подршку у спровођењу од стране других институција, предузећа, установа и сл, чији су представници чланови формираних радних група. Како смернице Републичког секретаријата за јавне политике налажу, институционални оквир за праћење спровођења има два нивоа структуре: координационо / управљачко тело (са опредељеним Координатором) и јасно дефинисане носиоце мера.[109] Наведене смернице такође дефинишу и функције наведених нивоа структуре, те су функције координационог / управљачког тела:

- управљање процесом спровођења;
- праћење напретка на основу достављених извештаја;
- одлучивање о предлозима за решавање установљених проблема у спровођењу Плана развоја;
- по предлогу, доношење корективних мера у случају да је остваривање мера или циљева угрожено, или
- предлагање евентуалних ревизија Плана развоја и установљавање нових циљева и мера.

У складу са наведеним функцијама, чланови координационог тела су представници Општинске управе и одељења Општинске управе, на челу са председником Општине, док функцију координатора преузима одељење Општине за локални економски развој. Одељење је задужено за комуникацију са свим носиоцима одговорности за спровођење појединачних мера, те, како поменуте смернице наводе, да:

- прибавља извештаје и информације о спровођењу мера;
- израђује препоруке за решавање установљених проблема у спровођењу мера;
- проверава усаглашеност средњорочних планова институција са мерама и циљевима Плана развоја;
- извештава координационо тело о напретку итд.

Носиоци мера дефинисани су у оквиру сваке појединачне разрађене мере, заједно са временским периодом у коме ће мера бити имплементирана и везом са конкретним програмом буџета јединице локалне самоуправе. Како највећи обим остварења мера зависи управо од финансијске подршке са нивоа локалне самоуправе и могућностима буџета, већина носилаца мера у виду јавних предузећа, установа и организација и сл, представљају подршку доминантном носиоцу – Општинској управи и њеним одељењима. Сви носиоци мера у оквиру својих планова пословања, организационих и

[109] Влада Републике Србије, Републички секретаријат за јавне политике у сарадњи са *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit* (*GIZ*), Смернице за израду планова развоја јединица локалне самоуправе, 2020. година

финансијских планова обухватају мере (а касније и активности) из њиховог делокруга, како је дефинисано Планом развоја, а смернице за израду ових планова даље дефинишу обавезу извештавања носиоца координационом телу о резултатима спровођења мера, утврђивања евентуалних проблема и предлагања опција за њихово решење.

Општина Рума на крају сваке године од усвајања Плана развоја израђиваће Извештај о спровођењу средњорочног плана, односно Извештај о спровођењу Плана развоја, а на трогодишњем нивоу израђиваће Извештај о учинцима спровођења Плана развоја, у складу са чланом 9. Закона о планском систему Републике Србије.[110] Дакле, како би се квалитетно имплементирале мере Плана развоја, неопходно их је разрађивати и пратити годишњим и средњорочним плановима, који се најчешће доносе за временски период од три године, у складу са одредбама поменутог Закона. На бази постављених индикатора за конкретне циљеве у документу Плана развоја, са њиховим тренутним и жељеним вредностима, биће омогућено праћене остварења циљева у свакој области развоја Општине. Како би се обезбедило учешће свих заинтересованих страна, неопходно је њихово правовремено информисање кроз објављивање наведених извештаја на интернет страници Општине, у којима би се приказале све спроведене активности и активности које су планиране за наредни временски период.

[110] „Сл. гласник РС“ бр. 30/2018

Коришћена литература

1. Радомировић, М., Алексић, Д., Маринковић А. (2020). *Смернице за израду планова развоја јединица локалне самоуправе.* Београд: Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH
2. Општина Рума (2014). *Ревизија Стратешког плана одрживог развоја општине Рума 2010-2020. године.* Рума
3. Влада Републике Србије. *Закон о планском систему*. Београд: Сл. гласник РС, бр. 30/2018
4. Влада Републике Србије. *Закон о локалној самоуправи*. Београд: Сл. гласник РС, бр. 129/2007, 83/2014 – др. закон, 101/2016 – др. закон и 47/2018
5. Републички завод за статистику. База података Републичког завода за статистику, доступно на: https://data.stat.gov.rs/
6. Републички завод за статистику (2019). *Општине и региони у Републици Србији, 2019*. Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201913046.pdf
7. Републички завод за статистику (2018). *Општине и региони у Републици Србији, 2018*. Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2018/Pdf/G201813045.pdf
8. Републички завод за статистику (2017). *Општине и региони у Републици Србији, 2017*. Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2017/Pdf/G201713044.pdf
9. Републички завод за статистику (2016). *Општине и региони у Републици Србији, 2016*. Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://pod2.stat.gov.rs/ObjavljenePublikacije/G2016/pdf/G20162020.pdf
10. Републички завод за статистику (2015). *Општине и региони у Републици Србији, 2015*. Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2015/Pdf/G20152017.pdf
11. Републички завод за статистику (2012). *Попис пољопривреде 2012.* Београд: Републички завод за статистику
12. проф. др. Шеварлић, М. (2015). *Попис пољопривреде 2012 - Пољопривредно земљиште*. Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2015/Pdf/G201514010.pdf
13. Републички завод за статистику (2014). *Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 20 – Упоредни преглед броја становника 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002. и 2011.* Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://pod2.stat.gov.rs/ObjavljenePublikacije/Popis2011/Knjiga20.pdf
14. Јавно урбанистичко предузеће „План“ (2014). *Просторни план Општине Рума до 2025.* Рума*:* ЈУП „План“, доступно на: http://planruma.rs/wp-content/uploads/2015/04/PROSTORNI-PLAN-OPSTINE-RUMA.pdf
15. Општина Рума (2011). *Стратегија руралног развоја општине Рума 2011-2021. год*. Рума
16. Републички завод за статистику (2019). *Демографска статистика 2018*. Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G201914016.pdf

17. Републички завод за статистику (2013). *Попис становништва*, *домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 5 – Брачни статус*. Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134004.pdf
18. Републички завод за статистику (2012). *Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 1 – Национална припадност.* Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2012/Pdf/G20124001.pdf
19. Републички завод за статистику (2013). *Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 4 – Вероисповест, матерњи језик и национална припадност*. Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134002.pdf
20. Општина Рума (2018). *Локални акциони план запошљавања општине Рума за 2018. годину*. Рума
21. Републички завод за статистику (2013). *Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 3 – Школска спрема, писменост и компјутерска писменост*. Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134001.pdf
22. Републички завод за статистику (2013). *Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 12 – Породице*. Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134017.pdf
23. Републички завод за статистику (2014). *Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 17 – Породице с децом*. Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2014/Pdf/G20144005.pdf
24. Републички завод за статистику (2013). *Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 13 – Основне карактеристике домаћинстава.* Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134021.pdf
25. Бизнис портал Привредне коморе Србије и CUBE Team-а: ПКС Партнер, https://pkspartner.rs/sr/
26. https://www.hutchinson.com/en/our-expertise
27. https://healthcareeurope.rs/o-nama/
28. http://www.sremput.co.rs/
29. http://www.solekomerc.co.rs/
30. https://www.albonplc.com/about-us
31. https://frigozika.rs/sr/kompanija-sr
32. https://www.meltal.si/en/vabout-the-group/
33. http://www.zitoruma.com/
34. https://www.lalineaverde.it/?lang=sr
35. https://www.gasruma.rs/index.php
36. https://www.cablex-group.com/en/About-us
37. http://www.uniprogres.rs/index.php
38. База података Агенције за привредне регистре: http://pretraga2.apr.gov.rs/unifiedentitysearch
39. http://www.novabuducnost.co.rs/onama.html
40. http://www.adrianatex.com/
41. Републички завод за статистику (2019). *Анкета о структури пољопривредних газдинстава, 2018.* Београд: Републички завод за статистику

42. Општина Рума (2020). *Одлука о буџету Општине Рума за 2020. годину*. Рума
43. Општина Рума (2020). *Одлука о завршном рачуну буџета општине Рума за 2019. годину*. Рума.
44. Општина Рума (2019). *Одлука о завршном рачуну буџета општине Рума за 2018. годину*. Рума.
45. Општина Рума (2018). *Одлука о завршном рачуну буџета општине Рума за 2017. годину*. Рума.
46. Општина Рума (2017). *Одлука о завршном рачуну буџета општине Рума за 2016. годину*. Рума.
47. Туристичка организација општине Рума, http://rumatourism.com/sr/
48. https://avenia.rs/
49. https://www.garnetcentar.com/garnet/
50. Јавно предузеће „Водовод“ Рума (2020). *Извештај о пословању јавног предузећа „Водовод“ Рума за 2019. годину.* Рума, доступно на: http://www.vodovod-ruma.co.rs/index.php/2015-10-13-07-36-26/2015-10-13-12-19-37
51. Јавно предузеће за дистрибуцију природног гаса ”Гас-Рума” Рума (2019). *Извештај о реализацији годишњег програма пословања предузећа за период 01.01.2018. до 31.12.2018. год.* Рума, доступно на: https://www.ruma.rs/portal2/jupgrade/dokumenta/ekrazvoj/Izvestaj%20o%20radu%20JP%20Gas%20Ruma%20za%202018.god..pdf
52. Јавно предузеће „Комуналац“ у Руми (2019). *Извештај о степену реализације програма пословања Јавног предузећа „Комуналац“ у Руми за 2018. годину.* Рума, доступно на: https://www.ruma.rs/portal2/jupgrade/dokumenta/ekrazvoj/Izvestaj%20o%20radu%20Komunalac%202018g.pdf
53. Јавно предузеће „Стамбено“ Рума (2019). *Извештај о реализацији годишњег програма пословања Јавног предузећа „Стамбено“ Рума за 2018. годину*. Рума, доступно на: https://www.ruma.rs/portal2/jupgrade/dokumenta/ekrazvoj/Izvestaj%20o%20radu%20JP%20Stambeno%20Ruma%20za%202018.god.pdf
54. Јавно комунално предузеће „Паркинг и инфраструктура“ Рума (2019). *Извештај о пословању ЈКП „Паркинг и инфраструктура“ Рума за период 01.01.2018. године – 31.12.2018. године.* Рума, доступно на: https://www.ruma.rs/portal2/jupgrade/dokumenta/ekrazvoj/Izvestaj%20o%20poslovanju%20JKP%20Parking%20i%20infrastruktura%20za%202018.god..pdf
55. Општина Рума. *Одлука о оснивању „Јавног предузећа за урбанистичко планирање, управљање путевима и изградњу Рума“.* Рума, доступно на: http://planruma.rs/wp-content/uploads/2020/10/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%87%D0%BA%D0%B8-%D0%B0%D0%BA%D1%82.pdf
56. Општина Рума (2020). *Одлука о јавним паркиралиштима и паркирању*. Рума: Сл. лист општина Срема, бр. 41/2016, 19/2018 и 36/2020
57. Влада Републике Србије (2015). *Уредба о категоризацији државних путева*. Београд: Сл. гласник РС, бр. 105/2013, 119/2013 и 93/2015
58. Републички завод за статистику (2013). *Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 23 – Станови за стално становање према броју просторија у*

стану и површини. Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134006.pdf
59. *Републички завод за статистику (2013). Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, Књига 24 – Инсталације и помоћне просторије у становима.* Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2013/Pdf/G20134008.pdf
60. Републички завод за статистику (2020). *Статистика грађевинарства (ГР20), Цене станова новоградње, I полугодиште 2020., Саопштење број 252 – год. LXX*. Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2020/Pdf/G20201252.pdf
61. Републички завод за статистику (2019). *Статистика грађевинарства (ГР21), Цене станова новоградње у 2018. години, Саопштење број 070 – год. LXIX.* Београд: Републички завод за статистику, доступно на: https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G20191070.pdf
62. Лабораторија за заштиту радне и животне средине (2019). *Годишњи извештај о контроли квалитета ваздуха на територији општине Рума у периоду од 23.07.2017. до 22.07.2018. год.* Београд: Заштита на раду и заштита животне средине „Београд“ ДОО
63. Влада Републике Србије (2013). *Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха*. Београд: Сл. гласник РС, бр. 11/2010, 75/2010 и 63/2013
64. Дипл. хем. Денић, Љ. и др. (2018). *Статус површинских вода Србије – Смернице за развој мониторинга у оквиру планова за управљање речним сливовима.* Београд: Министарство заштите животне средине, доступно на: https://www.sepa.gov.rs/download/VodeSrbije/StatusPovrsinskihVodaSrbije2.pdf
65. Др Вељковић, Н. и др. (2019). *Животна средина у Србији 2004-2019.* Београд: Министарство заштите животне средине, доступно на: http://www.sepa.gov.rs/download/FIN_JubilarnaPublikacija.pdf
66. Пољопривредна стручна служба Рума (2019). *Контрола квалитета пољопривредног земљишта*. Рума
67. Лабораторија за заштиту животне и радне средине (2019). *Извештај о испитивању нивоа буке и животној средини.* Београд: Рударски институт Београд
68. Влада Републике Србије (2010). *Уредба о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини*. Београд: Сл. гласник РС, бр. 75/2010
69. Влада Републике Србије. *Закон о управљању отпадом.* Београд: Сл. гласник РС, 36/2009, 88/2010, 14/2016 и 95/2018 - др. закон
70. Општина Рума. *Локални план управљања отпадом општина Рума.* Рума, доступно на: https://www.ruma.rs/portal2/jupgrade/dokumenta/ekrazvoj/Lokalni%20plan%20upravljanja%20otpadom%20Ruma.pdf
71. Влада Републике Србије (2010). *Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019.* Београд: Сл. гласник РС, бр. 29/2010, доступно на: https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/011043b3-7cee-4488-ba2c-e95f95271713
72. Влада Републике Србије (2019). *Закон о здравственој заштити*. Београд: Сл. гласник РС, бр. 25/2019, доступно на: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_zdravstvenoj_zastiti.html
73. Дом здравља Рума (2018). *Информатор о раду Дома здравља „Рума“.* Рума, доступно на: http://www.dzruma.rs/domzdravlja/wp-content/uploads/2018/10/Informator-o-radu-Dom-zdravlja-Ruma.pdf
74. http://ssv.rs/opstinski-sportski-savezi/sportski-savez-opstine-ruma/
75. Општина Рума (2017). *Одлука о социјалној заштити у општини Рума.* Рума
76. Центар за социјални рад Рума (2020). *Извештај о раду Центра за социјални рад општине Рума за 2019. годину*. Рума

77. Статут општине Рума (Сл. лист општина Срема, бр. 6/2009, 38/2012, 28/2014 и 15/2019)
78. Општина Рума (2018). *Правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Општинској управи и Општинском правобранилаштву општине Рума (пречишћен текст)*. Рума.
79. Општина Рума (2020). *Информатор о раду органа општине Рума*. Рума
80. Влада Републике Србије. *Закон о буџетском систему*. Београд: Сл. гласник РС, бр. 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013 - испр., 108/2013, 142/2014, 68/2015 - др. закон, 103/2015, 99/2016, 113/2017, 95/2018, 31/2019 и 72/2019
81. Влада Републике Србије. *Закон о финансирању локалне самоуправе.* Београд: Сл. гласник РС, бр. 62/2006, 47/2011, 93/2012, 99/2013 - усклађени дин. изн., 125/2014 - усклађени дин. изн., 95/2015 - усклађени дин. изн., 83/2016, 91/2016 - усклађени дин. изн., 104/2016 - др. закон, 96/2017 - усклађени дин. изн., 89/2018 - усклађени дин. изн., 95/2018 - др. закон и 86/2019 - усклађени дин. изн.
82. Уједињене нације (2015). *TRANSFORMING OUR WORLD: THE 2030 AGENDA FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT,* Њујорк, доступно на: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf
83. Републички секретаријат за јавне политике. *Србија и Агенда 2030 – Мапирање националног стратешког оквира у односу на циљеве одрживог развоја.* Београд: Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, доступно на: https://rsjp.gov.rs/wp-content/uploads/Agenda-UN-2030.pdf
84. Inter-Agency and Expert Group on SDG Indicators - IAEG-SDGs (2016). *Final list of proposed Sustainable Development Goal indicators*. New York: Report of the Inter-Agency and Expert Group on Sustainable Development Goal Indicators (E/CN.3/2016/2/Rev.1), Annex IV
85. https://eupregovori.bos.rs/pregovaracka-poglavlja.html